

శ్రీ వివేకానంద లేఖావళి

(రెండవ భాగము)

~~.....~~

28-11-64.

అనువాదకుడు :

శ్రీ చిరంతనానందస్వామి

శ్రీకృష్ణ దేవరాయ ఆంధ్ర బాషానిలయము

విభాగము

విభాగ సంఖ్య

శ్రీ రామకృష్ణమఠము

మైలాపూరు :: మద్రాసు - 4

మద్రాసు శ్రీరామకృష్ణ మఠాధ్యక్షునిచే బ్రకటింపబడినది

16121

సర్వస్వామ్య సంకలితము

III-XXII-12-'58

వెల : రూ. 1-75 .

విజ్ఞప్తి

వివేకానంద లేఖావళి వివేకానంద హృదయ దర్పణము :

భారత దేశభక్తులకేకాక, భారతవర్ష పునర్నిర్మాణకర్తల కెల్లరకును మార్గదర్శిని; భారతీయులు దేశభక్తిరహితులై స్వధర్మచ్యుతులై, పాశ్చాత్యనాగరికతా వ్యామోహితులై యుండ, భారతీయ వైజ్ఞానిక వియత్తలమున మెఱసిన విద్యుల్లేఖావళి.

Letters of Swami Vivekananda అను గ్రంథము నకు మా యనువాదమగు దీనిని రెండు భాగములుగాఁ బ్రకటించియున్నాము. సాధ్యమైనంతవఱకు నెల తగ్గించి జనుల కందుపాటులో నుండునట్లు చేయు తలంపున, మూలమునఁ జదువరుల కంతగా ప్రయోజనకరముకాని కొన్ని లేఖలను, అట్టి భాగములను విడిచినను, ముఖ్యమగువాని నన్నిటిని నెలువరించియున్నాము. ఆయా వివరములు గ్రంథాంతమునఁ దెలుపఁబడినవి.

ఎంతటి కార్యనిమగ్నులై యున్నను, ఎట్లో తీటిక చేసి కొని యీ లేఖావళికి పీఠిక వ్రాసిన డాక్టర్, సర్ కట్టమంచి రామలింగా రెడ్డిగారికి శ్రీ రామకృష్ణ భగవానుఁడు చిరాయు రాఠోగ్యములను, పరిపూర్ణ భక్తి జ్ఞానములను బ్రసాదించి వారిచే నితోధిక దేశభాషా సేవలను జేయించుఁగాక!

తూర్పుగోదావరిజిల్లా, రాజోలు తాలూకా, జనిపి
 రెడ్డివారిపాలెము వాస్తవ్యులు, కీర్తిశేషులు శ్రీ కంచెర్ల
 మంగమ్మ-వేంకటస్వామిగార్ల జ్ఞాపకార్థము వారి కుమాళ్లు ఈ
 పుస్తకప్రకటనకై ప్రథమముద్రణావసరమున నూట డెబ్బది
 యైదు రూపాయల ధనసాహాయ్య మొనర్చి వెల తగ్గించుటకు
 మాకుఁ దోడ్పడియున్నారు. శ్రీరామకృష్ణ భగవానుఁడు
 వారిని వారి కుటుంబమును అనుగ్రహించుఁగాక !

శ్రీ రామకృష్ణమఠము
 మైలాపూరు, చెన్నపురి
 మార్చి, 1947. . }

చిరంతనానందస్వామి

పీఠిక

చిరంతనానందస్వాములవా రాంధ్రవాఙ్మయమున నిదివఱ
 లోనే మంచిపేరును బ్రసిద్ధినిఁ గన్న మహానీయులు.
 గద్యరచనయం దాధునికులలో నద్వితీయులు. నన్నయ్యను
 చిన్నయ్యను జ్ఞప్తికిఁ దెచ్చువారు. వీరి శైలి మనోహరము;
 అద్భుతము. శైలికంటెను ముఖ్యమైనది వీరు నివేదించు
 విషయములు. వీరు వ్రాయునది వినోదార్థము కాదు, క్రీడగా
 కాదు; గొప్ప మనస్సుతో, నిండుహృదయముతో జనుల
 యొక్క ఐహికాముష్మిక వినియోగార్థము. ఇట్టి గొప్పనిష్ఠ
 యములను ఇంత రసవంతముగా వ్రాయుట చాలా నుస్తర
 మైన పని. దానిని నెఱవేర్చఁజాలిన కొలఁది సంఖ్య గొప్ప
 వారిలోఁ బూర్వాశ్రమమున (బ్రహ్మచర్యాశ్రమమున)
 మాధవచైతన్యలనియు, సన్న్యాసానంతరము చిరంత
 నానందస్వామి యనియుఁ బేరువడసిన యీ గ్రంథకర్తగా
 రొకడు.

కొన్ని సంవత్సరముల క్రిందట పీఠికతో సల్లాప
 సౌఖ్యము ననుభవించుచు, వివేకానందస్వాములవారి లేఖ
 లను తెనిగించి యాంధ్రలోకమునకు వికాసము కల్పింపుఁ
 డని సూచించితిని. నా సూచన యధికప్రసంగమని నాకుఁ
 తెలియకపోలేదు. నా యాతురత ఆ జిహ్వచాపల్యమునకుఁ
 బాల్పడఁజేసినది. తమ మనోరథమును గర్తవ్యమును ఆ
 దిక్కుననే ప్రసరించి యుండుటచేత అనాయాసముగ నంగీ

కరించిరి. ఆ సంభాషణ నిమిత్తమాత్రము; హేతువు వారి మనోరథము.

వేయిన్ని తొంబన్నూట యెనిమిదవ సంవత్సరమున ననగా ముప్పదియేడేండ్ల క్రిందట వివేకానందుల లేఖలను గుఱించి మైసూరు పట్టణములోఁ బ్రసంగించితిని, ఆ సభకు వచ్చినవారి మాటలనుబట్టి యా కాలమునకు వానికిఁ దగినంత ప్రాచుర్యము వచ్చి యుండలేదని తోచినది, ఇప్పటికిని వచ్చియున్నదో లేదో విచార్యము. వివేకానందుల రాజయోగాది తత్త్వగ్రంథములకును, ప్రసంగములకును లభించినంత వ్యాప్తి వారి లేఖలకు రాలేదు కాఁబోలు.

ఇది యెంతయు శోచనీయము. భారతదేశములోఁ బ్రతియింటను ఉండవలసిన పుస్తకములలో నిది యొకటి. బాలికా బాలకులెల్లరును శ్రద్ధతో పదే పదే చదువవలసిన పుస్తకములలో నిది యొకటి. నేను చిన్ననాఁడే దీనిని జదివితిని. నా యల్పజీవితమును కొంతకుం గొంత బహుశః తాత్కాలికముగా మేలునకుఁ దెచ్చుటకై పనికివచ్చిన గ్రంథములలో నిదియు, శ్రీరామకృష్ణ పరమహంసగారి దివ్యచరిత్రమును, ఉపదేశములును ముఖ్యములు.

ఈ లేఖలలోని విశేషము లెవ్వి? ఇవి అప్పు డప్పు డనేక ప్రదేశములనుండి వ్రాయఁబడినవి. వివేకానందులు హిందూతత్త్వ ప్రచారార్థము 'అమెరికా' ఖండమునకు యాత్రసలుపునపుడు 'జపాన్' మొదలైన మధ్యదేశములను

వారి దర్శించిరి. అచ్చటి స్థితిగతులను గమనించిరి. 'అమెరికా' లో జేరినవిదవ ఆ దేశముయొక్క ఔన్నత్యమును, అచ్చటి యున స్త్రీపురుషుల విద్యాదిగుణసంపత్తిని జూచి యద్భుతముతో లను సహా ఆమోదమును జెందిరి. అట్టి తరుణములలో హిందూ భకు జనుల స్థితిగతులకును, ఆ యభివృద్ధి జెందిన దేశముల స్థితి దగి గతులకును ఉండు వ్యత్యాసములు గ్రుడ్డివానికైన గన్నులఁ పుటి గట్టినట్లు స్ఫురింపకపోవు. ఇక దివ్యదృష్టిఁ గలిగిన వివేకా దుల నందుల సంగతిఁ జెప్పవలయునా! చూచినది చూచినట్లు కును వ్రాసిరి, తట్టినవి తట్టినట్లు తెలిపిరి; ఎప్పుడెప్పు డేయే విషయములు గోచరించెనో, యేయే యోజనలు ప్రభవిల్లెనో వానిని వేడివేడిగా నివేదించిరి. అట్లనుటచే నివి శాశ్వత లోఁ త్వములేని తాత్కాలికములైన సంచలన సంజనిత బుద్బుద కటి. ములనుట యేమాత్రము కాదు. వివేకానందునివంటి దివ్య లసిన దృష్టి, దీర్ఘ దర్శిత్వముఁ గల యఖండ జ్ఞానులయందు క్షణిక దీనిని ములకు, సనాతనములకు భేదము అట్టయిండు. అవకాశ గుళః మప్పటిది కావచ్చును! సిద్ధాంతమెప్పటిదియ.

చ్చిన

పగారి ఈ లేఖలకు నుత్తేజకమైన కారణము వివేకానందుల దేశభక్తియు, దైవభక్తియు. 'దైవం పురుష రూపేణ.' దేవుని యందు నిజమైన భక్తిఁ గలిగినవాఁడు మానవకోటియందుఁ డప్పు బ్రేమఁజూపకపోఁడు. మఱియు భగవంతుని కృపావిశేష ముచేదాను ఉద్దేశించిన ప్రయోజనములన్నియుఁ దప్పక మునకు నెఱవేఱునను విశ్వాసమును వహించినవాఁడగును. జయము సులను సిద్ధమని నమ్మినవాఁడు కార్యములయం దుత్సాహమును

జూపును. ఈ లేఖలయందు దైవభక్తి, మానవరక్తి, కార్యాసక్తి—ఇవి నిరంతర సంయోగముఁ దాల్చి జీవితాంధకారమును దొలఁగింపఁజేయు జ్యోతిగ నుండుట స్పష్టము.

మానవులయందలి ప్రేమ ముఖ్యముగాను సహజముగాను బ్రభవించి, ప్రవహించు రంగము తన దేశము, తనజాతి, భారతీయులపై స్వాములవారి కుండు ప్రేమావేశము ఇంతింతనరానిది; కులభేదములు, మతభేదములు మొదలగు వైషమ్యములచే నేమాత్రము దూషితము, పరిమితము కానిది; ఐనను జాలితోఁ గూడికొన్నది. ఈ జాలి, శోకము, ఎందులకు? మన హీనస్థితినిగూర్చి. హిందువుల తత్త్వశాస్త్రములు, ధర్మోపదేశములు భావాంబరమున ఉచ్చస్థానము నధిష్ఠించి యుండు నఖండతేజస్సులు. మఱి, వారి శీలము, దినదినవర్తనము, జీవితము వ్యక్తులనుబట్టి గణించినను సరే; సమష్టి సాంఘికముగా లెక్కించినను సరే; చాలహీనము, ధర్మత్యపూరితము; ఐకమత్యములేదు, పరస్పర విశ్వాసము తక్కువ. సత్యము విశ్వాసమున కాలవాలము. ఒకరియఁ దొకరికి నమ్మకములేదన్న, వీనిమాటయందు వానికి, వానిమాటయందు వీనికి నమ్మకము లేదనుట. అనఁగా, వీఁడసత్యపరుఁడని వాఁడు, వాఁడసత్యపరుఁడని వీఁడు శంకించుట. సత్యము సామాన్యముగాఁ బ్రవర్తిల్లనేని సంఘమున నిట్టి సంశయము లుండవు. దానిసంఘటనము విఘటనము కానేరదు. హిందువులలో విద్యతక్కువ; చాదస్తములెక్కువ

క్షాత్రము లేదు; బానిసల భావములు తఱచు. కావున నిక్కమైన సాత్త్వికమును అరిది. ఆర్థికముగ క్షయము, క్షామము పట్టినవారలు. కోటానఁగోట్ల జనులకు ఆనాఁడు ఒక్కపూటయైనఁ గడుపు నిండ కూడు చొరకుట కష్టము.

ఏమీ! ఐహికమునుగుఱించి యంత తెలిసిన వారు వర్తనమున నింత నీచస్థితికి రానేల? పరలోకమునకు సమీప స్థులగుటవలననా, ఈ లోకమునకు దూరులై రి? ఐహికా ముష్మికములు పరస్పర విధ్వంసకములూ, యన్యోన్యాశ్రయ ములు కావా? ఒక్కభగవంతుఁడే కదా యీ రెంటికిని గారణభూతుఁడు? ఒక్క బుగ్గనుండియ యొకవంక పాలు, నొకవంక విషముఁ బ్రవహించునా? హిందువులలో విచ్చిన్న మైన జీవితమును బునస్సంధాన మొనరించి యేకాగ్రముగఁ బరివర్తించునట్లు చేయుట సాధ్యముకాదా? అట్టి పురోవృద్ధి మార్గము లేవ్వి? ఇత్యాది గంభీరములైన భావములతో నిండి భారతీయులకును—అందుఁ బ్రధానముగా హిందువుల కును—అమూల్యములైన వితర్కములతోను ఉపదేశముల తోను నిండియున్న దీ లేఖాకృతి.

వ్యక్తికి సంఘమునకు, మతమునకుఁ బ్రకృత్యాది శాస్త్రములకు, ఇహమునకుఁ బరమునకుఁ, ద్యాగమునకు నార్థికాభ్యుదయమునకు, శాంతమునకు క్షాత్రమునకు, విమర్శనదృష్టితోఁ జూచినయెడలఁ బరస్పర వైరుధ్యము లేదనియు, నవి నిత్యమును నిరంతరమునైన సంయోగమును మనయందుఁ దాల్చిననే కాని, మన జీవితము పరిష్కృతము,

పరిపక్వము, పరిపూర్ణము కానేరదనుట యీ లేఖల
యమోఘమైన సిద్ధాంతము.

కావుననే కదా మన భారతీయులలో నాబాలగోపాల
మెల్లకును జదివి యనుష్ఠానమునకుఁ దెచ్చుకొనవలసిన
మహాత్తర గ్రంథములలో నిది యొక్కటి యని మొట్ట
మొదటనే నేను సాహసించి నివేదించియుండుట? ఈ
కర్తవ్య మాంధ్రులలో సులభముగ నెఱవేఱఁ జేయఁబడు
టకునై చిరంతనానందస్వాములు తెనుఁగున నాకర్తవ్య కళైలి
యందు దీనిని రచించి మనకెల్లరకు వందసీయులైరి. వారి
కృషికి వారు కోరు ఫలమొక్కటియ, మనయొక్క
శీలాభివృద్ధి, మన దేశముయొక్క పురోవృద్ధి, వీనికై వలసిన
ప్రయత్నములను ద్రికరణశుద్ధిగఁ జేసి, వారి ఋణమును
దీర్చి, వారికి మనకృతజ్ఞతను దెలిపి ధన్యులమగుదుముగాక
యని నా ప్రార్థన.

పద్మప్రభాస,
చితురు,
9-2-46.

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డి

శ్రీ వివేకానంద లేఖావళి

(రెండవ భాగము)

ప్రాణాధిక.....సరియేకాని నాయనా, భారతదేశమున ధర్మమేమైన నింకను మిగిలియున్నదనియా నీ యభిప్రాయము! జ్ఞానయోగము, రాజయోగము, భక్తియోగము—ఇవన్నియుఁ బలాయనమైనవి—ఇంక నస్పృశిత యొకటియే, ‘నన్ను ముట్టుకొనకుము!’ అను యోగముకొంటియే నిలిచియున్నది. ‘ప్రపంచమంతయు నశుద్ధము, నే నొక్కడనే శుద్ధుడను!’ పరిశుద్ధ బ్రహ్మజ్ఞానము! శ్రీరామరక్ష! ఈ రోజులలో బ్రహ్మ మంతరంగమునఁగాని, కైలాసమునఁగాని, వైకుంఠమునఁగాని, సకలజీవకోటిలోఁగాని లేదు — మఱి యెచటనున్నదనిన, వంటకుండలో. “త్రిభువన ముపకారశ్రేణిభిః ప్రీయమానః” — తమ యుపకార పరంపరలచే ముల్లోకముల నానందింపఁజేయుట పూర్వము మహాపురుషలక్షణముగాఁ జెప్పఁబడుచుండెడిది — ఇప్పుడోయనిన, “నే నొక్కడనే శుద్ధుడను, జగమంతయు నశుద్ధము—పోయి ధనము గైకొనివచ్చి నా పాదసన్నిధిని సమర్పింపుము” అనునది మహాపురుషలక్షణము... ఇచటి నా ప్రచారమును జాలించి యింటికి మఱలుమని వ్రాయు ధీమంతునకు “ఈ దేశమే నాయిల్లు — హిందూదేశమున

నేనున్నది?" అని చెప్పము. ధర్మము నాదరించువా రెవరు? విద్య నాదరించువా రెవరు?

ఇంటికి మఱలుటయా!! ఇల్లెక్కడ? ముక్తినిగాని, భక్తినిగాని నేను లక్షింపను, వానికంటె “వసంతవల్లోక హితం చరంతః” యనునట్లు (నిరాడంబరముగా) వసంతము వలె లోకహిత మొనరించుచు, లక్షపర్యాయములైనను నరకమునకై నను సరియే, వెడలుటయే నా యభిమతము, నా ధర్మము. ఆలసుల, కఠినహృదయుల, క్రూరుల, స్వార్థ పరుల—జోలి నాకేల? ఎవఁ డదృష్టవంతుఁడో వాఁడే యీ మహాకార్యమునఁ దోడ్పడుఁగాక.

...అచటివా రందఱును నాకుఁ బ్రేమపాత్రులే— ఈ విషయమును వారందఱకును దెలుపుము. అందఱి తోడ్పాటును నాకుఁ గావలసియున్నది. ధనమువలనఁగాని, పేరువలనఁగాని, ప్రతిష్ఠవలనఁగాని, పాండితివలనఁగాని లాభములేదు. కష్టవర్జితములను బటాపంచలు చేయఁజాలు నది శీలము, సత్స్వభావము. ఈ సంగతి మఱవకుఁడు...— సదా మీ స్నేహపాత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

2

షికాగో, 3-1-1895.

ప్రియవర—ప్రేమ—విశ్వాస—కృతజ్ఞతాపూర్ణ హృదయుఁ డనై మీకు వ్రాయుటకై కలము చేపట్టితిని. సిరబుద్ధియు సిరభావములును గల వ్యక్తులను లోకమున నే నింతవఱ కేకొలఁదిమందినో చూచినాను.—అట్టివారిలో మీ రొకరని

చెప్పవలసియున్నది. ఆచరణశక్తియే కాక, యత్యద్భుత సమ్మేళన మొందియున్న జ్ఞానమును సానుభూతియు మీ వశమైయున్నవి. మఱియు మీరు నిష్క-పటహృదయులు, కావున, నా యభిప్రాయములను గొన్నిటిని మీకు విప్పి చెప్పెదను.

భారత దేశమున మన యుద్యమము చక్కగా నంకురించినది, దానిని మనము సంరక్షించుటయే కాక, విశేషశక్తిసామర్థ్యములతో వికాసము నొందింపవలసియున్నది. ఇదే తరుణము, ఇది దాఁటిన, మఱియొకతరుణము దొరకదు. పరిస్థితులను బాగుగాఁ బరిశీలించినప్పటి నాకిట్లు తోచుచున్నది. చెన్నపట్టణమున మొట్టమొదటఁ దత్వకళాశాలను స్థాపించుట మంచిది; తరువాతఁ గ్రమముగాఁ దదాశయములను నవకాశమును విస్తరింపవచ్చును; వేదములందును వివిధమైన భాష్యములందును వీనితోఁ బాటు ప్రపంచమందలి యితరమతధర్మములందును విద్యార్థులకుఁ గూలంకషమైన విద్య గఱపవలయును. మఱియు నీకళాశాలనుండి యాంగ్లమునందును దేశీయభాషయందును నొక పత్రికను నడపవలయును.

ఇది కేవలము మొదటి మొట్టు; అల్పారంభములే మహాకార్యములై పరిణమించును గదా. ప్రాచీన నవీన జీవనదృక్పథములను రెంటిని గణుతించుటచేఁ జెన్ననగర మిపుడు మహాత్తరమైన మధ్యేమార్గము నవలంబించుచున్నది.

గుణదోషములను బరిశీలించి సమాజమును బునర్నిర్మాణము చేయవలసియున్నదనుటలో విద్యాధికులతో నేను బూర్తిగా నేకీభవించును. కాని దీనికి మార్గము? సంస్కర్తల విధ్వంసకమార్గములు సిష్ఠులములైనవి. నా మార్గమిది. గతకాలమున మనము చేసినపని దోషభూయిష్ఠము కాదు, ఎన్నటికిని కాదు. మన సంఘము చెడ్డదికాదు. మంచిదే, ఇంకను మంచిది కావలయునని మాత్రమే నేను జెప్పెదను. భ్రమనువీడి సత్యమును, చెడుగును వీడి మంచిని గ్రహింపవలయుననుట కాదు, కాని సత్యమునుండి—శ్రేయము నుండి—అధికతర శ్రేయమును బరమశ్రేయమును బొందవలసియున్నది. నా దేశీయులకు నేను జెప్పెడిదిది: “ఇంతవఱకు మీరు చేసినది చక్కగనే యున్నది; మఱితచక్కని పనిచేయుటకు దరుణమిది.” ఉదాహరణమునకు వర్ణవ్యవస్థ నెత్తుకొందము. వర్ణమనగా జాతి. సృష్టివిషయమున మొదటఁ దోచు భావమిదియే. సృష్టియనగా విచిత్రత — అనగా జాతి. “ఏకమగు నే ననేకమగుచున్నాను.”* సృష్టికిఁ బూర్వ మేకత్వ మనునది యుండవలయును. భిన్నత్వమే—వైచిత్ర్యమే—సృష్టి. వైచిత్ర్యము నశించినచో సృష్టియే నశించును. ఏజాతియైనను సజీవమై, వీర్యవంతమైయున్నంతవఱకు వైచిత్ర్యమును వెలువరించుచుండవలయును. వైచిత్ర్యమును వెలువఱుచుట మానినంతనే జాతియు నశించును, వ్యక్తి తన స్వభావమును—

* “ఏక ఏవ అగ్ర ఆసీత్, సోఽమన్యత బహుస్యాం ప్రజాయేయ ఇతి.”—శ్రుతి.

ప్రకృతిని—జాతిని—వ్యక్త మొనర్ప స్వతంత్రమైయున్నది—
 ఇదియే జాతియందలి మూలభావము. కావుననే జాతివ్యవస్థ
 వేలకొలది సంవత్సరములనుండియు నిలిచియున్నది. అతి
 నవీనస్మృతులలోఁ గూడ జాత్యంతర్భోజనము నిషేధింపఁ
 బడలేదు, అతిప్రాచీనస్మృతులలోపైత మంతర్వివాహము
 నిషేధింపఁబడలేదు. అగుచో, భారతదేశపతనమునకుఁ గారణ
 మేమి?—పైనిదెల్పిన జాతిభావమును విడనాడుటయే. గీత
 తెలుపు రీతిని జాతి నశించిన, లోకమే నశించును. ఈ వైచి
 త్ర్యమును నిరోధించుటచేఁ బ్రపంచమే నశించునని తేలు
 చున్నది. నేటి వర్ణవ్యవస్థ సరియైనదికాదు, పైపెచ్చు
 తద్వికాసమునకుఁ బ్రతిబంధకము, జాతియొక్క వ్యాపార
 మగు వైచిత్ర్యప్రకటనమును స్వేచ్ఛగా సాగనీయక నిజముగా
 నిది యరికట్టియున్నది. చైతన్యరహితమై, పాషాణతుల్య
 మైన యే యాచారమైనను, ఆధిక్యమైనను, ఎట్టిపరంపరాను
 గతవర్ణమైనను జాతిని సంపూర్ణవికాసము నొందనీయక
 నిరోధించును; మఱియు నే జాతియైనను, సమాజమైనను,
 ఈ బహుళవైచిత్ర్యమును వెలువఱుచుట మానినంతనే
 నశించితిరును. కావున స్వదేశీయులారా! నామాట వినుఁడు,
 జాతివ్యవస్థను మీరు నిరోధించి వెలివేయుటచేతనే భారత
 దేశ మధోగతి పాలైనది. పాషాణతుల్యమైన యే “అగ్ర
 జాతి” యైనను జాతి యనిపించుకొనఁజాలదు. అది జాతి
 వ్యవస్థకు ఘాత. స్వేచ్ఛగా జాతి నాత్మవికాసము నొంద
 నిండు; ఆటంకములను దొలఁగింపుఁడు, అప్పుడు మన
 మభివృద్ధినొందుదుము. ఐరోపాఖండమును గనుఁడు. వ్యక్తుల

పురోగమనమార్గమందలి యాటంకములను జాలవఱకుఁ దొలఁగించి, ప్రతివ్యక్తియుఁ దనజాతిని వికసింపఁజేసికొను సదవకాశమునఁగి, — యిట్లు జాతికి స్వాతంత్ర్యమియఁ గలుగుటచేతనే యైరోపాఖండ మభివృద్ధిపొందినది. అమెరికాలో సరియగు జాతివ్యవస్థ వికాసమునొందుటకు మహోత్తమమైన యవకాశము గలదు. కావుననే యమెరికా దేశీయులు ఘనులైనారు. శిశువు జన్మించినంతనే జ్యోతిషి కులు తదీయజాతిని నిర్ణయింపఁబూనుదురని ప్రతి హిందువు నకును దెలియును. ఇదియే నిజమైనజాతి, నిజమైన వ్యక్తిత్వము ; జ్యోతిషము దానిని గుర్తించియున్నది. మఱల జాతికి సంపూర్ణస్వాతంత్ర్యము నొసఁగుటచేతనే మన మభివృద్ధినొందఁగలము. వైచిత్ర్యమనఁగా నసమత్వమని కాని, ప్రత్యేకాధికారమనికాని భావింపరాదు. హిందువులు దేనిని విడనాడనక్కఱలేదనియు బహుశతాబ్దాగత దాస్యఫలితమగు మాంద్యమును వీడి, మహర్షులు చూపిన మార్గమునఁ జరింపఁదగుననియు వారికిఁ దెలుపుదును—ఇదియే నా విధానము. ప్రజాపీడనముతోఁగూడిన... ప్రభుత్వమున మన యభివృద్ధి వెనుకఁబడినదనుట వాస్తవము, ఏలన నపుడభివృద్ధిమాట యటుండ, 'ఉండుటయా, యూడుటయా' యను సమస్య యేర్పడినది. ఇపు డాయొత్తిడి తొలఁగి పోయినది కావున మనము ముందంజవేయవలయును, — స్వధర్మత్యాగులును మిషనరీలును దెలుపు విధ్వంసకమార్గమునఁగాక స్వధర్మమార్గమున — ముందంజవేయవలయును. భవనము పూర్తికానిచో నంతయు వికృతముగాఁ గాన్పిం

చును—మనవిషయముకూడ నిట్టిదే. ప్రజాపరిపీడనముతోఁ గూడిన శతాబ్దములలో భవననిర్మాణము నాఁపివేయవలసి వచ్చినది. ఇప్పుడు భవనమును బూర్తిచేయుఁడు—చేసినచో సర్వము యథాస్థితియందు వెలయుచు దివ్యసుందరమై దీపించును. ఇదియే నా కార్యవిధానము. ఇది నా దృఢవిశ్వాసము. ప్రతిజాతియందును బ్రతిసంఘమునను జాతీయజీవనవాహిని ముఖ్యమగు నొక మార్గమునఁ బ్రవహించుచుండును; భారతదేశమున నీ ముఖ్యమార్గము మతము, పరమార్థము. దీనిని మీరు బలపఱచినచో, నిరువైపులనున్న జలమును దీనితోఁబాటు ప్రవహించితీటును. నా కార్యక్రమమునందదియొక ప్రధానాంశము. కాలక్రమమున మిగిలిన కార్యక్రమమునంతను దెలుపనెఱును. ఐనను బ్రస్తుత మీ దేశమున సైతము నేను నిర్వహింపవలయు నొక కార్యము గలదని తోఁచుచున్నది. మఱియు వేతెచ్చుటనుండియుఁగాక, యీ దేశమునుండియే తోడ్పాటు లభింపఁగలదని యాశించుచున్నాను. కాని యింతవఱకు నా యాశయములను వ్యాప్తి చేయుటకంటె మఱేపనిని చేయఁజాలనైతిని. ఇప్పుడు భారతదేశమున సైత మిట్టిప్రయత్నమే జరుగవలయునని కోరెదను... భారతదేశమునకు నే నెప్పుడురాఁగలనో నాకే తెలియదు. భగవదాజ్ఞాబద్ధుఁడను. నేను వానిచేతిలో నున్నాను.

“ప్రభూ! సర్వేశ్వరా! ఈ లోకమున నిధినిక్షేపముల నన్వేషించుచు, నీవే నా పెన్నిధివని—చింతామణివని—కనుఁగొంటిని, నన్ను నీకు సమర్పించుకొనుచున్నాను.

“ప్రీతిపాత్రుని వెదకుచు, నీవే నా ప్రాణప్రియుడవని కనుగొంటిని. నన్ను నీకు సమర్పించుకొనుచున్నాను.”
(యజుర్వేదసంహిత.)

భగవానుడు మిమ్ము సదా, సర్వథా, అనుగ్రహించుచుండు!—సదా కృతజ్ఞతాబద్ధుడు, భవదీయుడు, వివేకానందుడు.

3

షికాగో, 11-1-1895.

ప్రేమాస్పద—, ఇప్పుడే నీ లేఖ యందినది... ఎవరేమి యెత్తెత్తినను * హిందువుల వేదాంతమతము (విశ్వమత మహాసభలో) తన ‘తాహతును’ నిలువబెట్టుకొనగలిగినది. డాక్టర్ బా—యును ఆ తరగతి వ్యక్తులును ‘శుద్ధ సనాతనులు.’ వారివలన నే నెన్నటికిని సాయము నపేక్షింపను... పరమేశ్వరుడు నాకీ దేశములో మిత్రుల ననేకులను సమకూర్చియున్నాడు, వారిసంఖ్య నిరంతరము వృద్ధిపొందుచున్నది... భగవంతుడు వారి ననుగ్రహించుచుండుక!... ఇంతవఱకు సదా ఈ దేశములో మహాకేంద్రము లనఁదగు న్యూయార్క్, బోస్టన్ పట్టణములనడుమ సంచరించుచున్నాను—బోస్టన్ ఈ దేశమునకు ధీశక్తి యనియు న్యూయార్క్ ఖజానాయనియు జెప్పవచ్చును. ఈ రెంటి

* జె. ఎచ్. బారోస్ (Rev. J. H. Barrows) అను నాతఁడు వ్రాసిన The World's Parliament of Religions (విశ్వమత మహాసభ) యను గ్రంథమును జూడుడు.

యందునుగూడ నా విజయ మసామాన్యమై యొప్పినది. వార్తాపత్రికాప్రకటనలను నేను లక్షింపను. అట్టివానిని వేనిని మీకు నేను బంపుదునని మీ రాసింపరాదు. ఉద్యమ ప్రారంభమునకుఁ గొంచెము “హోరు” కావలసి వచ్చినది, అది చాలును.

...మీ రవలంబింపవలసిన కార్యక్రమము నిదివఱకే మీకుఁ దెలిపియున్నాను. ఇప్పుడు మీరు దాని నెంతవఱకు సాధింపఁగలరో కార్యరూపమున నాకుఁ జూపవలయును. అర్థ రహిత ప్రలాపము లింకఁ బనికి రావు, కార్యరంగమున దిగవలయును; నిజమైన పని చేసి చూపి, హిందువులు తమ మాటలను నిలువఁబెట్టుకొనవలయును, చేతఁగానిచో వారెందుకును బనికిరారన్నమాట...నా విషయమో యందురా, సత్యప్రకటనమే నా మతము, ఇచటనైన నేమి, మఱెచ్చటనైన నేమి!

నన్నుగాని, మిమ్ముఁగాని, జనులు దూషింపనిండు, భూషింపనిండు, ఇంకముందెన్నఁడు మీరు వానిని లక్షింపకుండు, పని సాగింపుండు, సింహబలసాహసములతోఁ బని సాగింపుండు, భగవంతుండు మిమ్మనుఁగ్రహించును. ప్రాణములున్నంతవఱకు నేను నాయుద్యమమును విడువను, మరణానంతరముకూడ లోకకల్యాణార్థము కృషి చేసెదను. అసత్యము కంటె సత్యము కోటిరెట్లు ఘనతరము; సౌజన్యవిషయము నిట్టిదే. సత్యసౌజన్యములు మీవద్దనున్నచో, అప్రతిహతమగు మార్గమేర్పడును.

...ఉత్తములు వేలకొలదిమంది నన్ను గణుతించుచున్నాడు; ఇది మీకుఁ దెలియును గావున భగవంతుని యందు విశ్వాసము గలిగియుండుఁడు. వార్తాపత్రికాఘోషలన్నియు నాకుఁ గలుగఁజేయఁగలిగిన దానికంటె విశేషమైన పలుకుబడి క్రమముగా నాకీదేశమునఁ గలుగుచున్నది...

శీలము, నైర్మల్యము, సత్యవ్రతము—వ్యక్తిత్వము—వీని ప్రభావమే ప్రభావము. ఇవి నావద్దనున్నంతవఱకు నా శిరోజమునైన నెవ్వఁడును దాఁకఁజాలఁడు, నా విషయమై మీరు తాపత్రయపడనక్కఱలేదు. నాకార్యవిఘాతము చేయఁబూనిన వారియత్నము భగ్నమగును, భగవద్వాక్యమును స్మరింపుఁడు...పుస్తకములలో, వాదములలో నేమున్నది? ప్రత్యక్షజీవితమే, ఆచరణమే, అఖండశక్తిమంతము, ఇదియే మానవుల హృదయమును వశమొనర్చుకొనును. ఆచరణమే వ్యక్తిప్రభావ నిలయము...విషయమును నానాటికి భగవంతుఁడు నాకు విస్పష్టమొనర్చుచున్నాఁడు, కృషిచేయుఁడు, తీవ్రకృషిచేయుఁడు, అర్ధరహిత ప్రసంగము లికఁ జాలును; భగవంతునిగూర్చి మాటలాడుఁడు. ఆయుఃప్రమాణ మత్యల్పము, వంచకులను గూర్చియు వెడఁగులను గూర్చియుఁ బ్రసంగించుచుఁ గాలయాపన చేయుటకు వ్యవధిలేదు.

ప్రతిదేశమును బ్రతిమానవుఁడును దన్ను దానే యుద్ధరించుకోవలయును; పరులు వచ్చి సాయముచేయుదురని యాసింపకుఁడు. ఇచటఁ దీవ్రకృషిచేసి మీయుద్య

మమునకుఁగాను నేనపుడపుడు కొంచెము డబ్బు పంపఁగలను
—అంతవఱకే, దీనికోసము మీరు వేచియుండ వలసివచ్చిన
పక్షమునఁ బని చాలించుటయే మేలు. నా యాశయము
లంకురించుట కిదిమహాక్షేత్రమనియుఁ హిందువులైననేమి,
మహమ్మదీయులైననేమి, క్రైస్తవులైననేమి — భగవంతుని
ప్రేమించువా రెవ్వరైనను సరియే. —వారికి నేను దానుఁడ
ననియు గ్రహింపుఁడు.

... నెమ్మదిగా, నిశ్శబ్దముగాఁ బనిచేయవలయునని
నాకోరిక, భగవంతుఁడే సదా నాకుఁ బ్రాణైయున్నాఁడు.
నిష్కపటులై, స్వార్థరహితులై, యన్నిటికంటెను విశుద్ధ
చరిత్రులై, మీ యిచ్చవచ్చినచో న న్ననుసరింపుఁడు.
మీ కివే నా యాశీస్సులు. ఒకరినొక రభినందించుకొనుచుఁ
గూర్చుండుట కిపుడు వ్యవధిలేదు. ఈ మహాసమరానం
తరము మనసార మనమొండొరుల నభినందించుకోవచ్చును.
ఒండొరులతో మన యా శ య ము ల ను ముచ్చటించుకో
వచ్చును. ప్రజ్ఞలు పలుకకుఁడు. నడుములు బిగియింపుఁడు,
పనిచేయుఁడు. కార్యశూరులు గండు! హిందూదేశమున
మీ రింతవఱకుఁ జేసిన ఘనకార్యమేదో నాకుఁ జూపుఁడు—
మీరు నిర్మించిన కేంద్ర మేదో, మీరు కట్టించిన దేవాలయ
మేదో, నెలకొల్పిన భవనమేదో, నాకుఁ జూపుఁడు.—మీతో
సహకారమునఁ బనిచేయు వ్యక్తులెవరో నాకుఁ జెప్పఁడు—
ఎంతసేపు ప్రగల్భములు, ప్రగల్భములు.—అంతే! మేము
గొప్పవారము, మేము ఘనులము! అర్థరహితప్రలాపము!
మన మర్భకులము, ఇది మనస్థితి! పేరుప్రతిష్ఠలు మున్నగు

బూటకములతో—ఈ ప్రాచులూటతో—నా కేమిపని? అవి యేమైన నాకేమి? వందలకొలదిమంది భగవత్సన్నిధి కరు డెంచుటయే నాకు వాంఛనీయము! వారేరి? వారు నాకుఁ గావలసియున్నారు, వారిని నేను గనవలయును, వారెచట నున్నారో మీరు వెదకి కనుఁగొనవలయును, నాకు మీరిచ్చు చున్నవేమి? పేరుప్రతిష్ఠలు, వానిని గంగార్పణముచేసి, యో ధీరులారా! నా భారతవీరులారా! మీరు కార్యరంగ మున నుఱుకవలసియున్నది. నా దీక్షను మీరింకను గుర్తింప కున్నారు—నా తత్త్వము మీ కింకను బోధపడలేదు! మాంద్యము, భోగానుభవము—అను మీ ప్రాతఃపుంతల లోనే నడయాడుచున్నారు. అలసతను నైహికాముష్మిక భోగములను విసర్జింపుఁడు. త్యాగాగ్నికీలలలో దుమికి జనులకుఁ బారమార్థికచింతఁ గలిగింపుఁడు.

నా ధైర్యమును నుత్సాహమును గ్రహింతురుగాక యని, మనఃపూర్వకముగా వర్తింతురుగాక యని, కార్య శూరులై రణరంగమున వీరమరణము నొందుదురుగాక యని నిరంతరము ప్రార్థించు—వివేకానందుఁడు.

మఱియొకమాట.—మనలఁగూర్చి ప్రతికూలముగాఁ గాని, యనుకూలముగాఁగాని, యేపుల్లయ్యయో, యెల్లయ్య యో చెప్పు మాటలను నమ్మక, తమశక్తిసామర్థ్యముల నన్నిటిని నుద్యమముపైఁ గేంద్రీకరింపుఁడని...తోడను మిగిలినవారందఱితోడను జెప్పుము.—వి.

12-1-1895.

పేరు ప్రతిఫలనుగాని మఱి యే బూటకమునుగాని నేను
 లక్షించువాడనుగానని నిష్కర్షగా గ్రహింపుడు. లోక
 కల్యాణార్థము నాయాశయములను బ్రచారముచేయుటయే
 నాయభిమతము. మీరు గొప్పపనిచేసితిరి, కాని ఫలిత
 మేమి? — అది నాకు బేరు ప్రతిఫలను గలుగఁజేసినది.
 అమూల్యమగు నీ జీవితమును లోకుల పొగడ్డలను సంపా
 దించుటకై వ్యయించుట పాడిగాదు. అట్టి వెఱ్ఱినడత నడ
 చుటకు నాకు వ్యవధిలేదు. మన యాశయములను వ్యాప్తి
 చేసి భారతదేశములో నొక వ్యవస్థను—ఒక సంఘమును—
 నెలకొల్పుటకు మీరు చేసినపనియేమి? ఏమియు లేదు,
 లేనేలేదు.

అన్యోన్యసహకారము, అన్యోన్యగుణగ్రహణము—
 వీనిని హిందువులకు బోధించు సంస్థ యత్యావశ్యకము.
 ఇచటి నా యుద్యమమునుగూర్చి తమ యభినందనమును
 బ్రకటించుటకై కలకత్తాలో నైదువేలమంది సమావేశమై
 రనుచున్నారా?—మంచిది! కాని తలకొక యణా యిమ్మని
 మీరు వారి నడిగినపక్షమున వారిచ్చియుండురా? మన
 జాతీయకథయంతయుఁ బసిపాపవలెఁ బరులపై నాధారపడు
 తతోఁ గూడుకొనియున్నది. బువ్వ కలిపి నోటి కందించిన
 యెడలఁ దినుటకు వారందఱును సిద్ధముగానున్నారు; కొందఱ
 కదియుఁ జాలదు, పాపము! — గొంతులోనుండి దానిని

గ్రొదికికొండ్రోయవలయును. మీకు మీరు సాయపడఁజాల నిచో జీవించుటకు మీ రనర్హులు...

నా జనసామాన్యవిద్యాకార్యక్రమమును బ్రస్తుతము విరమించినాను. అది క్రమక్రమముగా సాగును. ప్రచండ దీక్షయు నుత్సాహమును గల ప్రచారకదళము — సేవక దళము—నా కిప్పుడు కావలయునదిది. ఒంజొంటితో సంప్ర తించురీతిని వివిధమతధర్మములను సంస్కృతమును వేదాంత మందలి వివిధమతధర్మములను ముఖ్యమైన కొన్ని దేశీయ భాషలను గఱపుటకై చెన్నపట్టణమున మన కొక కళాశాల యుండవలయును ; దీనితోఁబాటాక ముద్రణాలయమును దన్నూలమున నాంగ్లమునను దేశీయభాషలందును బత్రిక లును వెలువడవలయును. ఈ కార్యమును నెఱవేర్చినయెడల మీ రేమైనను సాధించితిరని నే ననుకొనఁగలను. పనిచేయ సంసిద్ధులమని దేశస్థులను జూపనిండు. భారతదేశమున నిట్టి కార్యమును మీరు దేనిని జేయఁజాలనియెడల నామాట తలపెట్టక నన్ను విడిచిపెట్టుఁడు. నాకు లోకమున కొసఁగ వలయు నొక సందేశము గలదు. ఎవ్వ రభినందింతురో, ఎవ్వ రాచరింతురో వారికి నేను దానినొసఁగెదను. దానిని స్వీకరించువా రెవ్వరైన నాకేమి? “ప ర మ పి త య గు భగవంతుని యాజ్ఞ ననువర్తించువాఁ డెవ్వఁడో వాఁడే”* నావాఁడు...

* “He who doeth the will of My Father, is my own.”

—Bible.

నా పేరునకు మీరు ప్రాముఖ్యము చూపరాదు. నొ స సా గ వ ల సినవి, కార్యరూపము నొందవలసినవి నా యాశయములు—ఇదియే నా యభిమతము. ప్రవక్తలై, ఆచార్యులై వెలసినవా రందఱియొక్కయు శిష్యులు తమ గురుని భావముల ననివార్యముగా, అభేద్యముగా, నాతని వ్యక్తితో ముడిపెట్టి, తుదకాతని పేరు నిలువఁబెట్టవలయు నను నాందోళనమున నాతని భావములను గంగపాలుచేసిరి. శ్రీరామకృష్ణుని శిష్యులును నీ పుంతనే త్రొక్కకుండుటకుఁ గాను జాగరూకులు కావలయును. వ్యక్తినిగాదు, ఆశయము లను లక్ష్యమున నిడుకొని పనిచేయుఁడు. భగవంతుఁడు మిమ్మునుగ్రహించుఁగాక!—ఆశీర్వాదములు.—సదా మీ వివేకానందుఁడు.

5

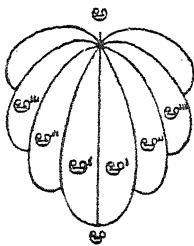
ధీరమాత యనునొక యమెరికా దేశీయ మహిళా మతల్లి పితృవియోగము నొందిన సందర్భమున స్వామి యామెకు వ్రాసిన లేఖ

బ్రూక్లిన్, జనవరి, 1895.

...మీ నాయన తన శరీరమును జాలించునని నాకుఁ బాడకట్టినది; కఠోరమగు మాయాతరంగ పాతమునకు గుఱికానున్న సమయమున నెవ్వరికిని వ్రాయుట నా యాచారము కాదు. కాని యివియే (విపత్తులే) జీవ యాత్రలో నూతనపథములను మనకుఁ జూపునవి. దుఃఖభారమున నీవు ధైర్యము కోల్పోలేదని నే నెఱుఁగుదును. సాగరో

పరిభాగము లేచుచుండును, మఱలఁ బడుచుండును, కాని సాక్షీ భూతులగువారికి—ప్రాజ్ఞులకు—ప్రతిపాతమును మగ్నతయు సముద్రపు లోతును గర్భముననున్న రత్న రాసులను బ్రకాశిత మొనరించుచుండును. రాకపోకలనునవి వట్టి మాయ—ఆత్మ యెందుండియు రాదు. ఎచటికిని బోదు. దేశమనునదంతయు నాత్మయందే యున్నపు డెచటికిఁ బోవుట? కాలమనున దంతయు నాత్మయందే యున్నపు డొక వస్తువునందుఁ జొచ్చుటకుఁగాని, యొకవస్తువును వీడుటకుఁ గాని సమయమేది?

సూర్యుఁడు తిరుగుచున్నాఁడను భ్రాంతిని గలుగఁ జేయుచు, భూమియే తిరుగుచున్నది. ఇట్లే ప్రకృతి, లేదా, మాయ మార్పునొందుచు, ఒకదానివెంబడి నొకటిగాఁ దన తెరలను విప్పచు, జీవితగ్రంథమునందలి పుటలను ద్రిప్పుచుఁ జరించుచున్నది. సాక్షీ భూతమగు నాత్మయో, నిశ్చలమై, నిర్వికారమై, జ్ఞానసుధను గ్రోలుచుండును. ఇంతవఱకుండిన, ఆప్సుడున్న, ముందుండఁబోవు జీవులన్నియు వర్తమాన కాలముననే యున్నవి—భౌతికోదాహరణముతోఁ జెప్పుచో—అన్నియు నొక బిందువున నిలిచియున్నవి. ఆత్మయందు

దేశసంబంధమగు భావమున కవకాశము లేదు : కావున మన వస్తువులై యిదివఱకుండినవియు నిప్పుడున్నవియు ముందుండఁ బోవునవియు సదా మనవద్దనే యున్నవి, సదా మనవద్దనే యుండినవి, సదా మనవద్దనే యుండఁగలవు. వానియందు మన

మున్నాము, మనయం దవి యున్నవి. ఈ ప్రతిమలోని విభాగములను గైకొని చూడుము. ప్రతివిభాగమును వేర్వేరు వ్యక్తులై యున్నను నన్నియు 'అఆ' యను నక్షరమునఁ గలియుచున్నవిగాదా. అచట నవి యన్నియు నేకమగు చున్నవి. ఏ విభాగమును నీ యక్షరమును దప్పించుకొని పోఁ జాలదు. కైవార మెంత చెడినను నక్షరేఖవద్ద నిలిచినచో, మన మేయఱలోనైనను బ్రవేశింపఁగలము. ఈ యక్షరేఖయే భగవంతుఁడు. అచట వానితో మన మైక్యమగు చున్నాము; సర్వమున సర్వ మేకీభవించుచున్నది; భగవంతునియం దన్నియు నైక్యమగుచున్నవి.

చంద్రుఁడు చరించుచున్నాఁడను భ్రమను గలుగఁ జేయుచు చంద్రబింబముమీఁదుగా మబ్బు చరించుచున్నది. ఇట్లే యాత్మ చరించుచున్నదను భ్రాంతిని గలుగఁజేయుచుఁ బ్రకృతి, శరీరము, చరించుచున్నది...

ప్రతిజీవియు నొక నక్షత్ర మనుకొనుము. అఖండ చిదాకాశమున — బ్రహ్మమున — ఈ నక్షత్రములన్నియు భాసించుచున్నవి. సర్వజీవుల యథార్థవ్యక్తిత్వమును నందే నెలకొనియున్నది. మన దిశావలయమును దాఁటి వెడలిన యిట్టి తారలను గొన్నిటి నస్వేషించుటయే ధర్మమునకు, లేదా, పారమార్థికజీవనమునకుఁ శ్రారంభము. మన యునికిని వానియునికిని వానియందుఁ గాంచుటయే తద్గమ్యము. రహస్య మిది: మీ నాయన తన పూర్వవేషమును విసర్జించి, యనాదిగాఁ దానెచట నుండెనో యచట నెలకొని

యున్నాడు. ఈ లోకమునఁగాని, మఱి యేయితరలోకమునఁగాని యాతఁ డా వేషము మఱలఁ దాల్చునా? ఒక వేళ పూర్ణప్రజ్ఞతోఁ దాల్చినఁ దాల్చవచ్చునేమోకాని తేకున్నచో నట్లు చేయకుండుగాతమని మనఃపూర్వకముగా భగవానుని బ్రార్థించుచున్నాను. పూర్వకర్మవశేషములై యెవ్వరు నట్లకర్షింపఁబడకుండురుగాతమనియే నా ప్రార్థన. ఎల్లరును ముక్తులగుదురుగాతమని, యనఁగాఁ దాము ముక్తులమని గ్రహింతురుగాతమని, నా ప్రార్థన. ఒకవేళ మఱల వా రీ (సంసార) స్వప్నమును గండువో, వారి స్వప్నము శాంత్యానందమయమై వెలయుగాతమని ప్రార్థింతుము. ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

6

త్రిగుణాతీతానంద స్వామియను నొక పోదరశిష్యునకు

న్యూయార్క్, 17-1-1895.

అయుష్మంతుఁడగు—రుద్రాక్షమాలలను గుశాసనములను నాకుఁ బంపితిని. . . వ్రాసి నాలుగునెలలై నది. కాని వాని టికాణా యింకను దెలియకున్నది. . . ఏమైన నీ పాతాళమునకు (అమెరికా ఖండమునకు) మీరు బంపు సరకులు విధాయకముగాఁ జేరుననుట సంతసింపఁదగిన సంగతి. సరకు లందినంతనే నీకు వ్రాయుదును. అధమము మాడునెలలైనను నీవు మానముదాల్చి యుండవచ్చును! . . .

పత్రిక ప్రారంభించుటకు నీ కిదియే తరుణము. . . రమ్మ, నీ కిచటఁ బనియున్నది, ఆ పత్రికను నడపుము.

బలవంతముగానైనను జనులను జందాదారులను జేయుము, భయపడకుము. భీరువులనుండియు నల్పుబుద్ధులనుండియు నేమి ఘనకార్యము లాసింపఁగలము?—శుద్ధశూన్యము! ఈ సాగరము దాటుటకు నీకు వజ్రసన్నిభమైన సంకల్ప ముండవలయును. పర్వతములను బగుల్చునట్టి బలముండవలయును. రాజోవు శీతకాలమున నేను వచ్చుచున్నాను. ప్రపంచమునఁ బ్రచండోత్సాహమును బురికొల్పుదము— ఇచ్చవచ్చినవారు మనతోఁ జేరి ధన్యులగుదురుగాక, రానివారిని శాశ్వతముగా వెనుకఁబడియుండనిమ్ము! నడుము కట్టుకొని నీవు సిద్ధముగా నుండుము...భయములేదు! నీ నాల్కపై సరస్వతీదేవి తాండవించును. నీహృదయమున భగవానుఁ డధివసించును. లోకము నాశ్చర్యచకితులను జేయు కార్యములను నీవుచేయఁగలవు. కాని, బాబూ, నీకంతపెద్దపే రెందులకోయి? కొంచెము కుదించుకొనఁ గూడదా? పుస్తకమున నీ వైపునుండి యా వైపునకుఁ బట్టు నంతపెద్దపే రెందులకోయి! భగవన్నామము మృత్యువును బాఱఁద్రోలు నందురు. ఊరక “హరి” కాదుకాఁబోలును, ఆనామము! “అఘభగనరకవినాశన”, “త్రిపురమదభంజన”, “అశేషనిశ్శేషకల్యాణకర” — ఇట్టి శ్రావ్యగంభీర నామములు యమధర్మరాజును సకుటుంబసపరివారముగాఁ బలాయనము చేయించును — కాదా? నీపేరు కొంచెము తగ్గించుకొనిన బాగుండదా? కాని యది నలుదిక్కులను వ్యాపించినది కావునఁ దగ్గించుకొనినను నిక లాభ ముండదేమో! కాని నామాట నమ్ముము, మృత్యుంజయశీలము, ప్రపంచ

సమ్మోహనమునగు నామము, నీనామము! — నీ ప్రియ
సోదరుడు, వి.

మఱియొకమాట. వంగ దేశమునేగాక, నిజముగా
భారతదేశము నంతను విలవిలలాడింపుడు? వివిధప్రదేశము
లలో కేంద్రములను నెలకొల్పుడు.

...ఇంగ్లాండు, అమెరికాదేశములతోఁ బెసరపప్పు,
కందిపప్పు మొదలైన వానితో దిగ్విజయముగా వ్యాపారము
సాగింపవచ్చునని—బాబుతోఁజెప్పు. తగురీతిని బ్రవేశపెట్టిన
యెడలఁ బప్పుచారిక్కడఁ జక్కఁగాఁ జెలామణీయగును.
పచనవిధానమును బైన వ్రాసి, చిన్న చిన్న పొట్లములలో
నా పప్పులను సంబారములను నిటింటికి నందఁజేయుచు,
సరకు నిలువఁజేయుట కొక 'డిపో' నెలకొల్పినపక్షమున
మంచివ్యాపారము సాగును, ఇట్లే వడియములకుఁగూడ మంచి
గిరాకి యేర్పడును. మనకుఁ జొరవ తక్కువ. అలసులమై
జీవించుటవలన నేమియు సాధింపఁజాలము. ఎవరైనను నొక
'కంపెనీ' యేర్పఱిచి, యిచటకును నింగ్లాండు దేశములోని
కిని సరకుల నెగుమతిచేసిన, మంచి వ్యాపారము సాగును.
కాని మనవారు సోమరులు...

7

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 23-1-1895.

ప్రేమాస్పద—, ... ఆమరణము బద్ధదీక్షితులు, విశ్వస
నీయులు—ఇట్టివారే నన్ననుసరింపవలయు నని కోరె
దను. జయాపజయములు నాకు గణనీయములు కావు...

నా యుద్యమమును నేను బరిశుద్ధముగా నుంచవలయును, లేకున్నచో నుద్యమమును సాగింపకుండుటయే మేలు — ‘కలితీపనులు’ నాకుఁ బనికిరావు...—మీ వివేకాసందుఁడు.

8

న్యూయార్క్, 24-7-1895.

స్నేహాస్పదురాలగు—...నా శక్తిసామర్థ్యముల నన్నిటిని వినియోగించి పనిచేసినాను. అందేమైనను సత్యబీజమున్న యెడల సజీవమై వికాసము నొందితీరును. ఆవిషయమున నాకేమియుఁ జింతలేదు. ఉపన్యాసములన్నను, శాతములనినను నాకు విసుగుపట్టుచున్నది. ఇంగ్లాండులోఁ గొలఁది నెలలపాటుండి, తరువాత భారతదేశమునకువచ్చి కొన్ని సంవత్సరముల పర్యంతము, లేదా, శాశ్వతముగా దాఁగుకొనియుండును. సోమరిపోతునై యుండలేదని నామట్టునకు నేను సంతృప్తుఁడను. ప్రపంచమంతటను నాతోఁ బర్యటనము చేసిన గమనిక పుస్తకము (Note Book) ఒకటి నావద్ద నున్నది. “ఇక నొకమూల చూచుకొని, మరణమును బ్రతీక్షించుచు నుండెదను!” అనుమాట లేడేడ్లక్రితమందు వ్రాయఁబడియున్నవి. ఐన నీకర్మమంతయు మిగిలినది. కర్మానుభవము పూర్తియైనదనుకొందును. ఈ ప్రచారకర్మము నుండియు నీసుకృతబంధములనుండియు భగవంతుఁడు నన్నిఁక విముక్తుని జేయునని యాశపడుచున్నాను.

“ఆత్మ యద్వితీయమన్నిగ్రహించితివా, ఎవరికోసము, ఏకోరిక నిమిత్తము నీవు తాపత్రయపడుట?” లోకసంగ్రహము మొదలైనవన్నియు మాయాప్రభావమున నామనసునఁ బ్రవే

శించినవి — ఇపు డవి వీడుచున్నవి. జ్ఞానసాధనకుఁ జిత్తమును యోగ్యమొనరించుటకంటె—చిత్తశుద్ధికంటె—కర్మమునకు మఱియొక ప్రయోజనము లేదని నానాఁటికి నాకు ధ్రువపడుచున్నది. మంచిచెడుగులతోఁగూడిన యీ ప్రపంచము వివిధనామరూపములలో సాగుచునేయుండును. నిరుపద్రవ మగు శాశ్వతశాంతికై నామనస్సు తల్లడిల్లుచున్నది.

“నిస్సంగివికమ్ము, నిస్సంగివికమ్ము. నిస్సంగియగు వాని కెవ్వరితోడను దగవుండదు—ఎవ్వరిని నాతఁడు బాధింపఁడు. ఎవ్వరివలనను బాధపడఁడు.” ఆహా! నాకాషాయము, నాముండితమస్తకము, నాయరణ్యవిహారము, నాభిక్షౌచరణమును మఱల నాకెప్పుడు లభించునోకదా! ఎన్నిలోపములుండుఁగాక, భారతదేశమొక్కటియే యంతఃకరణము, తన దైవమును స్వాతంత్ర్యమును గాంచదగు నిలయము. ఈ పాశ్చాత్య వైభవమంతయు వట్టి బూటకము, మనోబంధము. సంసారసారహీనత నింతకంటె విస్పష్టముగా నాజన్మములో నెన్నఁడును గాంచలేదు. ఎల్లరి బంధములను సర్వేశ్వరుఁడు విచ్ఛిన్నము చేయుఁ గా క య ని — ఎల్లరును మాయా విముక్తులగుదురుగాక యని — నిరంతరము ప్రార్థించు — వివేకానందుఁడు,

9

న్యూయార్క్, 1-2-1895.

ప్రియసోదరికి—నీ లేఖ యిప్పుడే యందినది—చాల సంతోషము...ఔను, ఫలానుభవమైనను బొందకుండ, “ఇది నా విధ్యుక్త” మను భావముననే కర్మ మాచరింపవలసి

వచ్చుట మన కొక్కొక్కపుడు సుశిక్షణమగుచుండును... నీ విమర్శలనుజూచి చాల సంతోషించుచున్నాను, చింతించుట లేదు. మొన్న—ఇంటివద్ద ఒక “ప్రెస్ బిటీరియన్” పెద్ద మనుష్యునితోఁ దీవ్రవాదముచేసినాను, అతఁడు మామూలు గనే పరుషవాక్కు లాడుచు, కోపోద్రిక్తుఁడై దూషింప నారంభించినాఁడు. ఏమైన నిట్టిపనులు నాకార్యవిఘాతము కలుగఁజేయవచ్చుననుకారణమున... తరువాత నన్ను గట్టిగా మందలించినది. నీ యభిప్రాయము సట్టిదే యనుకొందును.

సరిగా నిపుడే నీవు దీనినిగూర్చి వ్రాసినందులకు సంతోషము, ఏమన, దీనినిగూర్చి పర్యాలోచించుచున్నాను. ఈ సంగతు లిట్లు జరిగినందులకు నా కెంతమాత్రము చింత లేదు. నీ కిది విసుగుపుట్టింపవచ్చును — అందు కవకాశము లేకపోలేదు. ఇంపుగా మాటలాడుటయు హృద్యముగాఁ బ్రవర్తించుటయు నైహికోన్నతి కెవ్వరికై నను నెంతమంచిదో నాకు బాగుగాఁ దెలియును... ఇంపితముగా నుండవలయు ననియే నేనును సర్వకార్యములను జేయుదును, కాని యంత రాత్మను జంపుకోవలసిన సందర్భమున నిక విరమింతును. వినయమున నాకు నమ్మకములేదు. సమదర్శిత్వమునకు— అందఱియెడలను సమభావమునకు— నేను దాసుఁడను. తనకు “దేవుఁడు” అగు సమాజముయొక్క యాజ్ఞలను బరిపాలించుట సామాన్యమానవుని విధి, కాని ప్రాజ్ఞు లెన్నఁడును నట్లు చేయరు. ఇది శాశ్వతనియమము. సంఘాభిప్రాయము తోడను బరిస్థితులతోడను సమాధానపడి భోగ్యవిషయ

ముల నన్నిటిని సమాజమువలన నొకఁడు పొందుచుండును, సంఘమట్టివానికిఁ గల్గుతరువు. మఱియొకఁడు స్వతంత్ర జీవిత్యై సంఘమును దనవైపున కాకర్షించుకొనును, సమాధానపడువానికిఁ బూలబాట, పడనివానికి ముఁడ్లబాట; కాని “లోకాభిప్రాయము” నారాధించువారు క్షణములో నశింతురు, సత్యారాధకులో, శాశ్వతజీవులు.

హరించుటయం దఖండశక్తిగల వస్తువుతో సత్యమును బోల్తును. మెత్తనివస్తువైనయెడల శీఘ్రముగను, నల్లరాతివంటి కఠినమైనదైనయెడల మెల్లగను—ఇట్లది యెచటఁ బడినను నచట భగ్గున మండుచుఁ ద్రోవచేసికొనును, తప్పదు. అది బ్రహ్మవ్రాత, దానికిఁ దిరుగు లేదు. సోదరీ, ప్రతిశుద్ధాబద్ధముతోడను మోసముతోడను నేను రాజీపడఁ జాలనందులకు, సందర్భానుసార మింపుగాఁ బ్రవర్తింపఁజాల నందులకు, ఎంతో చింతించుచున్నాను. అది నావలనఁ గాదు, ఈ గుణమువలన యావజీవము బాధపడినాను, కాని నావలనఁ గాదు ; విశ్వప్రయత్నము చేసినాను, కాని నావలనఁ గాలేదు. తుట్టతుద కాప్రయత్నము విరమించినాను. సర్వేశ్వరుఁడు నన్నాత్మవంచకుఁడను గానీయఁడు. లోపల నేమున్నదో పైకిరానిమ్ము. అందఱను సంతృప్తులను జేయు మార్గమేదియు నాకుఁ గనఁబడలేదు. స్వభావవిరుద్ధముగా నే నుండఁజాలను, కృత్రిమము నా వలనఁగాదు. “యకావనము, సౌందర్యమును మాయమగును ; జీవనము, సంపదలును నశించును ; పేరును బ్రతిష్ఠయుఁ బలాయనమగును, పర్వతములు సైతము ధూళియైపోవును ; మైత్రియు

బ్రేమానురాగములును మటుమాయమగును. సత్యమొక్కటియే యనశ్వరము. సత్యనారాయణా! నీవే నాప్రాపు, మార్గదర్శకుండవును. వయసు చెల్లినవాండను, కమ్మని మాటలను దియ్యని నడవడిని నేనిపు డలవఱచుకొనఁజాలను. ఎప్పటియట్లే నన్నుండనిమ్ము. “నిర్భయుండవై, ఫలాపేక్షతోఁ బ్రాఁకులాడక, శత్రువులు వచ్చినను మిత్రులు వచ్చినను గూడ లెక్కనేయక సత్యనిష్ఠుండవై, యోసన్నాప్యసీ! ఈ క్షణమునుండియు నిహపరములను నిస్సారమగు భోగములను సమస్తము త్యజించివేయుము.” సత్యనారాయణా! నీవే నాకు దారి చూపువాండవు. సోదరీ, పేరు ప్రతిష్ఠలందుఁగాని, భోగభాగ్యములందుఁగాని నాకు వాంఛలేదు, అవన్నియు నాకు ధూళి. నా (దీననారాయణ) సోదరులకుఁ దోడ్పడఁ గోరినాను. దేవుని ధర్మమాయని ధనార్జననైపుణి నాకు లేదు. అంతర్వాణి నాలకింపక లోకుల యాటలకును బాటలకును నేనేల తాళము వేయవలయును? దౌర్బల్యముచే, సోదరీ! అనాలోచితముగా మనస్సొక్కొక్కప్పు డైహిక సాహాయ్యము నపేక్షించుచుండును. ఐనను భయములేదు. భయమే మహాపాతకమని నామతము.

“వ్రెస్ బిటీరియన్” మతాచార్యునితో గతవాగ్వాదమును దరువాత... దీర్ఘ వాదమును “ఏక ఏవ చ రేన్నిత్యం”*

* శ్లో. ఏక ఏవ చ రేన్నిత్యం సిద్ధ్యర్థ మసహాయవాన్,
సిద్ధిమేకస్య సమ్మశ్యన్ న జహాతి న హేయతే.

(సదా నిస్సంగివై చరింపుము) అనిసన్నాహానికి మనువు చేయు బోధయందలి సత్యమును నాకు ధ్రువపఱచినవి. సమస్త మైత్రీయు సమస్త ప్రేమానురాగములును — నన్నియు సంకీర్ణములు—మన కావరణమును గల్పించునవి. చెలిమి, ముఖ్యముగా స్త్రీలతోఁ జెలిమి, నిర్బంధించునట్టిది. ఓ మహాద్వలారా! మీరు చెప్పిన మాట నిజము! పరుల నాశ్రయించువాఁడు సత్యదేవత నారాధింపఁజాలఁడు. మనసా! శాంతి వహింపుము! నిస్సంగివికమ్ము, పరమేశ్వరుఁడు నీదండనుండును. జీవనము మిథ్య! మరణము భ్రాంతి! జగత్తులేదు! బ్రహ్మమే సత్యము! మనసా, భయపడకుము, నిస్సంగివి కమ్ము! సోదరీ, మార్గము దూరము, కాలమో, అల్పము, సాయంసమయ మాసన్నమగుచున్నది, శీఘ్రముగా నేసింటికిఁ బోవలయును. మాటలలో, నడవడిలో, ఇంపును సాంపును నలవఱుచుకొనుటకు నాకు వ్యవధి లేదు. నాసం దేశమును దెలుపుటకే నాకు సమయము కాన్పింపకున్నది. మీరు యోగ్యులు, ఎంతో దయామయులు; కాని కోప గింపకుఁడు, మీరందఱును గేవలము పసిబిడ్డలు.

మనసా! ఈ స్వప్నమిఁకఁ జాలును, ఈ స్వప్నమిఁకఁ జాలును! ఒక్కమాట—నాకు లోకమునకుఁ దెలుపవలయు నొక సందేశము గలదు. దానిని లోకమున కింపుగను సాంపుగను నుండునటు లొనరించుటకు నాకు వ్యవధిలేదు. అటులుండుటకుఁ జేయుఁ బ్రతియత్నమును నన్నాత్మవంచకుని జేసివేయును. స్వదేశమగుఁగాక, పరదేశమగుఁగాక — ఈ

మూర్ఖలోకము చెప్పిన దానికెల్ల 'చిత్త' మనుచు, జీవచ్ఛవమువలె జీవించుటకంటె సహస్రపర్యాయములు మరణించుట మేలని భావించును. నాకొక కార్యము గలదని... ఆమెవలె నీవును దలఁచునెడఁ బొరపడుచున్నావు. పూర్తిగాఁ బొరపడుచున్నావు—లోకమునఁగాని, లోకమున కవ్వలఁగాని నాకేకార్యమును లేదు. నేఁ దెలుపవలయున దొక సందేశము. దానిని నాపద్ధతిని నేను దెలుపుదును. నా సందేశమును క్రైస్తవీయముగాఁగాని, హైందవీయముగాఁగాని, మఱియే "ఈయము" గాఁగాని యొనర్చును, దానిని 'మదీయముగా' నొనర్చును, అంతే. ముక్తియే నామతము, నాధర్మము; దాని నడ్డగింపఁ జూచు న దేది గానిండు, పోరియో, పాటియో, దానిని దొలఁగించుకొందును. ఇస్సీ! మతాచార్యులను నేను సమాధానపఱుప యత్నించుటయా!! సోదరీ, వేఱు విధముగా భావింపకుము. కాని మీరు బిడ్డలు, పసిబిడ్డలు; శిశ్నీతులగుటకై బిడ్డలు సమృత్తింపవలయును. "యక్తిని యక్తి శూన్యముగా—నశ్వరము ననశ్వరముగా—ఈలోకమును మిథ్యగా—నరుని నారాయణునిగా" జేయు తత్త్వామృతపానమింకను మీరు చేయలేదు. "లోకము" అనెడి యీ యజ్ఞానకూపమునుండి చేతనైనచో, వెలువడుఁడు. అప్పుడు నిజముగా మీరు ధీరులనియు స్వతంత్రులనియుఁ జెప్పెదను. చేతఁగానిచో, సంఘమనెడి యీ మిథ్యాదైవమును నేలఁగొట్టి సాంఘికదంభముపైఁ గాలిడ సాహసించువారిని జూచి సంతసింపుఁడు, హర్షధ్వను లొనర్చుఁడు; అదియుఁ జేతఁగానిచో నూరకుండుఁడు. ఇది

నా మనవి, అంతియే కాని “సమాధానపఱచుట” యనియు “ఇంపుగాఁ బలుకుట” యనియు నర్థరహిత ప్రసంగములచే, మాయోపదేశములచే, వారిని మఱల రొంపిలోనికి దిగలాగఁ జూడకుఁడు.

పరమదుర్మార్గములతో, శ్రీరంగసీతులతో—పెదవులపై మంత్రములతో, హృదయమునఁ దంత్రములతో—మేళవన్నె బెబ్బలులతో—పయోముఖ విషకుంభములతో—అన్నిటికంటెను బారమార్థికపుఁ గోమటి బేరములతో—గూడిన యీ ప్రపంచమనిన—ఈ వీడకలయనిన—నాకు రోత, ఏమేమి! సాంసారిక దాసానుదాసులు చెప్పుమాటలనుబట్టి నాస్వభావమును నిర్ణయించుటయా!—ఇస్సీ! సోదరీ, నీకు సన్న్యాసిత్వమింకను బోధపడలేదు. వేదశిరోభాగమున సన్న్యాసి సుప్రతిష్ఠితుఁడై యుండునని వేదములే చాటుచున్నవి. ఏలన, మతములను సంప్రదాయములను ప్రవక్తలను గ్రంథములను—ఈయార్భటమునంతను నాతఁ డతిక్రమించినాఁడు! మిషనరీలుగానిమ్ము, మఱెవ్వరుగానిమ్ము, ఇచ్చవచ్చినట్లఱవనిమ్ము, యావచ్చక్తితోడను నన్నెదుర్కొననిమ్ము: భర్తృహరియుఁ దులసీదాసును జెప్పినరీతిని నేనిట్లుభావించును,

ఉ. “మాలఁడొ వీఁడు విప్రకులమండసుఁడొ మఱి శూద్రుఁడొ తపశ్శీలుఁడొ సిద్ధుఁడొ యనుచుఁ జెంతలఁ జేరి వికల్పజల్పవాచాల జనంబు లాడఁగ వెసం గుపితాత్ములుగారు సమ్మదో ద్వేలురుగారు మిన్నక భువిన్ విహరింతురు యోగిపుంగవుల్”*

* శ్లో. చణ్డాలః కి మయం ద్విజాతి రథవా శూద్రోఽథ కిం తాపసః కిం వా తత్త్వవివేక పేశలమతి ర్యోగీశ్వరః కోఽపి కిమ్,

“ఏనుఁగు విపణిపీఠిని బోవుచుండఁ గుక్కలు
మొఱుఁగుచుండును, కాని యది లేశమును లక్షింపదు,
అట్లే లోకులు తన్ను నిందించుచున్నను సాధువగువాఁడు
లేశమును దుర్భావము నొందఁడు.”*

* * * *

సదా, సర్వధా, భగవంతుఁడు మిమ్మందఱ ననుగ్ర
హించుఁగాక! — ఈ మహా మాయాజాలమునుండి — ఈ
సంసారమునుండి—విముక్తులను జేయుఁగాక! అనాదియైన
యీసంసారమోహిని మఱల మిమ్మాకర్షింపకుండుఁగాక!
శంకరుఁడు మీకుఁ దోడ్పడుఁగాక! ఉమాదేవి తత్త్వజ్ఞాన
మును బ్రసాదించి మీ భ్రాంతులన్నిటిని నాశమొనరించుఁ
గాక!—ఆప్తుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

10

న్యూయార్క్, 9-2-1895.

ప్రేమాస్పద___, ... పరమహంసదేవుఁడు నాగురువు. —

అతని గూర్చియు నాతని మహత్త్వమును గూర్చియు
నే నెట్లు తలఁతునో లోకమును నటులే యేల తలఁపవలయును?

ఇత్యుత్పన్న వికల్పజల్పముఖరై రాభాష్యమాణా జనై
ర్నక్రుధాః పథినైవ తుప్తమనసో యాన్తి స్వయం యోగినః.

—భర్తృహరిసుభాషితము, వై రాగ్యశతకము, 97.

* హాతీ చలే బజారమే కుత్తా భోకే హజార,
సాధు ఓక దుర్భావ నషీ జబ నిందే సంసార.

—తులసీదాసు.

ఈ విషయమున మీరు పట్టుదల చూపినపక్షమున నంతయుఁ బాఠము చేసినవారగుదురు. గురుని భగవంతునిగా నర్చించు భావము వంగ దేశమువెలుపల నెక్కడను గానరాదు, ఐనను నితరు లీ యాశయమును గైకొన సంసిద్ధులై యున్నవారు కారు....

...యోగవాళిష్ఠరామాయణమున కాంగ్లానువాదమును నాకుఁ బంపఁబ్రయత్నింపుము....

ఇదివఱకు నే నడిగిన పుస్తకములవిషయము— అనఁగా నారదశాండిల్య (భక్తి) సూత్రములనుగూర్చి మఱవకుము.

“అశా హి పరమం దుఃఖం, నై రాశ్యం పరమం సుఖమ్ — అశయే పరమదుఃఖము, నిరాశయే పరమ సుఖము.”—అప్పుడు, నివేకానందుఁడు.

11

న్యూయార్క్, 14-2-1895.

స్నేహాస్పదురాలగు—, ... మాతృప్రేమతోఁగూడిన నీ హితవాక్కులకు నా మనఃపూర్వకమైన కృతజ్ఞతను గ్రహింపుము.

...తొందర యేమున్నది? భారతదేశము శతాబ్దములతరబడి నూరక వేచియున్నది, చేతివద్ద సిద్ధముగా నున్నపని నెప్పుడును ముందు చేయవలయును—సిద్ధాన్నమును విడువరాదు.

సత్కార్యమునకుఁ గానిమ్ము, ధనము ప్రోగుచేయుట సన్నాహమునకే దగదని మనువు వచించును. ప్రాచీనమహర్షుల వాక్యములు యథార్థమని, న్యాయమని నాకిప్పుడు బోధ పడుచున్నది. “ఆశా హి పరమం దుఃఖం, నై రాశ్యం పరమం సుఖమ్—ఆశయే పరమ దుఃఖము, నిరాశయే పరమసుఖము.” ఇది చేయవలయు నదిచేయవలయుననెడి యీ బాల్యభావములు నాకుండినవి, ఇప్పుడివియన్నియు భ్రాంతులవలెఁ దోచుచున్నవి, తద్విముక్తుడ నగుచున్నాను.

“కోరికలను విడనాడి శాంతి వహింపుము. శత్రు మిత్రరహితుడవై నిస్సంగివి కమ్ము. ఈ విధముగా శత్రుమిత్రులను సుఖదుఃఖములను రాగద్వేషములను వీడి, యహింసావ్రతులమై, భగవన్నామ ప్రభావమును జాలుచు నూహారను సంచరింతముగాక!”

“అధికులవలనఁగాని, యల్పులవలనఁగాని, యూర్ధ్వ లోకమునుండికాని, యధోలోకమునుండికాని యేసాయమును నపేక్షింపకుము. నిష్కాముడవై, సాక్షీభూతుడవై యీ మాయాదృశ్యమును గాంచుచు, దానిని సాగనిమ్ము.”

బహుశః ఈ పిచ్చికోరికలు న స్నేదేశమునకుఁ దీసి కొనివచ్చుట కావశ్యకమై యుండి యుండవచ్చును. ఐన నీ యనుభవము నొనఁగూర్చినందులకు భగవానునకుఁ గోటి నమస్కారములు.

నాకిప్పుడు బ్రహ్మానందముగా నున్నది. అన్నమును నపరాలను లేదా, యవలను మేము వండుకొని నెమ్మదిగాఁ

దిందుము. అనంతర మేదియైనను వ్రాయుదును, లేక చదువు దును, లేదా, ఏమైనను నేర్వఁదలఁచినప్పు పేదలను గలిసి కొందును, — ఈ రీతి నిపుడిచట (అమెరికాలో, మఱి యెచ్చటికంటెను) విశేషముగా సన్నాహినినై మనుచున్నట్లు తోచుచున్నది.

“విశ్వర్య మనుభవించుచో, దారిద్ర్యమొక్కడ సంభవించునో యను భయము కలదు, పండితుఁడనుగదా యను కొనునపుడు ప్రతివాదులవలన భయముకలదు, చక్కఁదనము గలదనుకొనునపుడు ముసలితనము వచ్చునో యను భయము కలదు, యశోవంతుఁడ ననుకొనునపుడు నిందకుల వలన భయము కలదు, విజయమును సాధించితినిగదా యనుకొను నపుడు అసూయాపరులవలన భయము గలదు. అరసి చూచిన, లోకమున సర్వము భయాన్నితమే. వైరాగ్య మొక్కటియే భయరహితము.”*...

—నీ ప్రయపుత్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

12

నూయార్క్, 1895.

స్నేహాస్పద—...సంఘసంస్కారము జోలికిఁబోకు. ఏలన మొదట పారమార్థిక సంస్కారము లేనిదే యేసంస్కార మును బనిచేయదు...భగవంతునిగూర్చి బోధింపుము —

* ఇది యీ క్రిందిశ్లోకమందలి భావము :

శ్లో. భోగే రోగభయం కులే చ్యుతిభయం విత్తే నృపాలాధ్యయమ్
మానే చైన్యభయం బలే రిపుభయం రూపే జరాయా భయమ్

జనుల మూఢవిశ్వాసములను గూర్చిగాని, దోషములను గూర్చిగాని దూషణభూషణలను జేయకు... అధైర్యపడకు, గురుభక్తి వీడకు, భగవద్భక్తిని వీడకు — నాయనా, ఇవి మూడును నీవద్దనున్నంతవఱకు నిన్నెవ్వరును ఏమియుఁ జేయఁజాలరు. ఆత్మబలమున నానాఁటి కభివృద్ధి నొందుచున్నాను. వత్సలారా! ధీరులారా! కృషిచేయుఁడు. మీకు నా యాశీర్వాదములని గ్రహింపుఁడు. — సదా మీ వివేకానందుఁడు.

13

6-3-1895.

వైమాన్వద—, ... ఈ (అమెరికా) దేశీయులు పారమార్థిక విషయములలో ననుభవము గలవారని యెన్నఁడును భావింపకుము. వారి యనుభవ మెంతసేపు ఆర్థికవిషయమున ; పారమార్థిక విషయమున ననుభవశీలులు హిందువులే.

... కార్యక్రమమునఁ బెద్దపెద్ద వ్యూహములు పన్నక, మీ బలమును బరిస్థితులను జూచుకొనుచుఁ జిన్నచిన్న పనులతోడనే ప్రారంభింపుఁడు.

... వత్సలారా! ధీరులారా! ఉద్యమము సాగింపుఁడు. కాలక్రమమున వికాసము నందితీరుదుము.

వలయునది సామరస్యము, శాంతి... నెమ్మదిగా నుద్యమ మభివృద్ధి పొందనిండు. ఒక్కనాఁ డేమహాకార్య

కాస్త్రీ వాద భయం గుణే ఖలభయం కాయే కృతాస్తార్భయమ్
సర్వం వస్తుభయాన్వితం భువిన్వణాం వైరాగ్య మేవాభయమ్.

—భర్తృహరివైరాగ్యశతకము, 31.

మును సాధింపఁజాలము. మనకుఁ బ్రాపగువారిలో నొకఁ డగు మైసూరుమహారాజు గతించెను. కానిండు, మనకు సాయపడుటకై సర్వేశ్వరుఁ డితరులను బంపును.

వీలైనచోఁ గొన్ని కుశాసనములను బంపుఁడు. ఆశీ ర్వచనములు. — సదా మీ వివేకానందుఁడు.

14

న్యూయార్క్, 21-3-1895.

స్నేహస్పదురాలగు—, ...మన మెట్లు ప్రవర్తించినను, అపవాదములను గల్పించు వ్యక్తులు కొందఱుండురు. షికాగోలో నా విషయమున నిట్టి ఘోరకలి నిత్యకృత్య మైపోయినది!...

హిందువుఁడు, క్రైస్తవుఁడు—మొదలైన యీ నామ ములన్నియు నొండొరులయెడ సోదరభావమునకుఁ బ్రతి బంధకములని నా గురుదేవుఁడు వచించువాఁడు. ముందు వానిని మనము నిర్మూలించఁ బ్రయత్నింపవలయును. వాని యందలి శ్రేయస్కర సామర్థ్యమంతయు నంతరించినది, ఇఁక నవి కేవలము చెడుగున కాలవాలమగుచున్నవి, తన్మూల మున మనలో నుత్తములుకూడఁ గేవల రాక్షసులవలె వర్తించుచున్నారు. ఏమైనను మనము కష్టపడి పనిచేయవలసి యున్నది. చేసిన, విజయము నందితీరుదుము.

ఇందువలననే మన కొక కేంద్రము కావలసియున్న దని ఘోషించుచున్నాను. సంఘస్థాపనమున దోషములుండుఁ గాక, కాని సంఘమనునదిలేనిదే మన మేకార్యమును

సాధింపఁజాలము. జను లాడినదియాట, పాడేనది పాటయు నని యంగీకరించుచు, దోడ్తోడనే మహాకార్యములను సాధింపఁగలిగిన వా రెవ్వరును లేరు—మీ రేమనుకొని నను నా యభిప్రాయమిది. అంతర్వాణి నాలకించి కృషి చేయుటయే మనవిధి. అది యోగ్యము, న్యాయ్యము నైనచో, మనయనంతరము శత్రుబద్ధముల కగుఁగాక, సమాజము తనయభిప్రాయములను మార్చుకొనితీరును. త్రికరణ శుద్ధిగాఁ బూనుకొని మనము కార్యాంగణమున దిగవలయును. ఒకే యాశయనిమిత్తము సర్వము త్యజింపఁజాలకుండు నంతవఱకు వికాసము మన కెన్నఁటికిని గలుఁగదు, కల్పనైనను గలుగదు.

మానవకోటికిఁ దోడ్పడఁగోరువారు తమ సుఖ దుఃఖములను బేరుప్రతిష్ఠలను సమస్తమైన స్వలాభములను గట్టకట్టి గంగలోఁ గలిపి, తదనంతరము భగవంతు నాశ్రయింపవలయును. మహాత్ములందఱును జెప్పినదియఁ జేసినదియు నిదియే....

ధనికులనఁబడువారివలన నే ఘనకార్యమైనను లోకములో నింతవఱకెన్నఁడైనను జరిగినదా? హృదయము, మేదస్సు—ఘనకార్యములను సాగించున వివికాని సంచులు కావు.

సాయమునకై భగవంతు నర్థింపవలయును—మఱెవ్వరినిగాదు—నా యభిప్రాయము, నా యావజ్జీవి తానుభవము నిదియే! ఇదియే విజయ కీలకము ; ఈ విషయమున నాతో

మీ రేకీభవించురని నానమ్మకము. ...—చిరస్నేహం
స్పృహఁడు, కృతజ్ఞుఁడు, మీ వివేకానందుఁడు.

15

ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 4-4-1895.

స్నేహాస్పద—, ...అమెరికానుగూర్చి నీకు సరిగాఁ దెలి
యదు....బ్రహ్మాండమైన యీ దేశమున జనబాహు
ళ్యము మత విషయముల నంతగా లెక్క సేయదు.

కేవలదేశభక్తిరూపమునఁ గ్రైస్తవమత మి చట
నిలువఁబడియున్నది, అంతకంటె విశేషమేమియులేదు....
వత్సా! ఇపు డింక ధైర్యము వీడకుము.

...చార్బల్యము తోచినపుడెల్ల నీకేకాక, ఉద్య
మమున కంతకును హానికరమని గ్రహింపుము. అఖండ బల
విశ్వాసములే విజయప్రదాయకములు.

ఉత్సాహము బూనుము....నీయాదర్శము వీడకుము.
...అన్నిటికంటెను నితరులను నడపుటకును, వీరనునట్లు,
“కట్టపెత్తనము చేయుటకు”ను బ్రయత్నింపకుము. ఎల్లర
కును సేవకుఁడవైయుండుము. నీకు నా యాశీస్సులని
గ్రహింపుము.—సదా మీ వి.

16

న్యూయార్క్, 11-4-1895.

స్నేహాస్పదురాలగు—, ...నా కామె చాలఁ దోడ్పడు
చున్నది. ఆమెకు నేనెంతయో కృతజ్ఞుఁడను. ఆమె
దయార్ద్రహృదయ, మఱియు నిష్కపటహృదయయునని నా

నమ్మకము. నేను “సరియైనవారి” పరిచయము సంపాదించవలయునని యామె యభిప్రాయము. నాకు “కవాతు తరిబియతు చేయు గ్రంథమునకు” ఇది మలికూర్చేమో యనుకొందును ! భగవంతుఁడెవ్వరిని నావద్దకుఁ బంపునో వారే “సరియైనవారు” — ఇదియే నా జీవితానుభవము. వారే నాకు సాయము చేయఁగలవారు, చేయువారు. మఱివ్వరైన నున్నచో, భగవంతుఁడు వారందఱకును దోడ్పడి నన్ను వారి బారిపడకుండఁ గాపాడుఁగాక !

పేదలుండుచోట నివసించుటయు వారి కేబోధించు చుండుటయు—నిదంతయుఁ దుదకు నిరరకముగాఁ బరిణమించు ననియు నిచటికి దొరసాను లెవ్వరు నెన్నఁడును రారనియు నా మిత్రులందఱును దలఁచిరి. . . . ఐనను “సరియైనవారు” ఇచటికి రేయింబవళ్లు వచ్చుచునే యున్నారు. — ఆమెయును వచ్చుచున్నది. పరమేశ్వరా! నిన్ను, నీకటాక్షమును నమ్ముట, ఆహా! నరున కెంత దుర్లభము! శివా! శివా! సరియైన వారెవరు? కానివారెవరు? తల్లీ! సర్వము అల పరమేశ్వరుడే! పులియందు, మేకపిల్లయందు, పాప నాత్మునియందు నున్నవాఁడు అల పరమేశ్వరుడే కదా! మనోవాక్కాయములను వానినే నేను శరణుజొచ్చినాను. కన్నాకై నన్నింతవఱకుఁ గాపాడినవాఁడు, నాచేయిఁబట్టు కొని నడిపించుచున్నవాఁడు, నన్నిపుడు విడిచివేయునా? పరమేశ్వరుని కరుణాకటాక్షమే లేనిచో సాగరమున నీటి బొట్టయిననుండదే, మహారణ్యమున చిన్నపలవైన నిలువదే,

కు బేరునియింట విడికెడన్నమైన దొరకదే! వాఁడు సంకల్పించినచో భిక్షాధికారి లక్షాధికారియగును, ఎడారులు నదీనద వ్లావితములై ప్రకాశించును. చీమ చిటుకుమన్నచో, భగవానునకుఁ దెలియును. తల్లీ! ఇవన్నియు వట్టిమాటలను కొనుచుంటివా? ప్రత్యక్ష జీవితానుభవములు!

“సరియైన విధానము” మొదలైన వీనికన్నిటికిని స్వస్తియగుఁగాక! శివా! సర్వేశ్వరా! నాయొప్పిదమును దప్పిదమును నీవే, చిన్ననాటనుండియు నిన్నే నమ్మియున్నాను. సాగరగర్భమునఁ బయనించినను, పర్వతాగ్రముల సంచరించినను, ఎడారులలోఁ దిరుగాడినను, ధ్రువములకడ కరిగినను నీవు నాదండనుండువు. నాప్రాపు—నాజీవనజ్యోతి—నాశరణ్యము—నామిత్రము—నాగురువు—నాదైవము—నాయంతరాత్మయు నేవే; నీవు నన్నెన్నఁడును, కలనైనను విడువవు, ఇది నానిశ్చయము. ఏకాకినై, కష్టసాగరమున నీదులాడుచు, దుర్బలుఁడనై, యొక్కొకతటి, తండ్రి, నరుని సాయమునుగూర్చి తలపోయుచుండును. నిన్ను దక్కమరెవ్వరిని, ఎన్నఁడును, గలనైనను సాయమర్థింపకుండునట్లీదార్పణ్యమునుండి సదా నన్ను గాపాడుము. ఒకఁడు మఱియొక సజ్జనుని నమ్మియున్నచో, నాతఁడు వాని నెన్నఁడును విడనాడఁడు, ఎన్నఁడును మోసపుచ్చఁడు. శివా! శంకరా! ఆజన్మము నీదాసుఁడనని యెఱింగియున్న నీవు నన్ను విడనాడుదువా? పరులచే వంచితఁడనగుటకై, లేదా, దోసమునఁ గూలఁబడుటకై నీవు నన్ను విడిచిపుట్టువా?

తల్లీ! అల పరమేశ్వరుఁడు విడనాడఁడని నా నిశ్చయము.—నీ పుత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

17

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 11-4-1895.

అయిష్కంతుఁడగు—, ... “శరీరమాద్యం ఖలు ధర్మ సాధనమ్” అనునట్లారోగ్యవిషయమున మొదట మీరు జాగరూకులు కావలయును. మీరు త్రాగు నీటిని గాంచి వడియఁగట్టుకొనుఁడు...మీయన్యోన్య ప్రేమానురాగముల మీఁదనే మీ కార్యసాఫల్య మాధారపడియుండును. ద్వేషము, అసూయ, అహంకారము—ననునివి చెలరేఁగు చున్నంతవఱ కే శ్రేయమును గలుగఁజాలదు. పరోక్షముగా నితరులలోపముల నెన్నుట పాపమని గ్రహింపుఁడు. మీరు దానిని విషమువలె విడనాడవలయును. మనస్సున నెన్నేని తోచవచ్చును, కాని వానిని వెల్లడింపఁబూనినచో, గ్రమముగా గోరంతలు కొండంతలు చేయుచుందుము. క్షమ చూపిన, సర్వము శాంతించును...విద్యావిషయమున మీరు ప్రత్యేక శ్రద్ధవహింపవలయును. తెలిసినదా! మూర్ఖులను బెక్కుమందిని గుమికూడఁజేయకుఁడు. యోగ్యులైన వ్యక్తులను నలువురను సమావేశమొనర్చినను నాకు సంతోషమే.

శ్రీరామకృష్ణుని (వారు) నమ్మినను నమ్మకున్నను, ఎల్లరను ప్రేమసానుభూతులతోఁ జూడుఁడు, ఆదరింపుఁడు. శుష్క-వాగ్వాదములకై యెవ్వరైనను మీ వద్దకు వచ్చిన, మర్యాదగా నొత్తిగిలుఁడు...సర్వమత సంప్రదాయస్థుల

యెడలను మీ సానుభూతిని బ్రకటింపవలయును. ప్రధానమైన యీగుణములు మీయందు వ్యక్తమైననాఁడే యఖండ శక్తి సామర్థ్యములతోఁ బనిచేయఁగలుగుదురు. ఊరక గురు నామమును ఘోషించినఁ బ్రయోజనములేదు. “మాచేతఁ గాదు, మావలనఁగాదు” అనుచుఁ గూర్చున్నచో నేమియు సాధింపఁజాలరు, ఏమియు గ్రహింపఁజాలరు. ఉత్తమాశయముల నుదాత్తభావములను మనము ప్రకటింపవలసియున్నది. విద్యావంతుల కవి నచ్చును. ఊరక సంకీర్తన సమాజాదులను జేరఁదీసి కూర్చుండుటవలన లాభములేదు. ఈజన్మ దినోత్సవము శ్రీరామకృష్ణుని స్మారకోత్సవమగుటయే కాక, ఆతని దివ్యాశయములను దీవప్రచారము చేయుటకుఁగాను గేంద్రస్థానీయమగు సమావేశము కాఁగలదు.... సర్వము సకాలమునఁ బ్రాప్తించును. ఐనను, నే నొక్కొక్కప్పుడు చిట్టమనుచుందును. పురోగమనము, పురోవృద్ధి—ఇదియే నాధర్మసూత్రము.... ఆ పుండు, వివేకానందుఁడు.

18

ఒక యాంగ్లేయునకు

న్యూయార్క్, 24-4-1895.

...ప్రాచ్యలోకమునఁ గానిమ్ము, పాశ్చాత్యలోకమునఁ గానిమ్ము, ఎచ్చటనైనను మానవస్వభావమునకు బలోన్నతులను బ్రసాదించి... మూఢవిశ్వాసములనుండి జనులను గాపాడఁగలిగినది యద్వైతమత మొక్కటియే

యను విషయమున మీతో నేనేకీభవింతును. పాశ్చత్య దేశములలో నీత త్వమెంత యావశ్యకమైయున్నదో భారత దేశమునందును సంత, అంతకంటె నెక్కువగాఁ గూడ, ఆవశ్యకమైయున్నది. కాని ఇది బహుకష్ట సాధ్యమైనపని. ఏలన, మొదట మనము (జనులకు) అభిరుచి కలుగఁజేసి తరువాత బోధింపవలయును, అప్పుడే యీ మహా (అద్వైత) సాధమును నిర్మింపఁబూనఁగలుగుదుము.

అఖండనిష్కాపట్యము, పావిత్ర్యము, బ్రహ్మాండ మైన ధీశక్తి, సర్వవిజయశీలమగు సంకల్పము—వీనితోఁ బదిమందిని బనిచేయనిండు, ప్రపంచమంతయుఁ బూర్తిగా మాటిపోవును.... సహనసందీప్తితమగు శీలము, జ్ఞానోపలబ్ధికి వలయు తీవ్రసాధన—ఇవియే లోకమున నెన్నఁటికైనను బరిణామమును గల్గించునవి. కొందఱు స్త్రీలను బురుషులను — ఒక చిన్న బృందమును—బ్రహ్మ సాక్షాత్కారము నొందుట కీ పద్ధతి ననుసరించి యీసంవత్సరము తరిబియతు చేయఁదలఁచుచున్నాను. ఇందు నేనెంతవఱకు విజయము నందఁగలనో నాకుఁ దెలియదు. ప్రత్యేకముగాఁ దన సంప్ర దాయమునకును దన దేశమునకును గంటె విశేషము మానవకోటికిఁ దోడ్పడఁదలఁచువానికి పశ్చిమఖండమే తగిన కార్యాంగణము. పత్రిక విషయమున మీయభిప్రాయమును బూర్తిగా నే నామోదింతును. కాని యిట్టికార్యనిర్వహణ మునకు నాకు వ్యవహారనైపుణ్యమేమియు లేదు. బోధించుట, ప్రచారముచేయుట, ఒక్కొక్కప్పుడు కొంచెము వ్రాయుట

—ఇవి నేను చేయఁగలిగిన పనులు. కాని సత్యమున—
పరమార్థమున—నా కఖండ విశ్వాసము. తోడ్పాటును
నాతోఁ గలిసి పనిచేయువారిని భగవంతుఁడే సమకూర్చును.
ఆకలంకఁడను, నిష్కపటిని, స్వార్థరహితుఁ డను నై యుండ
నిండు, చాలును.

“సత్యమేవ జయతే నాన్మతమ్, సత్యేనైవ పన్థా
వితతో దేవయానః— సత్యమే జయించునది, అన్మతము
కాదు; సత్యముననే దేవయానమార్గము నెలకొనియున్నది.”

లోక కల్యాణార్థము స్వార్థము నెవ్వఁడు విడనాడునో
అట్టివాఁడు లోకమంతయుఁ దనదేయని కనుఁగొనును.....
భగవంతుఁడే సకాలమునఁ ద్రోవఁజూపును.

19

న్యాయార్థ.

“సత్యమే జయించునది, అసత్యముకాదు. సత్య
ముననే దేవయానమార్గము (బ్రహ్మమార్గము) నెల
కొనియున్నది.” అసత్యమనెడి తియ్యని యనుపానమును
గొంచెము చేర్చిననేకాని సత్యము పనిచేయఁజాలదనియు
శీఘ్రముగా వ్యాప్తి చెందఁజాలదనియుఁ దలఁచువారు పొర
పడుచున్నారు. ఒక్కచుక్కవిషము పాల నన్నిటిని బాడు
చేయునని క్రమముగా వారు తెలిసికొందురు....నిష్కపటియు
సాహసోపేతుఁడు నగువాఁడే సర్వకార్యములను సాధించును.
భ్రాంతలనుండియు పిచ్చిభ్రమలనుండియు భగవంతుఁడు
సదా నిన్ను గాపాడుఁగాక! నీతోఁ బనిచేయుటకు నేను

సిద్ధముగానున్నాను. మొదట మనకు మనము మిత్రుల మైనచో, సర్వేశ్వరుఁడు వందలకొలది మిత్రులను మనకడ కంపును. “అత్మైవహ్యత్మనో బంధుః—తనకుఁ దానే బంధువు.” (గీత).

ఐహోపా సాంఘికశక్తికిని, ఆసియా ఆధ్యాత్మికశక్తికిని సదా నిలయమైయున్నవి. ఈశక్తులు రెండును నొండొం టితో నొకప్పు డెక్కువగను మఱియొకప్పుడు తక్కువగను సమ్మేళన మొందుచుండు కథయే జగత్కథ. మానవ చరిత్రలో మెల్లఁగా నూతనాధ్యాయము ప్రారంభమగు చున్నది. ఇందులకు నిదర్శనము లెల్లడలను గాన్పించుచునే యున్నవి. నూతన కార్యక్రమములు వందలకొలది నిర్మాణ మగును, వందలకొలది విధ్వంసమగును, అర్థమైనదేదియో అదియే నిలుచును. సరియైనదియు, శ్రేష్ఠమైనదియుఁ దక్క నర్థమైనది మఱేమి?

20

న్యూయార్క్, 25-4-1895.

న్వేహాస్పదురాలగు—, ... “అయోగ్యుల” నుండి “యోగ్యుల”ను వెలువడఁ జేయుటయే సదా యాచార్యునివిధి....నాయల్పకార్యమును నాయంతట నేనే చేయుట మేలని నాయభిప్రాయము....

...కాని, తల్లీ, నేనొకని మొగమువైపుఁ జూచి నంతనే వాని గుణస్వభావము లిట్టివని రామకృష్ణుననుగ్రహమున సహజముగా, నించుమించుగా నమోఘముగా, గ్రహింతును....—సదా నీవుత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

21

అపెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 2-5-1895.

అయుష్మంతుడగు—, కావున నీవు సన్నవ్యసించుటకు నిశ్చయించుకొన్నావన్నమాట. నీమనోరథమునుగూర్చి నాకు సానుభూతి లేకపోలేదు. స్వార్థత్యాగముకంటె మహత్తరమైన దేదియులేదు. కాని నీమీఁద నిర్భరపడియున్న వారి షేమార్థము నీయభీష్టమును ద్యజించుట తక్కువత్యాగము కాదనిమాత్రము నీవు గుర్తింపవలసియున్నది. శ్రీ రామకృష్ణుని బోధనల ననుసరించి నిర్మలమైన జీవనము నవలంబించుచు, నీకుటుంబకష్టసుఖములలోఁ బాల్గొనుచుండుము. నీకర్తవ్యమును నీవు నిర్వర్తించి మిగిలినదంతయు భగవంతునకు విడిచి పెట్టుము.

ఒకరికిని మఱియొకరికిని, ఆర్యునకును మ్లేచ్ఛునకును, బ్రాహ్మణునకును, జండాలునకును, దుదకు స్త్రీకిని బురుషునకును నడుమ నెట్టిభేదమును ప్రేమ పాటింపదు. ప్రేమ సమస్తవిశ్వమును స్వీయనిలయముగా నొనరించును. నిజమైన వికాసము మెల్లఁగాఁ గలిగినను, అమోఘమై వెలయును. భారతదీనజనోద్ధరణమనెడి యద్వితీయ కర్తవ్యమునిమిత్తము తమ మనశ్శరీరములను సమర్పింపఁగలుగు యువకులను మేల్కొల్పుటకై నీ యావచ్చుక్తిని వినియోగింపుము. ఒండొరులతో వారి నేకీభవింపజేయుము. ఈత్యాగాశయమును వారి హృదయమునఁ బురికొల్పుము. భారత దేశసాభాగ్యము యువకులమీఁదనే యాధారపడి యున్నది.

విధేయత నలవఱుచుకొనుము, కాని నీ విశ్వాసమును ద్యజింపకుము. పెద్దలయెడ విధేయతయనునది లేనిదే కేంద్రీకరణముతో—సంఘీభావముతో—గూడిన యే కార్యమును గొనసాగఁజాలదు. వ్యక్తిగతశక్తుల నేకసూత్రబద్ధమొనర్చి యిట్లు కేంద్రీకరించిననే కాని యే ఘనకార్యమును సాధింపఁజాలము. కలకత్తా (శ్రీరామకృష్ణ) మఠము ప్రధాన కేంద్రము ; తన్నియమములతో నేకీభవించి వాని కనుగుణముగా శాఖా కేంద్రములలోని సభ్యులు వర్తింపవలయును.

అసూయను నహంభావమును విసర్జింపుము. ఇతరులతోఁ గలిసి పనిచేయ నేర్చుకొనుము. మనదేశమునకిది ముఖ్యవశ్యకము. ఆశీర్వాదములు, ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

22

6-5-1895.

వైమాన్పద—...హిందువు లందఱును మాకేమని నిద్రపోవుచుండగా హిందూమతమును సమర్థించుచు నా శక్తి సామర్థ్యములను నేనేల వ్యర్థము చేసికోవలయును ? ముప్పదికోట్ల జనులు మీరందఱును, ముఖ్యముగాఁ దమ చదువు సంపాదించు జూచుకొని త్రుళ్లి పడు వారు, అచట నేమి చేయుచున్నారు ? బోధన ప్రచారముల మాట నాకు విడిచి పెట్టి మీరేల సమరములోనికి దిగరాదు ? నూతనవ్యక్తుల నడుమ నేనిచట నహర్నిశము పెనఁగులాడుచున్నాను గదా!... హిందూ దేశమేమి సాయము చేయుచున్నది ? హిందూజాతి యంతటి దేశభక్తి విహీనమైన జాతిని బ్రపంచమెన్నఁడైనను

గని విని యెఱుఁగునా? ఏరోపా, అమెరికాలలోఁ బ్రచారము చేయుటకుఁగాను విద్యాధికులైన పదిపంఁడెండుగురు యువకులను బంపి, వారినిచటఁ బోషింపఁగలిగితిరేని నైతికము గనే కాక, రాజకీయముగఁగూడ భారతదేశమునకు మీ రఖండసేవ చేసినవారగుదురు; భారతదేశముపట్ల నైతికసానుభూతి చూపు ప్రతివ్యక్తియు రాజకీయమిత్రుఁడగును. పాశ్చాత్యులలో ననేకులు మి మ్మర్థనగ్నులైన యడవిజాతివారనియు నాగరికతను మీకుఁ దరిబియ్యతు చేయవలసియున్నదనియుఁ దలఁతురు. అది కాదని వారికి మీరేల చూపరాదు?... అతిదూరదేశములో నొక్కఁడేమి చేయఁగలఁడు? నేను జేసినదానికై నను మీరనర్హులు....

ఇంతవఱకుఁ బశ్చిమదేశములకు వచ్చిన హిందువులు పాశ్చాత్యుల మెప్పుకోసమో, డబ్బుకోసమో, తమ మతమును తమదేశమును పదేపదే దూషించియున్నారు. పేరు ప్రతిష్ఠలను గడించుటకు నేనిచటికి రాలేదన్న సంగతి మీకుఁ దెలియును; అవి నామీఁద వచ్చి పడినవి. హిందూదేశమునకు నేనెందుకు మఱలవలయును? నాకుఁ దోడ్పడు వారెవరు? మతప్రచారము నిమిత్తము సంసారత్యాగము చేయువారు చెన్నపురిలో నేరి? తమదేశమును సమర్థింప సాహసించిన వాఁడను నేనొక్కఁడ నైతిని; ఒక హిందువువలన వారెన్నఁడును. ఆసింపనటువంటి యాశయములను వారికిఁ దెలిపినాను. ఈ దేశమున నాకు మిత్రులైనవారు వేలకొలఁదిమంది కలరు, ఆమరణము నన్ననుసరించువారు

వందలకొలదిమంది కలరు; ఏటేట వారి సంఖ్య వృద్ధి పొందగలదు, మఱికొంతకాలముపాటు జీవించి వారితో నేను బనిచేసినపక్షమున నా జీవితాశయములను ధార్మికా దర్శములును గూడ నెఱవేఱగలవు. తెలిసినదా!

...కావున వత్సలారా! కృషిచేయుఁడు. ఒక నెల లోపలఁ గొంతధనము ప్రతికొసము పంపఁగలుగుదును. హిందూ (దేశపు) బిచ్చగాండ్రను యాచింప బయలుదేఱ కుఁడు. నా బుద్ధితోడను బలమైన యీ కుడిభుజముతోడను ఆ కార్యము స్వయముగా నేనే చేయుదును. ఇచటఁగాని హిందూదేశమునఁగాని మఱెవ్వరి సాయమును నా కక్కఱ లేదు.... రామకృష్ణుఁ డవతారమూర్తియని నమ్మవలయునని లోకులను నిర్బంధింపకుఁడు.

నేను గనుఁగొనిన విషయము నిపుడు మీకుఁ జెప్పె దను. వేదాంతమున, అనఁగా ద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము, అద్వైతమునను మతములలోఁ దత్త్వమంతయు నిమిడి యున్నది! ఇవి మూడును గ్రమావస్థలు, మానవుని యాత్మవికాసమందలి స్థితులు. ఒక్కొక్కటియు మనకావ శ్యకమైయున్నది. ఏ ధర్మమునకైనను నిదియే ప్రధానమగు తత్త్వము. భారతదేశమందలి వివిధ జాతి మతాచారముల కనువర్తించు వేదాంతమే హిందూమతము. ఐరోపాఖండ మందలి వివిధజాతుల యాశయములకును భావములకును ననువర్తించు ద్వైతమను ప్రథమావస్థయే క్రైస్తవమతము;

అరబ్బులు మొదలైన వారి కనువర్తించునపు డదియే మహమ్మదీయ మతము. యోగానుభవరూపమున ననువర్తింపఁ జేయఁబడిన యద్వైతమే బౌద్ధాదిమతములై వెలసినది. మతమనఁగా వేదాంతమని యభిప్రాయము ; వివిధజాతుల, వివిధదేశకాలపరిస్థితుల కనుగుణముగా ననువర్తన విధానము మాఱవలయును. తత్త్వమొక్కటే యైనను శాక్తేయులు, శైవులు మున్నగు వివిధసంప్రదాయస్థులు దానిని దమతమ ప్రత్యేకసంప్రదాయములకును ఆచారములకును అనురూపముగా నొనర్చుకొనుచుందురు. ఈ మూడుసంప్రదాయములను (అనఁగా ద్వైతాద్వైత విశిష్టాద్వైతములను) గూర్చియు వాని వాని యాచారకాండనటుంచి, యన్యోన్యసమన్వయమును గ్రమమును జూపుచు మీ ప్రతికలో వ్యాసములను గుప్పింపుఁడు. తత్త్వమును బోధించి జనులను దమతమ మార్గములకును సంప్రదాయములకును యథాయోగ్యముగా వర్తింపఁజేసికొననిండు. ఈ విషయమున నేనొక పుస్తకము వ్రాయఁదలఁచియున్నాను. అందుకే భాష్యత్రయము* కావలయునని వ్రాసియున్నాను. కాని యింతవఱకు రామానుజభాష్య మొక్కటియే నాకందినది.

...స్వార్థమును బూర్తిగా విడనాడి దీక్షతోఁ బనిచేయుఁడు ; మనము ఘనకార్యములను జేయుదుము, భయపడకుఁడు.... ఆశీర్వాదములు. — సదా మీ వివేకానందుఁడు,

* శంకర రామానుజ మధ్వాచార్యుల భాష్యములు.

23

న్యూయార్క్, 14-5-1895.

స్నేహస్పద—...లోకమందలి యైశ్వర్యమంతటికంటెను
 ధీరులగు మానవులే విశేషమైన విలువగలవారు....
 అఖండ నైర్మల్యము, అనంత సహనము, అపరిమిత దీక్ష—
 ఇవియే యే యుద్యమముననైనను విజయ రహస్యము.
 ఆశీర్వచనములు.—సదా మీ నివేకానందుఁడు.

24

ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 20-5-1895.

ఆయుష్మంతుఁడగు—...ఒక చిత్రము. మీలో నెవ్వరి
 కైనను జబ్బుచేసినఁ, దనంతఁ దానుగాని, మీలో నెవ్వ
 రైననుగాని యాతని రూపము ననుసంధానించి, స్వస్థుఁడై
 యున్నాఁడని దృఢముగా భావింపనిండు, శీఘ్రముగా నాతనికి
 నిమ్మళించును. వ్యాధిగ్రస్తునకుఁ దెలియకున్నను, మీకును
 వానికిని నడుమ వేలకొలఁది మైళ్ల దూరమున్నను భయము
 లేదు....

తన పిల్ల పెండ్లివిషయమై—ఆతని కంత చిత్ర
 ఊభయెందులకో నాకుఁ దెలియకున్నది....పిల్లకుఁగానిమ్ము,
 పిల్లవానికిఁగానిమ్ము, పెండ్లియనుమాటయే నా కసహ్యము.
 ఓయీ, మతిహీనుఁడా! ఎవ్వరికైనను బంధము కల్పించు
 టకు నేను దోడ్పడవలయుననియా నీయభిప్రాయము? నా
 తమ్ముఁడు మ—పెండ్లి చేసికొనినయెడల నావలకుఁ ద్రోసి
 వేయుదును. ఇది నా నిశ్చయము. ... — ఆప్తుఁడు
 నివేకానందుఁడు.

25

న్యూయార్క్, మే, 1895.

వైమాన్సద—, ... అంతయు మన మేలునకే, సంయోగములన్నియుఁ దుదకు వియోగమునకే. అసహాయుఁడనై పనిచేయఁ బూర్తిగా సమర్థుఁడను గాఁగలనని నారూశయము... నరునిసాయము తగ్గినకొలదియు నారాయణుని సాయ మధికమగుచుండును... అన్న పాసీయములవలె, ఉచ్చాస్వసనిశ్వాసములవలె, తత్త్వ బోధనము నాజీవితమున ననివార్యము, అత్యవశ్యకమునైన యంశమైనది. —మీ స్నేహాస్పదుఁడు, వివేకానందుఁడు.

మఱియొకమాట... వంచకులచే లోకమెంత సులభముగా మోసగింపఁబడుచుండునో! మానవ చరిత్రయందు నాగరికత ప్రారంభమైనది మొదలు కొని — పాపము — మానవకోటి యెంతటిమోసము పాలగుచున్నదో!

26

ఫెర్సీ, న్యూహాంప్షైర్, 7-6-1895.

స్నేహాస్పద—, నేనింతవఱకుఁ జూచిన యత్యంత మనోహరప్రదేశములలో నిది యొకటి. మహారణ్య పరీవృతమైన పర్వతములనడుమ నున్న యొకసరోవరము నూహింపుము, — అందు మే మేకాంతముగానున్నాము! ఆహా! యిది యెంత మనోజ్ఞము! ఎంత ప్రశాంతము! ఎంత విశ్రాంతిదాయకము! పట్టణసంకుల ఘోషనుండి వెలువడి యిచటనున్న నాకిపుడెంత హాయిగా నున్నదో మీ రూహించుకోవచ్చును.

ఇచటి నివాసము నాకు నూతనజీవనప్రదము. ఏకాంతముగా నడవిలోనికి వెడలి గీతను జదువు కొనుచు హాయిగా నున్నాను. ఇటనుండి పదిదినములలో సహస్రద్వీప ద్వీపము (Thousand Island Park) నకు వెళ్లెదను. నియమితకాలమున నచట ధ్యానించుచుఁ గేవల మేకాంతముగా నుండును. ఈభావనయే మహోత్సాహకరముగదా!—
మీ వి.

27

న్యూయార్క్, 22-6-1895.

స్నేహస్పద—, ... నే నపజయముల కలవడినవాడను గాను, ఇచట నేను నాటిన బీజము వృక్షము కానున్నది, వితీరును....—విశ్వసనీయుఁడు, వి.

28

1895.

స్నేహస్పద—, ... రామకృష్ణపరమహంస యవతార మూర్తియనియు మఱి యేమేమోయనియు మీరు ప్రచారము చేయనక్కఱలేదు. లోకకల్యాణార్థమాతఁ డావిర్భవించెను — తనపేరు చాటుకొనుటకుఁ గాదు — ఈ సంగతి సదా మీరు జ్ఞప్తిలో నుంచుకొనవలయును. తమగురుని బోధనలను గంగలోఁ గలిపి, శిష్యు లాతనిపేరు నిలువఁ బెట్టుటకై ప్రాచులూడుచుండురు. — ఫలితమేమి? — స్వమత దురభిమానాదులు.... సీవు కర్మకలాపమును విడువఁ ప్రయత్నింపుము. అది సన్న్యాసుల కుద్దేశింపఁబడినదికాదు, జ్ఞానోపలబ్ధిపర్యంతమే కర్మాచరణము చెప్పఁబడినది....

స్వమతాభిమానముతోడను — శాఖాసంప్రదాయసృష్టితోడను — కూపస్థమండూకజీవనముతోడను నా కెంతమాత్రమును సంబంధము లేదు. రామకృష్ణపరమహంసదేవుని యుదారాశయములను బోధించుచుఁ దోడ్పడనే శాఖలను సంప్రదాయములను నెలకొల్పుట యసంభవము.... నాకు బోధపడున దొకేపని. అది లోకహితాచరణము, మిగిలిన దంతయుఁ జెడుగే. అందుచే బుద్ధదేవునికి నేను బాదాక్రాంతుఁడనగుదును.... నేను వేదాంతిని — సచ్చిదానందమయ బ్రహ్మమే నాదైవము. దివ్యమగు నాయంతరాత్మకంటె మఱియొక దేవుఁడు నాకంతగా గోచరింపఁడు. 'అవతారము' అనఁగా బ్రహ్మజ్ఞానము నొందినవ్యక్తి, లేదా, జీవన్ముక్తుఁడని భావము, అవతారములలో విశేషమేమియు నాకుఁ గాన్పింపదు, బ్రహ్మాదిస్తంబపర్యంతము కాలక్రమమున జీవన్ముక్తి నధి తీరును, ఆస్థితి నొందుటకుఁ గాను ఎల్లరకును దోడ్పడుటయే మనవిధి. ఈ తోడ్పాటే ధర్మము, కర్మము; మిగిలిన దంతయు అధర్మము, దుష్కర్మము, — అనియే నాకుఁ దోచుచున్నది. వైదిక తాంత్రికాదులగు నితరకర్మములు ఫలప్రదములు కావచ్చును, కాని వాని నాచరించుట కేవలవృద్ధిమగు కాలయాపన. ఏలందువా, కర్తాచరణగమ్యమగు చిత్తశుద్ధి పరహితాచరణము వలననే ప్రాప్తింపును. యజ్ఞయాగాదులవలన భోగములు లభింపవచ్చును, కాని చిత్తశుద్ధి నొందుట యసాధ్యము. ఎల్ల జీవుల యంతరాత్మయందును సర్వము నెలకొనియే యున్నది. ఎవ్వఁడు తాను ముక్తుఁడనని వక్కాణించునో,

నిశ్చయించునో, వాఁడేము క్షుడగును. తానుబద్ధుఁడననుకొనువాఁడు బద్ధుఁడుగనే యుండును. మానవుఁడు తానల్పుఁడననియు సీనుఁడననియుఁ దలంచుట దోషమనియుఁ బాతకమనియు నజ్ఞానమనియు నాయభిప్రాయము. “నాయమాత్మా బలహీనే న లభ్యః—ఈ యాత్మబలహీనులకు లభ్యముకానేరదు.” “అస్తి బ్రహ్మవదసిచే దస్తి భవిష్యతి, నాస్తి బ్రహ్మవదసిచే న్నాస్తివ భవిష్యతి—బ్రహ్మము కలదందువా, అస్తిత్వమే ఫలము, బ్రహ్మము లేదందువా, నాస్తిత్వమే ఫలము.” తాను దుర్బలుఁడ ననుకొనుచుండువాఁ డెన్నఁటికిని బలవంతుఁడుకానేరఁడు. తాను సింహబలాన్వితుఁడనని భావించువాఁడో, “నిర్గచ్ఛతి జగజ్జాలాత్ పంజరాదివ కేసరీ—పంజరమునుండి కేసరిలీల జగజ్జాలమునుండి వెలువడును.” మఱియొక విషయమును మీరు గుర్తింపవలయును — రామకృష్ణపరమహంస యే నూతన తత్త్వములను బోధింపరాలేదు. ఐనను నాతని యాగమనము పురాతన తత్త్వములను సుప్రకాశిత మొనర్చి మించినది. ప్రాచీనభారతీయ ధార్మికవిజ్ఞానమంతయు నాతనియందు రూపుఁదాల్చినదని చెప్పనొప్పును. శాస్త్రతత్త్వము నరయుట కేమి, ప్రాచీన తత్త్వశాస్త్రగమ్యమును విధానమును నంతయు నవగాహన మొనర్చుకొనుట కేమి, యాతని జీవితమే నాకు సాధనభూతమైనది.

...జనులను వంచించుచు, గేవల కుక్షింభరుఁడనై కాలయాపన చేసియుండినచో, నాత్మహత్య చేసికొనియుం డెడి

వాడను. సోదరమానవులకు బోధింప ననర్హులమని గ్రహించియు, ఆచార్యవేషమును దాల్చి, జనులను వంచించుచు గుశ్శింభదులై జనులేల సంచరింతురో నాకుఁ దెలియకున్నది. అది మహాపాతకము కాదా?...—మీ యాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

29

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 1-7-1895.

...మిషనరీల ప్రయత్నములను జూచి గ్రాంట్లు చేయుచు, ఏమియుఁ జేయఁజాలక మీరు గంతులు వేయుచున్నంతసేపు మిమ్ములను జూచి నేను నవ్వుదును—మీరు వట్టి మట్టి బొమ్మలు, అది మీ సితీ... ఏండ్లు మీఱిన యీ యర్భకులకోసము స్వామి యేమి చేయఁగలఁడు!!

నాయనా! మిమ్ముఁ బురుషులను ధీరులను జేయుటకై నేను రావలసియున్నదని నాకుఁ దెలియును. హిందూ దేశమున నున్న వారబలమును నపుంసకులును ననుసంగతి నాకుఁ దెలియును. అందుచేఁ జికాకుపడకుము. ఇచటఁ బని చేయుటకు నాకు సాధనసంపద కావలసియున్నది. నే నర్భకుల చేతిలోఁ బడను. నీ వాందోళన పడనక్కఱలేదు. ఏ కొంచెమైనను నీ చేతనైన పని చేయుము. తుడుముమొదలు కొని దేవతార్చనవఱకు సంతయు స్వయముగా నేనే చేసికొనవలసి యున్నది.

...మీరేమి చేయఁగలరో చేసి చూపుఁడు, అపుడు నేను సంతసించును....నన్ను గూర్చి యే మూర్ఖుని యభి

ప్రాయము కోసమును నేను గనిపెట్టుకొనియుండలేదు. ఓ యర్భకులారా! అఖండసహసము, అఖండధైర్యసాహసములు, అఖండప్రయత్నములు—వీని మూలముననే మహాఫలములు గలుగఁగలవని గ్రహింపుఁడు....

...అకలంకుడనై నేను వాని సేవకుడనై యున్నంత వఱకు నా శిరోజమునైన నెవ్వఁడును దాఁకఁజాలఁడు....

జనసామాన్యమునిమిత్తము మీరేమైనను గొంత పనిచేయుఁడు. అప్పుడు వారు మీకుఁ దోడ్పడుదురు. వీరులై వర్తింపుఁడు, మరణ మొక్కసారియే. నా శిష్యులు పిఱికి పందలు కారాదు. మీరందఱును నాకుఁ బ్రేమపాత్రులని గ్రహింపుఁడు.—సదా మీ వి.

30

శ్రీ క్షేత్రీమహారాజునకు వ్రాయఁబడిన లేఖ

ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 9-7-1895.

...ప్రతిమహాకార్యమును హేళన, ప్రతిఘటన, అంగీకారము—నను నీ మూడుదశలను దాటవలసి యుండును. తమ్మిధిగమించు వాని యాశయముల నెప్పుడును జనులపార్థము చేసికొందురనుట నిస్సంశయము. కావునఁ బ్రతిఘటనమును హింసయు యథేచ్ఛముగాఁ గలుగనిండు. సైర్యము, నైర్మల్యము, అఖండ భగవద్విశ్వాసము—ఇవి నాకుండినఁ జాలును, ఎన్ని యాటంకములు వచ్చినను క్షణములో మటుమాయమగును.

ఒక యాంగ్లేయునకు

న్యూయార్కు, 9-8-1895.

...అర్హులగున దేదియో అదియే నిలుచునని చరిత్ర మనకుఁ దెలుపుచున్నది; శీలము గానిచో, సుస్థిరముగా నిలువఁగలుగునది మఱేమి? అద్వైతమే యిఁక మానవ కోటియందు సమాలోచనాపరులగువారి మతమై వెలయును— ఇది నిస్సంశయము. ఎవ్వరు మహోత్తమశీలసంపన్నులై ప్రకాశింతురో—ఎచట నున్నను—వారే సర్వమత సంప్రదాయములందును విజయపతాకమును దాల్చువారు.

ఈ విషయమున స్వానుభవమును గొంచెము తెలిపెదను. నా గురుమహాశయుఁడు తనువు చాలించిన పిమ్మట మేము పది పండ్రెండుగురము ఊరును బేరును లేని యువకులము. మేము తలయెత్తినంతనే అణచివేయుటకు బలాభ్యమగు శతసంస్థలు సిద్ధముగా నుండినవి. వాచాలతను వాక్పూరతనుగాక, పారమార్థిక జీవనము గడపవలయుననెడి మహావాంఛను, ఆమరణమగు తత్ప్రయత్నమును రామకృష్ణుఁడు మాకుఁ బ్రసాదించియున్నాఁడు. నేఁడు భారతదేశమంతయు రామకృష్ణుని ప్రతిభాతిశయమును దెలిసికొని పూజించుచున్నది. ఆతఁడు బోధించిన తత్త్వములు సూర్యకిరణములవలె వ్యాపించుచున్నవి. ఆతని జన్మదినోత్సవమును జరుపుటకుఁ బదిసంవత్సరముల క్రితము నేను వంద

మందినై నను సమావేశపఱుపఁజాలకుండఁగా నిరు డేబదివేల మంది సమావేశమైనారు.

వలయునది జనసంఖ్యకాదు, శక్తి సామర్థ్యములు కావు, విశ్వర్యముకాదు, పాండితికాదు, వక్తృత్వము కాదు,—నైర్మల్యము, ప్రత్యక్షాచరణము, ఒక్కమాటలో—అనుభూతి—ఇదియే వలయునది. ప్రతిదేశమునను నిట్టి ధీరాత్ములు—బంధవిముక్తులు, బ్రహ్మనుభవయుక్తులు—సిరి సంపదలనుగాని, యధికారమునుగాని, పేరు ప్రతిష్ఠలను గాని, మఱి దేనినిగాని లక్షింపనివారు పదుగురు ఉండ నిండు,—ప్రపంచము నుఱుఱుతెలూఁగింపఁగలరు.

రహస్యమిది. సమస్తయోగసిద్ధులను బరిత్యజించిన వాఁడు ధర్మమేఘమను స్థితిని బడయునని యోగ జనకుఁ డగు పతంజలి వచించును.* అట్టి యోగి భగవంతుని దర్శించును, భగవంతుఁడగును, అట్టిస్థితిని బొందుటకై యితరులకుఁ దోడ్పడును. ఇదియే నేను బోధింపవలయు తత్వము. సిద్ధాంతములు కుప్పతిప్పలుగాఁ బ్రకటింపఁబడియున్నవి. కోట్ల కొలఁది పుస్తకములు వెలువడియున్నవి. ఆహా! అణుమాత్ర మాచరణముండిన నెంత బాగుండెడిదో కదా!

* “ప్రసంఖ్యానేపప్యకుసీదస్య సర్వథా వివేకఖ్యాతేర్ధర్మ మేఘస్సమాధిః—సకల తత్త్వములను జక్కఁగా వివేచించునట్టి జ్ఞానము నొందియు, ఫలాపేక్ష లేక యుండునట్టివాని కట్టి పరిపూర్ణ వివేక ఫలితముగ ధర్మమేఘమను సమాధి కలుగుచున్నది.” పాతంజలయోగ సూత్రములు, 4. 28.

...లోకులు నన్ను బ్రతిఘటించినకొలదియు నా సామర్థ్యము వెలువడియున్నది. రాజాధిరాజులు నా వాహనమును లాగిరి, నన్ను బూజించిరి, మఱియు మతాచార్యులును లోకులును సమానముగనే నన్ను దూషించిరి. ఐన నేమి? భగవంతుఁడు వారినందఱిని బ్రోచుఁగాక! వారందఱును నా యంతరాత్మయే కదా! నా శక్తి సామర్థ్యములు క్రమవికాసము నొందుటకై వారందఱును సాధనభూతులే కదా!

...యావజ్జీవము మనము చేయు కృషివలన నొక్కఁడు—ఒక్కజీవి—సంసారబంధ విముక్తుఁడు కాఁగల్గినచో, మనము మన యుద్యమమును నిర్వహించిన వారమే. హరిః ఓమ్!

...మరియొకమాట. భారతదేశము నాకుఁ బ్రేమాస్పదమనుటకు సందియములేదు. కాని నానాఁటికి నాకు విషయము విస్పష్టమగుచున్నది. మనకు భారతదేశమన నేమి? ఇంగ్లాండుననేమి? అమెరికా యననేమి? అజ్ఞలచే నరుడనఁబడు నారాయణునకు మనము దాసులము. పాదతలమున నీరు వోయువాఁడు పాదపమున కంతకును నీరు వోసినవాఁడే కదా!

సాంఘికముగా ననుఁడు, రాజకీయముగా ననుఁడు, పౌరమార్థికముగా ననుఁడు — శ్రేయోమార్గ మొక్కటియే — నేనును నా సోదరుఁడును నేకమేయని గ్రహించుటయే యా మార్గము....

పేరు ప్రతిష్ఠలమీఁది వాంఛను, బరులను బరిపాలింప వలయుననెడి కాంక్షను వీడి పనిచేయుదముగాక. కామ క్రోధలోభములను వీడి వర్తింతుముగాక. అపుడు తత్త్వము మనకుఁ గరతలామలక మగును!

32

సహస్రదీప్తిపోద్యానము, ఆగస్టు, 1895.

స్నేహాస్పద—...సమస్తజీవులందును మానవుఁడే యుత్తమోత్తముఁడను హైందవాశయము నానాఁటికి నాకు విస్పష్టమగుచున్నది. మహమ్మదీయుల యభిప్రాయము నిదియే. అల్లా దేవతలను ఆదాము మ్రోల మోకరింపుఁడనెను. ఇబ్లిస్ మోకరింపలేదు, అందుచే నాతఁడు సైతానయ్యెను....నరుఁడే నారాయణుఁడు కాఁగలఁడు, దైవత్వము నొందుటకు దేవతలను దిరిగి మానవజన్మమే త్వలసి యున్నది.....—మీ వివేకానందుఁడు.

33

ఆమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, ఆగస్టు, 1895.

...మిషనరీలనుగూర్చి నీవు బాధపడకు. నన్ను బాధపెట్టకు. గోలచేయుట వారికి సహజము. అన్నము పడిపోవుచుండఁగా నెవరు గోలచేయరు?...ఐనను సర్వదా వారికి శుభము కలుగుఁగావుతమనియే కోరెదను. గురునందును భగవంతునియందును భక్తియు సత్యమున శ్రద్ధయు నున్నంత వఱకు, నాయనా! నిన్నెవ్వరును నేమియుఁ జేయఁజాలరు.... సత్యమే నా దైవము, విశ్వమే నా దేశము. కర్తవ్యమను

దానిని నేను నమ్మను. కర్తవ్యమనునది సంసారుల దురదృష్టము. సన్న్యాసికిఁ గర్తవ్యమనున దేమికలదు? అది మిథ్య. నేను ముక్తుఁడను. నా బంధములు విచ్చిన్నములైనవి. ఈ శరీర మేమైన నాకేమి?... పేరుప్రతిష్ఠ లనెడి బుద్బుదములను నే నెన్నఁడును గాంక్షించినవాఁడనుగాను. భగవంతుఁడైనగు నేను లోకమునకుఁ బరమార్థమును బోధింతును.... ఆ పరమార్థమును—దత్త్వార్థమును—నాకుఁ దెలిపిన భగవంతుఁడే నాకుఁ దోడ్పడుటకై ధీరులను నుత్తమోత్తములను నాకడ కంపును.... ఆశీర్వాదములు.—సదామీ వివేకానందుఁడు.

34

ప్యాఠి, 9-9-1895.

ప్రేమాస్పద—,.... మిషనరీల ప్రలాపములను మీరింతగా గమనించుట నాకాశ్చర్యముగానున్నది.... భారతీయులు నేను సరియగు హైందవాహారమునే తినవలయునని కోరునెడల వెంటనే యొక వంటవానిని వలయు ధనమును బంపుఁడని వారికిఁ దెలియఁజేయుఁడు. అణుమాత్రమైనను సాయము చేయని యీ యవివేకుల వాచాలతను జూచిన నాకు నవ్వు వచ్చుచున్నది. మఱియు సన్న్యాసికిఁ బ్రధానవ్రతములగు బ్రహ్మచర్య త్యాగముల కెన్నఁడైనను వ్యతిరిక్తముగా వర్తించితి నని మిషనరీలు మీకుఁ జెప్పినయెడల వారు వట్టి 'అబద్ధపు కోరు' లని తెల్పుఁడు....

ఇక నా సంగతి వినుఁడు. నేనొకరి యాజ్ఞలకు బద్ధుఁడనుగాను. నా జీవిత మెందుల కుద్దేశింపఁబడినదో

నాకుఁ దెలియును. స్వదేశదురభిమానముతో నాకుసంబంధము లేదు. మనఃపూర్వకముగాఁ జెప్పుచున్నాను. నేను భారత దేశమున కెంత చెందుదునో ప్రపంచమునకును నంత చెందుదును....నాచేత నైనంతవఱకు మీకు సాయము చేసినాను. మీకిప్పుడు కావలసినది స్వయంసాహాయ్యము. ఏ దేశమునకుఁ గాని నామీఁదఁ బ్రత్యేకమైన హక్కులేదు. ఒక దేశమునకు నేను దాసుఁడనుగాను. విశ్వాసహీనులగు నో నాస్తికులారా! అర్థరహితప్రసంగము లిక్కఁ జేయఁబోకుఁడు.

కష్టపడి పనిచేసి, దొరకిన ధనమంతయుఁ గలకత్తాకును జెన్నపట్టణమునకును బంపినాను. ఇంతచేసి, యవివేకుల యాజ్ఞలకు బద్ధుఁడనగుటయా! సిగ్గులేదా మీకు? వారికి నేను ఋణపడిన దేమి? వారు నన్ను దూషించిన నేమి, భూషించిన నేమి? నాయనా! నే నసాధారణుఁడను. నీ కైనను నా తత్త్వమింకను బోధపడ లేదు. మీ పని మీరు చేయుఁడు, చేతఁగానిచో నూరకుండుఁడు; అంతేకాని యీ యర్థరహిత బోధలతో నన్నూరక “సాధింపఁ” బోకుఁడు. దైవ మానవ రాక్షసశక్తులన్నిటికంటెను మహత్తరమైన శక్తి నా కాధారభూతమై యున్నది. ఇది నా ప్రత్యక్షానుభవము, నా కెవరి సాయము నక్కఱలేదు. యావజ్జీవము నితరులకు నేను సాయముచేయుచున్నాను....తమ దేశమున నావిర్భవించిన మహనీయుని — రామకృష్ణ పరమహంస దేవుని — కార్యమునకుఁ దోడ్పడుటకుఁగాను వారు నాలుగు రూపాయిలను బ్రోగుచేయలేకపోయినారు. పైపెచ్చు తా

మెవని కెటువంటి సాయమును జేయలేదో, ఎవఁడు తమ
 ణోసమే యావచ్చుక్తితోడను బాటుపడెనో, అట్టివాని
 నాజ్ఞాపింపఁజూచుచున్నారు! కృతజ్ఞతయనునది యెట్టిదో
 యెఱుఁగనిలోక మిటులుండును!

హిందూసంఘమున 'విద్యాధికు'లందు మాత్రమే
 కానవచ్చు స్వజాత్యహంకార పిశాచగ్రస్తులలో, మూఢ
 విశ్వాస పరులలో, దయావిహీనులలో, వంచకులలో,
 పిఠికిపందలలో, ఒకఁడనై తుచ్చజీవనముచేసి చచ్చుటకు
 జన్మించినవాఁడ నని భావింపకుఁడు; పిఠికితనమనిన నాకుఁ
 బరమాసహ్యము. పిఠికిపందలతోఁగాని, రాజకీయ మార్ఖ్య
 ముతోఁగాని నా కెట్టిసంబంధమును లేదు. రాజకీయ
 మున నాకు లేశమును విశ్వాసములేదు. ప్రపంచములో
 భగవంతుఁడు, పరమార్థము — ఇవియే నా రాజకీయ
 ములు, మిగిలిన దంతయుఁ జెత్త... ఆశీర్వాదములు. —
 ఆపుఁడు, వి.

35

ఓం నమో భగవతే శ్రీ రామకృష్ణాయ !

1895.

నాయనా...కలకత్తాలోనివారుగాని, మద్రాసులోనివారు
 గాని, హిందువులు, ఒక సభజరిపి, నన్ను దమ ప్రతి
 నిధిగా గుర్తించుచు, —నాయెడఁ జూపిన దయకు అమెరికా
 జనుల నభినందించుచు — ఒక తీర్మానము చేసియుండిన
 యెడలఁ బరిస్థితు లెంతో బాగుండెడివి, ఉద్యమము విజృం

భించెడిది, కాని యొకసంవత్సరము గడచినను ఎవ్వరును ఏమియుఁ జేయలేదు....

మన దేశమునకు గతిలేదు. స్వతంత్రమైన భావ మొక్కటియు నెవ్వరికిని దట్టదు, ఎంతసేపు ప్రాతఃపుంతలనే త్రొక్కుచు, — రామకృష్ణ పరమహంస యింతవాఁడని అంత పాఁడని, తలయుఁ దోఁకయులేని గాథలను గల్పించుచు, వానినిగూర్చి తమలోఁ దాము తగవులాడుచుఁ, గాలయాపన చేయుచుందురు. రామ! రామ!! జనసామాన్యమునకును మీకును ఏమైనను దారతమ్యముగలదని లోకమునకుఁ జూపుటకుఁగాను మీ రేమైనను జేయరా? — ఎంతసేపు మీ పిచ్చియేనా మీ కానందము!... నేఁడు (పూజామందిరమున) మీ కొకఘంట, రేపు దానిపైన నొక జేగంట, మఱునాఁడొక చామరము — లేదా, నేఁడొక శయ్య, మఱునాఁడు దాని కొళ్ల కు వెండిమలామా — ఇక భక్తులకుఁ బరమాన్నమును బిండివంటలును; ఇకఁ దలయుఁదోఁకయు లేని వేయి గాథలు — వేయెల, బాహ్యకర్మకలాపము — ఇదియేకాదా మీ కార్యక్రమము! మీ ధోరణి!! దీనికి అంగమున Imbecility (బుద్ధిమాంద్యము) అనిపేరు. ఈ విధమైన కుఱ్ఱ తనపుఁ జేష్టలకంటె మఱేమియుఁ దల కెక్కనివారే Imbeciles (బుద్ధిహీనులు) అనఁబడుదురు. గంట కుడివైపున వాయించవలెనా? — చందనపుబొట్టు నుదుటనే పెట్టవలెనా, మఱెచ్చటనైనను గూడ పెట్టవలెనా — హారతి మూడు సార్లీ యవలెనా, నాలుగుసార్లీ యవలెనా? ఈ విధమైన సమ

స్వల్పతో నహర్నిశ మెవ రించుమించుగాఁ గలవరపడు చుందురో వారే Wretches (నిర్భాగ్యులు) అనఁదగినవారు. ఈ ధోరణివలననే భాగ్యదేవతకు వెలియై, ప్రతివారిచేతను నేవగించుకొనఁబడుచుఁ, బ్రతివారికిని లోఁతువయై మనము మొట్టికాయలను దన్నులను దినుచున్నాము. పాశ్చాత్యులో, ప్రపంచాధిపతులై యున్నారు.... త్యాగవైరాగ్యములకును సోమరితనమునకును హస్తమశకాంతరము.

అభ్యుదయము నొందవలయుననిన, మీ కర్మ కలాపమును గంగలోఁ గలిపి, సజీవదైవమును, మానవ దైవమును—ప్రతి మానవ రూపుని—విశ్వముననే కాక, ప్రతి వ్యక్తియందును వెలయు భగవంతుని—ఆరాధింపుడు. భగవానుని విశ్వరూపమే యీ ప్రపంచము. తదర్చనమే, లేక సేవనమే కర్మాచరణము, కర్మకలాపములందును ఆచారములందును నిమగ్నులై యుండుట కాదు. అన్నపుఁ బల్లెరము దేవునిముందు పదినిమిషము లుంచవలయునా, అఱిగంట సేపుంచవలయునా యని యాందోళన పడుటయు (కర్మము) కాదు—అది మతిభ్రమ; కాశీయందును, బృందావనమునందును దేవాలయపుఁదలుపులు తెఱచునపుడుగాని, మూయునపుడుగాని తదాదిగా నవి దినమంతయు గణగణ మ్రోఁగుటకుఁ గాను లక్షలకొలఁది రూప్యములు వ్యయింపఁబడినవి! ఇప్పుడు దేవునకు అలంకార సమయము, ఇపు డారగింపు సమయము, ఇప్పుడు మనకుఁ దెలియని మఱేదియో సమయము.... ఇక నిదియంతయు సజీవ ప్రత్యక్షదైవము తిండిలేక మలమల

మాడుచున్నప్పుడు, చదువులేక 'అలో' లక్ష్యణా! యని విలపించుచున్నప్పుడు! తోడిమానవులకుఁ బ్రాణము మీఁదికి వచ్చినను వారేమియుఁ జేయరుకాని బాంబాయిలోని బినియాలు (వైశ్యులు) నల్లల యోగక్షేమార్థము ఆసు పత్రులను గట్టించుచున్నారు! ఈ యల్ప విషయము గ్రహింప మీకు బుద్ధిబలము చాలకున్నది—ఇదియే మన దేశమునకు ముప్పు; పిచ్చి సంస్థలు మన దేశమునఁ గుప్ప తిప్పలు... ప్రచండదీక్షతో, మహోత్సాహముతో, మీలోఁ గొందఱు నలుదిక్కులకును వెళ్లి మన దేశమున నింతవఱ కెవ్వరును నిర్వహింపని యా విశ్వరూపారాధన ప్రచారమును సాగింపుఁడు, జనులతోఁ దగవులాడకుఁడు, ఎల్లరితోడను మనము మైత్రితో మెలఁగవలయును....

భగవదనుగ్రహమున మీ నోటినుండి లక్షల కొలఁది వేదములును దంత్రములును బురాణములును వెలువడఁ గలవు. ... శిష్యపారంపర్య మనునది లేనిదే ఏమియు సాధింపఁ జాలము. ...

... ఇతరులకు ముక్తిని జేకూర్చుటకుఁగాను నరకమున కై నను సరియే పొమ్ము. ...

... ఈ క్రింది సంగతులను సదా జ్ఞప్తిలో నుంచు కొనుము :

1. భక్తిని ముక్తిని భోగమును సమస్తము త్యజించి వేసిన సన్న్యాసులము మనము.

2. ఆచండాలము సర్వజనులకును హిత మొనర్చుటయే మన వ్రతము. ...

3. లోకకల్యాణార్థము రామకృష్ణ పరమహంస యావిర్భవించెను. ఆతనిని మానవుడనుఁడు, భగవంతుఁడనుఁడు, అవతారమనుఁడు—మీమీ పరిజ్ఞానము ననుసరించి, మీ యిష్టానుసార మాతనితత్త్వమును గ్రహింపుఁడు.

రామకృష్ణపరమహంస కంజలి ఘటించువా రాక్షణముననే దివ్యులై వెలయుదురు.

... — ఆపుఁడు, వివేకానందుఁడు.

36

ఓం నమో భగవతే శ్రీ రామకృష్ణాయ !

1895.

... నాయనా! నీవు ముక్తిని బొందకున్న నేమి ?
కొలఁది పర్యాయములు నరకమునే యనుభవించిన నేమి ?
భర్తృహరి చెప్పినమాట యసత్యమా ?

శ్లో. మనసి వచసి కాయే పుణ్య పీఠాప పూర్ణా
స్త్రిభువన ముపకార శ్రేణిభిః ప్రీణయ న్తః
పరగుణ పరమాణూన్ పర్యతీకృత్య నిత్యం
నిజహృది వికసన్తః సన్తి సన్తః కియన్తః.

చ. “హృదయవచశ్శరీరముల నెంతయుఁ బుణ్యసుధాప్రపూర్ణులై
ముదము బహూపకారముల మూఁడు జగంబులకున్ ఘటించుచున్
వదలక సాధుసద్గుణలవంబులు గొండలునేసి మెచ్చుచున్
మదిని వికాసయుక్తులగు మాస్యలు గొందఱు వొల్తురిధరన్.” *

* భర్తృహరి సుభాషితము, నీతి శతకము, 70.

నీకు ముక్తి కలుగకున్న నేమి? (నీవనునది) ఏమి బాల్య ప్రలాపము! ఆహా! దృఢముగా నిరాకరింపఁగలిగినచోఁ గాలకూటవిషమైనను శక్తిహీనమై పోవునని చెప్పుదురే! “నా కేమియుఁ దెలియదు!” “నేను అధముఁడను!” అనుట యేమి వినయమోయి! అది మిథ్యావైరాగ్యము—నక్క వినయము—అని నేను జెప్పెదను. ...

మనకుఁ గట్టుదిట్టమైన యొక సంఘము కావలసియున్నది. ... పని చేయునపుడు మీరు మద్రాసువారితో సంప్రతింపుఁడు, వారికి మంచి కార్యనైపుణి కలదు.

... ఉచితముగాఁ బంచిపెట్టిన పుస్తకములు జనులు చదువరు. కావున నామకార్థము కొంత వెలపెట్టుఁడు.

హరి సభలను నితర సంస్థలను మెల్లఁగా మనలోఁ గలుపుకొనవలయును....

నీవు నారాయణుఁడవు, నేను నారాయణుఁడను, నరుఁడు నారాయణుఁడు. మానవరూపముననున్న యీ నారాయణుఁడే లోకమున సమస్తము చేయుచున్నాఁడు. నారాయణుఁ డెక్కడో కొండమీఁదఁగూర్చుండియున్నాఁడా? కావున నడుము కట్టుకొని కార్యరంగమునఁ బ్రవేశింపుము!

... హిందూదేశములోనున్న కొలఁదిమంది బ్రాహ్మణులకు మాత్రమే ధర్మాధికారమంట!... (ఇట్టివారి) ఆచారములలో — సాధనలలోఁ — గల తత్వార్థము సంగ్రహముగా నిది : “నేను బరిశుద్ధుఁడను, లోకమంతయు

నశుద్ధము!” పరమ నికృష్టమతము, పాపండమతము, ఘోరరాక్షస మతమిది!... ఇక వీరు చేయు ఘనకార్యములో!—“వంకాయ బంగాళాదుంపను దాకిన పక్షమునఁ బ్రళయము సంభవింపకుండఁ బ్రపంచ మెంతకాలము నిలుచును?” “చేతులను శుద్ధి చేసికొనుటకుఁగాను బండ్రెండుసార్లు మట్టివైచి తోముకొనని యెడలఁ బితరులు పదునాలుగు తరముల వారా, అధోగతి పాలగువారు, ఇరువదినాలుగు తరముల వారా?”—జనాభాలో నాలుగవ వంతు తిండిలేక పస్తుండియుండగా నీ విధమైన ధర్మసూక్ష్మములను రెండువేల యేండ్లనుండి చర్చించుచున్నారు, ఇందులకు శాస్త్రీయోపపత్తులను గనుఁగొనుచున్నారు. ఎనిమిదేండ్ల పిల్లను ముప్పదియేండ్ల వానికిచ్చి తల్లిదండ్రులు బ్రహ్మానంద పడుచున్నారు. దాని నెవ్వరైనను బ్రతిఘటించినయెడల, “మా మతము ధ్వంసమై పోవుచున్నది” అని పెద్దగోల! యావనమైనను రాకమునుపే తమపిల్లలు తల్లులు కావలయునని యాందోళనపడుచు, నీ వైపరీత్యమునకు శాస్త్రోపపత్తులను జూపఁబోవువారి మతము నేమనవచ్చును? అనేకు లిక నీదోషమును మహమ్మదీయాగమనమున కంటఁగట్టుదురు. మహమ్మదీయుల దీదోషము, మనది కాదు! గృహ్యసూత్రములలో బాలికల వివాహవయస్సును జూడుఁడు. ... అతిబాల్యముననే బాలికలకు వివాహము చేయవలెనని యందు వక్కాణింపఁబడినది. ... ఇక వైదికమైన యశ్వమేధయాగమున నింతకంటె నధ్వానమైన సంగతులు చెప్పఁబడినవి. బ్రాహ్మణములన్నియు వానిని

సూచించును, వ్యాఖ్యానకర్తలందఱును యథార్థమని యంగీకరింతురు. వీనిని మీరెట్లు కాదనఁగలరు ?

ఇంతకును నా యభిప్రాయ మేమన, ప్రాచీనకాలమున — ప్రాచీన చరిత్రమున — అనేకమైన మంచి విషయము లుండవచ్చును, ఉండినవి, వానితోఁ బాటు చెడ్డ విషయములు నుండినవి. మంచివానిని మనము నిలుపుకొనవలయును. కాని భావిభారతదేశము ప్రాచీనభారతదేశము కంటెను మహాత్తరమై వెలయవలయును. (శ్రీ) రామకృష్ణుఁడు దయించిన నాఁటినుండియు నవీనభారతదేశవికాసము, సత్యయుగము, ఆరంభమైనది. మీరు తత్ప్రీతినిధులు కావలసియున్నారు. ఈ నిశ్చయముతోఁ గృషి చేయుటయే మీ కర్తవ్యము. ... నాస్తికుని మనస్సున నేమున్నది? — చెత్త. ఆస్తికులే వీరులు. అద్భుత శక్తిని వారు ప్రకటింపఁగలరు. ప్రపంచము వారికిఁ బాదాక్రాంతమగును. — “దీనజనసానుభూతి సాహాయ్యములు” : “నరుఁడే నారాయణుఁడు” : — “ఆత్మ ప్రీతి పురుష బ్రాహ్మణక్షత్రియాదిభేద విరహితము” : — “సర్వం విష్ణుమయం జగత్” (భగవంతుఁడు సర్వాంతర్యామి). పరులకుఁ దోడ్పడుటయే మనయందలి దైవాంశము వ్యక్తమగు విధానము. ...

బ్రాహ్మణునికంటె జండాలునికే విద్య విశేషమావశ్యకము. బ్రాహ్మణపుత్రున కొకగురువు గావలసియున్నచో, జండాల పుత్రునకుఁ బదుగురు కావలసియున్నారు. ... కమ్మరివీధిలో సూదు లమ్మనేల? దరిద్రులు,

దీనులు, అధఃకృతులు, అజ్ఞానులు—వీరే మీ కారాధ్యులు కావలయును.

... అస్పృశ్యత మనోజాడ్యము, కావున జాగ్రత! వికాసమే జీవనము, సంకోచమే మరణము. ప్రేమయే జీవన ధర్మము.....—మీ సేవకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

37

1895.

అయ్యుష్మంతుఁడగు నఖండానందునకు — ... నీ యాశయ మద్భుతమైనది, కాని యొక కట్టుపాటునకు వచ్చుశక్తి మన హిందూసంఘమున శుద్ధశూన్యము—ఇదియే సర్వానర్థముల కును బుట్టినిల్లు. మన మే విషయమునను ఏకీభవింపము, పైగా నందులకు విముఖులము. కట్టుపాటునకు ముఖ్యవిషయము విధేయత. “తోచినచో నేదో కొంచెము చేయుదును, తరువాత నది ధ్వంసమైనను సరియే—” ఇది మన ధోరణి— ఈవిధమైన పనివలన నేమియుఁ బ్రయోజనము లేదు. సహనము, అఖండ కార్యదీక్షయు మనకుఁ గావలసియున్నవి....

... అగ్ని కీలలలో దుముకుటకై నను నీవు సిద్ధముగా నుండవలయును—అప్పుడే యేమైనను సాధింపఁ గలుగుదువు ...—నీ ప్రయసోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు.

38

రీడింగ్, ఇంఘాండ్, 4-10-1895.

స్నేహాస్పద—, ... జీవన రహస్యము భోగానుభవము కాదు, అనుభవ మూలమున జ్ఞానార్జనము. ... నీ ప్రేయోభిలాషి, వివేకానందుఁడు.

39

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 4-10-1895.

స్నేహాస్పద—, ... నైర్మల్యము, సహనము, కార్యదీక్ష
—ఇవియే సమస్త విఘ్నములను జయించును. మహా
కార్యము లెప్పుడును నెమ్మదిగా సాగును. ... ఆపుఁడు,
వివేకానందుఁడు.

40

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 4-10-1895.

ప్రేమాస్పద—, ఇతరులను నేను బ్రేమింతును, కాని శ్రీరామ
కృష్ణుని శరణు జొచ్చినవానికి రవంత ముల్లు గ్రుచ్చు
కొనినదని వినిన ఘోరపరితాపమును బొందుదును. . . .

నా యభిప్రాయమును దెలిపెదను, దయ యుంచి
కోపపడకుము. నీ వాతని వాడవై యున్నంతవఱకు నేను
నీ దాసుఁడను, — తన్నార్థమునుండి లేశముతోలఁగితివా,
నీదారి నీది, నాదారి నాది. నాయనా! దేశములోని
సమస్త సంప్రదాయములకును నాతఁ డాపోశనము పట్టి
నాఁడు. “మయై వై తే నిహతాః పూర్వమేవ నిమిత్త
మాత్రం భవ సవ్యసాచిన్ — ఓ సవ్యసాచీ! (అర్జునా)
వీరందఱును నాచేఁ బూర్వమే నిహతులైరి, నీవు నిమిత్త
మాత్రుఁడవు కమ్ము.” (గీత). నేఁడో, రేపో, అవి మీ
సంఘముననే లయించును. నరుఁడా! విశ్వాసహీనుఁడా!
ఆతని కృపచే, “బ్రహ్మణ్ణం గోష్పదాయతే — బ్రహ్మాండ
మంతయు గోష్పద మాత్రమైపోవును సుమీ.” గురు

ద్రోహులు కాకుండు, గురుద్రోహము ప్రాయశ్చిత్తము లేని పాతకము. పేరుప్రతిష్ఠలు, సత్కర్మములు, “యజ్ఞహోషి, యత్తపస్యసి, యదశ్నాసి,” ఇత్యాది. — మీ రేమి యజ్ఞము లొనర్చినను, ఏమి తపమొనర్చినను, ఏమి భుజించినను — సర్వము నాతని చరణోపాంతమున సమర్పింపుండు. లోకమున మనకిక నేమి కావలయును? — అతండు మన కాశ్రయము నొసంగినాడు, ఇంతకంటె మనకేమి కావలయును? భక్తికి భక్తియే ఫలము — ఇక నేమి కోరదగినది? సోదరా! మనలను బెంచి, పోషించి, జ్ఞానవిజ్ఞానముల నొసంగిన మహానీయునియెడ — మన మెవనిని సాక్షాత్ భగవానుడని గ్రహించితిమో ఆ పురుషోత్తమునియెడ — ద్రోహులము కాదగునా!!! ఆ ప్రభుని దయను మఱచితివా! బుద్ధుండు, కృష్ణుండు, ఏసు — వీరి జీవితములు పురాణేతిహాసవిషయములు, వీరు చారిత్రకపురుషులూ, కాదా, యను శంకలు వెలువడుచున్నవి; ఇక శ్రీరామకృష్ణు నొన్నత్యమును బ్రత్యక్షముగాఁ గాంచిన నీవు ఒక్కొక్కప్పుడు భ్రమించుటయా! ఇస్సీ! నేను జెప్పవలసిన దేమియులేదు. దేశదేశాంతరములలో, నాస్తికులచే, నిర్దయాత్ములచే, నాతని విగ్రహము పూజింపఁబడుచుండ నీ వపుడపుడు సంశయాత్ముడవగుటయా!! నీవంటివారిని వందలకొలది, వేలకొలదిమంది, నాతఁ డుచ్చాసమాత్రమున సృజింపఁ గలఁడు. అతని పాదధూళిని శిరమునఁ దాల్పఁగలుగుటచే నీ జన్మము ధన్యమైనది, నీ వంశము ధన్యత చెందినది, నీ దేశము ధన్యమై ప్రకాశించుచున్నది. నేనేమి చెప్పదును? అతండు

మనరక్షకుఁడు — ఇది నా ప్రత్యక్షానుభవము. నాయనా ! పిచ్చివాఁడవు గాకున్న, అప్పరసలును లక్షలకొలఁది రూప్యములును నన్ను లేశము నాకర్షింపఁజాలక, తృణప్రాయముగాఁ దోఁచుటకు నా బలమేనా కారణము? లేక నన్ను రక్షించుచున్న యా మహానీయుఁడా, కారణము? ఆతని యందు విశ్వాసము లేనివాఁడు, ఆతనియెడ గౌరవము లేనివాఁడు, భ్రష్టుఁడగునని నిష్కర్ష గాఁ జెప్పెదను.

... హిందువులకుఁ బ్రపంచజ్ఞానము లేనట్లు తోఁచుచున్నది; ఏపనినైనను జేయుదునని నీవు మాటయిచ్చినయెడల సరిగాఁ జెప్పిన సమయమునకు నీ వా పనిచేయవలయును, లేకున్న, జనులకు నీ యందలి నమ్మకము చెడిపోవును. ధనాదివ్యవహారవిషయములకు వెంటనే జవాబు చెప్పవలయును. వ్యవహార మెన్నటికిని వ్యవహారమే.... మీ నివేకానందుఁడు.

41

చెల్వీ, 31-10-1895, సాయంకాలము. గం. 5 లు.

ప్రియమిత్రునకు—... సాధారణముగా లోకమున కేదియో యొక సంప్రదాయమనునది కావలయును. కర్మకాండ మూలమునను బ్రతీకముల మూలమునను రూపకల్పన నొందిన వేదాంతమే సామాన్యముగా మతము లేక ధర్మమని భావింపఁబడుచున్నదని చెప్పనొప్పును.

ఏదియో యొక విధమైన యాచారకాండ నేర్పటచుట—మన కొక సంప్రదాయమనునది యుండుట—అత్య

వశ్యకము. వీలైనంత శీఘ్రముగా మన మొక యాచార కాండను నిర్ణయింపవలసి యున్నదని నా యభిప్రాయము. ... భాండాగారమునుండి హిమాద్రికోశమును ఉపనిషత్తులను నీవు తీసికొని రాఁగోరెదను. మానవునకు ఆజన్మాంత ముత్కృష్టమగు నొక ధర్మశాస్త్రమును నిర్మింతము. కేవల తత్త్వశాస్త్రమును వేదాంతమును జనుల తలకెక్కవు— జనుల నవి వశపఱచుకొనఁజాలవు.—ఆప్తమిత్రుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

42

లండన్, 18-11-1895.

ఆయుష్మంతుఁడగు నఖిండానందునకు—... నాయనా! ఇది బహువిచిత్రమైన ప్రపంచము — బ్రహ్మ విష్ణు మహేశ్వరులు సహితము కామిసి కాంచనములబారి పడకుండ తప్పించుకొనుట దుర్లుటము. ... మఠముపేర నెవ్వరిని డబ్బు వసూలు చేయనీయకుము. ... గృహస్థుఁ డెవఁడైనను మఠము కట్టించుటకను మిషతో నాపేరఁగాని, మనపేరఁగాని ధనము వసూలుచేయుచున్నట్లు వినుట తటస్థించిన, నీవు మొదట చేయవలసినపని వానిని నమ్మకుండుటయు వానితో జోక్యము కల్పించుకొనకుండుటయునే. ... భక్తుఁడగు ధర్మకర్తయైనను, యోగ్యుఁడును స్థితిపరుఁడునగు గృహస్థుఁడైనను నిట్టికార్యమును బూనినయెడల, లేక వసూలుచేయఁబడిన సొమ్ము ధర్మకర్తయగు గృహస్థుని యధీనమున నుంచఁబడినయెడల మంచిదే, భయములేదు. ...

... ఈ దేశమున (ఇంగ్లాండున) నేయద్యమమైనను సాగవలయుననినఁ గొంతకాలము పట్టును. కాని John Bull (అనఁగా నాంగ్లేయుఁడు) ఏ పనికై నను బూనుకొనెనా, అది భల్లూకపుఁబట్టే. అమెరికాదేశీయులు చుఱుకై నవారేగాని వారి యుత్సాహము తాటియాకుమంట....మీ ప్రయ సోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు.

43

లండన్, 18-11-1895.

స్నేహాస్పద—, ... ఇంగ్లాండులో నా యుద్యమము దివ్య ముగా సాగుచున్నది. ఇచటి విజయము నాకే ఆశ్చర్య కరముగా నున్నది. ఆంగ్లేయులు పత్రికలలో గడబిడచేయరు. కాని శాంతముగాఁ బని సాగింతురు... (పాఠములు మొదలైనవానినిమిత్తము) జనులు గుంపులు గుంపులుగా వచ్చుచుండుటచే వారికిఁ దగు నాసనము లొసఁగుటకు నాకు శక్యముగాకున్నది, కావున దొరసానులును నెల్లరును నేలమీఁదనే కూర్చుందురు. రాఁబోవు వారము నే నమెరికాకు వెళ్లెదనని విని యిచటి జనులు చాల విచారించుచున్నారు. నేను వెళ్లినచో, నిచట నా యుద్యమమునకు హానికలుగునని కొందఱి యభిప్రాయము. కాని నే నట్లు తలంపను. మానవులపై, పరిస్థితులపై, నే నెన్నఁ డాధారపడువాఁడను గాను, పరమేశ్వరుఁడే నా కాధారభూతుఁడు....

... ఆత్మవంచకుఁడవును, బిఱికిపందవును గాకుండ, నెల్లరును సంతోషకరముగా వర్తింపుము. ... మన దేశీయు

లనునట్లు నాకు మరణించుటకుఁగూడ తీటిక లేకున్నది.... ఆత్మవికాసమునకు గురుభక్తియే మూలము.

... నిజముగా కార్యభారముచే నలసియున్నాను. ఇంత తీవ్రముగాఁ బనిచేసినచో, మఱి యేహిందువైన నీపాటికి మరణించియుండును....చిరకాల విశ్రాంతి నిమత్తము భారతదేశము రాఁగోరెదను....ఆప్తుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, నివేకానందుఁడు.

44

న్యూయార్క్, 20-12-1895.

వైమాన్వద—, ... సూక్తముల ననువదించుటలో భాష్య కారులు తెలుపు విషయములను శ్రద్ధతో గమనింపుము, అంతేకాని ప్రాచ్యభాషాపండితు లనఁబడువారి యభిప్రాయములను బాటింపకుము. మన శాస్త్రములనుగూర్చి వారికి రవంతయుఁ దెలియదు. శుష్కశబ్ద శాస్త్రజ్ఞులు మతధర్మములనుగూర్చియుఁ దత్త్వమునుగూర్చియు గ్రహించుట దుస్థరము....ఉదాహరణమునకు ఋగ్వేదములోని ‘ఆనీద వాతమ్’ అను మాటలు ‘ఆతఁడు శ్వాసింపకుండ జీవించెను’ (He lived without breathing) అని యనువదించఁబడినవి. ‘అవాతమ్’ అనుదానికి ‘అచలితముగా.’ లేక ‘స్పందన రహితముగా’ అని మూలార్థము. కల్పారంభమున విశ్వశక్తి, లేక ప్రాణస్థితి యిందు వర్ణితము;—భాష్యకారుల వచనములను గమనింపుము. మన ఋషుల ననుసరించియే కాని, ఐరోపా పండితుల ననుసరించి వ్యాఖ్యానింపకుము. వారి కేమి తెలియును?

...మీలో మీరు తగవులాడకుండు. అసూయయే మన జాతికి వేరుపురుగు. నీవును నచటి మిత్రులెల్ల దును నాకత్యంత ప్రేమపాత్రులని గ్రహింపుండు.— వివేకానందుడు.

45

న్యూయార్కు, 29-12-1895.

వీయసోదరికి—, కామాది ప్రవృత్తుల కున్నతగతి కల్పించుటయే మన ధర్మముకాని వానిని నశింపజేయుట కాదు....

...భక్తులను సేవించువాడే మహోత్తమ భగవద్భక్తుడని మన భగవద్గీత బోధించుచున్నది....— సదామీ ప్రియసోదరుండు, వివేకానందుడు.

46

స్నేహాస్పద—, ...ఎవ్వరికైనను ధనికులు సాయము చేసి యుండిన దేశమేదియో నాకుఁ జెప్పుము! సమస్త దేశములందును ఘనకార్యము లొనర్చినది నడిమితరగతి జనులే.... ఏమియు భయము లేదు! అల జగన్మాత నాకుఁ దోడ్పడుచున్నది!...మీ ప్రియసోదరుండు, వివేకానందుడు.

మఱియొకమాట.... వంగమాసపత్రికను నెల కొల్పుటనుగూర్చి ప్రస్తావించుచున్నాడు. ఆతనికి నీ చేతనైనంత వఱకుఁ దోడ్పడుము.... ఏ యుద్యమమునను ఎవ్వరిని నిరుత్సాహపఱుపరాదు. నిరసనమును ఖండనమును విస్మరింపుము.

పరులు సరియైన మార్గమవలంబించుచున్నట్లు తోచునంత వఱకు వారికి దోడ్పడుము. పెడదారిని బోవుచున్నట్లు తోచెనా, మెల్లగా వారి తప్పిదమును వారికి దెలుపుము. పరస్పర ఖండనమండనములే యల్లరికి మూలము. ఇదియే సంస్థలకు వేరుపురుగు....ని.

47

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 1895.

అయుష్మంతుఁడగు __, ... ఈ లేఖ నీకొక్కనికే యుద్దేశింపఁబడినది. ఈ లేఖయందలి హితబోధలను బ్రతిదినము పఠించి వాని ననుసరింపుమని కోరెదను. . . .

1. మన తాపత్రయము సహజముకాదు. కావున దానిని దొలఁగించుకొనవచ్చునని శాస్త్రములు చెప్పుచున్నవి.

2. జనులు తమలోఁ దాము జాతులను దెగలను నేర్పఱచుకొనుటయే యాధిభౌతిక తాపమునకు మూలమని—అనఁగా జన్మముపైఁగాని, సిరిసంపదలపైఁగాని యాధారపడి యుండునట్టి జాతిభేదమే యీ తాపమునకు మూలకారణమని—బుద్ధావతారమున భగవానుఁడు తెల్పియున్నాఁడు. ఆత్మయందు స్త్రీపురుషవర్ణాశ్రమాదిభేదము లేవియులేవు; బురదను బురద శుభ్రముచేయఁజాలనియట్లు భేదభావముచే నెన్నఁటికిని ఏకీభావము కలుగఁజాలదు.

3. సమస్తపాపములకును దుఃఖములకును అవిద్యయే మూలమనియు నిష్కామకర్మము చిత్తశుద్ధిని జేకూర్చు

సనియుఁ గృష్ణావతారమున భగవంతుఁడు పలికియున్నాఁడు. కాని, “కిం కర్మ కి మకర్మేతి కవయోప్యత్ర మోహితాః ___ ఏది కర్మము, ఏది యకర్మమను విషయమునఁ బండితులు సై తము మోహితులగుచున్నారు.” (గీత)

4. పారమార్థిక శీలమును బెంపొందించిన దేదియో అదియే కర్మము. ఐహికచింతను బురికొల్పున దేదియో అదియే అకర్మము (దుష్కర్మము).

5. కావున మానవుని చిత్తవృత్తిని దేశకాలములను సనుసరించి కర్మాకర్మములు నిర్ణయింపఁబడవలయును.

6. యజ్ఞయాగాది కర్మములు పూర్వకాలమునకే కాని యాధునిక కాలమునకుఁ దగవు.

7. రామకృష్ణావతారము సత్యయుగ ప్రారంభము.

8. ఈ యవతారమున నాస్తికభావములు...జ్ఞాన కుఠారముచే నిర్మూలింపఁబడును ; నిఖిల ప్రపంచమును బ్రేమమూలమునను భక్తిమూలమునను నేక మొనర్పఁ బడును.... రామకృష్ణు నవతారముగా నంగీకరించినను, అంగీకరింపకున్నను నాతని బోధల నవలంబించువా రెవ్వరై నను ధన్యులై వెలయుదురు.

6. ప్రాచీన కాలమునఁగాని, యాధునిక కాలమునఁ గాని వివిధ సంప్రదాయ కర్తలు త్రొక్కినది పెడదారి కాదు. వారు చేసినది మంచిదే, కాని యింకను వారు

విశేషమైన మేలు చేయవలయును. యోగ్యము—యోగ్య తరము—యోగ్యతమము—ఇది మనసూత్రము.

10. ఎల్లరను వారివారి స్థితినుండియే మనము లేవ నెత్తవలయును. ఇష్టనిష్ఠనుండి మఱియొక, యెల్లరకును గ్రమముగా నుత్తమాశయములను జూపవలయును. నేటి సాంఘిక పరిస్థితులు యోగ్యమైనవే, ఐనను వానిని యోగ్యతరముగను యోగ్యతమముగను నొనరింపవలసి యున్నది.

11. స్త్రీల స్థితిగతులను జక్కఁజేయనిచో, లోక శ్రేయమున కవకాశము కాన్పింపదు. ఒక్కఁకొక్కఁతోఁ బక్షి యెగురఁజాలదు.

12. రామకృష్ణావతారమున స్త్రీ గురువుగా స్వీకరింపఁబడుటయు స్త్రీవేషమునను మధురభావమునను నాతఁడు (శ్రీ రామకృష్ణుఁడు) సాధన లొనర్చుటయు స్త్రీ జగన్మాతృస్వరూపిణి యని లోకమున కాతఁడు చాటుటయు—వైని దెల్పిన విషయములనే ప్రకటించు చున్నవి.

13. కావుననే స్త్రీలకోసము మొట్టమొదట మఠమును స్థాపింపవలయునని నా ప్రయత్నము. గార్లును మైత్రేయులును వీరిని మించు విశిష్టగుణసంపన్నులును ఈ మఠమునుండి వెలువడవలయును.

14. మోసముచే నే ఘనకార్యమును సాధింపఁ జాలము. ప్రేమ, సత్యవ్రతము, అఖండ కార్యదీక్ష—వీని

వలననే యుద్యమములు కొనసాగుచుండును. “తత్ కరు పౌరుషమ్.” (కావున నీ పౌరుషమును బ్రకటింపుము.)

15. ఎవ్వరితోడను మనము వివాదపడనక్కఱలేదు. మీ సందేశము నొసఁగి జనులను వారి యభిప్రాయము నవలంబింపనిండు. “సత్యమేవ జయతే నాన్యతమ్” — సత్యమే జయించునది, అన్యతము కాదు.” తదా కిం వివా దేన ? (కావున వివాద మెందులకు ?)

...కార్యదీక్ష నఖండనిష్కాపట్యముతోడను సౌజన్యముతోడను మేళవించి వర్తింపుము. ఎల్లరతోడను బాత్తు కలిగియుండుము. అహంభావమును బాహ్యకభావములను బూర్తిగా విడనాడుము. వ్యర్థ వాగ్వాదము మహాదోషము.

...N—ఘోష నన్ను ఏసుక్రీస్తుమొదలగువారితోఁ బోల్చినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. మన దేశములో దానికిఁ దలలూఁపువా రుండు రోమోకాని, వానిని (అట్టి యభిప్రాయ ములను) అచ్చొత్తించి మీ రిచటికిఁ బంపిన, నన్ను వీరు దూషింపవచ్చును! ఒకరి భావస్వాతంత్ర్యముజోలికి మనము పోరాదని నా యభిప్రాయము. అది నే నిచ్చగింపను— నేనేమి ‘మిషనరీ’నా ?

...ఏకార్యమైనను, ఉద్యమమైనను ఆరంభించుటకు ముందు శ్రీరామకృష్ణుని బ్రార్థింపుము, నీ కార్యము సరియైన మార్గము చూపును....

...నే నీ లోకమున నుండ, శ్రీ రామకృష్ణుఁడు నన్ను నిమిత్తమాత్రుని జేసికొని తన యుద్యమమును

సాగించుచున్నాఁడు. మీ కిందు విశ్వాసమున్నంతవఱ కే కీడును హానియుఁ బాటిల్లునను భయములేదు.

...మనము లోకుల దృక్పథమున నున్నామనియు మన మొనర్చు ప్రతికార్యమును, నుచ్చరించు ప్రతివాక్కును వారు గమనించుచున్నారనియు జ్ఞప్తిలో నుంచుకొనుఁడు.

...ప్రతిపక్షులను గొట్టుటకుఁ గత్తులును గతారులును గావలయును, కావున శ్రద్ధతో నాంగ్లమును సంస్కృతమును నేర్చుకొనుము.... ఆలంకారికశైలి విడిచిపెట్టుమని... చెప్పుము. విదేశీయభాషలో నాలంకారికశైలిని వ్రాయుట దుర్లభము.

48

ఇంగ్లాండ్, 1895.

స్నేహాస్పద—, ...పెద్దమనుష్యులకుఁ దగునట్లు మనవారేల స్వదేశీయవేషమును ధరింపరాదు?—తమ కాటునలుపునకుఁ దోడు (దొరటోపీలతో) ఆ భయంకరవేషమేల! శ్రీరామ రక్ష! ...

...నిరంతరోపన్యాసములచే నాడీ దౌర్బల్యమును దన్నూలమున నిద్రలేమియు నితరబాధలును గలుగుచున్నవి....—ఆ పుఁడు, వివేకానందుఁడు.

49

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 1895.

...‘తాక్యము’ మహాదుర్గణము, దానిని దొలఁగించుకొనుట దుర్లభము.... ఇందున, నందునఁ బాండకసగము సన్నాసులును సగము గృహస్థులునై యుండు

వించిత్రవ్యక్తులు నా కక్కటలేదు. “దుర్విమర్శలను జేయు లోకులను గ్రమితుల్యులుగాఁ జూడవలయును!” అని (శ్రీ) రామకృష్ణుఁడు వచించువాడు....మీ మాటలకును జేతలకును సంపూర్ణ సామరస్యము ఉండవలయును.... సాంఘికాచారములకన్నిటికిని ‘దాసోఽహ’ మను సనాతన షౌరాణిక హిందువుఁడనా నేను? నే నెన్నఁడును అట్లు నటింపలేదు—ఎన్నఁడును అట్లు చెప్పకొనను. ఏ పక్షము నకుఁగాని యింపుగానుండు విషయములను మీరు చెప్ప నక్కటలేదు. ... నాయనా! ప్రతివ్యక్తియు రామకృష్ణ పరమహంస గానేరఁడు!

...ఇంగ్లాండులో ధార్మికోద్యమములు మొల్లఁగాఁ గాని సాగవు. ఇచటి జనులు మొండిపట్టుదలగలవారు, లేదా, నాస్తికులు. ఇందు మొదటి తరగతివారికి మఱల నేదో కొంచెము నామమాత్రమగు ధర్మముండును. వారు “దేశభక్తియే మామతము” అందురు. అంతే.

...ఉపన్యాసాదుల నిమిత్త మాంగ్లేయులు పైస ఖర్చుపెట్టరు. వీరు నీ మాటలను వినవచ్చినయెడల నీ వదృష్టవంతుఁడ వనుకొనవలసినదే—మన దేశమునను నింతే కదా....దీనికిందోడు బ్రహ్మము మొదలగు తత్త్వములను గూర్చి నీవు వారికి బోధింపబోయినయెడల, “చిత్తము, సెలవు పుచ్చుకొందుము” అందురు. “ఈతఁడెవరో మఱి యొక Clergyman(మతగురువు) కాఁబోలునురా బాబూ!” అనుకొందురు!...మీ స్నేహాస్పదుఁడు, వివేకానందుఁడు.

50

1895.

...ఉన్న సంగతి యిది : 'మిషనరీ' పండితుల చేతులనుండి యెవరైనను దమ యన్నమును లాగుకొనవలయును. అనగాఁ బాండిత్య ప్రకర్ష చే వీరిని గద్దించి వ్యవహరింపవలయును. లేనిచో వానిని 'ఉఫ్' అని యూఁడివేయుదురు. మీ సాధువు లెట్టివారో, సన్న్యాసు లెట్టివారో, మీ వైరాగ్యమేమో వారి కేమియు బోధపడదు. కాని, వారికి బోధపడున దొకటి కలదు—అది పాండిత్యప్రకర్ష, వక్తృత్వవిజృంభణము, తీవ్రకార్యపరత్వము. అన్నిటికంటెను ఎల్లరును రంధ్రాస్వేషణ చేయుచుందురు, శక్తిచేతనో, యుక్తిచేతనో మతాచార్యులహర్నిశము గద్దింపఁ జూచుచుందురు. తత్త్వప్రచారము చేయుటకై యీ యాటంకములను దొలగించుకోవలయును. అల జగన్మాత కృపవలన సమస్తము సాధ్యమగును....

...ఉడుకఁబెట్టఁబడి సిద్ధముచేయఁబడిన దానిలో మీరు కాసంత యుప్పు వేయఁజాలని యెడల, సామగ్రి నంతయు సమకూర్చుకొనఁగలరని నే నెట్లు నమ్మఁగలను? .. మీ విశ్వాసమునుండి చలింపకుండు,....—సదా మీ నివేకానందుండు.

51

1895.

స్నేహాస్పద—, ... నేను సన్న్యాసిని, కావున సేవకుండ ననుకొందునే కాని యధిపతి ననుకొనను....జనులు

నన్ను ప్రేమించిన సంతోషము, ప్రేమింపకున్న సంతోషమే.

...నాకెవ్వరైనను దోడ్పడినచో, అది వారి యనుగ్రహము, నా 'హక్కు' గాదు, కావున శాశ్వతముగాఁ గృతజ్ఞుడనై యుండును....

నేను బిచ్చగాఁడను, నా మిత్రులు పేదలు. పేదలను నేను ప్రేమింతును, పేదటికము నాహ్వనింతును. ఒక్కొక్కప్పుడు పస్తుండవలసి వచ్చినందులకు నా కానందము.... "సుఖ దుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ, తతో యుద్ధాయ యజ్యస్వ నైవం పాప మవాప్స్యసి— సుఖదుఃఖములను లాభనష్టములను జయాపజయములను సమముగా నెంచి యటుపిమ్మట యుద్ధము చేయఁబూనుము ; అట్లుచేయుదువేని పాపమును బొందవు." (గీత)...—మీ నివేకానందుఁడు.

...సింహబల సాహసములను గుసుమమార వముతో మేళవించి పనిచేయుఁడు.... (శ్రీ) రామకృష్ణ జన్మోత్సవదినమున) వేదవేదాంత గ్రంథములకు మంగళహారతు లొసఁగుఁడు....

మీరు క్రిందఁ బఠించుట మానివేయఁగలిగినయెడలఁ జాల బాగుగా నుండును. రోగమునకు మూలకారణము ముటికిగుడ్డలు....

... (శ్రీ) రామకృష్ణుని నైవేద్యమునకుఁ గొంచెము పాయసాన్నము చాలును ; అందే గురుదేవుఁడు ప్రీతి

వహించువాడు....కర్మకలాపములను దగ్గించి గీతనో, ఉపనిషత్తులనో, ఇతర పవిత్రగ్రంథములనో చదువుచుండుడు.

...ఊరూరను వాడవాడలందును (శ్రీ) రామకృష్ణుని బోధనలను జాటుడు—ఇంతకంటె మహత్తరభాగ్యమేమి కలదు?

...స్త్రీలకును, బురుషులకును, ధనికులకును, నిర్ధనులకును, బండ్లకులకును, బామరులకును, బ్రాహ్మణులకును, జండాలురకును గల భేదమును రూపుమాపుటయే (శ్రీ) రామకృష్ణ జీవితోద్దేశము. ఆతడు శాంతిదూత: హిందువులకును మహమ్మదీయులకును, హిందువులకును క్రైస్తవులకును గల భేదము లిప్పుడు భూతకాలవిషయములు.

...హిందువులలోఁ గల గొప్పదోషములు రెండు—స్త్రీల నణఁగఁద్రొక్కుట, జాతిభేదాదుల మూలమునఁ బేదలను బీడించుటయును....(శ్రీ) రామకృష్ణుని పూజను బ్రతిగ్రహమునను నెలకొల్పనిమ్ము—ఆతనిని బూజించుట కెల్లరకును హక్కుగలదు. భక్తితో నాతని నారాధించువాఁ డెవ్వఁడైనను ధన్యుఁడై తీరును....—ఆ పు్తుడు వివేకానందుడు.

...పత్రికకుఁ జందాదారులు దొరకుట చాలకష్టము, నిజమే. కాని మార్గమిది: పరివ్రాజకులై సంచారము చేయుడు; మీ మాతృభాష (వంగభాష) మాటాడువా

రున్నతావులం దెల్ల చేతి కందిన వారిని — వా రెవరైనను సరియే—నిర్బంధించి చందాదారులను జేయుఁడు. బాటా త్కారమే మార్గము!—డబ్బు ఖర్చు పెట్టవలసివచ్చినయెడల వా రెప్పుడును బెడ మొగము పెట్టుదురు....

...మీరు కలుగఁజేయు కోలాహలము లోకాంత మున మాఱుమోఁగవలయును. . . . యావచ్చుక్కి తోడను గృహి చేయవలయును!...భయమేమి!...

...చెన్నపురి కొకరిని బొంబాయికి మఱియొకరిని వెళ్ల నిండు. లోకము అల్లలాడి పోవలయును! ఆహా! నావంటి రాక్షసు లిద్దఱు ముగ్గురు దొరకినయెడలఁ బ్రపంచము నుఱ్ఱుఁతలూఁగించి వైచియుండును. కాని నేను బ్రస్తుతము నెమ్మిదిగా నడుపవలసియున్నది. లోకము నామూలముఁ గదల్చివేయుఁడు! ఒకరిని జైనాకును మఱియొకరిని జపాన్ కును బంపుఁడు! తమ సంసారములతో, అల్పాయుర్దాయ ములతో, పాపము, గృహస్థు లేమిచేయఁగలరు? శివుని భూతములు, సన్న్యాసులు, “హర! హర! మహాదేవ! శంభో!” యను నినాదములచే భూమ్యాకాశములను గంపింపఁ జేయవలయును,—ఆపుఁడు, వివేకానండుఁడు.

53

న్యూయార్క్, 24-1-1896.

ప్రేమాన్నద—, ...డార్జిలింగువంటి శీతల ప్రదేశములకు వెళ్లఁగలవా? శైత్యాధిక్యము (నావిషయమునవలెనే)

నీ జీర్ణ శక్తిని సరిచేయును. నేతిని సంభారములను బూర్తిగా విడువఁగలవా? నేతికంటె వెన్న దబ్బున జీర్ణమగును....

ఎల్లరియెడలను సమానమగు ప్రేమముండుట దుర్లభము; కాని యది లేనిదే ముక్తిలేదు. — ఆ పుండ్రు, వివేకానందుఁడు.

54

17-2-1896.

స్నేహోద్ధృతము—... గ్రహింప దుస్థరమగు నద్వైతము కళాసంశోభితమై దైవనందిన జీవితమున సజీవమై యొప్పవలయును; దుర్భేద్యమైన పురాణములనుండి సుబోధమగు నైతికసూత్రములు వెలువడవలయును; భీతిగొలుపు యోగసంప్రదాయమునుండి యత్యంత శాస్త్రీయమును ఆచరణయోగ్యమునగు మానసికశాస్త్రము బయల్పెడలవలయును— ఇదియంతయుఁ బసిబాలునకుసైత మవగాహనమగు భాషాస్వరూపము నొందవలయును. ఇదియే నా జీవితోద్యమము. ఇందు నే నెంతవఱకు విజయము నందఁగలనో పరమాత్మున కెఱుక. కృషిచేయుటకేకాని ఫలమున మన కధికారములేదు. ఇది కష్టసాధ్యము. నాయనా! కష్టసాధ్యమే! కామకాంచన ఝంఝూమారుతముచేఁ జలింపక, స్వీయాదర్శములను వీడక, పరిపూర్ణ త్యాగము, ఆత్మానుభవము—న నెడి పరమాశయములను శిష్యులు గ్రహించునంతవఱకు వారికి శిక్షణ గఱపుచు వర్తించుట నిజముగాఁ గష్టసాధ్యమే. ఐనను భగవదనుగ్రహమున నిది వఱకే యిందుఁ జాలవఱకు విజయము నందినాను. క్రైస్తవ

ప్రచారకులును నితరులును నా తత్త్వము నవగాహన చేసి
 కొనఁజాలనందులకు వారిని నేను నిందింపఁజాలను—కామినీ
 కాంచనములను లెక్కనేయనివానిని, పాపము, వా రెన్నఁ
 డును జూచియెఱుఁగరు. ఇది సాధ్యమని మొదట వారు
 నమ్మఁజాలరైరి; ఎట్లు నమ్ముదురు! బ్రహ్మచర్యమును
 గూర్చియు నైర్మల్యమును గూర్చియు భారతీయులకున్న
 యాశయములే పాశ్చాత్యులకును గలవని మీరు భావింప
 రాదు. వారికి వీని ప్రత్యామ్నాయములు సౌజన్యము,
 ధైర్యమును....ఇపుడు జనులు నాకడకుఁ దండ్రోపతండ్
 ములుగా వచ్చుచున్నారు. కామక్రోధాదులను నిగ్రహింపఁ
 గలవారు నిజముగాఁ గలరని వందలకొలఁదిమందికి
 (పాశ్చాత్యులకు) నమ్మకము కలిగినది; సనాతనధర్మ
 తత్త్వములయెడ గౌరవభావము వారిలో వృద్ధిపొందు
 చున్నది. ఓరిమితో వేచియుండువారికి సర్వము సిద్ధిం
 చును. శాశ్వతముగా మీరు ధన్యులగుదురు గాక!—మీ
 వివేకానందుఁడు.

55

బోస్టన్, 23-3-1896.

ప్రీతిభాజన___,....ఇచటి నా నూతన సన్న్యాసి బృంద
 మున నొకరు (స్త్రీ)....మిగిలినవారు పురుషులు.
 ఇంగ్లాండులో మఱికొందఱను సన్న్యాసుల నొనర్చి, నాతోఁ
 గూడ భారతదేశమునకుఁ దీసికొని వచ్చెదను, హిందువుల
 కంటె నీ “శ్వేత ముఖములకు” హిందూదేశములో
 విశేషమైనప్రభావముండును—అంతేగాక వీరు బలవంతులు,

పరాక్రమవంతులు ; హిందువులో, — మృతప్రాయులు, హిందూదేశమున కెన్నటికైనను ఆశాజనకమగునది జనసామాన్యమే. అగ్రవర్ణజులు శారీరకముగను నైతికముగను మృతప్రాయులై యున్నారు....

జనహితమగు శైలియే నావిజయమునకుఁ గారణము—బోధకుని ఘనత భాషాసరళతలో నిమిడియుండును....మీరందఱును నాకుఁ బ్రేమపాత్రులనియు మీకు నాయాశీర్వాచనము లనియు గ్రహింపుఁడు. —నివేకానందుఁడు.

56

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు, 1896.

ప్రేమాస్పద—,....మీరు నడుపుచున్న ప్రతిక (బ్రహ్మవాది) శుద్ధపారిభాషిక పదభూయిష్ఠము, జటిలమునై యుండుటచేఁ జందాదారు లెవరును జేరట లేదు—మీరిది గమనింపవలయును. కేవలసాంకేతిక పదములత్తత్వము— అతికఠినమై, పండ్లూడిపడఁజేయు సంస్కృత శబ్దముల తత్వము—ఇదంతయు సామాన్య పాశ్చాత్యునకుఁ దెలియదు—తెలిసికొనుటకాతఁడు తాపత్రయమును బడఁడు.... ప్రత్యేకార్థమున వాడఁబడిన ప్రతిపదమును సంపాదకీయములనుండి తొలఁగింపవలయును, మఱియు భారతదేశమును మాత్రమేకాక, యావత్ప్రపంచమును మీ రుద్దేశించుచున్నారనియు మీరు చెప్పఁదలఁచిన విషయములను గూర్చి లోకులకేమియుఁ దెలియదనియు సదా మీరు గుర్తింపవలయును. జాగ్రత్తగాఁ బ్రతిసంస్కృత శబ్దమును అను

వదించి విషయమును సాధ్యమైనంతవఱకు సుబోధము చేయుఁడు....—మీ నివేకానందుఁడు.

57

న్యూయార్క్, 14-4-1896.

స్నేహాస్పద—...నా కొక (పరిచయ) లేఖను గైకొని యీ ఖెద్దమనుష్యుఁడు బొంబాయినుండి వచ్చి యున్నాఁడు. ఈతఁడొక యంత్రకారుఁడు. ఈ దేశము నందలి యినుప యంత్రాగారములను గోత పనిముట్లను జూడవలయునని యీతని యభిప్రాయము....ఈతనిఁగూర్చి నా కేమియుఁ దెలియదు, కాని యీతఁడు వట్టి మోస గాఁడై యుండుఁగాక, నా దేశీయులలోఁ బరిశ్రమాభివృద్ధికి సంబంధించిన యిట్టి చొరవను బ్రోత్సహించుటయు నభివృద్ధి చేయుటయు నా యభిమతము....దారిఖర్చులకుఁ దగినంత డబ్బీతనివద్ద నున్నది....నమస్కారములు.—భవ దీయుఁడు, నివేకానందుఁడు.

58

న్యూయార్క్, 14-4-1896.

సహృదయ—...సంస్కృత వాఙ్మయమున నద్భుతమైన కథలు వెల్లివిరియుచున్నవి. వానిని మఱల జనహితము, సుబోధమునగు భాషలో వ్రాయవచ్చును. (మీ పత్రికకు) నాకవకాశము గలిగినపుడెల్ల వీలైనన్ని కథలను వ్రాయుచుందును....అత్యంతసరళభాష నుపయోగింపుఁడు, పత్రిక విజయము నందితీరును. కథల మూలమునఁ దత్త్వములను దెలుపుటయే పత్రికకుఁ బ్రధానలక్షణమై యుండవలయును.

దాని నెంత మాత్రము వేదాంతమయము చేయకుండు....
 ఏకీభావ శక్తి—సంఘ నిర్మాణశక్తి—లేకుండుటయే మన
 దేశమునందలి గొప్పలోపము. విధేయతయే సంఘ నిర్మాణ
 కీలకము....—ఆపుండు, వివేకానందుండు.

59

న్యూయార్క్, 14-4-1896.

స్నేహాస్పద—,...రంధ్రాన్వేషణము సులభమే, గుణగ్ర
 హణమునకు సాధుశీలము కావలయును— ఈ సంగతి
 మఱవకుండు....మీకుం గావలసియున్నది సంఘీభావము—
 దానికి విధేయతయుం బరిశ్రమ విభాగమును ఆవశ్యకములు....
 ఆపుండు, వివేకానందుండు.

60

రీడింగ్, ఇంగ్లాండు, 27-4-1896.

స్నేహాస్పద—,...శాసనబద్ధులమై యుండుట ధోష
 మనుటకు సందియములేదు ; ఐనను బరిపక్వము చెందని
 యారంభావస్థలో శాసనబద్ధులమై—నియమబద్ధులమై—
 యుండు టావశ్యకము—మొక్క చుట్టును గంచవేయవల
 యునని గురుదేవుండు వచించువాండుగదా....

...మీలో నెవ్వరును వామాచార సాధనలకుం
 దగరు....వామాచారము పేరైనను మతమున నెత్తరాదు.
 దుష్టవామాచారమును శ్రీ రామకృష్ణ సంఘమునఁ బ్రవేశ
 పెట్టఁ జూచుదురాత్ముఁ డిహాపర భ్రష్టుఁడగును!

*

*

*

...మీలో నెవ్వఁడైనను, ఎంతటి వాఁడైనను, దుర్మార్గ మవలంబించిన పక్షమున వెంటనే వానిని (మఠము నుండి) వెడలఁగొట్టుఁడు....మిథ్యాచారులు—వంచకులు—మన కక్కఱలేదు. కావలసినంత మంది యోగ్యులను భగవంతుఁడే కై కొనివచ్చును.

* * *

...పరమహంసదేవుఁడు శీలమునఁ బూర్వవతార మూర్తులందఱి కంటెను మిన్న. బోధన విషయమునఁ బూర్వులందఱిబోధలకంటెను నాతనిబోధలు విశేషముగా స్వతంత్రములు, ఉపజ్ఞావిలసితములు, ఉదారములు, వికాస సమన్వితములు; పూర్వచారుల భావములు పాక్షికములై యుండ, యోగ జ్ఞాన కర్మ భక్తి మార్గములందలి యుత్తమ తత్త్వములు నూతన సమాజమును నిర్మించునటుల నేఁ డొండొంటితో సమ్మేళన మొందింపఁబడవలయునని యీ యాచార్య శేఖరుఁడు—అవతారమూర్తి—మన కుపదేశించుచున్నాఁడు...పూర్వ సంప్రదాయములు మంచివే, కాని యోగ జ్ఞాన కర్మభక్తి సమ్మేళనము—స్త్రీ పురుషాది భేదములను బాటింపక, యాచండాలము భక్తిజ్ఞానముల నందఁజేయ ధర్మవ్యాపనము—వర్తమానయుగ నవీన ధర్మము. పూర్వవతారపురుషులు తెల్పిన విషయములు యోగ్యములే, కాని యన్నియు రామకృష్ణుని వ్యక్తిత్వమున సమ్మేళన మొందినవి. సాధారణుఁడగు సాధకున కిష్టనిష్ఠ యత్యావశ్యకము. అనఁగా మహాపురుషుల నెల్లరను

ఆచార్యుల నెల్లరను ఉచితరీతిని బూజింపవలసియున్నను రామకృష్ణునకు మాత్రము నేఁ డెల్లరును బాదాక్రాంతులు గావలసియున్నదని జనులకు బోధింపుఁడు. నిష్ఠయనునది లేనిదే పటుత్వము ఉండఁజాలదు. అది లేనిదే హనుమంతుని దీక్షవంటి దీక్షతో నెవ్వఁడును బ్రచారము చేయఁజాలఁడు. నూతన దైవముతో, నూతన ధర్మముతో, నూతన వేదములతో నొప్పు నవీన భారత వర్షము నేఁడు మనకు లభ్యమైనది. ఎంతసేపు పురాతన విషయములను బట్టుకొనియే, ప్రాత పుంతలను బట్టుకొనియే, ప్రాఁకులాడుచుండు ఛాందసమునుండి, పరమేశ్వరా! మాదేశ మెపుడు విముక్తి నొందునోగదా! ఏమైనను గొంచెము స్వమతాభిమానమును అవసరమే, కాని యితరులయం దెన్నఁడును ద్వేషభావమును వహింపరాదు....

...ఎవ్వఁ డనంత ప్రేమమూర్తియో, న్యూనతాధి క్యము లనునవి పాటింపక, యెవ్వఁ డెల్లరును సమానముగాఁ బ్రేమించునో, వానికి లోకమంతయుఁ బాదసేవ యొనర్చును.—మీ వివేకానందుఁడు.

61

లండన్, మే, 1896.

ప్రియసోదరికి—...నూతన విషయములను జూడ నే నభిలషింతును, ...ఇపుడు హిందూదేశమునకు వెడలి, స్వమత దురభిమాన సంకుచిత భావపూరితమైన యాఘోర కళేబరమునుండి యొక నవీన సంస్థను, —సరళము, బలీయము,

ప్రథమోదిత శిశువులీల నవ్యనూతనము—నగు నొక సంపూర్ణ నవీనసంస్థను—నిర్మించుటకుఁగాను నేనేమి చేయఁ గలనో చూడఁబోవుచున్నాను....దాపున దివ్యగంగానదీ తోయములు లభించుచుండ, దాహపీడితులకు ముఱుగునీటి నీయనేల? అది కేవలము స్వార్థపరత్వము....సదా మీ యాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

62

లండన్, 5-6-1896.

వైమాన్పద—,....నాతండ్రి స్త్రీడరై నను నాకుఁ బ్రేమాస్ప దుండగు వాఁ డెవ్వఁడును బ్లీడరగుటకు నేను సమ్మతింపను : నాగురుదేవుఁడును సమ్మతించువాఁడుకాఁడు.... మనదేశము స్త్రీడరులపుట్ట, విశ్వవిద్యాలయములు వీరిని వందలకొలఁదిమందిని దయాడు చేయుచున్నవి. ధైర్య సాహసములును (భౌతిక) శాస్త్ర ప్రతిభయు దేశమున కిపు డావశ్యకమై యున్నవి....విద్యుద్యంత్రకారకుఁడు (Electrical Engineer) హిందూదేశములో జీవనోపాధి సంపాదించు కోఁగలఁడు....ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

63

లండన్, 8-6-1896.

స్నేహాస్పదురాలగు నోబుల్ కన్యామత్లీకి *—సంగ్రహముగాఁ జెప్పినచో—మానవులకు వారి దైవత్వమును

* సోదరి నివేదితకు.

గూర్చి చాటుచు, జీవితమున ననుక్షణమును దానిని వ్యక్తి కరించు విధానమును బోధించుటయే నా యాదర్శము.

లోకము మూఢవిశ్వాస బద్ధమై యున్నది. హింసి తులను—అంతకంటె విశేషముగా—హింసకులను జూచి నేను జాలిపడుదును.

అజ్ఞానమే దుఃఖహేతువని నాకు విస్పష్టముగాఁ గాన్పించుచున్నది. ... మహాధీరులు, మహావీరులు, ఉత్తమోత్తములు నగువారు బహుజనహితార్థము, బహుజన సుఖార్థము, స్వార్థత్యాగము చేయవలసి యుండురు. చిరంతన ప్రేమసానుభూతులతోఁ గూడిన వందలకొలదిమంది (గౌతమ) బుద్ధు లావశ్యకమైయున్నారు.

లోకమందలి మతధర్మములు ప్రాణవిరహితమై పరిహాసాస్పదమై యున్నవి. లోకమునకుఁ గావలసినది శీలము. స్వార్థరహితులై, యుజ్వల ప్రేమపూరితులగు వ్యక్తులు లోకమునకుఁ గావలసియున్నారు. ఇట్టి ప్రేమతోఁగూడిన ప్రతిపదమును వజ్రాయుధము.

సమ్మము, నామాట—లోకము నుజ్జూత లూఁగించు శక్తి నీయం దణఁగియున్నది—ఇది మూఢవిశ్వాసముగాదు, నీవంటివా రితరులును వెలువడుదురని నానమ్మకము, నిశ్చయము. మనకుఁ గావలసినవి సాహసవాక్కులు, సాహసోజ్వల కార్యములు. ఓ మహాత్ములారా! లెండు, లెండు! లోకము దుఃఖానల సంతప్త మగుచున్నది. మీరింకను

నిద్ర పోగలరా?...సదా సకల శుభములును నీకొనఁగూడుఁ గాక!—ఆపుఁడు, వివేకానందుఁడు.

64

లండన్, 24-6-1896.

సహృదయ—, ...మహోత్సాహమును మహాశక్తిసామర్థ్యములును మనకుఁ గావలసియున్నవి, నంగినంగి మాటలును నంగనాచితనమును పనికిరావు. ... సంఘీభావమే శక్తి హేతువు, విధేయతయే యిందలి రహస్యము—ఆపుఁడు వివేకానందుఁడు.

65

లండన్, 6-7-1896.

స్నేహాన్నద—, ...ఇరువదేండ్ల ప్రాయమున నే నితరాభి ప్రాయములతో రవంతయు సానుభూతిలేని—లేశమును సమాధానము నొందని—స్వమతాభిమాన పూరితుఁడను; కలకత్తాలో నాటకశాల వైపుననున్న బాటనే నడచు వాఁడను గాను. ముప్పదిమూఁడేండ్ల వయస్సున (నిపుడు) వ్యభిచారిణులున్న యింటనే నివసించుచు, వారిని బల్లెత్తు మాట నైనను అనకుండ నుండఁగలను. ఇది క్షీణదశయా? లేక భగవత్స్వరూపమగు విశ్వమానవ ప్రేమానురాగము లందు లీనమగు వికాసమా?...నా కార్యశక్తి యపారముగా వృద్ధిపొందుచున్నది. కొన్ని దినములలో దివ్యభావ పారవశ్యము గలుగుచుండును. ప్రతివ్యక్తిని, సర్వమును, ఆశీర్వదింపవలయునని, ప్రేమింపవలయునని, యాలింగన మొనర్చుకొనవలయునని, తోచును; అపుడు చెడుగనునది భ్రాంతి

యని తట్టును. ఇప్పటి నా మనోభావమిట్టిదే; నాయనా! నిన్ను దలఁచుచు, నా యందలి...దయను అనురాగమును స్మరించుచు, ఆనందబాష్పములు విడుచుచున్నాను.... ఆ మహాసీయునకు నేను నిమిత్తమాత్రుఁడను!...

ఇదియొక విచిత్రమైన లోకము, ప్రేమమూర్తియగు భగవానుఁడు మహావిచిత్ర వ్యక్తి! లీలామయుఁడు!...

నేను గ్రహించినవి యొకటి రెండు విషయములు : యుక్తికిని, బాండితీకిని, బ్రవచనములకును నతీతమై “ప్రేమ జ్యోతి”, పరంజ్యోతి వెల్గొందుచున్నది. అదియే మనకు “బ్రీయతమము.”... ప్రేమోన్మత్తుఁడు, సదా మీ యాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

66

ఇంగ్లాండ్, 14-7-1896.

సహృదయ—, ...విదేశ భాషలో వ్యాసము వ్రాయుట కంటె గణవ్రాయుట కష్టతరము....

...వ్యక్తులవలెనే సంఘములును స్వయంసాహాయ్య మొనర్చుకొనవలయును, ఇదియే నిజమైన దేశభక్తి.... ఆశీర్వాదములు.—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

67

స్విజర్లాండ్, 8-8-1896.

స్నేహస్పద—, ...విదేశీయు లెవ్వరును గాక, మనమే పారమార్థిక విషయములలో లోకమునకు బోధకుల

మని మనదేశీయులు గుర్తింతురుగాక ;—కాని వ్యావహారిక విషయములలో మనము వారివద్దనుండి నేర్చుకొనవలయును.

* * *

కృషి సాగింపుడు! పట్టు విడువకుడు! ధైర్యము వీడకుడు! సర్వమునకును సాహసింపుడు.

సంసారము దుఃఖనిలయము!—ఆశీర్వాదకుడు, ఆవుడు, వివేకానందుడు.

68

స్విజ్జరాండ్, 8-8-1896.

...వక్రిష్ట పరిస్థితులు — ఏ విషయ సమస్యలు— సంభవించినను వేదాంతములగు మనము మనల నిట్లు ప్రశ్నించుకోవలయును : “ఇది నాకెందుకు సంభవించినది ? ప్రేమచే దీనిని జయింపజాలనా ?...”

69

స్విజ్జరాండ్, 23-8-1896.

ప్రేమాస్పద—...నే నుద్యమము నారంభించినాను, ఇతరులను దానిని గొనసాగింపనిమ్ము. కావునఁ జూచి తివా, ఉద్యమమును నడపుటకై కొంతకాలము నేను సిరి సంపదలను దాకవలసి వచ్చినది. ఈ కార్యమున నావంతు ముగిసినదని నానిశ్చయము. ఇక వేదాంతమునఁగాని, లోకమున మఱియేత్తద్వయమునఁ గాని, తుద కీ యుద్యమమునఁగాని, నా కభిమానము లేదు, రుచిలేదు. ఈ లోకమునకు ఈ నరకమునకు—మఱల రాకుండుటకై ప్రయాణింపకు మూటఁగట్టుకొనుచున్నాను.

పారమార్థిక ప్రయోజనముగూడ నాకు నిస్సారముగాఁ దోచుచున్నది. మఱల రాకుండునటుల జగన్మాత నన్ను దన సన్నిధిని జేర్చుకొనుఁగాక !

...సంసార బంధమనెడి యినుపసంకెలను విడిచి నాను — పారమార్థిక భ్రాతృత్వమనెడి బంగారుసంకెలను దగుల్చుకొనుటయు భావ్యము కాదు. ముక్తుడను నేను, సదా ముక్తుడనై యుండవలయును. ప్రతి వ్యక్తియు ముక్తమై, మలయమారుతము లీల స్వేచ్ఛామయమై యుండవలయునని నాకోరిక....

ఇంతటినుండి ధనవిషయమున నెట్టి జోక్యమును నాకు వలదు — ప్రాప్తించిన దానిని మీ యిష్టానుసారము వ్యయింపుఁడు; సకల శుభములును మీకుఁ గలుగును. — భగవదేక శరణుఁడు, వివేకానందుఁడు.

70

స్విజ్జరాండ్, 23-8-1896.

ప్రీతిభాజన—, ... పునీతుల నిమిత్తముకంటె విశేషముగా పాపుల నిమిత్తమే భగవంతుఁ డవతరించుచుండును.

... ఓవ్యభిచారులారా? ఓ చోరులారా! ఓ మధుపాన మత్తులారా! — రండు. మీరందఱును రండు, — రామకృష్ణమందిర ద్వారము మీకందఱకును దెలువఁబడి యున్నది. “ధనికుఁడు దైవసామ్రాజ్యమును జొచ్చుటకంటె

నొంటె సూదికంటిని జొచ్చుట సులభతరము.” * మీరందఱును నాకత్యంత ప్రేమపాత్రులు, — వివేకానందుడు.

71

స్విజ్జరాండ్, 26-8-1896

ప్రేమాస్పద, ... పదుగు రేకమై చేయవలసిన ప్రయత్నములన్నియు—ఉద్యమములన్నియు—హిందూదేశములో నడుగంటుచుండును : కారణమేమి? కచ్చితమైన వ్యవహార ధర్మములను మన మలవఱుచు కొనకుండుటయే. “ఎక్కడ నైన బావకాని వంగతోటలో బావకాడు” అనునట్లు వ్యవహార మెప్పటికిని వ్యవహారమే, అందు మోమోటమి పనికిరాదు. తన కప్పగింపబడిన మూలధనమున కెవ్వఁడైనను దేట తెల్లముగా జమాఖర్చులు వ్రాయుచుండవలయును — అంతేకాని యొక కార్యమున కుద్దిష్టమైన ధనమును మఱియొక కార్యమునకు—అది యెట్టిదగుఁగాక— ఉత్తరక్షణమునఁ దాను బస్తుండవలసి వచ్చుఁగాక — ఎన్నఁడును, గలనైనను, వ్యయింపరాదు. ఇది వ్యవహారసీతి. తరువాతి విషయము కార్యదీక్ష. నీవేమి చేసినను దాత్కాలి కముగా నది నీ యారాధనమై యుండవలయును. ఇప్పుడు (నీవు నిర్వహింపవలసిన) ఈ పత్రికయే నీదైవమై యుండ నిమ్ము, విజయము నిన్ను వరించును.

* “It is easier for a camel to pass through the eye of a needle than for a rich man to enter the Kingdom of God.”—Bible.

ఈపత్రికలో జయమొందిన తరువాతఁ దమిళము, తెలుఁగు, కన్నడము మొదలైన దేశభాషలలోఁగూడ పత్రికలను నెలకొల్పుఁడు. చెన్నరాజధానివారు యోగ్యులు, బలోత్సాహవంతులు. వారియ దింకను నెన్నియో సుగుణములు కలవు—కాని శంకరాచార్యునిదేశము త్యాగవైరాగ్యములను గోల్పోయి నట్లు తోఁచుచున్నది.

నావత్సలు సమరమున దుముకవలయును, సంసారపరిత్యాగము చేయవలయును—అవుడు సుస్థిరమైన పునాది యేర్పడును.

ధైర్యోత్సాహములతోఁ బని సాగింపుఁడు.... నేను మీ దండనున్నాను. నా యనంతరముగూడ నా యంతరాత్మ మీతోఁ గలిసి కృషి చేయును. ముందంజ వేయుఁడు!—ఆశీర్వాదములు. ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

72

లండన్, 1896.

ప్రేమాస్పద—, ... యోగ వేదాంతములను బ్రచారమొనర్చుటకై యమెరికాలో నిరువదిమంది బోధకులకుఁ దగిన తావు గలదు.... సమర్థులును నిష్కపటులునగువారు కొందఱు దొరకినఁ బదియేండ్లలో నమెరికాసంయుక్త రాష్ట్రములలో సగము జయింప వచ్చును. వారేరి? మీ రందఱును అర్భకులైతిరి! దేశభక్తులమనియు పారమార్థికులమనియు విజ్ఞప్తిఁగు మీరు, స్వార్థపరులగు పిఱికి పందలు!!!

మీ దేశ భక్తి నాలుక చివరిమాట! చెన్న రాష్ట్రీయులకుఁ జొరవయు నిలుకడయు నున్నవి, కాని ప్రతిమూర్ఖుఁడును పెండ్లి చేసికొనియున్నాఁడు.... అంటియు నంటనట్లు సంసారము చేయఁదలఁపవచ్చును గాని చెన్న రాష్ట్రమున మనకిపుడు కావలసినది—బ్రహ్మచర్యమే—అవివాహాత్మమే.

నాయనా! ఇనుపకండలు, ఉక్కునరములు, తదంతరమున వజ్రాయుధతుల్య మానసము—వీనితోఁ గూడిన వ్యక్తులు చాకిపుడు కావలసియున్నారు. బలము, పౌరుషము; ఊత్రవీర్యము, బ్రహ్మతేజము. మన మెంతయో యాశ పడఁదగిన మన బాలురు—సౌమ్యులగు మనవత్సలు— పెండ్లియనఁబడు నీ ఘోరబలిపీఠమున నిహతు లేకానిచో, వారి కేలోపమును లేకుండెడిది. ఓపరమేశ్వరా! నా మొఱతాలకింపవా? చెన్నపట్టణమున నుత్తమోత్తములును విద్యావంతులు నగు యువకులు కనీస మొకవందమంది యైనను సంసారమును ద్యజించివైచి, యుజ్జ్వల దీక్షానిధులై దేశదేశాంతరములకు వెడలుచు, సత్య సమరమునఁ బోరాడ సంసిద్ధులైనచోఁ జెన్నపురి మేల్కొనును. భారతదేశము బయట పొందిన యొక విజయము దేశమందలి నూఱువేల విజయములకు సమానము....

... పదిలక్షలమంది హిందువులైనను బ్రపంచ మంతయు సంచరించినచో నెంత బాగుండెడిదో కదా! సదా మీ యాప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

73

ఇంగ్లాండ్, 22-9-1896.

స్నేహాస్పద—...జర్మనీలో డోయిసన్ (Prof. Deussen) పండితునితో నాకు మనోజ్ఞమైన కాలక్షేపము జరిగినది. తరువాత నిరువురమును లండన్ వచ్చినాము. మా కిరువురకును నిట్లచిరకాలముననే ప్రాణమైత్రి కుదిరినది.

...ఇంకను నొక క్షేత్రమున మనము విశేషమైన కృషి చేయవలసియున్నది.—కబీరు, నానక్ తులసీదాసుల యొక్కయు దక్షిణ దేశమందలి సాధు సత్తములయొక్కయు జీవిత చరిత్రమును వ్రాయవలసి యున్నది. అజాగ్రత్తగను గ్రమవిహీనముగనుగాక, సమగ్రముగను బండిత పామర రంజకముగను వ్రాయవలయును.

...శక్తి సామర్థ్యములతోఁ గృషి సాగింపుఁడు, మీరెల్లరును నా కత్యంతప్రేమపాత్రులని గ్రహింపుఁడు.— మీ వివేకానందుఁడు.

74

ఇంగ్లాండ్, 7-10-1896.

...ఒక గుహలోనికి వెడలి ప్రశాంతముగామనుట సహజమగు నామనఃప్రవృత్తి. కాని వెనుకనుండి విధి నన్ను ముందునకుఁ ద్రోయుచున్నది, నేను బోవుచున్నాను. విధి నెవ్వ రెదుర్కొనఁగలరు ?

“నిత్యసంతోషులును సంతత సదాశా పూరితులును ధన్యులు. వారిదివఱకే భగవత్సాన్నిధ్యము నొందియున్నారు

గదా”—యని కొండపైనుండి యొనర్చిన ధర్మబోధలోఁ గ్రీస్తు ఏల చెప్పలేదు? యావల్లోకదుఃఖములను భరించిన యామహాసీయుఁడు—పావనాత్మునిఁ బసిబిడ్డతోఁ బోల్చిన యామహాత్ముఁడు—ఇట్లు చెప్పియుండవలెనని, చెప్పియే యుండెనని, నానిశ్చయము. అనుచదులు దానిని వ్రాసికొన లేదు? వేయింటి కే యొక్కటియో వారు గుర్తించి వ్రాసిరి, జ్ఞప్తిలోనుంచుకొనిరని నా యభిప్రాయము.

... హిందువులు, బౌద్ధులు, మహమ్మదీయులు, “సోదర బృందములును” మఱవరెవరో యొక పెద్ద బలగ మిటు నమెరికా సంయుక్త పరగణాలను, మహాత్మాన్వేషకులు, క్రైస్తవచార్యులు మొదలైనవారితోఁ గూడిన మఱియొక బలగమిటు హిందూదేశమును బ్రవేశించినవని విన్నాను!! మంచిది, సంయుక్త పరగణాలును హిందూ దేశమును—ఇవి రెండే మతసంబంధమైన చొరవకుఁ దగిన దేశములని తోచుచున్నది.... ఆశీర్వాదకుఁడు, సదా మీ యాప్తుఁడు, నివేకానందుఁడు.

75

విమ్బుల్ డన్, ఇంగ్లాండ్, 8-10-1896.

సహృదయ, ... నా సిద్ధాంతము నీకుఁ దెలిసినదే. కామ కాంచనములను జయింపనివాని నెవ్వనిని నేను నమ్మక జాలను.... పాఠములను గూర్చి ప్రచురణ చేయుచుఁ, గ్రమముతప్పక ప్రసంగములను నుపన్యాసములను సాగింపుము. ... ఉజ్జ్వలదీక్షను బూనుఁడు! ఉజ్జ్వలదీక్షను

బూనుడు! ఉద్యమము నఖండవ్యాప్తి చేయుడు! మీ రందఱును నా కత్యంత ప్రేమాస్పదులు, ఆశీర్వాదములు.— వివేకానందుడు.

76

స్నేహాస్పద—, పురోహితులు, సైనికులు, వర్తకులు, కార్మికులు—నను నీ నాలుగు జాతులచేతను గ్రమముగా మానవసంఘము పరిపాలింపఁబడుచుండును. ఒక్కొక్కదానియందును గుణదోషములు గలవు. పురోహితులు (బ్రాహ్మణులు) పరిపాలించునపుడు పారంపర్యసంబంధమైన యుక్తులను బురస్కరించుకొని ఘోరమైన సంకీర్ణత యేర్పడుచుండును—సకలవిధ సంరక్షణోపాయములును వారిని, వారి వంశీయులను నావరించుచుండును—తమకుఁ దక్క మఱెవ్వరికిని విద్యాధికారము లేదు—తద్ బోధనాధికారముగూడఁ దమకే. ఇందలి గుణమేమన, ఈయుగమున సకలశాస్త్రములకును బునాదు లేర్పడును. పురోహితులు ధీశక్తిమూలమునఁ బరిపాలింతురు కావున ధీశక్తిని వికసింపఁజేసికొందురు.

సైనికుల (క్షత్రియుల) పరిపాలన నిరంకుశముగను గఠినముగను నుండును. ఐనను వీరు సంకుచితాశయులు కారు. ఈ యుగమునఁ గళలును సభ్యతయు నుచ్చస్థితి నందును.

తరువాతిది వర్తకుల (వైశ్యుల) పరిపాలన. నెమ్మదిగా నెత్తురును బీల్చివేయుచు (నెవ్వరినైనను) అణచుటలో ఈ పరిపాలనము ఘోరశక్తిమంతమైయుండును. వర్తకుడు నానా

ప్రదేశములకును వెడలుటచే ముందటి యుగములు రెండిటి యందును గూర్పబడిన భావములు బాగుగా వ్యాప్తియగుటయే యీ పరిపాలనమువలని లాభము. సంకీర్ణత యనునది లేకుండుటలో క్షత్రియులను వీ రధిగమింతురు. కాని సామాజిక సభ్యత యీ యుగమున క్షీణింప నారంభించును.

కడపటిది కార్మికుల (శూద్రుల) పరిపాలనము. ఎల్ల రకును శారీరసౌఖ్యము నందుపాటులో నుంచుటయే యీ పరిపాలనమువలని లాభము—(ప్రాయికముగా) సభ్యత క్షీణించుట దీనివలనఁ గలుగు నష్టము. ఈ యుగమున సాధారణవిద్య విశేష వ్యాప్తిచెందును. కాని యసాధారణ ప్రతిభావంతుల సంఖ్య విశేషముగా క్షీణించును.

బ్రాహ్మణయుగమందలి జ్ఞానము, క్షత్రియయుగమందలి సంస్కృతి, వైశ్యయుగమందలి సదాశయ సంపద్యోపనము, శూద్రయుగమందలి సమత్వాదర్శము—నివన్నియు వెలయునట్లును వీని ననుసరించు దోషములు లేకుండునట్లును రాష్ట్రమును నిర్మింపఁగలిగినచో నది యాదర్శ రాష్ట్రమై యొప్పుననుటకు సందియము లేదు. కాని యిది సాధ్యమా!

ఐనను మొదటి మూఁడిటి హయామును గడచినది. ఇప్పుడు నాల్గవదానికి (శూద్రపరిపాలనమునకు) సమయము— శూద్రు లుచ్చదశ నొందితీరవలసియున్నది—దీని నెవ్వరును అడ్డుకొనఁజాలరు. వెండి బంగారపుఁ బ్రమాణములను (Gold and Silver Standards) గూర్చిన చిక్కులన్నియు

నాకుఁ దెలియవు (అమాటకు వచ్చిన, నెవ్వరికిని తెలిసినట్లు కనఁబడదు); కాని సువర్ణప్రమాణము పేదలను మఱితో పేదలుగను ధనికులను మఱితో ధనికులుగను జేయుచుండుట మాత్రము నాకు స్పష్టమగుచున్నది. “బంగారపు సిలువపై మేము కొఱత వేయఁబడ నొల్లము”* అని బ్రయాన్ (Bryan) చెప్పినమాట యథార్థము. రజత ప్రమాణము (Silver Standard) ఈ విషయ సమరమునఁ బేదలకుఁ గొంత సదవకాశము నొసఁగఁగలదు. సామ్యవాదము (Socialism) న లోపములు లేవని కాదు కాని, లేనిబావకంటె గుడ్డిబావ మేలు, కాఁబట్టి నేను సామ్యవాదిని.

ఇతర విధానముల నవలంబించి చూడఁగా నవి లోప భూయిష్ఠములని తేలినది. మఱొందుకును గాకున్నను, గేవల నవీనమని యైనను ఈ మార్గ మవలంబించి చూతముగాక. ఎంతసేపును నొకరే కష్టసుఖముల ననుభవించుచుండుటకంటె నితరులును నందు భాగస్వాములగునట్లు చేయుట మేలుకదా. లోకమందలి మంచిచెడుగులు మొత్తముమీఁద నెప్పుడును నొక్కటే. వేతేమియుఁ గానిచో, నూతన విధానము వలన బండికాడి యొక పశువుమెడనుండి మఱియొక పశువుమెడ మీఁది కెత్తఁబడినదగును.

దుఃఖాలయమగు నీ లోకమునఁ బ్రతిజంతువును, ప్రతి వ్యక్తిని, దన యుచ్చదశ ననుభవింపనిండు, — ఈ సంసా

* “We refuse to be crucified on a cross of gold.”

రాడంబరమును, ఈ ప్రభుత్వములను, ఈ బాధలను సర్వము విడనాడి తుదకెల్లరును భగవానునిఁ బ్రాపించుటకుఁగాను సౌఖ్యమనఁబడెడి యీ యనుభవమును బొందనిండు.

మీరెల్లరును నా కత్యంత ప్రేమాస్పదులని గ్రహింపుఁడు. — సదా మీ యథార్థ సోదరుఁడగు వివేకానందుఁడు.

77

లండన్, 20-11-1896.

స్నేహాస్పద—, . . . భారతీయ పత్రికలు భారతీయులచేతనే పోషింపఁబడవలయును. నానాదేశీయులకును బత్రికను సమానాంగీకార యోగ్య మొనర్చుటనిన, నానాదేశీయ లేఖక సముదాయము నేర్పాటు చేయవలయునన్నమాట. అందులకుఁగాను బ్రతిసంవత్సరము కనీసము లక్షరూపాయిలు వ్యయింపవలయు నన్నమాట.

. . . నాసంబంధ బాంధవ్యములనునవి యొక్క భారత దేశముతో మాత్రమే కాక, సమస్త దేశములతోడను గూడు కొనియున్నవను సంగతి మీ రెన్నఁడును మఱవరాదు. . . ఆప్తుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వి.

78

లండన్, 28-11-1896.

ప్రియసోదరీమణులకు— . . . ఆంగ్లేయు లమెరికాదేశీయు లంతటి బుద్ధికుశలులు కారు, కాని మీరు తెలుపు విషయములు 'వారి మనసునకు నచ్చినా, శాశ్వతముగా మీ యధీనులగుదురు. . .

...ప్రతి నాగరిక దేశమునకును దత్త్వప్రచార
 కార్యము హిందూయువకులను బంపుటయు (దేశోద్ధరకార్యము)
 హిందూదేశమునఁ గృషిచేయుటకు విదేశములనుండి స్త్రీ
 పురుషులను బడయుటయు నా యుద్యమము. ఇచ్చి పుచ్చు
 కొనుట కిది చక్కని మార్గముగదా....—శాశ్వతప్రే
 మానురాగ బద్ధుఁడు, వి.

79

డాక్టర్ బారోస్ అను క్రైస్తవ మతప్రచారకునకు
 భారతీయులు సముచిత స్వాగతము నొసఁగ
 వలయునని తెలుపుచు, 'ఇండియన్ మిజ్ట్రీ'
 పత్రికాధిపతికి స్వామి వ్రాసిన లేఖ

లండన్, 1896.

...కృతజ్ఞతయు నతిధిసత్కారమును భారతీయుల
 ప్రత్యేకలక్షణములని మనము గుర్తింపవలయును; భూగోళ
 మున కవ్వలితట్టనుండి వచ్చుచున్న యీ ప ర దేశి
 (Dr. Barrows) మనము క్షైణ్యదుఃఖ దారిద్ర్యముల మ్రగ్గు
 చున్నను, ప్రాచీనకాలమున నేదేశ మార్యావర్తమనఁబరఁ
 గెనో, యేదేశ మైశ్వర్యమునకు నిఖిల దేశములండును
 (రత్నగర్భయని) పేరుగాంచెనో, అట్టి భారతదేశము నేఁటి
 కిని దన ప్రాణశక్తిని గోల్పోలేదని (యీతఁడు) గుర్తించు
 రీతిని వర్తింపుఁడని నా దేశీయులను బ్రార్థించుచున్నాను.

80

ఒక య మెరికా దేశీయ నారీమతల్లికి

లండన్, 13-12-1896.

అమ్మా—ధర్మములును నీతినియమములును మనోవికాస
క్రమమున నాయా జనులకు వర్తించునను సంగతి మనము
తెలిసికొనవలయును, తెలిసికొనిన యెడల సమస్తము తేట
తెల్లమగును.

త్యాగము, అప్రతికారము, ఆహింస—యనునవి
క్రమక్రమముగా లొకకచింతను, బ్రతికారబుద్ధిని హింసాత్మక
దృష్టిని విడనాడుటచే బాంధవదగిన యాదర్శములు, ఆదర్శ
మును దృక్పథమున నిడుకొని తత్ ప్రాప్తి నిమిత్తము కృషి
చేయుము. ప్రతికారము, హింస, కోరికయు ననునవి లేనిదే
లోకమున నెవ్వరును మనఁజాలరు. ఆదర్శమనునది సాంఘిక
ముగా నవలంబనీయమై యనుభూతము కాదగినట్టి సితి
కింకను లోకము రాలేదు.

దోషములవలన గుణపాఠములను గ్రహించుచు
లోకము పొందెడి వికాసము నెమ్మదిగానయున్ను నిశ్చయ
ముగా నాదర్శప్రాప్తికి దానిని యోగ్యమొనరించుచున్నది.
జనబాహుళ్యము మెల్లఁగా నిట్టి వికాసము నొందుచు సాగు
చుండవలయును—అసాధారణులనఁదగువారు ప్రస్తుతపరిస్థితు
లలో నాదర్శప్రాప్తికై యీవలకు రావలసియే యుండురు.

సమయోచితవిధిని — సమయోచితధర్మమును —
నిర్వహించుటయే ఉత్తమమార్గము, 'ఇది నాధర్మము', 'ఇది

నా కర్తవ్యము' అను భావముతో నాచరింపఁబడిన ధర్మము మనకు బంధమునుగాని సంగమునుగాని కల్పింపదు.

గాన ముత్తమోత్తమమైన కళ, గ్రహింపఁగలవారి కిది మహోత్తమారాధన.

శక్తికొలఁదియు మనము లోకమునందలి చెడుగును అజ్ఞత్వమును దొలఁగింపఁ బ్రయత్నింపవలయును. సౌజన్య వికాసమే దౌర్జన్య వినాశకమని మనము గ్రహింపవలసి యున్నది. — ఆపుఁడు. వివేకానందుఁడు.

81

రీడింగ్, 1896.

ప్రేమాస్పద —, ... మన దేశమంతయుఁ గేవల తమస్సున మునిగియున్నది. మొదట మనకుఁ గావలసినది రజస్సు, సత్త్వ మెప్పటి మాటయో! — అది తరువాత వచ్చును, ... — ఆపుఁడు, వివేకానందుఁడు.

82

రీడింగ్, ఇంగ్లాండ్, 1896.

శక్తికొలఁదియుఁ బ్రయత్నించిన నేకాని యేమైనను సిద్ధించునా? “ఉద్యోగినం పురుషసింహముపైతి లక్ష్మీః” * ఇత్యాది.

* శ్లో. “ఉద్యోగినం పురుషసింహ ముపైతి లక్ష్మీ

ర్దైవం ప్రధాన మితి కాపురుషా వదన్తి,

దైవం నిహత్య కరు పౌరుష మాత్మశక్త్యా

యత్నే కృతే యది న సిద్ధ్యతి కోఽత్రదోషః ?”

క్రియాశూరుఁ డగువానిని, బురుషసింహుఁ డగువానిని, భాగ్యదేవత వరించును. వత్సలారా! వెనుకకుఁ జూడ నక్కఱలేదు, ముందంజ వేయుఁడు! అఖండ ధైర్యసాహసములు, అఖండదీక్ష, అఖండ సహనము ఇవి మనకుఁ గావలసినవి, వీని మూలముననే మహాకార్యములు సాధ్యమగును. —ఆపుఁడు, వివేకానందుఁడు.

83

రామనాథము, 30-1-1897.

అభిన్న హృదయ—, అతివిచిత్రముగా, తలవని తలంపుగాఁ బరిస్థితు లేర్పడుచున్నవి...సింహళము (Ceylon)న నేను దిగిన తావగు కొలంబోనుండి దక్షిణ దేశాగ్ర మనఁదగు రామనాథమువఱకును (రామనాథరాజునకు నేనిపుడు అతి ధిన్వైయున్నాను) నా ప్రయాణము జనసమాహములతో, దీపావళులతో, స్వాగతాభినందన పత్రికలతో, ఇత్యాదులతో—బ్రహ్మాండమైన యుత్సవముగాఁ బరిణమించినది. నేను దిగిన తావున నలుబదియడుగుల యెత్తగు విజయస్తూపము నిర్మింపఁబడినది. రామనాథరాజు తన స్వాగత పత్రమును జక్కని నగిషీతోఁ గూడిన యొక పెద్ద మేలిమి బంగారు బరిణేయందిడి, “His Most Holiness” నకు (అఖండపావనాత్మునకు) ఒసఁగెను. యావద్దేశమును నాకుఁ బ్రత్యుత్థాన మొనర్పఁబోవుచున్నదా యను నటుల చెన్న నగరవాసులును కలకత్తా పౌరులును నారాకకై యుత్కంఠతో నిరీక్షించుచున్నారు. నాకిది మహోచ్చదశయే కాని

మనస్సు ప్రశాంతమగు నేకాంతవాసము దెసకు, షికాగోలోఁ గడపిన యాప్రేమ ప్రశాంతిమయ దివసముల దెసకు, మఱలుచున్నది. కావుననే యిపుడు నీకు వ్రాయుచుండుట, మీ కందఱకును జిరాయురారోగ్యములును శాంతియు లభించుఁ గాక ;... మీ ప్రియసోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు.

84

కలకత్తా, 26-2-1897.

వ్రేనూన్నద ,... ఉత్సవములచేనేమి, ఊరేగింపులచేనేమి, దేశమంతటను మఱి యితరవిధమైన స్వాగతములచే నేమి, సామ్యము చెప్పునట్లు నాకు మరణించుటకుఁగూడ తీటిక లేకున్నది ;... (శ్రీరామకృష్ణ) జన్మదినోత్సవమైనంతనే 'బ్రదుకు జీవుఁడా' యని పర్వతములకుఁ బాఠిపోవుదును.

...నే నిపుడు రెండు కేంద్రములను—చెన్నపట్టణములో నొకటియుఁ గలకత్తాలో మఱొకటియు—నెలకొల్పవలసియున్నది. చెన్నపురి పౌరులు కలకత్తావారికంటె విశేష గంభీరహృదయులును గార్యతత్పరులును ; చెన్నపురినుండియే వలయు ధనమును వారు ప్రోగుచేయఁగలరని నా నమ్మకము. దేశభక్తిని బురస్కరించుకొని కలకత్తా పౌరులు—అందు ముఖ్యముగా కులీనులు—ఉత్సాహవంతులై యున్నారే కాని వారి సానుభూతి యెన్నఁడును గార్యరూపము నొందదు. పైపెచ్చు నా యుద్యమమునంతను ధ్వంసముచేయుటకై విశ్వప్రయత్నముచేయు నసూయాపరులతోడను దయా విహీనులతోడను దేశము నిండియున్నది.

కాని యాటంకములు హెచ్చినకొలదియు నీభూతమును జెలరేఁగుచుండును. సన్న్యాసుల కొకటియు స్త్రీలకు మఱొకటియు—నీరెండు కేంద్రములను నెలకొల్పుకుండ నేను గఠించిన, నా కర్తవ్యము నసంపూర్తిగా విడిచినవాఁడ నగుదును. . . .—ఆప్తుఁడు, నివేశానండుఁడు,

85

సంస్కృతమునుండి యనువాదము

ఓం నమో భగవతే శ్రీ రామకృష్ణాయ!

డాబ్జిలింగ్, 19-3-1897.

...నీ యభీష్టసిద్ధినొంది నిర్భయుఁడవై పరుల నీ ఘోర సంసారసాగరమునుండి తరింపజేయు యథాశక్తిగాఁ బ్రయత్నింతువుగాక!—తన్నిమిత్తము నీ హృదయము న వెలయుమని యల జగద్గురుని — మహానమస్వయాచార్యుని — శ్రీరామకృష్ణుని—బ్రార్థించుచున్నాను. సదాధీరుఁడవై, వీరుఁడవై, వర్తింతువుగాక! భీరువునకుఁ గాదు—వీరునకే మోక్ష మతినిస్పృహితము, వీరులారా! సాయుధులుకండు! కట్టెదుట మహామోహరూపులగు శాత్రవులు, “శ్రేయాంసి బహువిఘ్నాని” యనుటకు సందియములేదు, ఐనను మీ గమ్యప్రాప్తికై యావచ్చుక్రితోడను గృహిచేయవలసి యున్నది. మోహగ్రస్తమగు నీ లోకము నవలోకింపుఁడు! అతిదీనమై, హృదయభేదనకరమగు వారి యార్తనాదమును వినఁడు! బద్ధులను బంధవిముక్తులను జేయుటకై, యార్దుల దుఃఖభారము నుపశమింపజేయుటకై, అజ్ఞానుల హృద

యాంధ్రకారమును బటాపంచలొనరించుటకై, యో వీరు లారా! ముందంజవేయుఁడు? అగ్రసరులుకండు! “అభీః, అభీః,” (భయములేదు, భయములేదు) అని భేరీనినాదములతో వేదాంతము ఎట్లు ఘోషించుచున్నదో ఆలకింపుఁడు! ఆ గంభీరశబ్ద మెల్లరిహృదయగ్రంథులను భేదించుఁగాక!— సదా మీ శ్రేయోభిలాషి, నివేకానందుఁడు.

86

ఓం తత్ సత్

డాక్టరింగ్, 6-4-1897.

పూజ్యురాలగు భారతీ పత్రికాధిపురాలికి.

అమ్మా—... ఈ జీవన సమరమున నూతనభావములను బోధించువ్యక్తిని బ్రోత్సహింపఁబోవు స్త్రీల మాట యటుండ, నట్టివానికిఁ బ్రోత్సాహము నొనఁగూర్చు పురుషులు—ముఖ్యముగా మన యభాగ్యదేశమున దుర్లభులు. భారతదేశములోని పురుషులందఱి గంభీరస్తుతులకంటెను మీవంటి వంగ దేశీయ విదుషీమణి యభినుతి నాకు విశేష మాన్యము.

భగవదనుగ్రహమున మీవంటి మహిళామతల్లులనేక లీ దేశమున నుద్భవించి, మాతృదేశక్షేమార్థము జీవితము ధారపోయుదురుగాత!

భారతిలో నన్నుగూర్చి మీరు వ్రాసిన వ్యాస విషయమునఁ గొన్నిమాటలు చెప్పవలసియున్నది. భారత

దేశశ్రేయమునకుఁగాను బాళ్ళాత్యలోకమున మతప్రచార మిప్పుడు జరిగినది, పాళ్ళాత్యులు మనకుఁ దోడ్పడనిదే మనము పైకిరాఁజాలమని సదా నా నిశ్చయము. గుణగ్రహణము గాని, ఆర్థిక బలముకాని—యన్నిటికంటెను శోచనీయము —అణుమాత్ర మాచరణకాని యీ దేశమునఁగానరాదు.

చేయవలసినకార్యము లనేకములు కలవు, కాని యీ దేశమున సాధనసంపద లోపము. మెదడు మనకున్నది, కాని చేతులు లేవు. మనకు వేదాంత సిద్ధాంతము కలదు, కాని దాని ననుష్ఠానమునఁ జూపు శక్తిలేదు. గ్రంథములలో సర్వసమత్వ సిద్ధాంతమున్నది, కాని క్రియలో భేదములను బ్రహ్మాండముగాఁ బాటించుచుందుము. మహోత్కృష్ట నిష్కామ కర్మము బోధింపఁబడినది భారత దేశమున; తిరిగి మనమే ఘోరక్రూరులమై, ఘోరనిర్దయాత్ములమై, మన రక్తమాంసమయశరీరము దక్క మఱిదేనిని గూర్చియుఁ జింతింపఁజాలకున్నాము.

ఐనను బ్రస్తుత పరిస్థితులనుండియే మనము కృషి సాగింపవలసియున్నది. వేఱుమార్గము లేదు. మంచి చెడు గులనుగూర్చి విమర్శించుటకుఁ బ్రతిమానవునకును శక్తి కలదు; దుఃఖప్రమాదనిలయమగు సంసారతరంగములకు జడియక—యొకచేతితోఁ గన్నీటిని దుడుచుచు, నచంచల మైన రెండవచేతితో మోక్షమార్గము నెవ్వఁడు చూపఁ గల్గునో వాఁడే వీరుఁడు, వాఁడే ధీరుఁడు. జడమైన మట్టి ముద్దవలె నొకవైపున సంకీర్ణమైన సంఘము, మఱియొక

వైపుననాందోళనముతో, నాత్రముతో, 'నూరక మండిపడుచుండు సంఘ సంస్కర్త'; శ్రేయోమార్గ మీయుభయ పక్షములకును నడుమ నున్నది. జపాన్ దేశములోని బాలికలు తమ యాట బొమ్మలను హృదయపూర్వకముగాఁ బ్రేమించిన నవి సజీవములగునని నమ్మెదరని యా దేశమున నేను విన్నాను. జపాన్ దేశీయ బాలిక తన బొమ్మ నెప్పుడును విఱుగఁగొట్టదు. ఓ మహాభాగ్యశాలులారా! సిరిసంపద్మిహీనులై, యద్వప్తహీనులై, వివేకభ్రష్టులై, యధఃకృతులై, ఊట్టిడితులై యసూయా ద్వేషపూరితులై యున్న యీ దేశీయుల నెవ్వరైనను హృదయపూర్వకముగాఁ బ్రేమింపఁగలిగినచో, భారత దేశము పునర్జీవితమగునని నేనును నమ్ముచున్నాను. అజ్ఞానదారిద్ర్యముల నానాటికిఁ గ్రుంగిపోవుచున్న తమసోదరకోటి శ్రేయమును గాఁక్షించి వందలకొలది స్త్రీపురుషులు, ఉదారులు, ఎప్పుడు భోగవాంఛలను బూర్తిగా విడనాడి యావచ్చక్తితోడను గృహిచేయుదురో అపుడే భారత దేశము మేల్కొనును. సత్సంకల్పము, నిష్కాపట్యము, అఖండ ప్రేమానురాగములు ననునవి లోకమును జయింపఁజాలునని ఊద్రమగు నా జీవితముననే నా కనుభూతమైనది. ఈ సుగుణములు గల యొక్కవ్యక్తి లక్షలకొలది వంచకుల—పశుతుల్యుల—కపటోపాయములను నశింపఁజేయఁజాలును.

నేను బడమటకు వెళ్లుట యింకను నిశ్చయము గాలేదు; వెళ్లుటయే తటస్థించునెడ నది భారత దేశముకోసమే

యని గ్రహింపుడు. ఈ దేశములో మనుష్య బలమేది? ఆర్థిక బలమేది? భారతీయమార్గమున, భారతీయధర్మ మూలమున నత్యంతనిమ్నజాతులకు-చండాలురకు—సైతము సేనచేయుచు, భారతదేశ హితమొనరించుటకుఁగాను బళ్ళిను దేశములందు స్త్రీపురుషులనేకులు సంసిద్ధులైయున్నారు. ఈ దేశమున నట్టివారెందఱున్నారు? ఇక నార్థికబలము! నా స్వాగతమునకైన ఖర్చులను భరించుటకుఁగాను గలకత్తా పౌరులు నాచే నుపన్యాసముచేయించి, టిక్కెట్లమ్మినారు. ఇందుకు నే నెవ్వరిని నిందింపను, దూషింపను. పాశ్చాత్య దేశములనుండి స్త్రీలును బురుషులును రానిదే మన దేశము బాగుపడుటనునది యసంభవమని తెలుపుటయే నా యభిప్రాయము.

సదా మీయెడ కృతజ్ఞుడై సదా మీ షేమార్గము భగవంతుని బ్రార్థించు—నివేకానందుడు.

87

డాబ్లింగ్, 24-4-197.

అమ్మా....నీ సమాలోచనమునకుఁగాను నా యనుభవ పూర్వకమైన యభిప్రాయములను (సంగ్రహముగాఁ) దెలిపెదను.

మనము శాశ్వతముగా బానిసలమైయున్నాము, అనఁగా జన్మసిద్ధమగు నంతర్జ్యోతిని వెలువరించుటకు భారత జనసామాన్యమున కవకాశము లేదయ్యె. కొన్ని శతాబ్దములనుండియుఁ బాశ్చాత్యలోకము స్వాతంత్ర్యము దెస పురోగ

మన మొనర్చుచున్నది. కులీనత్వము మొదలుకొని భోజన విధి నిషేధములవఱకును రాజే హిందూదేశమున శాసన కర్తయైయుండువాఁడు. పాశ్చాత్యదేశములందో, జనులే స్వయముగా సర్వకార్యములను జేయుదురు.

సాంఘికవిషయములలో రాజున కిప్పుడేమియుఁ బెత్తనములేదు; ఇంక హిందువులు స్వశక్తిని నమ్ముకొను మాటటుంచి, యాత్మవిశ్వాసము లేకమైనను లేనివారై యున్నారు. వేదాంతమునకు మూలాధారమనఁదగు నాత్మ విశ్వాస మణుమాత్రమును నింకను నాచరణలోనికి రాలేదు. ...మన కాశాసనకులగు యువకుల నడుమ నిరాడంబరముగా, శాంతముగా, సిరముగా మనము కృషిచేయు టు తమము.

...జనసామాన్యమున విద్యాబుద్ధులు వ్యాప్తి చెందినకొలఁదియు దేశ మభివృద్ధిచెందుట నాకు విస్తృతముగాఁ గాన్పించు విషయము. ఆభిజాత్యముతో, రాజాధికారముతో, నేకొలఁదిమందియో విద్యనంతను దమ యధీనమున నుంచుకొనుటయే—తమ హక్కుగాఁ దలఁచుచుండుటయే—హిందూదేశపతనమునకు ముఖ్యకారణము. ఎన్నఁటికైనను మఱల మనము పైకి రావలయుననిన, నదేవిధముగా (ననఁగా జనసామాన్యమున) విద్యావ్యాప్తిచేయుటయే మార్గము. సంఘసంస్కారమునుగూర్చి యర్థతాబద్ధముగాఁ బెద్ద గడబిడ. పదియేండ్లనుండియుఁ బఠ్యటనముచేసి చూచుచున్నాను; సంఘసంస్కారసమాజములు కుప్పతిప్పలుగా

బయలుదేరియున్నవి. కాని “పెద్ద మనుష్యులు” అనిపించు కొనువారు, ఎవరి రక్తమును బీల్చి పెద్దమనుష్యులై యున్నారో యట్టి జనసామాన్యము నిమిత్తము నెలకొల్పఁ బడిన సమాజమొక్కటియు నా కంటఁబడలేదు! ముసల్మానుల వలన నేమాత్రముమంది సిపాయిలు ఊపికొనిరాఁబడినారు? ఆఱుపాపాయిలకు స్వయముగాఁ దమ తండ్రుల కుత్తుకలను సోదరుల కుత్తుకలను నుత్తరించుటకు లక్షల కొలఁది మంది హిందూదేశములోఁదక్క మఱొక్కడ దొరకుదురు? ఏడుశతాబ్దముల మహమ్మదీయ పరిపాలనమున నాఱుకోట్ల మంది ముసల్మానులు, నొక్కశతాబ్దపుఁక్రైస్తవ పరిపాలనమున నిరువదిలక్షలమంది క్రైస్తవులునా? — ఎందుచేత? స్వతంత్రమైన యాలోచనాశక్తి దేశమునుండి యెందుచేఁ బలాయనమైనది? హస్తలాఘవమును నైపుణ్యమును గల మన శిల్పులు, ఐరోపావారితోఁ బోటికి నిలువలేక దిన దినము నెందుచే నశించుచున్నారు? అనేకశతాబ్దములుగా నిలువఁ ద్రొక్కుకొనియున్న యాంగ్లదేశపుఁ బనివాని స్థాన బలము నేశక్తిచే జర్మన్ దేశీయకార్మికుఁడు గదల్చి వేయఁ గలిగినాఁడు?

విద్యాభ్యాసము, విద్యాభ్యాసము, విద్యాభ్యాసము— మఱొమియుఁగాదు; ఐరోపాఖండమున వివిధపట్టణములలోఁ బయనించునపుడు, అచటి పేదలకు సైతముగల సదుపాయములును సౌఖ్యమును విద్యయు మనదేశీయుల దైన్యావస్థను దలఁపునకుఁ దెచ్చుటచేఁ గన్నీళ్లుగార్చువాఁడను. ఈవ్యత్యాస

మునకుఁ గారణమేమి? విద్యయేయని నేను బొందిన సమాధానము, విద్యవలన, ఆత్మవిశ్వాసమువలన, (మఱిదేని వలననుగాదు) అంతర్గతబ్రహ్మము వారియందు మేల్కొనుచున్నది; మనయందలి బ్రహ్మమో, నిద్రపోవుచున్నది. మడిమాన్యములనునవి లేక, చేతఁ గానైననులేక, యధఃకృతులై, వెఱ్ఱివాలకముతో, బుద్ధిమాంద్యముతో,—నొక కఱ్ఱయు దానిచివరఁ గట్టఁబడిన చింపి గుడ్డల మూటయు— సీమాత్రపుటాస్తితో, బేలచూపులతో—నైర్లాండు దేశము నుండి వలసవచ్చువారిని న్యూయార్కులో నేను గమనించువాఁడను. ఆఱునెలలలో వేఱుదృశ్యము—ఆ వ్యక్తియే తీవితోనడచుచుండును, దుస్తులు మాఱును, కన్నులలోఁ గాని, అడుగులలోఁగాని దైశ్యమేమియుఁ గానరాదు. కారణము? స్వదేశమున నందఱిచేతను నాతఁ డేవగించుకొనఁ బడుచుండెనని — యేకగ్రీవముగా సమస్త ప్రకృతియు వానితో, “నోరి పుల్లయ్యా! సీకింతకంటె గతిలేదు, బానిసవై పుట్టినావు, బానిసవై సీవుండవలయును” అని చెప్పుచుండెనని వేదాంతము మనకుఁ దెలుపును. పుట్టుక నుండియు నట్లు చెప్పఁబడుటచేఁ బుల్లయ్య దానిని నమ్మి తానల్పుండనని భ్రమించినాఁడు, వానియందలి బ్రహ్మము నిహితమైపోయినది. కాని యమెరికాలోఁ గాలిడినంతనే— “పుల్లయ్యా, సీవును మావలెనే మనుష్యుండవు, మనుష్యుండే సర్వము సాధించియున్నాఁడు, నిన్నుఁబోలు మనుష్యుఁడు కూడ సర్వము సాధింపఁగలఁడు; ధైర్యము నవలంబింపుము!”

అని నానాదిక్కలును ఘోషించినవి, పుల్లయ్య తల యెత్తెను, అది నిజమేయని గ్రహించెను, అంతర్గతమగు బ్రహ్మము మేల్కొనెను. “ఉత్తిష్ఠత, జాగ్రత, ప్రాప్య వరాన్ని బోధత*—తమ్ము, మేల్కొనుము, గమ్యప్రాప్తి పర్యంత మాంగవలదు” అని ప్రకృతియే వానికిఁ జాతెనని చెప్పనగును.

ఇదేవిధముగా మన బాలుర విద్యాభ్యాస మంతయుఁ బెడదారిని బట్టుచున్నది. పాఠశాలలోఁ బిల్లవాఁడు నేర్చుకొనునది శూన్యము, వాని చిత్తసంస్కారమంతయు ధ్వంసమగును—ఫలితము, అశ్రద్ధ, వేదవేదాంతముల కన్నిటికిని గీలకమగు శ్రద్ధ—నచి కేతుని యమునెదుట నిల్పి, యాతనిఁ బ్రశ్నింపఁజేసిన శ్రద్ధ—లోక గమనమునకును లోక సంస్థితికిని మూలమగు శ్రద్ధ—యిట్టి శ్రద్ధ నశించుట సంభవించుచున్నది! “అజ్ఞశ్చశ్రద్ధధానశ్చ సంశయాత్మా వినశ్యతి †—అజ్ఞుఁడును శ్రద్ధావిహీనుఁడును సంశయాత్ముఁడును వినాశము పాలగుదురు.” కావున మనము వినాశమున కతిసన్నిహితులమైయున్నాము. విద్యావ్యాప్తియే యిందులకిప్పుడు నివారణోపాయము, మొట్టమొదటి దాత్మజ్ఞానము. ఈ మాటవలనఁ దోచునట్టి జటాజూటములు, దండకమండలువులు, కొండగుహలును నని నా యభిప్రాయము కాదు. ఇంక నేమని నా యభిప్రాయము? సంసారబంధ

* కఠోపనిషత్తు, 1-3-4.

† భగవద్గీత, 4-40.

విమోచనము చేయఁజాలునట్టి జ్ఞాన మైహిక సంపదలను గలుగఁ జేయఁజాలదా? నిస్సం దేహముగాఁ గలుగఁజేయఁ గలదు. మోక్షము, విరక్తి, త్యాగము—నివన్నియు మహోత్తమాదర్శములు. కాని “స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతోభయాత్ *—స్వల్పమైన ధర్మాచరణమైనను మహా (సంసార) భయమునుండి రక్షించును.” ద్వైతి, విశిష్టాద్వైతి, అద్వైతి, శైవుఁడు, వైష్ణవుఁడు, శాక్తేయుఁడు, తుదకు బౌద్ధుఁడు, జైనుఁడు తదితరుఁడు—వీరిలో నెవ్వరు గానిండు,—భారత దేశమున నేయే సంప్రదాయస్థులు వెలువడిరో వారందఱును జీవాత్మయం దఖండశక్తి యిమిడియున్నదని యంగీకరించుచున్నారు; వ్యక్తికరణమునఁ దారతమ్యముండుఁగాక, పిపీలికాది బ్రహ్మపర్యంతము నెల్లరయందును నొకే యాత్మ వెలయుచున్నది. “నిమిత్తమప్రయోజకం ప్రకృతీనాం వరణభేదస్తు తతః క్షేత్రికవత్ †—సత్కర్మములును దుష్కర్మములును స్వయముగఁ బ్రకృతియొక్క మార్పులకుఁ గారణములు కానేరవు. కాని యవి ప్రకృతి పరిణామముల యాటంకములను దొలఁగించును. వ్యవసాయి ప్రవాహమున కాటంకములను దొలఁగించిన తోడనే స్వాభావికముగా నీరు పొలములోనికిఁ బ్రవ

* భగవద్గీత. 2-40.

† పాతంజలయోగనూత్రములు, కైవల్యపాదము, 3. మూలమున స్వామి యీ నూత్రము సుదాహరింపక, భావమునుమాత్రమే కొలఁదిగా నూచించియున్నాఁడు: అది యిచట వివరింపఁబడినది.

హించునుగదా!” సముచిత దేశకాలపాత్రములు లభించినంతనే యా యఖండశక్తి ప్రకాశించుచున్నది. బ్రహ్మాది స్తంబపర్యంతము సర్వమునను-వ్యక్తమైయున్నను, అవ్యక్తమైయున్నను — ఒకేశక్తి నెలకొనియున్నది. ప్రతివ్యక్తి వద్దకును వెడలి జనులందు మన మాశక్తిని విజృంభింపజేయవలసియున్నది.

...(జనసామాన్యమున విద్యావ్యాప్తి నిమిత్తము నెలకొల్పఁబడు) ముఖ్యకేంద్రములలోఁ గ్రమముగా వ్యవసాయము, పరిశ్రమలు మొదలగునవి నేర్పఁబడుటయేగాక, శిల్పాభివృద్ధినిమిత్తము కర్మాగారములు స్థాపింపఁబడును.

...జ్ఞానదానమును గాంక్షించుచు నైరోపా, యమెరికా ఖండములు భారతదేశముదెస వీక్షణములను బఱపుచున్నవి — ఇదియే లోకహితాచరణమునకు సమయము, ఇదియే శత్రుదుర్గముల నాక్రమించుటకు సమయము.

...భారతఋషీశ్వర ప్రకటిత ధర్మతత్వములను భారతీయనారి భారతీయవేషమున వెడలి ప్రచారము చేయుచోఁ, బాశ్చాత్యలోకమును ముంచియెత్తు ధార్మిక మహోత్సంగ తరంగము బయల్పెడలును — ఇయ్యది నాకు గోచరించు దివ్యదృశ్యము. మైత్రేయి, ఖానా, లీలావతి, సావిత్రి, ఉభయభారతి మున్నగు నారీమతల్లులను గన్నతల్లియైన భారతదేశమున నీ కార్యమొనరింప సాహసించు స్త్రీలెవ్వరు నుండరా?...మనము ఇంగ్లాండు దేశమును జయింపవలయును, ఆధ్యాత్మికశక్తివలన ఇంగ్లాండు మన

యధీనము కావలయును. “నాన్యః పథా విద్యతే అయ నాయ—మఱియొక మార్గములేదు.” సభలవలనను సంఘములవలనను ముక్తి చేఁజిక్కునా? మన యాధ్యాత్మికశక్తివలన మన విజేతలను మనము దేవతలుగా మార్చవలయును.... ఇంగ్లాండ్, ఐరోపా, అమెరికాదేశములను జయించుట— ఇదియే నేఁడు మన మహామంత్రము కావలసియున్నది, ఇందే దేశాభ్యుదయము నెలకొనియున్నది. వికాసమే జీవన లక్షణము, మన యాధ్యాత్మికాశయములతో లోకమున మనము వ్యాపింపవలయును. ఆహా! ఇది బలహీనమైన శరీరము, పైఁగా వంగదేశీయుని శరీరము; ఈపాటి పరిశ్రమ వలన నొక ఘోరవ్యాధి దీనికి సంక్రమించినది, ఐనను నాశ లేకపోలేదు—

శ్లో॥ “ఉత్పత్స్యతేఽస్తిమమ కోఽపి సమానధర్మా,
కాలోహ్యాయం నిరవధి ర్విపులా చ పృథ్వీ”

(భవభూతి)

(అపారమైనకాలమున, బహుజననివాసమైన వసుంధరయం దీకార్యమును గొనసాగించుటకై సమానధర్మఁడుద్భవించియున్నాఁడు, లేనిచో నుద్భవించఁగలఁడు.)

శాకాహారమునుగూర్చి నేఁ జెప్పవలసిన దిది; నాగురుదేవుఁడు శాకాహారి యనునది మొదటివిషయము. కాని దేవికి నివేదింపఁబడిన మాంసము నాతని కొసఁగిన పక్షమున దానిని శిరమున కద్దుకొని స్వీకరించువాఁడు. ప్రాణహాని పాపమే, సందియము లేదు; కాని రసాయన

శాస్త్రాభివృద్ధిమూలమున శాకాహారమును మానవశరీరమునకు సరిపడునట్లు చేయఁబడకుండునంతవఱకు మాంసాహారముకంటె గత్యంతరము లేదు. నేటిపరిస్థితులతో మానవుఁడు రాజసిక జీవనము గడపవలసియున్నంతవఱకు మాంసాశనముకంటె వేఱు మార్గములేదు. మరణదండనచే జనులను భయపెట్టి, యశోకచక్రవర్తి లక్షలకొలది జంతువుల ప్రాణము కాపాడెననుమాట నిజమే. కాని వేయేండ్ల బానిసత్వ మంతకంటె ఘోరతరము కాదా! కొన్ని మేకల ప్రాణము తీయుటయా, లేక భార్యాపుత్రికల ప్రాణమును గాపాడుకొనఁజాలకుండుటయు, దోపిడిగాండ్ర చేతులనుండి బిడ్డల పోషణార్థ మన్నమును రక్షించుకొనఁజాలకుండుటయునా?—వీనిలో నేది విశేష పాపకృత్యము? ఇంతకంటెఁ గాయకష్టమువలన జీవనోపాధి నార్జించుకొనని యగ్రవర్ణజులు పదిమందియు మాంసాహారము తినకుండురుగాక; కాని యహర్నిశము కష్టపడి పనిచేసి యన్నము సంపాదించుకోవలసియున్న వారిని బలవంతపెట్టి శాకాహారులను జేయుట మన దేశస్వాతంత్ర్య నాశనమునకుఁ గల హేతువులలో నొకటి. మంచి పుష్టికరమగు నాహార మేమి చేయఁగలదో జపాన్ ను జూచిన బోధపడును. సర్వశక్తిమయియగు విశ్వేశ్వరి మీకు మహోదారాశయములను గలిగించుఁగాక! —వివేకానందుఁడు.*

* ఈ లేఖ శ్రీమతి సరళా ఘోషాల్ అను విదుషీమణికి వ్రాయఁబడినది.

88

డాబ్లింగ్, 28-4-1897.

స్నేహాన్నద—, . . . దేశమంతయు నేకీభవించి నా కిచట స్వాగత మొసఁగెను. ప్రతిచోటను లక్షలకొలఁది జనుల హర్షధ్వనులు, జయజయధ్వానములు, ప్రభువులు నా శకటమును మూఁపున వహించుటలు, ముఖ్యపట్టణవీధులం దంతటను దివ్యస్వాగత వాక్యాలంకృత తోరణములు, ఇంకను నేమేమో!!! . . .

పాపము, — ఈపాటికి అమెరికా చేరెనని తలంతును! శుద్ధ దురిభిమానగ్రస్తమగు తన క్రైస్తవమత బోధచే భారతీయుల నాతఁ డుద్ధరింపవచ్చెను. ఆతని బోధల నెవ్వరును జెవియొగ్గి వినలేదట! కాని వారాతనియెడ విశేషాదరముఁ జూపిరి. అందులకుఁ గారణము నా లేఖయేసుమీ. కాని యాతనికి వివేకమును గలుగఁజేయఁజాలనైతిని! ఆతఁడు విచిత్రవ్యక్తివలెఁ గనిపించుచున్నాఁడు. నా స్వదేశాగమన సందర్భమందలి జాతీయోత్సాహమును నుత్సవములను జూచి యాతఁడు మనోవైకల్యము నొందెనని వింటిని. . . . ఆధ్యాత్మిక విషయములలో భారతదేశము నెదుట నిలువఁగలిగిన దేశము ప్రపంచమున మఱి లేదు; అది యేమి చిత్రమోకాని క్రైస్తవదేశమునుండి యిచటికి వచ్చు వ్యక్తులందఱను బురాతనమైన పిచ్చి యభిప్రాయ మొకటి యావేశించియున్నది. క్రైస్తవు లధికారవంతులు, ధనవంతులు నఁట, హిందువులు కారట; అందుచే హిందూమతముకంటెఁ గ్రైస్తవమతము మిన్నయొయుండవలయునని వారి వాదము. సరిగా నీ

హేతువుచేతనే హిందూమతము ధర్మమనిపించుకొనఁదగు ననియుఁ గ్రైస్తవమతము తగదనియు హిందువులు తగినట్లు వారికి సమాధానము చెప్పదురు. ఇంతకును నీ దుర్మార్గ లోకమున మోసమే యెప్పుడును ముందునకు వచ్చునది, సాజన్య మెప్పుడును దెబ్బతినుచుండును. నా కిట్లు తోచుచున్నది — భౌతికవిజ్ఞానమునఁ బాశ్చాత్యు లెట్టి ఘనత వహించినను బారమార్థికవిషయములలో వారికింకను నక్ష రాభ్యాసము కాలేదు. భౌతికవిజ్ఞానము క్షణిక భౌతిక సంపత్తి హేతువు, పరవిద్య శాశ్వత బ్రహ్మానందదాయకము. అమృతత్వ మనునది లేదనుకొన్నను, ఆదర్శములుగా గ్రహింపఁబడిన యాధ్యాత్మికాశయములచేఁ గలుగు ననుభవము బహుసూక్ష్మము; విశేషానందదాయకమునై యొప్పును; తాకిక చింతామాఢ్యమో, ఆర్పరాని తృప్తను స్ఫర్థను బుట్టించి, తుదకు వ్యక్తిని సంఘమునుగూడ నశింపఁ జేయును.

ఈ డార్జిలింగు మనోహరమైన ప్రదేశము, (28,146 అడుగుల యెత్తున) మహావైభవాన్నితమై యొప్పు కాంచన గంగ మేఘము లెడ మిచ్చుచో, నపుడపుడు కాన్పించుచుండును; మఱియు (29,001 అడుగుల యెత్తుగు) గౌరీ శంకర (శిఖర) మును సమీప పర్వతాగ్రమునుండి చూచాయగాఁ గనవచ్చును....

నాకిచట హాయిగా నున్నది, సమతలములకు వచ్చి మనుట యనిన యమయాతన, గడప దాఁటి కాలు వీధిలోఁ

బెట్టితినా, నన్ను విడ్డూరముగాఁ జూడవచ్చు జన సమూహము!! ప్రఖ్యాతి యనునది నిర్విచారముగా ననుభవించుచుఁ గూర్చుండుటకుఁ దగిన వస్తువుకాదు!! కేశములు నెరియుచున్నవి కావునఁ బెద్దగడ్డము పెంచబోవుచున్నాను. అది గౌరవనీయమైన యాకృతిని గలుగఁజేసి యెవరినైనను నమెరికా దేశపుటపవాదకులనుండి కాపాడును! ఓ పలిత కేశములారా! మీరెన్నిదోషములనైనను గప్పిపుచ్చుఁ గలరు, మీకు జయము!

తపాలాసమయము దాటుచున్నది, కావున ముగించుచున్నాను. సన్మనోరథములు, చిరాయురారోగ్యములు, సమస్తశుభములును నీ కొనఁగూడుఁగాక!

అమ్మయ బాబును మీరందఱును నా కఖండ ప్రేమాస్పదులని గ్రహింపుఁడు, —వివేకానందుఁడు.

89

కలకత్తా, 5-5-1897.

అభిన్నహృదయ—, ...నేను మఱికొన్ని సంవత్సరములు జీవించినను, జీవింపకున్నను సరియే—భారతదేశ మీ వఱకే రామకృష్ణునిది.

*

*

*

అసహ్యమైన యీ నవీన హిందూమతము (Modern Hinduism) అనఁబడునది మూలఁబడిన భౌద్ధమతముకంటె మఱియొకటి కాదని నా దృఢనిశ్చయము. ఈసంగతి స్పష్టముగా హిందువులను గ్రహింపనిండు, కిక్కుఱుమనకుండ,

వారు దాని ననాయాసముగా విడనాడఁగలుగుదురు. కాని పూర్వము బుద్ధుఁడు బోధించిన ధర్మమనినను బుద్ధుఁడనినను నా కఖండగౌరవము, హిందువులమగు మన కాతఁ డవతారమూర్తియనుట మీ రెఱిగినవిషయమే. సింహళము లోనున్న బౌద్ధమతమైనను సరియైనదికాదు. నేను సింహళము వెళ్లి నప్పుడు నా భ్రమ పూర్తిగాఁ దొలఁగినది. అచట సజీవులై యున్న జనులు హిందువు లొక్కఁకే. బౌద్ధులందఱును నాచారవ్యవహారములలో విశేషముగా నైరోపా సంప్రదాయముల నవలంబించినారు.... ఎల్లెడలను “కసాయిదుకాణములను” నెలకొల్పుటయే తమ పరమధర్మమగు నహింసయెడ బౌద్ధులు చూపుచున్న గౌరవభావము!...

అమెరికాలో నేకొక వ్యక్తిని, ఇచటఁ గేవలము మఱియొక వ్యక్తిని. దేశమంతయు నిచట నన్నుఁ దన ప్రమాణ పురుషునిగాఁ బరిగణించుచున్నది—అచటనో, విశేషముగా దూషింపఁబడిన ప్రచారకుఁడను. ఇచట ప్రభువులు నాశకటమును మూఁపున వహింతురు, అచటనో, శుభ్రమైన హోటలు (Hotel) లోనికిఁ గూడ నన్ను రానిచ్చువారు కారు. కాఁబట్టి యిచటి నామాటలు—కొలఁదిమంది కెంత యరుచిగాఁ దోచినను—దేశక్షేమో దిషములై యుండవలయును....

...గమనింపుఁడు, భారతదేశ మీవఱకే రామకృష్ణునిది; హిందూ ధర్మసంస్కరణార్థము నా యుద్యమమును గొంత కట్టుదిట్టము చేసినాను. —మీ వివేకాసందుఁడు.

90

ఆల్మోరా, 29-5-1897.

సహృదయ—...ఉదయ సాయంసమయములందు గుఱ్ఱపు స్వారిరూపమున విశేషమైన వ్యాయామము నారంభించినాను. నాటినుండియు నిజముగా శరీరస్థితి బాగుపడినది.... నాకిపు డఖండబలము చేకూరినది. హిమాలంకృతములగు పర్వత శిఖరముల మ్రోల పద్మాసనస్థుడనై,—

శ్లో. న తస్య రోగో న జరా న మృత్యుః,

ప్రాప్తం హి యోగాగ్నిమయం శరీరమ్.*

అను నుపనిషద్వాక్యము నుచ్చరించుచు ధ్యానస్థితుడనగు నన్ను, డాక్టరుగారూ! మీ రొకసారి వచ్చి చూచిన నే నెట్టి స్థితిలో నున్నానో తెలియఁగలదు... —ఆప్తుఁడు, భగవదేకశరణుఁడు, వివేకానందుఁడు.

91

ఆల్మోరా, 30-5-1897.

మహాశయ—...అట్టి భగవానుని — అవతారమూర్తిని— నా జీవితమునఁ గాంచియున్నాను, ఆతని యాజ్ఞలను బాలించుటకే జీవించియున్నాను. పరిమిత జ్ఞానవంతులై హేత్వాభాసములతో, భ్రమలతో, ఆభిజాత్యముతో, అసూయాద్వేషములతో, గూడినవారివలన స్మృతులును బురాణములును వెలువడినవి. ప్రేమను, ఔదార్యమును

* “యోగాగ్నిమయమగు శరీరముగల యోగిని రోగ జరా మరణ దుఃఖము లేవియు సమీపింపఁజాలవు.”

—శ్వేతాశ్వతరోపనిషత్తు, 2, 12.

బ్రకటించు భాగములు మాత్రమే యందుండి స్వీకరింపఁ దగినవి, మిగిలినవి త్యాజ్యములు. ఉపనిషత్తులు, గీత— ఇవియే నిజమైన శ్రుతులును, బ్రాహ్మణిక శాస్త్రములును. రాముఁడు, కృష్ణుఁడు, బుద్ధుఁడు, చైతన్యుఁడు, నానక్, కబీరు—ఇత్యాదులే నిజమైన యవతారమూర్తులు; ఏలన వారిహృదయము లాకసమువలె సువిశాలములు, జగద్వ్యాప్తములు;—అందఱికంటెను మిన్న రామకృష్ణుఁడు. రామానుజుఁడు, శంకరుఁడు మొదలైనవారు విశేషసంకుచిత దృష్టితోఁ గూడిన కేవల పండితులని తోచుచున్నది. పండితుని శుష్కపాండిత్య ప్రకర్ష—హడావుడిగాఁ దా నొక్కఁడే మోక్షపదవినిఁ బొందవలయుననెడి యాందోళన! కాని, అయ్యా, అది సాధ్యమా? ఎన్నఁడైనను నట్టిది సంభవమయ్యెనా, ముందుఁ గాఁగలదా? అహంభావావేశమున్నంతవఱ కేమైనను బ్రాప్తించునా?

మఱియొక యసందర్భము : జాతిభేదాదులు జనులలో లేనిపోని భేదభావమునకుఁ గారణమని — మాయామూలమని—జన్మముపై నాధారపడినది కానిండు, గుణకర్మములపై నాధారపడినది కానిండు — సమస్తమైన జాతి విభజనయును బంధహేతువని—నానాఁటికి నాకు బాగుగా ధ్రువపడుచున్నది. కొందఱు మిత్రు లిట్లు హితోపదేశము చేయుదురు : “నిజమేనోయి, దానినంతను నంతరంగమున నుంచుకొనుము, బయట వ్యావహారిక జగత్తులోమాత్రము జాతిభేదాదులు తప్పక పాటింపబడవలయును.”...అంత

రంగమున నైక్యభావము (బలవంతముగాఁ దెచ్చి పెట్టు కొనినదని భావము); బయట ఘోరరాక్షస తాండవము— దారుణహింస— జేను, పేదలపాలిటి యముఁడు — కాని ‘యస్పృశ్యుఁడు’ ధనికుఁడైన పక్షముననో, “ఓహో, యాతఁడు ధర్మరాజు!”

వీని యన్నిటికంటెను నియమములును నిష్ఠలును శూద్రున కుద్దేశింపఁబడినవి కావని నా చదువులవలన నాకుఁ దెలియుచున్నది; ఆహారవిషయమునఁగాని, విదేశ యాత్రావిషయమునఁగాని, శూద్రుఁడు విచక్షణచేసినచో, నది నిష్ప్రయోజనము, వ్యర్థకాలక్షేపము, శూద్రుఁడను, మ్లేచ్ఛుఁడనునగు నా కా గొడవలతోఁ బనిలేదు. మ్లేచ్ఛా హారమైన నాకేమి, చండాలాహారమైన నాకేమి? జాతి భేదాదిమతిభ్రమలు మతాచార్యబ్రువులు వ్రాసిన గ్రంథములలోనే కాని భగవదావిష్కృతములగు వానిలోఁ గనఁ బడవు. మతాచార్య బ్రువులను వారి పూర్వులు చేసిన ఘనకార్యముల ఫల మనుభవింపనిండు, నే నీశ్వరాదేశము ననుసరింతును, నాకదియే శ్రేయస్కరము.

నేను గ్రహించిన మఱియొక తత్త్వమిది : పరహితార్థమగు సేవయే పరమధర్మము; మిగిలిన కర్మకలాపములన్నియు మతిభ్రమలు—స్వీయమోక్షమునకై ప్రాఁకు లాడుటయుఁ దప్పే, పరహితార్థము సర్వము సమర్పించు వానికే మోక్షము, “నాముక్తియో, నాముక్తియో” యని దేవులాడువా రిహాపరభ్రష్టులై తిరుగాడుచుందురు. —

ఇది నే ననేకపర్యాయములు ప్రత్యక్షముగాఁ గాంచి యున్నాను. ఈ చిల్లర విషయముల నన్నిటిని గూర్చియు నాలోచించుచుండ మీకు లేఖవ్రాయ మనసు రాలేదు. ఈ యసందర్భము లన్నియు నిటులున్నను నాయెడ మీ యనురాగము చలింపనిచో నది నా కాష్టోదకరము.*—మీ విశేషానందుఁడు.

92

ఆలోచన, 1-6-1897.

వృక్షాశయ—, వేదములనఁగా సంహితలని మనము భావింపఁ గలిగినచో వేదవిషయమున మీరు చేసిన యధిక్షేపము చెల్లును. వేదమును శబ్దము సంహితలు, బ్రాహ్మణములు, ఉపనిషత్తులు నను మూడు భాగములకునుకూడ నన్వయించును. భారత దేశమున నిదియే సర్వజన సమ్మతమైన యభిప్రాయము. ఇందు సంహితలు బ్రాహ్మణములు నను మొకటి రెండు భాగములును గర్మకాండాత్మకము లగుటచే నించుమించుగా నలక్షితములై సమస్త తత్వజ్ఞులచేతను సంప్రదాయ కర్తలచేతను నుపనిషత్తులే ప్రమాణభూతముగా స్వీకరింపఁబడినవి.

* మహాపండితుఁడు, పూర్వార్చార పరాయణుఁడునగు శ్రీ ప్రమదా దాసమిత్రున కిది స్వామి వ్రాసిన కడపటి లేఖ. స్వామి తనయాశయములయెడ మిత్రుని సానుభూతిని సమన్వయదృష్టినిఁ గాంక్షించుటయే యాంతరంగికమైన యీ లేఖయం దించుక కఠిన వాక్కులను గొంతవఱకతిశయోక్తులను బ్రయోగించుటకుఁ గారణమని తోచుచున్నది.— ఆనువాదకుఁడు.

సంహితలు మాత్రమే వేదము లను భావము మొన్న మొన్నఁటిది — దయానందస్వామి దానిని వెలువరించి యున్నాఁడు. సనాతనుల కిది యెంతమాత్రము మాన్యము కాలేదు.

సంహితలకు తన నూతన వ్యాఖ్యానము నాధారముగాఁ గొని వేదమున కంతకును సమంజసమై యనువర్తించు నొక సిద్ధాంతమును గనుఁగొందమను తలంపున దయానంద స్వామి యీ మార్గమును ద్రొక్కెను, కాని చిక్కులెప్పటివే, అవి వచ్చి బ్రాహ్మణముల పైఁ బడినవి, ప్రక్షిప్త వాదము, వివరణవాదము మొదలైన వాదము లెన్ని బయలు దేతినను సమన్వయింపవలసిన భాగ మింకను గావలసినంత యున్నది.

సంహితల నాధారముగా గ్రహించి సుసంగతమైన మతమును స్థాపించుట యనునది సాధ్యమైనచో, నుపనిషత్తుల నాధారముగాఁ గైకొని సుసంగతము, శ్రుతిసంప్రదాయముల కవిరుద్ధమునగు మతమును స్థాపించుట యంతకంటె వేయిరెట్లు సులభతరమని నా నిశ్చయము ; మఱియు నిందు శిష్టజనసమ్మతమైన యభిప్రాయమునకు విరోధమేమియుఁ గలుగదు. పూర్వాచార్యులందఱు నిందు మీతో నేకీభవింతురు ; మఱియు నూతన వికాసమునకు విశేషమైన యవకాశము గలుగును.

హిందూ ధర్మమున కీవఱకే గీత యత్యంత ప్రామాణిక గ్రంథమై యున్నది. గీత కట్టి పరిపూర్ణమైన యర్హ

తయఁ గలదు : కాని కృష్ణుని వ్యక్తిత్వమతిగూఢమై, యస్పష్టమై యుండుటవలన నేఁ డా జీవితమునుండి ప్రాణ ప్రదమగు భావములను గ్రహించుట దుస్థరము. మఱియు నూతనచైతన్యమును నూతన దృక్పథములును బ్రస్తుత యుగమున కావశ్యకములై యున్నవి. ఈ మార్గమునఁ బర్యాయాలోచించుటకు మీ కీలేఖ తోడ్పడునని నమ్ముచున్నాను. ఆశీర్వాదములు, —మీ నివేకానందుఁడు.

93

సంస్కృతమునుండి యనువాదము

ఒకశిష్యునకు

ఆల్మోరా, 1-6-1897.

...ఈ శ్లోకార్థమునకు * నీవు శంకరు ననుసరింపవలయును.

లేదా, ఈక్రింది విధముగా నర్థము చెప్పవచ్చును :-

పెద్ద పెద్ద భూభాగములు జలమయములై యున్నను జిన్న దొరువులు దప్పిగొనినవాని కెట్లు మహోపయుక్తములో —(అనఁగాఁ గొంచెమునీరే తనకుఁ జాలుటచే నాతఁ డిట్లు చెప్పవచ్చును, “ఈ పెద్ద జలాశయము నటుండ నిమ్ము, కొంచెము నీరే యా యక్కఱనుదీర్చును.”) — అట్లే

* శ్లో. యావానర్థ ఉదపానే సర్వతః సంప్లుతోదకే,

తావాన్ సర్వేషు వేదేషు బ్రాహ్మణస్య విజానతః.

విద్వాంసుండగు బ్రాహ్మణునకు సమస్త వేదములు నాప్రయోజనమునే నెఱవేర్చును. నేలయంతయు జలమయమై యుండుఁగాక, తనకు వలయునది నీరు త్రాగుటయే యైయుండునట్లు సమస్త వేదములందును తత్త్వజ్ఞానమే పడయఁదగినది.

ఈ శ్లోకాభిప్రాయమునకు విశేషానుగుణమగు మఱియొక వివరణము తెలిపెదను :

నేలయంతయు జలమయమైయున్నను బాసయోగ్యమగు నీటినే జను లన్వేషింతురు. భూమి జలావృతమై యుండుఁగాక — ఆధారభూతమగు నేలను బట్టి వేర్వేరు ధర్మములు గల వేర్వేరు జలము లుండవచ్చును. అట్లే నిపుణుండగు బ్రాహ్మణుఁడును సంసారవిపాసానివృత్త్యర్థము నానావిద్యా సమన్వితమైన వేదములనెఱి శబ్దసాగరమునుండి యేది మోక్షమును బ్రాపింపఁజేయఁగలదో, యట్టి విద్యనే గ్రహించును. బ్రహ్మవిద్యయేగదా మోక్షదాయకము. ఆశీస్సులు, శుభాకాంక్షలు, —మీ వివేకానందుఁడు.

ప్రీతిభాజన—, ... నామట్టునకు సంతృప్తుండనై యున్నాను. దేశీయులలో ననేకులను మేల్కొల్పినాను. అదియే నాకు వలయునది. కర్మానుసార మింక నేమి జరిగినను సరియో. నేను బంధవిముక్తుండను, సంసారధోరణి గమనించినాను— “మనకాయుష్యము, మనకారోగ్యము.” తనకే యాయువు, తనకే ప్రేమ, తనకే ప్రతిష్ఠ, అంతయుఁ దనకే, తనకొఱకే.

దృష్టి సారించి వెనుకకుఁ జూతునుగదా, స్వార్థపరమైన కార్యమేదియు నాకు గోచరించుటలేదు — నాదుష్కృతములు సైతము నానిమిత్తము చేసినవి కావు. కావున నేను సంతృప్తుఁడను; నే నేమియో ఘనకార్యముగాని, విశేష సత్కార్యముగాని చేసియుంటినని కాదు, ప్రపంచమత్యల్పము, సంసారమతి నికృష్టము, మనుగడ యతి హేయము—మానవులు, యుక్తియుక్తులు, అతినికృష్టమగు నీ స్వప్రయోజనము నిమిత్తము దొర్లాడుచుండుటఁ జూచిన నాకు నవ్వు వచ్చుచుండును.

విషయమిది : మన మొక బోనున బంధితులమై యున్నాము, ఎంత శీఘ్రముగాఁ దప్పించుకొనిన సంతమంచిది. బ్రహ్మానుభూతి నందినాను, ఇక శరీర మెటు కొట్టుకొని పోయిన నాకేమి ?

*

*

*

ఏకాంతముగాఁ బ్రశాంతముగా, గ్రంథావలోకన మొనరించుచుఁ బండితుఁడనై మనుట నా సహజ ప్రవృత్తి. కాని యమ్మ వేటువిధముగా నడపుచున్నది—వినను జిత్తవృత్తి యదియే. — ఆపుఁడు, — నివేకాసందుఁడు.

95

ఆల్మోరా, 14-6-1897.

స్నేహస్పద, — (విక్టోరియా) మహారాణికిఁ బంపఁబోవు నభినందన పత్రికలో నీ క్రింది విషయములను గమనింతురు గాక :

1. అతిశయోక్తు లుండరాదు, అనఁగా నామె భగవత్ప్రీతినిధియని, మఱియేమేమోయని, మన దేశీయులకుఁ బరిపాటియగు నతిశయోక్తు లుండరాదు.

2. ఆమె పరిపాలనమున సర్వమతములును సురక్షితములై యుండ, స్వదేశమునను నింగ్లాండునందునుగూడ నిర్భయముగా మన వేదాంత తత్త్వములను బ్రచారము చేయఁగలిగితిమి.... —మీ వివేకానందుఁడు.

96

ఆలోచన, 15-6-1897.

అభిన్న హృదయ—, ... బౌదాఝమే, జయించునది, ధీశక్తి కాదు. పుస్తకములు, పాండిత్యము, యోగము, ధ్యానము, జ్ఞానము — నివన్నియుఁ బ్రేమతోఁ బోల్చిచూచినచోఁ దృణప్రాయ మనిపించును, ధూళి యనిపించును. ప్రేమయే నీకు దివ్యశక్తులను జేకూర్చును, ప్రేమయే భక్తి నొసఁగును, జ్ఞానము నొసఁగును; ప్రేమయే ముక్తి నొసఁగూర్చును, మానవుఁడనెడి యాలయమున మాధవు నుపాసించుటయే యుపాసన—“నేదం యదిద ముపాసతే—జను లుపాసించు భగవదితర విషయము లుపాస్యములు కావు.”...

... ఇట్టి యుద్యమమును సాగింపుము, నిన్ను నా భుజములపై నెత్తుకొని మోయుదును—సెబాసు! చూతువు గాక—క్రమముగాఁ బ్రతి జిల్లాయును నొక కేంద్రమై—వెలయును.... నేను యోధుఁడను, యుద్ధరంగమున మరణిం

తును, ఇచట రాణివాసస్త్రీవలె నూరక కూరుచుండుట నాకుఁదగదు.... — ఆప్తుఁడు, నివేకానందుఁడు.

97

ఒక యాంగ్లేయ మిత్రునకు

ఆల్కోరా, 20-6-1897.

...ఒక విధముగాఁ జూచినయెడల నిచటి జనులకుఁ ద్యాగము చేయుట కేమియు లేదనుమాట వాస్తవము— ఐనను, త్యాగము భారతీయుల రక్తనాళములలో స్పందించు చున్నది. మఠమున శిక్షణము నొందుచున్న వత్సలలో నొకఁడు డిస్ట్రిక్ట్ ఎగ్జిక్యూటివ్ ఎంజినియరు (District Executive Engineer) అనగా నిచట నది గొప్పపదవి. దాని నాతఁడు తృణప్రాయముగాఁ బరిత్యజించినాఁడు!

98

ఆల్కోరా, 20-6-1897.

వైమాన్సద—...గుఱ్ఱపు స్వారిలో మంచి నైపుణ్యము సంపాదించుచున్నాను, బాధగాని, యలసటగాని లేక మును బొందక యెకాయకీ నిరువది, ముప్పది మైళ్ల దూరము స్వారిచేయఁగలుగుచున్నాను....

... వంగభాషలోనున్న మంచిమంచి విజ్ఞానశాస్త్ర గ్రంథములను (Scientific books) అన్నిటిని గొని వానిని బఠింపుఁడు, —మీ ప్రియసోదరుఁడు, నివేకానందుఁడు.

ఆలోచనా, 30-6-1897.

అయుష్మంతుండగు నఖండానందునకు ...మన మూర్ఖులెంతసేపు జనుల నెరసులనే వెదకెదరు, ఈ రంధ్రాన్వేషణము మాని, కొలఁదిగా సుగుణములను గూడ వారు గ్రహింతురుగాక.

...రాజకీయ విషయములలో నెంతమాత్రము జోక్యము కల్పించు కొనకుము, ఐనను నెవ్వరితోడను నీవు వివాదపడ నక్కఱలేదు. కార్యసాధనార్థము నీవు త్రికరణశుద్ధిగాఁ బనిచేయవలయును.

ఇచట నేను...అంగ్లమున నొక యుపన్యాసమును ...హిందీలో మఱియొక యుపన్యాసమును జేసినాను....

...శరీర మెప్పుడో యొకప్పుడు నశింపక తప్పదు, అగుచో నలసులమై గతింపనేల? “త్రుప్పువట్టి చెడిపోవుట కంటె నఱిగిపోవుట మేలుకదా?” అందోళనపడకు, నేను గతించినను నాయస్థులే స్వయముగా నద్భుతకార్యములను జేయఁగలవు. పదియేండ్లలోపున మనము భారత దేశమంతటను వ్యాపింపవలయును, లేనియెడల లాభములేదు. రాక్షసునివలెఁ బని చేయవలయును! జయ గురుదేవ! ధనదులు వానియంతట నవియే వచ్చును, మనకుఁ గావలసిన వారు మనుష్యులు, ధనముకాదు...—నీ ప్రియసోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు.

100

సంస్కృతమునుండి యనువాదము

ఒక శిష్యునకు

ఆల్కోరా, 3-7-1897.

శ్లో. యస్య వీర్యేణ కృతినో వయం చ భువనాని చ,
రామకృష్ణం సదా వందే శర్వం స్వతంత్రా మిశ్వరమ్. *

అయుష్మంతుండవగు శరచ్చంద్రా!

ఉద్యోగశీలురుకాని శాస్త్రకారులందఱును విధియే బలీయమందురు; ఉద్యోగవంతులును గర్మకుశలులు నగు వారో, పురుషకారమునే శ్రేష్ఠముగా నెఱురు, పురుషకారమును దుఃఖప్రతికారోపాయముగాఁ దలఁచి దానిపై నిర్భరపడువారు కొందఱు; దైవబలముపై నాధారపడి యుండువారు మరికొందఱు. ఈ యుభయపక్షములవారి వివాదమును గేవల మజ్ఞానజనితము—ఇట్లు గ్రహించి మహోన్నత జ్ఞానశిఖరము నధిరోహింపఁబూనుము.

...కావున స్వతస్సిద్ధముగా జీవేశ్వరు లభిన్నులు, జీవసేవ, ఈశ్వరప్రేమ—ఇవి రెండును నొక్కటే. విశేష మేమన, జీవుని జీవబుద్ధితో సేవించినయెడల నది దయ, ప్రేమ కాదు. ఆత్మబుద్ధితో జీవుని సేవించినచో నది ప్రేమ.

* ఎవ్వని ప్రభావమున లోకమును, మనమును ధన్యులమైతిమో యట్టి స్వతంత్రుఁడు, నీశ్వరుఁడు, మంగళస్వరూపుఁడు నగు శ్రీరామకృష్ణునకు సదా ప్రణామములు.

ఆత్మయే ప్రేమాస్పదమని శ్రుతిస్మృతి ప్రత్యక్షాది ప్రమాణము లన్నిటివలనను దెలియుచున్నది. కావున చైతన్య భగవానుఁడు, “ఈశ్వరునియెడఁ బ్రేమ” యనియు, “జీవునియెడ దయ” యనియు నుపదేశించియుండుట యుక్తమే. ఆయన ద్వైతవాది. కావున జీవేశ్వర భేదమును సూచించు నాతని యీ సిద్ధాంతము సమీచీనముగనే కానిపించును. కాని యద్వైతనిష్ఠులమగు మనకు జీవుఁ డీశ్వరునికంటె భిన్నుఁడనుబుద్ధి బంధకారణము ; కావున మన కవలంబ నీయము ప్రేమ, దయ కాదు. జీవుని విషయమున దయ యను మాట నాకు సాహసపూర్వకముగను నహంభావ సంజనితముగను దోచును. మనము దయ చూపుటలేదు, కాని సేవించుచున్నాము. ఒరులయెడ ప్రేమ, సర్వత్ర యాత్మానుభవము—ఇదియే మన యనుభవము—అంతియే కాని కనికరముకాదు.

...—శాశ్వత ప్రేమబద్ధుఁడు, వివేకానందుఁడు.

101

ఆల్కారా, 9-7-1897.

ప్రేమాస్పద—, ...నా శ్రేయమునుగూర్చి మీరు భయపడ నక్కఱలేదు. నాయపవాదకు లెంత గగ్గోలు చేసినను సువిశాలమగు నీ విశ్వమున నాకుఁ దావు లేకపోలేదు. ఏమైనను నా యుద్యమము నాకుఁ దృప్తికరముగా నున్నది. ప్రాప్తానుసారము వర్తించితినేకాని యీ కార్యమిట్లు జరుగవలయునని సంకల్పించిన వాఁడనుగాను. భారతజనసామా

న్యము నుద్ధరించు తెట్లనియే నేఁ బరితపించితిని. నేఁటికిఁ గొంతవఱకందు జయము గాంచితిని. దేశమున జనులు కాటకముచే, మహావ్యాధులచే, బాధల నొందుచున్న తఱి నా వత్సలెట్లు విఘ్నాచిగ్రస్తులగు మాలలపజ్జను నిరాహారులై మరణించు పంచముల పంచను సేవచేయుచున్నారో చూచిన మీఱకు బ్రహ్మానందమగును. సర్వేశ్వరుఁడే నాకును వారికిని దోడ్పడుచున్నాఁడు. “మానవు లేపాటివారు? నా ప్రియతముఁడు, సర్వేశ్వరుఁడు నాదండ నున్నాఁడు; అమెరికాలో, ఇంగ్లాండులో నే నుండినప్పుడు, అజ్ఞాతముగా భారతదేశమున సంచరించుచుండినప్పుడు నాదండనుండినవాఁ డల సర్వేశ్వరుఁడే. బాడ్డుడనివారి పలుకులనా నేను బాటించు నది! ఏ మేమి! పరతత్త్వమును సంసార సారహీనతను గ్రహించిన నేనా, పసిపాపల ప్రలాపములను విని నా మార్గమునుండి చలించుట! ఇదియా నన్నుఁగూర్చి మీ యభిప్రాయము?

స్వవిషయమున విశేషముగాఁ జెప్పుకోవలసివచ్చినది — అది మీవలననే. నావిద్యుక్త కర్మము సమాప్తమైనదని తోఁచుచున్నది—కాకున్న మూడు నాలుగేండ్లకంటె నే నెక్కువ జీవింపను. స్వీయమోక్షేచ్ఛ సమసిపోయినది. ప్రాపంచిక భోగముల నెన్నఁడును గాంఠించిన వాఁడను గాను. లోక శ్రేయమునకై నేనారంభించిన యుద్యమము జయప్రదముగా సాగుటొక్కటే నాకు వాంఛనీయము. నా యుద్యమ మప్రతిహతము. కాకున్న భారత దేశమందైనను

నా కృషి కొనసాగుటఁ జూచి గుండెలపైఁజేయి వైచుకొని నిద్రింతును. సమస్త జీవస్వరూపుని, అద్వితీయుని, విశేషము నా యార్తనారాయణుని, నా దీన నారాయణుని, సమస్త దేశీయులకెల్లఁ బేదయకు నా భారత నారాయణుని, నా యిష్టదేవత నర్పించుటకై యెన్నిజన్మములైన నెత్తెదను గాక, యెన్నివేల బాధలనైన ననుభవింతునుగాక.

“ఎవ్వఁడల్పుఁడుగను నధికుఁడుగను, గీటకముగను గిరీటాధిపతిగను, బాపిగను బుణ్యాత్ముఁడుగను వెల్లొందునో యా సర్వేశ్వరుని భజింపుఁడు ; ఇతరవిగ్రహములను విచ్ఛిన్నముచేయుఁడు.

“ఎవ్వఁడు జననమరణాతీతుఁడో, గమనాగమన విరహీతుఁడో, ఎవ్వనియందు మనము నెలకొనియుంటిమో, యెవ్వఁడు సదా యద్వితీయుఁడో, ఆ సర్వేశ్వరుని భజింపుఁడు, ఇతరవిగ్రహములను విచ్ఛిన్నముచేయుఁడు.”

నా నియమితకాల మల్పము. ఒకరికిఁ జుఱుకుమనుఁ గాక, మఱియొకరిని జీకాకుపఱచుఁగాక, నాయంతరంగమున నున్నమాట చెప్పక తప్పదు. కావున నాయనా!...నా నోటినుండి యేమి వెలువడినను భయపడకుము. నా కాధార భూతమైయున్న వ్యక్తి సర్వేశ్వరుఁడుగాని వివేకానందుఁడు కాఁడు. వాఁడు సర్వజ్ఞుఁడు. లోకమును నేను సంతుష్టి పఱుపవలసివచ్చినచో లోకమునకు హానిచేసినవాఁడ నగుదును. ఏ విషయమునైనను బహుజనులు చెప్పినంతనే యది సమంజసమని భావింపరాదు, అనేకులు పరిపాలించుచున్నను

లోకులదురవస్థ యథాప్రకారముగనే యుండుట ప్రత్యక్షమే కదా. ప్రతినూతనభావమును బ్రతిఘటనమును గలిగించి తీరును—నాగరికలోకమున హేళనయు ననాగరికలోకమున నజపులు, అసహ్యమైన నిందలును దలయెత్తితీరును.

... అర్థకులు సైతము వికాసము నందవలయును. అమెరికా దేశీయులు నడుమంత్రపుసిరిచే గన్నును మిన్నును గానకున్నారు. నా దేశమునకు వేయిసార్లు, లక్షకొట్లాక్షము కలిగినది, పోయినది. మనము నేర్చిన గుణపాఠము లింకను నేయర్థకునకును బోధపడవు. జగము మిథ్య. ఈ ఘోర మాయాజగమును — నిస్సారమగు నీ సంసారమును — ద్యజించి సుఖింపుఁడు. కామకాంచనములను బరిత్యజింపుఁడు. పెండ్లి, కామకాంచనములు — ఇవియే నిజమైన పిశాచములు. శరీరమే, శరీరాభిమానమే, మోహము. కామకాంచనమమత తొలగినచో మోక్షము కరతలామలకము. ...—చిరస్నేహాస్పదుఁడు, వివేకానందుఁడు.

102

ఓం నమో భగవతే రామకృష్ణాయ !

ఆల్కొరా, 10-7-1897.

అయుష్మంతుఁడగు నఖండానందునకు—నీవు నాకంపిన మన సంఘోద్దేశముల చిత్తుప్రతులను (Proofs) దిద్ది మఱల నేఁడు పంపుచున్నాను. అందు (మన సంఘసభ్యులచేఁ జదువఁబడిన) నియమావళిభాగము తప్పలకుప్పగా నున్నది.

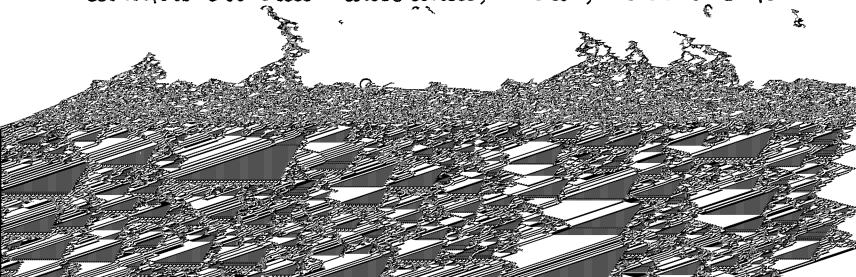
దానిని జాగ్రత్తగా దిద్ది పునర్మూద్రణముచేయుఁడు, లేని యెడల లోకులు నవ్వుదురు.

(వంగ దేశమందలి) బరం(బ్రహ్మ)పురము (Berhampore) లోసాగుచున్న పని చాలఁజక్కఁగానున్నది. అట్టిపనులే దిగ్విజయము నందఁగలవు—వాదములును సిద్ధాంతములును మానవహృదయమును వశపఱచుకోఁగలవా? కృషి చేయుఁడు, దీక్షిణోఁ గృషిచేయుఁడు—ధర్మముల నాచరణమునఁ జూపుఁడు—వాదములును సిద్ధాంతములును నేమి చేయఁగలవు? వేదాంతము, యోగము, తపస్సు—పూజా మందిరము—మీ సన్న బియ్యపు టన్నపు నైవేద్యములు, మీ శాకోపహారములు—ఇవన్నియు నేయొకానొకనిధర్మమో ఏదేశధర్మమోయైనఁ గావచ్చును; పరహితాచరణ మొక్కటియే సార్వజనీన మహావ్రతము. స్త్రీలు, పురుషులు—పిన్నలు, పెద్దలు—ఆబాలగోపాలము,—వేయేల, జంతువులుసైత మీధర్మమును గ్రహింపఁగలవు. కేవల నిషేధాత్మక ధర్మముల * వలన ఫలమేమి? తాయి యెప్పుడును వ్యభిచరింపదు, ఆవెన్నఁడును నసత్యము చెప్పదు. చెట్లు దొంగతనము చేయవు, దోపిడులను జేయవు—ఐన నేమి ప్రయోజనము? నీ వెన్నఁడును దొంగతనము చేయకుండ, వ్యభిచరింపకుండఁ, బ్రతిదినము నాలుగు గంటలసేపు ధ్యానించుచు, దానికి రెట్టింపుసేపు శాస్త్రోక్తముగా గంట వాయించు

* “న పరదారాం గచ్ఛేత్” (పరస్త్రీసంగమము కూడదు).
“నా నృతం బ్రూయాత్” (అసత్య మాడరాదు) మొదలగు నిషేధములు.

చున్నావనుకొందము—ఎన నేమి విశేషము? అల్పమైనను నీవు చేసిన యాకార్యము, బరంపురమును నీకుఁ బాదాక్రాంత మొనర్చినది—ఇప్పుడు జనులు నీవేమి చెప్పినను శిరసావహింతురు. “రామకృష్ణుఁడు సాక్షాద్భగవంతుఁడు” అని నీవిక జనులతో వాదింపనక్కఱలేదు, ఆచరణహీనమైన శుష్కపన్యాసములపలన నేమి ప్రయోజనము?—మంత్రములకుఁ జింతకాయలురాలునా? పది జిల్లాలలో నీవట్లు చేయఁగలిగినయెడల నా పదియును నీ చెప్పుసేతలలో నుండును. నీవు ప్రాజ్ఞుఁడవు, కావునఁ బ్రస్తుతము కార్యశాఖయే ప్రధానమని చూపుచు, తద్వినియోగమును శక్తికొలఁదియు వృద్ధిచేయఁ బూనుము. యనజనసంఘము నేర్పఱిచి, యింటింటికి వెళ్లి, ధనము, ప్రాతబట్టలు, బియ్యము, భక్ష్యములు—ఏవి దొరికిన వానిని ‘అలాఖయా సాధువుల’ వలె వారిని యాచించి తీసికొనిరానిమ్ము, అప్పుడు వానిని బంచిపెట్టుము. కృషియనఁగా, నుద్యమమనఁగా, నిది. అంతట జనులకు నమ్మకము కలుగును, అప్పుడు మీ మాట విని మీ రేమి చెప్పినను జేయుదురు.

కలకత్తాసభకై న ఖర్చులకు పోఁగా మిగిలిన దానిని తొమనివారణారము జమకట్టుము, లేదా, కలకత్తాలోని

దరిద్ర నారాయణసేవార్థ మిటువంటి శాఖ నొక దానిని నెలకొల్పుమని...వ్రాయుము.

...పూజకగు వ్యయము నెలకొకటి రెండు రూపాయిలు మించనీయకుండు. ఈశ్వర సంతానము తిండి లేక మాడుచున్నది. . . . తులసీపత్రములతోడను జలముతోడను బూజచేసినఁ జాలును. నైవేద్యములకగు సొమ్ము పేదలయందు నెలకొనియున్న ప్రత్యక్షదైవమున కాహార నివేదనార్థము వినియోగింపఁబడుఁ గాక—అప్పుడు సర్వము భగవదనుగ్రహప్రాతమై యొప్పును....—నీ ప్రియ సోదరుండు, వివేకానందుండు.

103

ఆలోచన, 11-7-1897.

వైమాన్వద—, ...ఇంతవఱకు జరిగిన పని నాకుఁ దృప్తికరముగ నేయున్నది, కాని దానిని వృద్ధి నొందింపవలయును. రాసాయనిక శాస్త్రోపకరణములను భౌతిక శాస్త్రోపకరణములను గొన్నిటిని సంపాదించి, ప్రాథమికము, పరిశోధనాత్మకమునగు భౌతిక రాసాయనిక శాస్త్రములందును (Elementary and Experimental Chemistry and Physics) ముఖ్యముగా శారీర శాస్త్రమునందును (మఠసోదరునకుఁ) బాఠముల నేర్పఱచుట మంచిదని తెలిపియున్నానే—ఆ విషయమున మీరేమి చేయుచున్నదియు నాకింకను దెలియకున్నది.

వంగభాషలోని కనువదింపఁబడిన భౌతిక శాస్త్ర గ్రంథముల నన్నిటిని గొన్ని జతలను కొనవలయునని నేను సూచించితినే—దానిమాటయేమి ?

ఒకేతూరి ముగ్గురు మహాత్ముల (మతాధిపతుల) నెన్నుకొనవలయుననియు నందొకరు వ్యవహారశాఖను మఱి యొకరు పరిశోధనశాఖను నింకొకరు విజ్ఞానశాఖను బరి పాలింపవలయుననియు నాకీపుడు తోచుచున్నది.

కలకత్తాలోని బాబులు మాత్రమే మతమునకు వచ్చునట్టి జనులని వినుట నాకు విచారకరము. వారివలన లాభములేదు. మనకుఁ గావలసినవారు ధైర్యసాహసాన్నిత్యులగు యువకులు, కార్యదీక్షాపరులు, పట్టి యవివేకులు కారు.

...మాహులాలో... అద్భుతము గాఁ బనిచేయు చున్నాఁడు. ఒక కుగ్రామములో — నదియు గేవలము బియ్యము పంచిపెట్టుచు—వారు తమతమ శక్తిసామర్థ్యములను గ్రమముగా వ్యర్థముచేసికొనుచున్నట్లు కనిపించుచున్నది, ఈ సాయముతోఁబా లేవిధమైన ప్రచారమును జరిగినట్లు కని పించుటలేదు. స్వయంసాహాయ్యమును జనుల కలవడఁజేయ నిచోఁ బ్రపంచైశ్వర్యమంతయు హిందూదేశములోని యొక చిన్నయూరికి సాయము చేయుటకుఁ జాలదు. మనధార్మికోద్యమమును వైజ్ఞానికోద్యమమును ముఖ్యముగా స్వయం సాహాయ్య బోధకమై యుండవలయును. ఈ విషయమున మీరేమి చేయుచున్నారో నాకుఁ దెలియుటలేదు. ఎంతసేపు 'ఇందఱు బిచ్చగాండ్రకు సాయముచేసితి' మనుమాటయే! మనవద్దనున్న స్వల్పదాయముతో వీలైనంతవఱకు విస్తీర్ణ

ప్రదేశమునకుఁ దోడ్పాటందు బాటులో నుండున ట్టాయాజిల్లా
లలోఁ గేంద్రములను నెలకొల్పుమని... తెలియఁజేయుము.

*

*

*

అత్యంత సులభమైన మార్గమిది— ఒక కుటీరమును
గైకొని దానిని గురుదేవుని యాలయ మొనరింపుఁడు.
సాయము గోరియే కాక, పూజించుటకును జనుల నచటికి
రానిండు. అచట నుదయసాయంసమయములందుఁ బురాణము
జదువుచుండుఁడు. తన్మూలమున జనులకు మీరు బోధింపఁ
దలఁచిన దానినంతయు బోధింపవచ్చును. క్రమముగా జనుల
కభిరుచి కలుగును, ఆలయమును స్వయముగా వారే నిర్వ
హింతురు, కుటీరాలయము కొన్ని యేండ్లలో నొక మహా
సంస్థగాఁ బరిణమింపవచ్చును. తామనివారణార్థము వెళ్లిన
వారు ప్రతిజిల్లాలోను నిట్టి కుటీరాలయములను నెలకొల్పు
నిమిత్త మొక కేంద్రస్థానము నెన్నుకోవలయును— అందుండి
మన కృషియంతయు సాగుచుండును.

తనకు నచ్చినయెడలఁ బరమమూర్ఖుడైనను గార్య
మును గొనసాగింపగలఁడు. కాని ప్రతికార్యమును దనకు
నచ్చునట్లు— రుచించునట్లు— చేసికొనఁ గల వాఁడే ధీమం
తుఁడు. ఏకార్యమును హీనముకాదు. అల్పారంభములే
మహాకార్యములుగాఁ బరిణమించుచుండును. రవంత మఱ్ఱి
గింజయందు మహావటవృక్ష మిమిడియున్నది. లోకమందలి
ప్రతివిషయమును నిట్టిదే. ఈ తత్త్వమును గ్రహించి, ప్రతి

కార్యమును నిజముగా ఘనకార్యముగా నొనర్పఁగలుగు వాఁడే ధీమంతుఁడు.

దీనజనసేవావిషయమున వంచకుల కర్తులగువారి యన్నము చేజిక్కకుండునట్లు మీరు చూడవలయును. హిందూదేశము శుద్ధసోమరిపోతులతో నిండియున్నను, విచిత్రము, ఆకలిచే వారెన్నఁడును జనిపోరు, ఏదో వారికి దొరకుచునేయుండును. త్నామనివారణోద్యమమున నున్న ప్రతివ్యక్తికిని ఈ విషయములను దెలియఁజేయుమని... వ్రాయుము. వారు ధనము నిరర్థకముగా వ్యయింపరాదు. అధమాదాయముతో సాధ్యమైనంతవఱకు శాశ్వతసత్కార్యమును మనము సాధింపవలయును.

ఎంతసేపు ప్రాతఃపుంజనము చేయుకొని ప్రాతఃకాలాడక, మిరియక స్వతంత్రమైన దారులను ద్రోక్కఁ బ్రయత్నింపవలయును— తెలిసినదా? లేనిచో నాయనంతర మంతయు విచ్చిన్నమై పోవును. ఉదాహరణమునకు “మనవద్దనున్న స్వల్పదాయముతో శాశ్వత సత్ఫలములను బడయుటెట్లు?” అను విషయమును బర్యాలోచించుటకుఁగాను మిఠొక సభ చేయుఁడు. ముందుగా నెల్లరకును గరపత్రములు పంపి, ప్రతివ్యక్తిని దనకుఁదోచిన విషయములను దెలుపనిండు, ఇటులండఱి సూచనలను గూర్చియుఁ జర్చించి, విమర్శించి, సారాంశమును నాకుఁ దెలియఁజేయుఁడు.

నా సోదరశిష్యులకంటెను నావత్సలే విశేషము సాధింపఁగలరని యాశించుచున్నానని మీరు గుర్తింపవలసి

యున్నది. నావత్సలలోఁ బ్రతివ్యక్తియు నాకంటె నూఱు రెల్లధికులు కావలయునని నాకోరిక, మీలోఁ బ్రతివ్యక్తియు వీరాధివీరుఁడు కావలయును—ఐతీరవలయునని నాయభిప్రాయము. విధేయత, సంసిద్ధత, ఉద్యమమున శ్రద్ధాభక్తులు—ఇవి మూడును మీవద్దనున్న పక్షమున మీ రప్రతి హాతులై వెలయుదురు.— ఆపుఁడు, ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

104

ఆల్కొరా, 23-7-1897.

నేన్నీ హాస్పదురాలగు నోబుల్ కన్యామతల్లికి—ఇప్పుడీ కొలఁది పంక్తులు వ్రాయుచున్నందులకు నన్ను మన్నింపుము, పర్వత ప్రదేశములనుండి సమతలములకు వెడలుచున్నాను గావున నేదేని యొకతావును జేరినంతనే వివరముగా వ్రాయుదును.

‘చనవు లేకుండునట్టి నిష్కాపట్యము’ (Frankness without familiarity) అనఁగా నీ యభిప్రాయ మేమో నాకు బోధపడుట లేదు—ప్రాచ్యుల లాంఛనమునునది లేశమును నావద్ద లేకుండునట్లు మోమోటమి విడిచి, బాలునివలె సహజసరళరీతిని నా భావములను వెల్లడింతును. ఒక్కనాఁడైనను సంపూర్ణ స్వాతంత్ర్య తేజమున, నిష్కాపట్యమనెడి స్వచ్ఛంద వాయువును బీల్చుచు మనుట, యాహా! ఎంత బ్రహ్మానంద దాయకము! ఇదియేకదా మహోత్తమ వైర్మల్యము!

ప్రపంచమున మనమెంతసేపు లోకులకు జడిసి కార్యములను జేయుచుందుము, జడియుచు మాటలాడుచుందుము, జడియుచునే యాలోచించుచుందుము, ఆహా! శత్రుభూమిలో మనము జన్మించియున్నాము! ప్రతివ్యక్తియుఁ బ్రత్యేకముగాఁ దన్నుఁ గనిపెట్టి చూచుటకే నియమింపఁబడిన చారుఁడో యనునట్లు కనిపించెడి యీ జడుపునుండి విముక్తుఁడు కాఁగలిగిన వాఁడేడి? ఈ జడుపును— ఈ భయమును— జీల్పి చెండాడి, ముంచునకుఁబోవువాని పాట్లు పరమాత్మున కెఱుక! ప్రపంచ మెన్నఁడైనను మిత్రభూమి యగునా? ఎవరు చెప్పఁగలరు? ప్రయత్నించుటయే మనవంతు.

ఉద్యమ మివఱకే ప్రారంభమైనది, తొమనివారణ మిప్పుడు చేయవలసిన కార్యము. అనేకకేంద్రములు నెలకొల్పఁబడినవి. ఉద్యమము—తొమనివారణము, కొలఁదిగా ధర్మప్రచారమును సాగుచున్నవి. ఐన నిదియంతయు నత్యల్పమనుటకు సందియములేదు. శిక్షణమందుచున్న వత్సలవసరమువెంబడి నాయా కార్యములకై పంపఁబడుచున్నారు. చెన్నపురి కలకత్తాలు ప్రస్తుత కార్యాంగణములు. గుడ్విన్ మహాశయుఁడు చెన్నపురిలోఁ బనిచేయుచున్నాఁడు. మఱి యొకరు కొలంబో వెళ్లినారు. నీ కీవఱకే యందియుండని యెడల మరుసటివారమునుండి మాసకార్య నివేదిక నీకుఁ బంపఁబడుచుండును. కార్యాంగణమునుండి నేను దూరమున నున్నాను, గావునఁ జూచితివా? పనికొంచెము మెల్లగా సాగుచున్నది. ఐనను మొత్తముమీఁద సంతృప్తికరముగ నే యున్నది.

ఇచటికి వచ్చి చేయుదానికంటె నింగ్లాండులో నుండియే నీవు మా నిమిత్తము విశేషముగాఁ గ్రహింపఁ గలుగుదువు. పేదలగు భారతీయుల నిమిత్తము నీవు మహా త్యాగ మొనరించితివి—భగవానుఁడు నిన్ననుగ్రహించుఁ గాక!

నేనింగ్లాండులో నున్న పక్షమున నచటి యుద్యమము వికాసము నొందునను విషయమునఁ బూర్తిగా నీతో నే నేకీభవించును. ఐనను యంత్రము కొంత వేగముగా నడుచు వఱకును భారతదేశమును నేను విడుచుట భావ్యముకాదు; అదిగాక నేను లేకున్నను గార్యమును సాగించువా రచట ననేకులు గలరని నా నిశ్చయము. ముసల్మాను లనునట్లల్ల సంగల్పించినయెడల నే నచటికి వచ్చుట కొలఁది నెలలలో సమకూడును. ...మాకు నీవు శాశ్వత ప్రేమపాత్రురాలవని గ్రహింపుము. — ఆశీర్వాదకుఁడు, వివేకానందుఁడు.

105

ఓం, నమోభగవతే రామకృష్ణాయ!

ఆల్మోరా, 24-7-1897.

ప్రేమాస్పద ,... అనాథశరణాలయ విషయమున నీయాశ యములు చాలఁ జక్కనివి... అచట శాశ్వతమైన యొక కేంద్రమును నెలకొల్పుటకుఁగాను యథాశక్తిగాఁ బ్రయత్నింపుము. ... ధనవిషయమై బెంగపెట్టుకొనకు. ... ఊమనివారణార్థము నేను జందాలను వసూలుచేయుదును. ... కలకత్తాలోని మన మతమువంటిది ప్రతిజిల్లాలోను

నొకటి వెలసిన నాయభీష్టము నెఱవేఱును. ప్రచార కార్యమును నిలిచిపోనీయకు, ప్రచారముకంటెను ముఖ్యమైన విషయము చేదలకు విద్యాభోధనము....

సర్వశక్తి సామర్థ్యములును నీలోనున్నవి, విశ్వాసమును బూనుము. ఆవి వ్యక్తము కాకపోవు... ధైర్యోత్సాహములతో నెల్లరును గృహిణిసాగించుచుండుటకుఁగాను భావోద్దీపకమగు లేఖల నపుడపుడు మతమునకు వ్రాయుచుండుము, జయ గురు దేవ!—నీప్రియసోదరుఁడు, వివేకానందుఁడు,

106

ఆల్మోరా, 29-7-1897.

స్నేహాస్పదురాలగు నోబుల్ కన్యామతల్లికి భారతదేశమునకు వచ్చి స్వయముగా విషయములను బరిశీలించుటకై నీవు నిశ్చయించుకొన్నట్లు... వద్దనుండి నిన్న నాకొక లేఖ వచ్చినది....

మనఃపూర్వకముగాఁ జెప్పుచున్నాను—భారతదేశాభ్యుదయార్థము నీవు చేయవలయు కృషి కెంతయో సదవకాశము గలదని నా నమ్మకము. కావలసిన వ్యక్తి పురుషుఁడుకాదు, స్త్రీ; సింహబల సాహసాన్నితురాలగు స్త్రీ; ముఖ్యముగా స్త్రీలే హిందూదేశాభ్యుదయార్థము కృషి చేయవలసియున్నది.

హిందూదేశమింకను మహాస్త్రీలను వెలువడఁజేయఁజాలదు, భారతమాత వారిని విదేశములనుండి కైకొని 'దత్తత చేసికొనవలసియున్నది.' నీ విద్యాబుద్ధులు, భావ

సంశుద్ధి, అఖండ ప్రేమానురాగములు, అన్నిటికంటెను నీ (Celtic) మనస్తత్వము—నివన్నియు నిన్నిపుడు సరిగా మాకుఁ గావలసిన వ్యక్తి నొనరించుచున్నవి.

ఐనను జిక్కులనేకములు, ఇచటి జనులదుఃస్థితి, మూఢవిశ్వాసములు, దాస్యమును నిట్టివని నీ పూహింపఁ జాలవు. ఇఁక జాతివిషయకమగు విచిత్రభేదభావములతో, భయముచేఁ గానిమ్ము, తెల్లవారనిన నేవగించుకొనుచు, వారివలనఁ దీవ్రముగా నేవగించుకొనఁబడుచు, నిచట మసలు ననాగరిక స్త్రీ పురుషులనడుమ నీవు మనవలసియుండువు. దీనికెదోడు తెల్లవారు నిన్నుఁ గేవల విపరీతవ్యక్తిగాఁ దలపోయుచుండురు, నీ ప్రతిచలనమును ననుమానముతోఁ బరిశీలించుచుండురు.

తరువాత నిచటి శీతోష్ణస్థితి ప్రచండము, పలుతావులలో మాశీతకాలము మీవేసవిని బోలియుండును, ఇఁక దక్షిణదేశమున వేసవి సదా నిష్పాలు కురియుచుండును.

ఐరోపాదేశీయసౌఖ్యముగాని, సదుపాయముగాని యిచటి పట్టణములను దాఁటినచో మచ్చునకైనను గానరాదు. వీనిని గణింపక కార్యాంగణమునఁ బ్రవేశింప సాహసించితివా, నీకు మాస్వాగతము, మనఃపూర్వకమగు స్వాగతము. నేనోయనిన, నిచటఁ గానిమ్ము, మఱెచ్చటఁ గానిమ్ము, అనామధేయుండను; కాని నా కేమాత్రము పరపతి యనునది యున్నను దానిని నీసేవకై వినియోగింతును.

ఈ యుద్యమమున దిగుటకుముందు నీవు బాగుగా నాలోచించుకోవలయును ; నీవిందు విజయమునందఁజాల కున్నను, నీకు విసుగు జనించినను, భారతదేశ ఔచ్యుతము నీవు కృషి చేసినను జేయకున్నను, వేదాంతమును నీవవలం బించినను విడనాడి వైచినను సరియే—అమరణము నేను నీకు బాసటయై నిల్చెదనని వాగ్దానము చేయుచున్నాను. “ఏనుగు దంతములు ముందునకు వచ్చునేకాని వెనుక కెన్నఁ జును బోవు ;—ఇట్టివే మానవుని వచనములు. ఐన నీ వాగ్దానముతోఁ బాటొక హెచ్చరిక చేయవలసియున్నది. ... వారీయండనుగాని, మఱొవ్వరియండనుగాని మసలక స్వశక్తి మీఁదనే నీవు నిర్భరపడవలయును.—అనేకులతోఁ దగు మాత్రము దూరముననే మైత్రీ కలిగియుండుట మేలు, స్వశక్తిపై నిర్భరపడువారి కంతయు సక్రమముగనే నడచును. ... మాకు నీవు శాశ్వతస్నేహాస్పదురాలవని గ్రహింపుము.—భగవదేశశరణుండగు మీ వివేకానందుఁడు.

107

బేలూరుమఠము, 19-8-1897.

స్నేహాస్పద—, ... మీరిరువురును హిందూ దేశమునకు వచ్చుటనిన నిజముగా నాకపరిమిత సంతోషము ; ఐనను మొదట మీ రీ విషయమును గమనింపవలసియున్నది : పెద్ద పెద్ద ముఖ్యపట్టణములలో వినా, ఐరోపా దేశీయ సౌఖ్యముగాని సదుపాయముగాని లేక, యత్యంత మలినము, ననారోగ్య కరమునగు బిలము హిందూదేశము.

(ఇచటికి వచ్చుచో) ఆఫ్రికాఖండాంతర్భాగమునకు బయలుదేలుచున్నారనియు సంతకంపై మేలేమైనను దటసింతునెడల నది మీ యదృష్టమనియు భావించుకొనవలయును. ... —సదా మీ వివేకానందుడు.

108

ఒక వంగదేశీయ నారీమతల్లికి

1897.

అమ్మా—... ఈ కాశ్మీరము భూతలస్వర్గము. ఇట్టి ప్రదేశము లోకమున మఱెచ్చటను లేదు. కొండలు, నదులు,

2. సన్న్యాసులలో ననేకులు విద్యావంతులు, విద్యా వంతులు కానివారికి విద్య గఱపఁబడుచున్నది. కాని యన్నిటి కంటెను బరహితాచరణమునకు స్వార్థత్యాగ మత్యావశ్య కము కావున దానిని బలపఱచుటకుఁగాను ముందుఁగాఁ బారమార్థికసాధనల విషయమున విశేషశ్రద్ధ వహింపఁబడు చున్నది.

3. విద్యాబోధకులు : మఠమునఁ జేరువారిలో ననేకు లీవఱకే స్వయముగా విద్యావంతులై యుందురు. శీలమును బెంపొందించుచు మనవిధానము ననుసరించి వారికిఁ దగు శిక్షణగఱపుటయే మనము చేయవలసిన పని. వారిని వినయ విధేయులుగను నిర్భయులుగను నొనరించుటయే యీ శిక్షణో ద్దేశము. పేదలకు మొదట జీవయాత్రకు వలయు సాయము నొనర్పవలయును, అనంతర ముత్తమ మానసికవికాసమును గలుగఁజేయవలయును—ఇదియే మన కార్యక్రమము.

కళలు, పఠిత్రమలును : తగిన మూలధనము లేమిఁ గార్యక్రమమందలి యీ భాగము మాత్రమే ప్రారంభింపఁ బడఁజాలకున్నది. స్వయముగాఁ దాము తయారుచేసిన వస్తువుల నుపయోగింప భారతీయులను బ్రోత్సహింప వలయును, భారతీయ శిల్పచిత్రాదులు విదేశీయ విక్రయ శాలలలో నమ్ముడువోవుటకుఁ దగిన సదుపాయముల నరయ వలయును—ఇదియే ప్రస్తుతము మన మవలంబింపఁదగిన యతి సరళమైనమార్గము. ఈ కార్యమును నిర్వహించు

నట్టివారు స్వయముగాఁ దాము దలారులు కాకుండుట మాత్రమేకాక, యీ శాఖవలన వచ్చు నికరాదాయము సంతయు శిల్పుల యభ్యుదయార్థము వినియోగించునట్టివారై యుండవలయును.

4. విద్యనేర్చుటకు జనులు తమంతతాము వచ్చువఱకును మనమే పలుతావులందు సంచరింపవలసియుండును. పరివ్రాజకుల పారమార్థికశీలము తన్నూలముననే విశేషముగా శోభించును.

5. సర్వజాతులందును మన ధార్మికోద్యమము కార్యకారి కాఁగలదు. ఇంతవఱ కగ్రజాతులందుమాత్రమే మన యుద్యమము ఫలప్రదమైయున్నది. ఆయా తావులందలి ఊమనివారణ కేంద్రములలోఁ గార్యశాఖ బాగుగాఁ బని చేయుచుండుటవలన నధోజాతులవారు క్రమముగా వశులగుచున్నారు.

6. ఇంచుమించుగా హిందువులందఱును మా యుద్యమము నామోదించుచున్నారు, కాని యిట్టికార్యములలో నాచరణపూర్వకమగు సహకారమునకు వారలవడినవారు కాదు.

7. ఔను, ఆదినుండియు దానధర్మాదికమగు మా లోకహితకార్యములందు హిందూదేశములోని వివిధమత సంప్రదాయముల నడుమ మేమెట్టిభేదమును బాటించుట లేదు. ... —వివేకానందుఁడు.

110

ఒక యాంగ్లేయ మిత్రునకు

శ్రీనగరము, కాశ్మీరము, 1-10-1897.

దొతరులు తమ్ము నడపునప్పుడే కొంద అత్యుత్తమముగాఁ బనిచేయుదురు. ప్రతివ్యక్తియు నాయకుఁడు కాఁజాలఁడు- జన్మసిద్ధముగా నొకానొకఁడు నాయకుఁ డగుచుండును. ఎటులైనను “బసిబిడ్డవలె నడపువాఁడు” ఎవ్వఁడో వాఁడే నాయకోత్తముఁడు. ప్రతివ్యక్తిమీఁదను నిర్భరపడియున్నట్లు పైకిఁ గాన్పించినను బసిబిడ్డఁ డింటికంతకును రాజు. ఏమైనను నామట్టునకు నాకిదియే రహస్యమని తోఁచు చున్నది. ... అనేకులు సానుభూతి నొందుదురు, కాని ప్రక టింపఁగలవా రేకొలఁదిమందియో. ఒరులయెడఁదనప్రేమాను రాగములను, సానుభూతిని, గుణగ్రహణమును బ్రకటింపఁ గలుగు శక్తియే యొకానొకనిని దనయాశయముల నితరుల కంటె విశేష జయప్రదముగా వ్యాప్తిచేయ సమర్థు నొనరించు చుండును.

కాశ్మీరమునుగూర్చి నీకు నేను వర్ణింపఁ బ్రయత్నింపను. ఈ భూతలస్వర్గమునువినా మఱి యేదేశమును విడనాడుటకై నను నే నెన్నఁడును బరితపింపలేదని చెప్పినఁ జాలును. ఇచట నొక కేంద్రమును నెలకొల్పుటకుఁగాను కాశ్మీరరాజును యథాశక్తిగాఁ బ్రోత్సహింపఁ బ్రయత్నించుచున్నాను. ఇచటఁ జేయవలసిన దెంతయో యున్నది, పరిస్థితులును నాశాజనకముగా నున్నవి.

కాని గొప్పచిక్కి-ది : నాయం దించుమించుగాఁ దమ యావత్ ప్రేమానురాగములను జూపు వ్యక్తులను గనుచుందును. కాని నాప్రేమనంతయుఁ దిరిగి వారియందుఁ జూపరాదు, చూపితినో, ఉద్యమ మానాఁడే ధ్వంసమై పోవును. ఐనను వ్యక్తిగతదృష్టి నతిక్రమించు నుదారబుద్ధి లేనివా రట్టిప్రతిఫలమును గాంక్షించుచుందురు. అనేకులు నన్ను మనఃపూర్వకముగాఁ బ్రేమింపవలయును. ఐనను నాప్రేమ మెంతమాత్రము వ్యక్తిగతము కారాదు— ఉద్యమనిర్వహణమున కిది యత్యవశ్యకము. లేనిచో నసూయాద్వేషములును వివాదములును జెలరేఁగి యన్నిటిని జెఱుచును. నాయకుఁడగువాఁడు వ్యక్తిగతదృష్టి కతీతుఁడై యుండవలయును. నీకిది బోధపడునని నానమ్మకము. బరుల శ్రద్ధాభక్తులను స్వప్రయోజనార్థము వినియోగించుకొనుచు, దన తెలివికిఁ దాను సంతసించుచు, మానవుఁడవివేకియై యుండవలయునని నాయభిప్రాయముకాదు. వ్యక్తులయెడ గాఢమైన ప్రేమానురాగములను గలిగి యున్నను, అవసరమగుచో, బుద్ధుఁడు వచించిన చందమున, “బహుజన హితార్థము, బహుజన సుఖార్థము” స్వహస్తములతో నా హృదయమును నేను బెఱికివేసికొనఁగలిగి యుండుటయే యని నా యభిప్రాయము. ప్రేమోన్మత్తత, కాని యందు బంధరాహిత్యము. ప్రేమ ప్రభావమున జడ మాత్మగా మాఱవలయును. ఇదియే మన వేదాంతతత్త్వము. అద్వితీయమగు నాత్మనే యజ్ఞులు జడముగను విజ్ఞు లాత్మ గను గాంచుచున్నారు. క్రమక్రమముగా జడమున నాత్మను

దర్శింపనేర్చుటయే విజ్ఞాన వికాసము. అజ్ఞాన డాత్మను వ్యక్తిగాఁ గాంచును. విజ్ఞానో, వ్యక్తియం దాత్మను దర్శించును. రాగ ద్వేషముల మూలమునను సుఖదుఃఖముల మూలమునను మనము నేర్చుకొనుచున్న గుణపాఠమిదియే...

(మరల నీయాంగ మిత్రునకే)

అభిమానమువలనఁ గార్యములు చెడును, “వజ్రా దపి కఠోరాని మృదూని కుసుమాదపి—వజ్రముకంటెను గఠోరముగను కుసుమముకంటెను మృదులముగను నుండ వలయును” ఇదియే మన వ్రతము.

111

ముఠ్ఠీ, 10-10-1897.

వైమాన్పద—, నీలేఖ యందినది, చాల సంతోషము.

ప్రస్తుతము పెద్ద కార్యక్రమమును గూర్చి నీవు చింతింప నక్కఱలేదు, ప్రస్తుత పరిస్థితులలో సాధ్యమైనదానినే చేయుము. క్రమముగా మార్గ మేర్పడును. అనాథశరణాలయము మనకావశ్యకము—సంశయింపఁ బనిలేదు. దిక్కులేక యల్లాడుచున్న బాలికలను మనము విడువరాదు. ఐనను, అనాథ బాలికా శరణాలయమునకు మనకొక నిర్వాహకురాలు కావలయును. ఇందుకు—అమ్మ తగియున్నదని తలఁతును. లేదా, సంతానములేని వితంతువును—వయసు చెల్లిన యామెను—ఎవ్వరినైనను గ్రామములో నిందులకై నియోగింపుము. బాల బాలికలకు వేర్వేరుతావు లుండ వలయును. సెవియరు సేనాని (Captain Sevier) ఇందులకు

ధనసాహాయ్యము చేయుటకు సంసిద్ధుడై యున్నాడు...—
మీ వివేకానందుడు.

మఱియొక సంగతి, మహమ్మదీయ బాలురనుగూడ మీరు చేర్చుకొనవలయును, కాని వారి మతధర్మములతో మీరు జోక్యము కలుగజేసికోరాదు. వారి భోజనాదులకుఁ గాను బ్రత్యేకవసతుల నేర్పజేసి, నీతిని ధైర్యసాహసములను బరహితాచరణమును వారికిఁగఱపుటయే మీరు చేయవలయువని. ధర్మమనఁగా నిదియే.

మీ ధర్మసూక్ష్మములను మీసిద్ధాంత రాధాంతములను బ్రస్తుతమటుంచుడు.—వి.

మానవత్వము, దయ—ఇవియే ప్రస్తుతము మన దేశమునకుఁ గావలసియున్నవి. “స ఈశః అనిర్వచనీయ ప్రేమస్వరూపః—ఆ యీశ్వరుఁ డనిర్వచనీయ ప్రేమస్వరూపుఁడు.” (నారదభక్తి సూత్రము.) కాని “ప్రకాశ్యతే క్వాపి పాత్రే—ప్రత్యేక వ్యక్తులందాతఁడు ప్రకాశించుచున్నాఁ” డనుటకు బదులు, “స ప్రత్యక్ష ఏవ సర్వేషాం ప్రేమరూపః—స ర్వభూతములందును నాతఁడు ప్రేమరూపుఁడై వెలయుచున్నాఁ” డని మనము చెప్పవలయును. ఇంతకంటె మఱియే యితరదైవమును—మీ మనః కల్పితమును—మీ రారాధింపఁబోయెదరు! వేదములు, ఖురాను, పురాణములు మొదలగు తత్వశాస్త్రపు బలగమునంతయుఁ బ్రస్తుతము కొంతకాలమువఱకును విరామము నొంద నిండు—ప్రత్యక్ష దేవుని—ప్రేమదయా స్వరూపుని — యారా

ధన మిప్పుడు నెలకొల్పబడవలయును. లౌకికచింతా మధు
పాన మత్తుల ప్రలాపములను విన మీరు జడియకుండు.
“అభీరభీః — నిర్భయులు కంఠు!” — వారు మానవులు
కారు, కీటకములు! హిందూ బాలురను, మహమ్మదీయ
బాలురను, క్రైస్తవ బాలురను—మఱియెవ్వరిని గానిండు
—చేర్చుకొనుండు. కాని తొందరపడక మెల్లగాఁ బని
సాగింపుండు—వారియన్న పాపములు కొంచెము వేర్వేలుగా
నుండునట్లు మాత్రము చూడుండని నా యభిప్రాయము.
వారికి మతధర్మములందలి విశ్వజనీనాంశములనే బోధిం
పుండు.—వి.

ఈ విషయమున మీ రున్నట్లు కావలయును, ఈ
యున్నాదముచే జనులను మీరు వశపఱచుకొనవలయును!
ఇదియే జీవితపరమార్థము. గురుదేవుని నామమును బ్రచా
రము చేయుండు, ఆతని బోధలు లోకమున దశదిశలందును
మూలమూలలందును వ్యాపింపవలయును. అప్రమత్తులై
యుండుండు. మీ నిత్యకృత్యములలో, మీ యంతరంగ
మున నీ మంత్రమును బురశ్చరణ మొనర్చుకొనుచుండుండు.
—మీ వి.

112

రావల్ పిండి, అక్టోబరు, 1897.

మృహశయ—... సరిగా మీరిప్పుడు చేయవలసిన పని చేయు
చున్నారు. ప్రకటింపుండు, ప్రకటింపుండు, మీ శక్తి
సామర్థ్యములను! యావజ్జీవము నిద్రయేనా? కాలము
పరుగిడుచున్నది. సెబాసు! ఇదియే పద్ధతి!

మీరు ప్రకటించిన మంజరికిఁగాను మీకనేక వంద నములు—చిన్న పొత్తమైయుండుటచేఁ గిట్టుబడి యుండ దేమోయని నాభయము....కిట్టుబడి యుండనిండు, ఉండక పోనిండు,—లోకమున దానిని వ్యాప్తి కానిండు, సంకోచింపకుండు, దీనివలన మీకనేక భూషణలును వానికి మించిన దూషణలును కూడఁ గలుగును — అదియేగదా లోకుల ధోరణి!

ఇదియే తరుణము.—భగవదేకశరణుండు, మీ వివేకానందుండు.

113

వంగదేశీయురాలగు నొక శిష్యురాలికి

లాహోరు, 15-11-1897.

అమ్మా—కరాచీ వచ్చి నిన్నుఁ జూడవలయునని మనః పూర్వకముగా వాంఛించుచున్నాను, అవకాశము గాన్పింప కున్నందులకుఁ జాలఁ జింతించుచున్నాను....

మూత్రపిండ సంబంధమైన బాధలనుబట్టి చూచిన, నేను జిరకాలము జీవితం ననుకొనఁజాలను. కలకత్తాలో నొకమఠమును నెలకొల్పవలయునని యిప్పటికిని నా కోరిక; ఇంతవఱకా విషయమై యేమియుఁ జేయఁజాలకున్నాను. మన దేశీయులు మఠమున కింతవఱకుఁ జేయుచుండిన యల్ప సాహాయ్యము కూడ నిటీవల విరమించినారు. ఇంట్లాండు నుండి కావలసినంత డబ్బు తీసికొని వచ్చియున్నానని వారి యభిప్రాయము!! వీనియన్నిటికంటెను విశేషము, నేను

బాశ్చాత్యదేశమునకు వెళ్లి యుండుటచే, రాసమణివనమున కధికారులు నన్ను రాసీయరు, కావున నీయేఁడు శ్రీరామ కృష్ణుని జన్మదినోత్సవము జరుపుట యసంభవము!!...తల్లీ! చింతింపకు. మిమ్ముల నెవ్వరిని, ఎన్నఁడును, నేను మఱవను. కాని, కర్తవ్యమును మొదట నిర్వహింపవలయును గదా. కలకత్తాలో మఠము నెలకొల్పఁబడినంతనే నామనస్సు కుదుటఁబడును. దేని నిమిత్తము యావజ్జీవమును బడరాని పాట్లు పడితినిో, యట్టికార్యము నాయనంతరము సమసిపోదని మఠస్థాపనానంతర మాశింపఁగలుగుదును.... ఆ శీర్ష చ న ములు.—విశ్వసనీయుఁడగు మీ వివేకానండుఁడు.

114

శ్రీరామకృష్ణ సందేశామృతము (Gospel of Sri Ramakrishna) అను గ్రంథమునుగూర్చి 'ఎమ్' అను మహానీయునకు

డెహ్రాడూన్, 24-11-1897.

మహాశయ—, మీ రెండవసంపుటమునకుఁగాను మీ కనేకవందనములు. అది నిజముగా నద్భుతముగా నున్నది. పోకడ పూర్తిగా స్వతంత్రము, మీ రొస రించు రీతిని రచయిత మానసముచే నణుమాత్రమును గలుపితముగాకుండునట్లు మహానీయుఁడగు నాచార్యుని జీవితము లోకమున కింతవఱ కెన్నఁడును బ్రదర్శితముకాలేదు. నవ్యనూతనము, సునిశితము, అటులయ్యును నతినరళము, సుబోధమునై భాష వర్ణనాతీతమై యొప్పుచున్నది.

ఇది నా కెంతటి మోదము నొనఁగూర్చినదో తెలుపఁ దగు పదములు నాకు దొరకకున్నవి. దీనిని జదివి నిజముగాఁ బారవశ్యము నొందితిని, విచిత్రముకాదా? మన గురుదేవుఁ డుపజ్ఞావిలసితుఁడు — అతినూతనమార్గావలంబకుఁడు; మనలోఁ బ్రతివ్యక్తియు భావములందేమి, క్రియలందేమి, నూతనమార్గావలంబకుఁడు కావలయును, లేనిచో లాభము లేదు. మాలో నెవ్వరును నాతని జీవితము నింతవఱ కెందుచే రచింపఁ బ్రయత్నింపలేదో నాకిప్పుడు బోధపడు చున్నది. ఈ మహాకార్యము మీ కుద్దిష్టమైయున్నది. గురుదేవుఁడు నిజముగా మీ దండనున్నాఁడు. మీకు నాప్రేమపూర్వకనమస్కార పరశ్శతము—వివేకానందుఁడు.

మఱియొకమాట. సోక్రటీస్ (Socrates) సంభాషణ లన్నియు ప్లేటో (Plato) మయము; మీరు పూర్తిగా దాఁగుకొనియున్నారు. విశేషము, రచనమునందలి కావ్యాంశము (Dramatic Part) దివ్యసుందరముగా నున్నది; ప్రాచ్యులకును బాశ్చాత్యులకును నెల్లవారికిని హృదయంగమమై యొప్పును.

115

ఒక వంగదేశీయ మహిళామతల్లికి

వైద్యనాథము, 3-1-1898.

అమ్మా—నీ లేఖలో నతిముఖ్యమైన కొన్నిప్రశ్నలు వెలు వఱచితివి. చిన్నలేఖలో వాని కన్నిటికిని సమాధానించుట

దుర్లభము, ఐనను సాధ్యమైనంతవఱకు సంగ్రహముగాఁ దెలిపెదను.

(1) బలాత్కారముగా సంఘములో నొకయాచారమును బ్రవేశపెట్టుటకు ఋషికిఁ గానిమ్ము, మునికిఁగానిమ్ము — అధికారములేదు. పరిస్థితులనుబట్టి యావశ్యకమైనపుడు సంఘమే ప్రత్యేకమగు కొన్నియాచారముల నవలంబించుచుండును. ఋషులు కేవలము వానిని స్మృతులలో లిఖించినారు. భావికాలమున హానికరమగుఁగాక, — ఆత్మరక్షణమున కావశ్యకమగు నుపాయములను మానవుఁ డవలంబించునట్లు తాత్కాలికోపాయములచే సమాజము తటచుగారక్షణమందుచుండును ; తాత్కాలికముగా సమాజమునకివి ఊమకరములయ్యుఁ గాలక్రమమున మహోపద్రవహేతువు లగుచుండును.

ఉదాహరణమునకు దేశమందలి స్త్రీపునర్వివాహనిషేధమును గైకొందము. ఏ దుర్మార్గులో, ఋషులో, ఈ శాసనమును దెచ్చిపెట్టెరని తలంపకుము. స్త్రీలను బూర్తిగాఁ దమ యధీనలను జేసికొనవలయునను పురుషుల యిచ్చ యటుండ, నాఁటి సాంఘికావశ్యకత వారికిఁ దోడ్పడనిదే వా రెన్నఁడును నట్టి నియమముల నేర్పఱుపఁ గలిగియుండెడివారుకారు. ఇందు ముఖ్యముగా గమనింపవలసిన విషయములు రెండు.

(అ) స్త్రీపునర్వివాహములు శూద్రులలో (అథోజాతులందు) జరుగుచున్నవి.

(ఆ) అగ్రజాతులలోఁ బురుషులసంఖ్యకంటె స్త్రీల సంఖ్య హెచ్చుగా నుండును.

ఇట్టిపరిస్థితులలో విధిగాఁ బ్రతిబాలికకును వివాహము చేయవలయునన్నచో, ఒక బాలిక కొక భర్త దొరకుటయే దుర్లభము. ఇక నొక్కొకతె కిద్దఱ ముగ్గురమాట చెప్ప నేల? అందుచే సంఘ ముభయులలో నొకరికిఁ బ్రాతి కూల్యము గల్పించినది—అనఁగా నొకసారి పెండ్లియైన స్త్రీకి రెండవ వివాహమున కొప్పుకొనలేదు. ఒప్పుకొని నచో, నొక స్త్రీకి భర్త దొరకకుండఁబోవును. ఇకఁ స్త్రీల సంఖ్యకంటెఁ బురుషులసంఖ్యయే హెచ్చుగానుండు జాతులలో నీ బాధ లేకుండుటచే స్త్రీపునర్వివాహము లందు జరుగుచున్నవి. పాశ్చాత్యదేశములలోఁగూడఁ గన్యలకు భర్తలు దొరకుట నానాఁటికిఁ గష్టసాధ్యమగుచున్నది.

వర్ణవ్యవస్థయొక్కయు నితర సాంఘిక వ్యవస్థల యొక్కయు విషయముకూడ నిట్టిదే.

అందుచే నేసాంఘికాచారమునైనను మార్పవలయు నన్నచో మొట్టమొదట నది యెంతవఱ కావశ్యకమో కనుఁ గొనవలయును. అప్పుడు దానిని మార్చినయెడల నా యాచారము దానియంతటదియే యంతరించును. అంతేకాని యూరక ఖండనమండనములవలన నేమియుఁ బ్రయోజనములేదు.

(2) 'సాంఘిక నియమములు ప్రజాభ్యుదయమునకై యేర్పఱుపఁబడినవా, లేక సంఘమే యీ నియమముల

నిమిత్త మేర్పడినదా?' యనున దిపుడు వెలువడు ప్రశ్న. అనేకులు (మొదటిరీతిని) ఔనందురు, కొందఱు మఱల (రెండవరీతి నవలంబించి) కాదని చెప్పవచ్చును. ఇతరుల కంటె బలవంతులై మెల్లఁగా వారిని వశపఱుచుకొనుచుఁ గొందఱు శక్తిచేతనో, యుక్తిచేతనో, స్వకార్యములను సాధించుకొనుచుందురు. ఇదియే సత్యసమ్మతము, న్యాయము నగుచో, అజ్ఞులకు స్వాతంత్ర్యమిచ్చుట హానికరమనుట కర్థమేమి? మఱియు స్వాతంత్ర్యమనఁగా నేమి?

ధనాదులను మీరు నేను బంచుకొని యనుభవించుట కెట్టి యాటంకము నుండరాదనికాదు, స్వాతంత్ర్య మను పదమున కర్థము. కాని యితరుల కెట్టి హానియుఁ గల్గింపకుండ మన శరీరమును బుద్ధిని సంపదను వినియోగించుకొనుటకు మనకు సహజమైన యధికారము కలదు. మఱియు ధన విద్యాజ్ఞానములను బడయుటకు సంఘమునందలి ప్రతివ్యక్తికిని సమానమైన యవకాశముండవలయును. అజ్ఞులకును బేదలకును స్వాతంత్ర్య మిచ్చినచో, ననఁగా శరీరము, సంపద మొదలై నవానిని యధేష్టముగా వినియోగించుకొననిచ్చినచో—శ్రీమంతుల బిడ్డలవలెనే వారి బిడ్డలకును విద్యాభ్యాసాదుల కవకాశమున్నచో—వారు పెడదారి త్రొక్కుదురనియు దుర్మార్గులగుదురనియుఁ గొందఱు అందురే—వాస్తవమా? యని మరియొక శంక. ఇట్లు చెప్పువారు సంఘ ప్రశ్నయోభిలాషులో, స్వార్థపరాయణులో, గమనింపుఁడు. “అందఱు పల్లకి నెక్కిన మోయువారెవరు!”—“జనసామా

న్యమునకు విద్యనేర్చిన నిక మనకు సేవచేయు వారెవరు?'' అని యాంగ్ల దేశమునను ననేకులు శంకించుచుండఁగా వింటిని,

పడుగురు ధనికుల భోగముల నిమిత్తము లక్షలకొలది మంది స్త్రీలను బురుషులను 'అలో లక్షణా' యనుచు, నజ్ఞానాంధకార పంకమునఁ గూలఁబడియుండనిండు, — కారణమేమన, వారికి విద్యాసంపదలు చేఁజిక్కినచో సంఘ మంతయుఁ దలక్రిందై పోవును!

సంఘమనఁగానేమి? జనసామాన్యమా, లేకమీరు, నేను, అగ్రజాతులయందలి మఱి యేపదిమందియునా?

మఱియు నొకవేళ రెండవ పక్షమే యదార్థమను కొన్నను, "ఇతరులను, నడపుచున్నవారము మనము" అను కొనుట యర్థరహితాహంభావము. మనమేమి సర్వజ్ఞులమా? "ఉద్ధరేదాత్మ నాత్మానమ్—ప్రతివ్యక్తియుఁ దన్నుఁదానే యుద్ధరించుకోవలయును." సర్వవిధములను స్వాతంత్ర్యము, అనఁగా ముక్తియే మానవుని మహోత్తమలాభము. శారీ రికముగను మానసికముగను నాధ్యాత్మికముగను స్వయ ముగా ముక్తిమార్గమునఁ జరించుచు, బరులకును సంఘలకుఁ దోడ్పడుటయే మానవుని పరమపురుషార్థము. ఇట్టి స్వాతం త్ర్యమునకుఁ బ్రతికూలములగు సాంఘికవిధులను శీఘ్రముగా నిర్మూలించవలయును. స్వాతంత్ర్యాభివృద్ధి నొనఁగూర్చునట్టి సంప్రదాయములనే ప్రోత్సహింపవలయును.

అసాధారణ గుణసంపద లేవీయులేని యొకానొకరి యెడఁ బ్రథమదర్శనముననే మనము ప్రేమబద్ధులమైనచో,

అందులకుఁ గారణము పూర్వజన్మ సంసర్గమని మనదేశి
మందలి విజ్ఞులు చెప్పుదురు.

సంకల్పమునుగూర్చి నీ వడిగిన ప్రశ్న నాకు నచ్చి
నది—అది తెలియఁదగిన విషయమే. ప్రత్యేకమైన సంకల్ప
పరిణామమునకే యిచ్చయని పేరు : కావున నేయిచ్ఛా
నాశనముతోఁ బాటు నిశ్చయముగా సంకల్పనాశనమును
గలుగునో, యట్టి యిచ్ఛానాశనమే సమస్త మత ధర్మము
లకును బరమార్థము. ...

ఆరంభావస్థలో శిష్యుఁడు గురునిరూపమును ధ్యానింప
వలయును. క్రమముగా, ఆరూపము నిష్ట దేవతయందు లయ
మొనరింపవలయును. ...

మానవునియందు దేవత్వము నారోపించుట దుర్ల
భమే, కాని పలుసారులు ప్రయత్నించుటచే నిందు తప్పక
విజయము నందవచ్చును. తనకుఁ దెలిసినను దెలియకున్నను,
ప్రతిమానవునియందును దేవుఁడు కలఁడు; 'ప్రేమభక్తి'
వానియందలి దేవత్వమును బ్రకాశిత మొనర్చితీరును.—చిర
శ్రేయోభిలాషి, వివేకాసందుఁడు.

116

ఆలోచన, 20-5-1898.

ప్రేమాస్పద—, ... కర్తవ్యమనుదాని కంటు లేదు, లోక
మత్యంత సారభూయిష్ఠము.

ధైర్యోత్సాహవంతుఁడవై యుండుము. “సహి
కల్యాణకృత్ కశ్చిత్ దుర్గతిం తాత గచ్ఛతి—వత్సా!

శుభ మొనరించువాఁ డెన్నఁడును దుర్గతి నొందఁడు.”
(గీత) ... —సదా మీ నివేకానందుఁడు.

117

నై నిటాలులోని యొక మహమ్మదీయునకు

ఆలోచనా, 10-6-1898.

వీయమిత్రునకు—మీ లేఖయందలి విషయములు వివేష
ముగా నామోదింపఁదగినవి ; మన మాతృదేశక్షేమా
రము భగవంతుఁడు మెల్లఁగా నద్భుతసంఘటనలను గలుగఁ
జేయుచున్నాఁడు. మనము వేదాంతమతమన్నను మఱి యే
మతమన్నను, అద్వైతమే సమస్తమతతత్త్వములకును దుది
మాట, సమస్త మతసంప్రదాయములను బ్రేమతో లక్షించు
టకుఁ దగిన యద్వితీయస్థానము. ఇదియే విజ్ఞానవంతమగు
భావి మా నవకోటి మత మగునని మా నమ్మకము.
హిందూలకంటెను నరబ్బులకంటెనుగూడ పూర్వలై న
హిందువు లితర జాతులకంటె ముందుగా నీ సిద్ధాంతమునకు
వచ్చినందులకుఁ బ్రశంసనీయులు కావచ్చును ; ఐనను సమస్త
మానవకోటిని దన యాత్మగనే కాంచునట్టి యనుష్ఠానా
ద్వైతము హిందువుల నడుమ సార్వజనీనముగాఁ బెంపొంద
వలసియున్నది.

ఇకఁ బ్రత్యక్ష వ్యావహారికజగత్తునఁ జెప్పఁదగినంత
వఱి కే మతావలంబులైనను నీ సమత్వము నెన్నఁడైనను
సమీపింపఁగలుగుచో—సర్వసాధారణముగా నిందలి తత్త్వ

మును — అంత రార్థమును — హిందువులు గ్రహించినట్లు గ్రహింపకయే యనుకొందము—వారు మతైవ్వరునుగారు, ఒక్క యిస్లాము మతావలంబులేయని మాయనుభవమును బట్టి తోచుచున్నది.

కావున వేదాంత సిద్ధాంతము లెంత యోగ్యమైనవియు సద్భుతమైనవియు నగుగాక, అనుభవసిద్ధమగు నిస్లాముయొక్క తోడ్పాటులేనిచే జనబాహుళ్యమునకుఁ గేవల నిరుపయోగములని మా నిశ్చితాభిప్రాయము. బైబిలునకును ఖురానునకును వేదములకును సతీతమగు గమ్యమును మానవకోటికిఁ జూపుటయే మాయభిమతము ; ఐనను బైబిలును ఖురానును వేదములను సమన్వయించుట చేతనే యీ కార్యమును సాధింపవలసియున్నది. మతములన్నియు నేకధర్మమును నానావిధములుగా వ్యక్తీకరించుచున్నవని మానవకోటికి బోధింపవలయును. అపుడు ప్రతి వ్యక్తియుఁ దన కత్యంత మనుకూలించు మార్గము నెన్నుకొనఁగలుగును.

హిందూమహమ్మదీయమహామత సమ్మేళనమే—వేదాంతధీశక్తి యిస్లాము శరీరపాటవముతో సంయోగమొందుటయే—యెన్నఁటికైనను మన మాతృదేశాభ్యుదయోపాయము.

ఈ యల్లకల్లోలమునుండియు నీ వివాదములనుండియు భావిభారతవర్షము వేదాంతవైభవముతోడను, నిస్లాముమత శరీరదార్ధ్యముతోడను పరిపూర్ణప్రభాకలితమై, యప్రతి

హతమై వెలువడు చందమున నామనోవీధిని భాసించు చున్నది.

మానవాభ్యుదయమునకు, ముఖ్యముగా మన పేద భారతీయుల—నిరుపేదభారతీయుల—యభ్యుదయమునకు, భగవానుఁడు మిమ్ము మహాసాధనభూతునిఁ జేయుఁగాతమని నిరంతరము ప్రార్థించు మీయాప్తుఁడు, నివేకానందుఁడు.

118

కాశ్మీరము, 25-8-1898.

స్నేహాస్పద—...పరమేశ్వర నిర్మిత ప్రపంచమందలి మహోజ్జ్వల దృశ్యముల నడుమ—భూమి, భూరుహములు, మారుతము, హిమము, మానవాకృతులు మున్నగు వానిమూలమున జగదీశ్వర సౌందర్యమును—బాహ్యము గనే కానిమ్ము—ప్రకటించుచుఁ బ్రకృతినీమంతిని విహారము సలుపు తావులందు—మనోహరమగు జీలమ్నదీ తోయములలో, నానివాసమగు నావయం దటునిటు మెల్లఁగాఁ దేలియాడుచు,—‘నా’ యనునది, తుదకొక లేఖనియైనను, లేకుండ, ఎపుడెచట ననుకూలించునో యపుడచటఁ గుడుచుచు, రెండునెలలుగా సోమరినై, సాక్షాత్తు రిప్ వాన్ విన్ కిల్ (Rip van Winkle) న కాదర్శప్రాయుఁడనై మనుచున్నాను!...

మితిమీటి పనిచేయుచు మనశ్శరీరములను బాడుచేసి కొనకుము. దానివలన లాభములేదు; “కర్తవ్యమను

మధ్యందిన మార్తాండుఁడు తన ప్రచండకిరణములచే మానవాత్మను దహించుచున్నాఁడు” అని సదా మది నుంచుకొనుము. కర్తవ్యాచరణమనునది శిక్షాచూపమున, సాధనరూపమునఁ, గొంతవఱ కావశ్యకమే, అటుపైన నది పీడకల. మనము తోడ్పడినను, దోడ్పడకున్నను సరియే, ప్రపంచము సాగుచునే యుండును, ఆఁగిపోదు. భ్రాంతిమతులమై మనమే మనశ్శరీరములను బాడుచేసికొనుచుండుము. “లోకులు తనయెడ సలుపు ప్రతి దుష్కార్యమునకును లోఁబడుచు, వారిని బాడుచేయునట్టి స్వార్థరాహిత్యము” మితి మీఱిన దురభిమానము కాని మఱియొకటికాదు. మన స్వార్థరాహిత్యముచేఁ బరులను స్వార్థపరులను జేయ మనకధి కారములేదు ; కలదా?...—మీ వివేకానందుఁడు.

119

బేలూరుమఠము, 15-12-1898.

ప్రేమాస్పద—...జగన్మాతయే మనకందఱకును మార్గ దర్శకురాలు ; ఏమి జరిగినను, జరుగనున్నను నామె నియమాధీనమే....—మీ వివేకానందుఁడు.

120

వైద్యనాథము, 29-12-1898.

అభిన్నహృదయ—... ఊరక కాలయాపన చేయుచు బలవంతముగానైనను విశ్రాంతి నొంద యత్నించుచున్నాను. ...—సదా నీ ప్రయపుత్రుడు, వివేకానందుఁడు.

121

బేలూరుమఠము, 11-4-1899.

ప్రీతిభాజన—, ... రెండేండ్ల శరీరరుగ్మత నాయిరువదేండ్ల
యాయువును హత మార్చినది. కాని యాత్మ మాటదు,
మాటునా? ఈ వెఱ్ఱియాత్మారాముఁ డింకను భల్లూకపుఁ
బట్టుతో నొక్కటేభావము నంటిపట్టుకొనియున్నాఁడు. ...
— మీ వివేకానందుఁడు.

122

రిజ్జీ, సెప్టెంబరు, 1899.

ప్రేమాస్పద—, ... అల జగన్మాత కెఱుక, నన్నుఁ గూర్చి
నేఁ జెప్పవలయున దిదియే. ... —మీ వివేకానందుఁడు.

123

న్యూయార్క్, 15-11-1899.

స్నేహాస్పద—, ... మొత్తముమీఁద శరీరస్థితినిగూర్చి నే
నాందోళన మొందవలసిన దేమియు లే దనుకొందును.
నాడీదౌర్బల్యముతోఁగూడిన యిట్టి శరీరమే యొక్కొ
క్కప్పుడు దివ్యగానము నాలపించుటకును మఱియొకప్పు
డంధకారమున మూలుగుటకును సరిగాఁ దగిన సాధనము.
... —మీ వివేకానందుఁడు.

124

రిజ్జీ, 18-11-1899.

ప్రియవర—, ... నీవు వ్యాకులచిత్తుఁడవై యున్నట్లు తోఁచు
చున్నది. చింతింపకు, ఏదియుఁ గలకాలము ఉండఁబోదు.
ఏమైనను సంసారము శాశ్వతముకాదు. ఇందులకు నాకుఁ

జాల సంతోషము, లోకమున నుత్తమోత్తములును ధీరాగ్రేసరులును బాధపడవలసివచ్చుచుండును—ఐన ననేక యుగముల పర్యంతము, సాధ్యమగుచో లోకము చక్కబడు పర్యంతము, ఇహమున—ఈ సంసార స్వప్నమును భేదించు టకైనను—ఇది యొకసాధన. ప్రసన్న చిత్తుడనై యున్న తఱి నేను నాబాధల కానందించుచుండును. ఎవరోయొక రిచట బాధపడవలయును : ప్రకృతి సాగించు మహాయజ్ఞమున నావంతు వచ్చినందుకును నాకానందము, — మీ వివేకానందుడు.

125

లాస్ ఏజ్జలిస్, 6-12-1899.

స్నేహాస్పద—, ఆటవతేదినాటి నీలేఖ యందినది, కాని నాయదృష్టమున నికను ఏమార్పును గలుగలేదు. మార్పు మంచిదనియేనా నీ యభిప్రాయము? ఈ విధముగా దుఃఖానుభవము నామోదించుటయే కొందఱినైజము. స్వదేశీయుల నిమిత్తము నేను తాపత్రయపడియుండనిచో మఱి యెవ్వరి నిమిత్తమో తాపత్రయపడియుండును, సందియము లేదు. ఇది కొందఱి మార్గము — అని నాగట్టి నమ్మకము. మనమందఱము సౌఖ్యమును గోరుదుము, నిజమే, కాని కొందఱు దుఃఖానుభవమున సుఖమందుచున్నారనుట— విచిత్రము, కాదా! ఐనను బాధలేదు. తాని సుఖదుఃఖములు రెండునుగూడ సాంక్రామికములే. తానే భగవంతుడైనచో రోగమునకు బదు లారోగ్యమును సాంక్రామికముగాఁ జేసి యుండునని ఇంగర్ సాల్ (Ingersoll) ఒకప్పుడు చెప్పినాడు.

అధికముగాఁ గాకున్న తుల్యముగానైనను నారోగ్య మనా
 రోగ్యమంతటి సాంక్రమికమేయని, పాప మాతఁ డెఱుఁ
 గఁడు! ఇదియే ప్రమాదము. లోకమున నేను సుఖునై
 యున్నచో బాధలేదు; దుఃఖతుఁడనై యున్నను బాధలేదు,
 —ఇతరులకుమాత్ర మది సంక్రమింపరాదు. ఇదియే గొప్ప
 నేరిమి. ప్రవక్త—ఆచార్యుఁడు — లోకులస్థితినిగూర్చి పరి
 తాపపడ నారంభించినంతనే మొగము ముడుచుకొని గుండెలు
 బాదుకొనుచు, నికఁ బ్రతివారితోడను, “చేదు మేయుఁ”
 డనియు, “బూడిదె బుస్సన్నలుకం” డనియు, “బెంట
 కుప్పలపైఁ గూర్చుండుఁ” డనియు, “మూలుగుఁ” డనియు,
 “విలపింపుఁ” డనియు బోధింప నారంభించును!— ఇట్టి
 వారందఱును దోషభూయిష్ఠులని నాకుఁ దోచుచున్నది.
 ఔను. దోషభూయిష్ఠులే. లోకుల భారమును నీతలపైఁ
 బెట్టుకొన నీవు సంసిద్ధుఁడవైనఁ దప్పక పెట్టుకొనుము. కాని
 నీమూలుగులను శాపములనుమాత్రము మాకు వినఁబడనియ
 కుము. నీబాధలచే మమ్ము భయపెట్టకు, భయపెట్టితివా,
 మాభారములన్నిటితో మేమే నీకంటె మేలైనవారమని
 భావింపఁగలము. నిజముగా లోకుల భారమును దాను
 వహించువాఁడు వారల న్నాశీర్వాదించి తన దారిని దాను
 బోవును. లోకమునఁ జెడుగు లేదని కాదు, కాని దానిని
 దాను స్వయముగా, ఇచ్చార్వకముగాఁ దన మూఁపున
 వహించుచున్నాఁడు కావున నాతఁడు నిందార్వకముగాఁ
 గాని, ఖండనపూర్వకముగాఁగాని, యొక్క మాటనైనను

బలుకఁడు. “ఆనందించుచు దనదారిని బోవలయువాఁడు”
రక్షకుఁడు కాని రక్షితుఁడు కాఁడు.

ఇదియే నేటి యుదయము నేను బొందిన మనోవికా
సము. ఈ వికాసము నా హృదయాంతర్గతమై, నాకుఁ దోడు
నీడయైయున్నఁ జాలును.

రండు, దుఃఖభారమునఁ గ్రుంగుచున్న మీరు మీ
భారమంతయు నాపై నిడి, మీ యిచ్చవచ్చినట్లుచేసి సుఖం
చుచు, నా మనుగడమాటయు మఱచిపోండు. మీరు నాకు
శాశ్వత ప్రేమ పాత్రులని గ్రహింపుఁడు.—మీ తండ్రి
వివేకానందుఁడు.

126

12-12-1899.

అమ్మా—మీ యభిప్రాయమే సరియైనది; నేను క్రూరుఁ
డనుఁ నిజముగా నతిక్రూరుఁడను. కాని మార్దవమనునది
యేమైనను నావద్దఁగాన్పించిన, అది నాదోషము. అది
యింకను స్వల్పముగా, బహు స్వల్పముగా నుండియుండవలె
నని కోరెదను—అది నా దౌర్బల్యము—ఆహా! నా బాధ
లన్నియుఁ దన్నూలముననే. ... నా వత్సలయెడఁ గఠినవాక్కుల
నుపయోగించుచున్నందులకుఁ జాల చింతిలుచున్నాను, కాని
లోకమున మఱి యే యితరులకంటెను నేను వారిని విశేష
ముగాఁ బ్రేమింతునను సంగతియు వా రెఱుఁగుదురు. నాకు
దైవసాహాయ్య ముండియుండవచ్చును—నిజమే, కాని,
యాహా! ఆ దైవసాహాయ్యమునఁ బ్రతిలేశమును నారక్త
మాంసములను బలిగా గ్రహించినది!! అట్లు కానియెడల

విశేషముగ సంతసించెడివాడను, విశేషదార్ధ్యము గలిగి యుండెడివాడను. వర్తమాన పరిస్థితులు నిజముగా నతి విషాదకరముగాఁ దోచుచున్నవి, కాని నేను యోధుఁడను, రణరంగమున యుద్ధమొనర్చుచు మరణింతును—అధైర్య పడను—అందువలననే నా వత్సలను జూచి వెట్టియావేశముఁ జెందుచుండును. పోరాడుఁడని నేను వారికిఁ జెప్పను, కాని నాపోరాటమున కడ్డుపడకుఁడని మాత్రము చెప్పుదును.

...గొప్ప తప్పిదములు చేసియున్నాను, కాని యవి యన్నియు మితిమీరిన ప్రేమమూలముననే సంభవించినవి. ఇస్సీ! ప్రేమ మెంత నింద్యమో! అసహ్యమో! భక్తియను నది నాకు లేకుండిన నెంత బాగుండెడిదోకదా! నిశ్చయముగా! శాంతచిత్తుఁడను గరినాత్ముఁడను నగు నద్వైతినై యుండిన నెంత మేలైయుండెడిదోకదా! సరి, యీ జీవితము గడచినది; ముందుజన్మమునఁ బ్రయత్నింతును, నామిత్రులకు నావలన నాశీస్సులకంటె విశేషముగా బాధయే సంప్రాప్తమైనదని ముఖ్యముగా నిపుడు విచారించుచున్నాను. నే నన్నేషించుచున్న శాంతి—ప్రశాంతి—నా కెన్నఁడును జిక్కలేదు.

పెక్కేండ్రక్రితము హిమాలయములకు, అటనుండి మఱల రాకుండు సంకల్పముతో వెళ్లినాను; నా సోదరి యాత్మహత్యచేసికొనినది, ఆ వార్త నా చెవినిఁ బడినది, హృదయదౌర్బల్యము ప్రశాంతినొందు నాయవకాశమును

గంగపాలుచేసినది!! నాప్రేమాస్పదులకుఁ దోడ్పడుమార్గము నన్నేషించు నిమిత్తము హృదయచార్పల్యమే నన్ను భారత దేశమునుండి బయటికిఁ దఱిమినది. ఇపు డీచట నున్నాను! శాంతిని బడయఁ బ్రయత్నించుచున్నాను, కాని భక్తికిఁ దావలమగు హృదయము నన్ను దానిని గననీయకున్నది. ఎంతసేపు పోరాటము, వేదన; వేదన, పోరాటము! కానిమ్ము, ఇది నావిధి కావున నెంత త్వరితముగా సమాప్తమైన నంతమేలు. లోకులు నన్ను “ఎంత తోచిన నంత చేయువాఁడు” అందుడు, కాని పరిస్థితులను గమనింపుఁడు!!! నాయం దింతటి ప్రేమానురాగములుగల మీకు, అఖండ దయామయురాండ్రగు మీకు. నావలన బాధ కలిగినదని చాల చింతించుచున్నాను, ఐనదేదోయైనది. ఇక సమస్యను బరిష్కరింతును, లేదా, తత్ప్రయత్నమునఁ బ్రాణములు విడుతును. —సదా మీ పుత్రుఁడు, వివేకానందుఁడు.

మఱియొకమాట....మీ లేఖ యందినపిమ్మట నే నిపు డెంతో యుల్లాసముగా నున్నాను, అనేకసంవత్సరములుగా నిట్టి యుల్లాసమును — సంతోషమును—బొందలేదు—“వా గురుకి ఫతె!”* ఔను, బ్రపంచమెదురై రానిండు, పాతాళ మెదురై రానిండు, దేవత లెదురై రానిండు, జగదీశ్వరినే రానిండు. నేను బోరాడదను, విడువను. స్వయముగా భగవానునితోడనే పోరాడుటచే రావణుఁడు మూడుజన్మములలో ముక్తుఁడైనాఁడు! జగ

* అనగా, “జయ గురుదేవ !” యని భావము.

దీశ్వరితో, బోరాడుట మహాత్కృష్టముగదా, . . . —
వివేకానందుడు.

127

లాస్ ఏజ్లిస్, 23-12-1899.

స్నేహాస్పద—, . . . ఏ మైనను నే నారోగ్యముగ నే
యున్నాను. శరీరవిషయమున భయపడవలసినదేమియు
సంభవింపలేదు — నాడీదౌర్బల్యము, అజీర్ణము— ఇవి యే
నన్ను బాధించినవి.

భోజనమునకు ముందు గాఁగాని, తరువాతఁగాని
ప్రతిదినము మైళ్లకొలది నడచుచుందును. ఇప్పుడు
పూర్తిగా నారోగ్యవంతుఁడనై యున్నాను — ఇంకనిట్లే
యుందునని నానమ్మకము.

పరిస్థితులు శుభసూచకముగా నున్నవి. అమ్మయే
యిట్లొనరించుచున్నది. తనపని కానిదే, అమ్మ నన్ను విడువఁ
జాలదు— ఇదియే రహస్యము. . . .

ఇంట్లం డెట్లు ముందంజవేయుచున్నదో చూడుఁడు.
రక్తపాతప్రియులగు వీరు యుద్ధమునుగూర్చి కలవరించుటకు
బదు లిటుపైన నుత్తమాశయములనుగూర్చి చింతించుట
కవకాశము గలుగును. అదియే మనకు దరుణము. పరుగున
వెడలి, మనము పదులకొలది జనులను జేపట్టి, భారతీ
యోద్యమమును జకచక నడిపింపవలయును. . . — వివేకా
నందుడు.

128

లాస్ ఏజ్లీస్, 24-1-1900.

స్నేహాస్పద—, నే నన్నేషించు శాంతియు విరామమును నా కెన్నఁడును లభింపవేమో యని నాభయము, ఐనను అమ్మ నా మూలమున నితరులకు, నా మాతృదేశమున నధమము కొందఱిక్కై నను మే లొనఁగూర్చుచున్నది; ఇది యొక యజ్ఞమను భావమున—ఆత్మసమర్పణ భావమున— నేమి సంభవించినను సరియే యని మనస్సమాధానము నొందుట సులభముగదా! ఒకవిధముగాఁ బ్రతివ్యక్తియు బలియే—ఆహుతియే— మనమందఱము నాహుతులమే. మహారాధన సాగుచున్నది—ఇది మహాయజ్ఞమని భావించి ననే యిందలి పరమార్థము బోధపడును. మనఃపూర్వకముగా నాత్మార్పణమునకు సంసిద్ధులగువారికి విశేషమగు బాధ తొలఁగును. సంసిద్ధులుకాక, ప్రతిఘటించువారో, విధి బలాధీనులై విశేష బాధ ననుభవించుదురు. ఇచ్ఛాపూర్వకముగా బలియగుటకై నే నిపుడు నిశ్చయించుకొనియున్నాను. —మీ వివేకానందుఁడు.

129

లాస్ ఏజ్లీస్, 15-2-1900.

స్నేహాస్పద—, ...నీవు నీ గుణపాతములను నేర్చుకొను చున్నావు— అదియే నేను గోరునది. నేనును నేర్చుకొను చున్నాను; మన మర్హులమైనంతనే ధన మానవ సాధన సంపదలు స్వయముగా మనవద్దకువచ్చి తీరును. నా నాడీ దౌర్బల్యమునకును నీ వీరావేశమునకును జత కుదిరినచో,

నిపుడంతయుఁ బ్రాయీకముగా నల్లకల్లోలమగును. అమ్మయందుచే నా చౌర్యల్యమును దొలఁగించి నీకు సమభావమును నేర్పుచున్నది. ఇక మనకు భయములేదు. ఈసారి మనకు సుస్థిరమగు మే లొనఁగూడును—అని నా నిశ్చయము. ఇకక బుర్రాతనప్రపంచము నుఱ్ఱుఱలూఁపివేయుదము.

అందోళనపడక ధైర్యమున నన్నిటికిని సంసిద్ధుడనగుచున్నాను—ఏమి జరిగినను జరుగనిమ్ము, సిద్ధముగా నున్నాను—తరువాతి యెత్తు—బక్కటియుఁ దప్పి పోరాదు—విజయము నొందితీరవలయును—ఇది తరువాతి కథ. నీవు నాకు అత్యంత ప్రేమాస్పదుడవని గ్రహింపుము.—వివేకానందుఁడు.

130

కాలిఫోర్నియా, 21-2-1900.

స్నేహాస్పద—, నీ లేఖ మూలమున వార్తలను వివరముగాఁ దెలిసికొనఁగలిగినందులకుఁజాల సంతోషము. పాండిత్యము జ్ఞానమును గేవలము పైపై మెఱుఁగులు, కాని సర్వశక్తినిలయము హృదయము. ఇచ్చాజ్ఞానక్రియాశక్తి యంతమగు నాత్మకు నిలయము హృదయమే కాని మెదడు కాదు. “శతం చైకాచ హృదయస్య నాడ్యః—హృదయ నాడులు నూట యొక్కటి,” ఇత్యాది. హృదయముదాపున నుండు (Sympathetic Ganglia అనఁబడు) ప్రధాన నాడీ గ్రంథియే యాత్మదుర్లము. హృదయము నెంతవిశేషముగా వ్యక్తమొనర్పఁ గలుగుదువో యంతటి ఘన విజయమును

సాధింపఁగలుగుదువు. ధీసముద్భవ భావముల నే కొందఱో గాని గ్రహింపజాలరు, కాని యా బాలగోపాలము, ఎల్ల వారును హృదయసంజనిత భావములను—ప్రేమానురాగాదులను—గ్రహింపఁగలరు. కాని మన దేశమున మనము మృతప్రాయులై యున్నవారిని మేల్కొల్పువలసియున్నది. ఇందులకుఁ గొంతకాలము పట్టును, కాని యఖండసహనమును దీక్షయు మీకున్నచో, అచిరకాలముననే విజయము నంది తీరుదురు.

* * * *

కాటకము, వఱదలు, వ్యాధులును జెలరేఁగుచున్న యీ రోజులలో మీ 'కాంగ్రెస్ వారు' ఏరి?—ఎక్కడ నున్నారో నాకుఁ జెప్పఁడు! "ప్రభుత్వమును మా యధీనము చేయుఁడు, మాకు స్వరాజ్యము కావలయును" అనుట తోడనే సరిపోయినదా? మీ మాటలను విను వారేరి? పనిచేసినయెడల నోరు తెఱచి యడుగవలయునా? వేర్వేఱు జిల్లాలలో నీవంటివారు రెండువేలమంది నడుము కట్టుకొని పనిచేయుచున్న ఆంగ్లేయులు తమంత తాము వచ్చి ముఖ్య రాజకీయ విషయములలో మీతో సంప్రతింపరా? "స్వకార్యముద్ధరేత్పాజ్ఞః— ప్రాజ్ఞుఁడగువాఁడు స్వకార్యము నుద్ధరించుకోవలయును,"... "ఒక్కొక్క యి తీయుచు వచ్చిన, కొండయినను దఱుగును." ఒక మహాకార్యము జరుగు సమయమున, రాజమార్గము నిర్మింపఁబడునెడ, అమానుషశక్తి యావశ్యకమగు పరిస్థితులందు బ్రహ్మాండ

మగు నాటంకములను గష్టములను నెదుర్కొనుచు, నేయొక రిద్ద అసాధారణ వ్యక్తులలో నిశ్శబ్దముగా, నిరాడంబరముగాఁ బనిచేయుచుండురు. వేలకొలది జనులు లబ్ధినొందినపుడు కోలాహల ముదయించును, దేశమున నపు డెచటఁ జూచినను హర్షధ్వనులే, జయజయ ధ్వానములే. రథము బయల్పెడలినది. యంత్రము చకచక పనిచేయసాగినది. ఇక నొకపిల్లవాఁడైనను దానిని నడుపవచ్చును, అర్భకుఁడైనను దానివేగము నొకించుక హెచ్చింపవచ్చును. ఒకటి రెండు గ్రామముల కొనర్పబడిన యా తోడ్పాటు, ఇరువదిమంది యనాథవ్యక్తులతోఁ గూడిన యా శరణాలయము, ఆ పదిపదునేనుగురు కార్మికులు—వీరే యనశ్వరమగు బీజమును నాటఁజాలుదురని గ్రహింపుము. వీరిమూలమున సకాలమున వేలకొలదిమంది, లక్షలకొలదిమంది, లబ్ధినొందుదురు. మన కిప్పుడై దాటుగురు సింహసాహస్యాత్ములు కావలసియున్నారు. వీరు దొరకినచో వీరి తోడ్పాటున వందలకొలదిమంది యల్పులైనను నద్భుతకార్యములను గొనసాగింపఁగలరు.

రక్షణ గోరుచు, నీవద్ద కనాథ బాలికలు వచ్చుట తటస్థించుచో, నన్నిటికంటెను ముందుగా వారికి నీవు చేయూత నీయవలయును. లేకున్నచో, ఆ నిర్భాగ్యుర్రాండను క్రైస్తవ ప్రచారకు లెత్తుకొనిపోవుదురు! వారి రక్షణార్థము ప్రత్యేకమైన వసతులును దగిన యేర్పాట్లను సిద్ధముగా లేకున్న నేమి? జగజ్జనని కృపవలన నన్నియు సమకూరును. ఏనుఁగు దొరకినపు డంకుశముకోసము తాప

త్రయపడకుము...నీ చేతికి దొరకినవా రెవరైనను సరియే, వారిని జేరఁదీయుము. లేనిపోని యెన్నికల కిది సమయము కాదు—కాలక్రమమున నన్నియుఁ జక్కఁబడును. ప్రతి మహాకార్యమునను అనేకమైన యాటంకముల నెదుర్కొన వలసియుండును, కాని క్రమముగా దారి తిన్నఁబడును.

...నిర్భయముగాఁ బని సాగింపుము—నీవే వీరుఁ డవు! సెబాసు! దివ్యముగా — ముమ్మాటికిని దివ్యముగా నున్నది—నీవు సాగించుచున్న యుద్యమము! భాగల్పురమున కేంద్రమును నెలకొల్పుట—బడిపిల్లలకు బోధించుట— ఇవన్నియు నుత్కృష్టాశయములు—లేశమును సంఢేహము లేదు. కాని దీనులకు, పేదలకు, చదువుసందె లెఱుఁగని రైతుబిడ్డలకు, కార్మికులకు—వీరి పురోవృద్ధి నిమిత్తమే— మన యుద్యమము; మొదట వీరి యభ్యుదయమునకుఁగాను జేయువలసినదంతయుఁ జేయవలయును— తరువాత, వ్యవధి యున్నచో సంపన్నులమాట చూడవచ్చును. ఈరైతులును ఈ కార్మికులును వీరిపై మనము చూపు ప్రేమ సానుభూతులవలన మనమాటను దలఁదాల్తురు. తమ గ్రామములలోఁ గొంచెము కొంచెముగా ధనము ప్రోగుచేసి కాలక్రమమున సేవాశ్రమమును నెలకొల్పువారు వీరే, క్రమముగా వీరియందుండియే బోధకులు బయలు దేఱుదురు.

పొలముకాపుల బాలబాలికలకుఁ జదువుట, వ్రాయుట మొదలైనవానిని నేర్పి, వారిహృదయమున సదాశయము లను నెలకొల్పుము....తమ స్థితిగతులనుగణించి, తోడ్పా

టును నభివృద్ధియుఁ దమ కెంతయావశ్యకములో వారు గ్రహింపసాగినంతనే నీ యుద్యమము ఫలప్రదమగుచున్నదని, సక్రమమార్గమున సాగుచున్నదని, గుర్తింపుము. ధనికులును సగ్రవర్ణజులును దయాధర్మభిక్షుగాఁ బేదలకుఁ జేయు నల్పమగు తోడ్పాటు చిరస్థాయిగాదు, పైపెచ్చు తుదకది యుభయులకును హానికరమై పరిణమించును... కాని ధనికులకును కార్మికులకును నడుమ కక్షలను, కార్పణ్యములను మాత్రము నీవు వెలువడఁ జేయరాదు—ఈ విషయమున నీవు జాగరూకతతో మెలఁగవలయును. సంపన్నజాతులను దూషింపఁ బోకుము—“స్వకార్యముద్ధరేత్ ప్రాజ్ఞః—ప్రాజ్ఞఃడగువాఁడు స్వకార్యమును జక్కపెట్టుకోవలయును.”

జయ! గురుదేవ! జయ! జగన్మాత! భయమేమి! అవకాశము, ఉపాయము, తద్వినియోగము—అన్నియు స్వయముగనే వచ్చును. ఫలమును నేను లెక్కసేయను. ఈ మాత్రము నీవు చేయఁగలిగితివా, నాకు బ్రహ్మానందము, గ్రంథములు, వాదోపవాదములు, సిద్ధాంతరాద్ధాంతములు— ఇవన్నియు వయఃపరిపాకమున నా కిప్పుడు రోతగా—విషతుల్యముగాఁ—దోచుచున్నవి. కార్యశూరులను నేను శిరసావహింతును. ఇది నిశ్చయమని గ్రహింపుము. వ్యర్థవాగ్వాదములును లేనిపోని యట్టహాసమును జగద్దితాచరణము నిసుమంతయు సాగనీయక, మనకాలమును శక్తిసామర్థ్యములను హరించివేయుచున్నవి. “మాభీః—భయములేదు.” వహావా! వీరుండనఁగా నీవే! గురుదేవుఁడు నీ హృదయమున

నధివసించుఁగాక! జగజ్జనని నిన్ను నడిపించుఁగాక! —
మీ స్నేహాస్పదుఁడు, వివేకానందుఁడు.

131

శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, 4-3-1900.

వైమాన్పద—, పనిచేయవలయునని నేను గోరను. ప్రశాంతముగా నుండి విశ్రాంతి నొందవలయునని కోరెదను. ఇందులకుఁ దగు దేశకాలములును నాకుఁ దెలియును. కాని, విధి నన్ను “పనిచేయుము, పనిచేయుము” అని ముందునకుఁ ద్రోయుచున్నట్లు తోఁచుచున్నది. వధశాలకుఁ గొఱుడాతోఁ దొలఁబడుచుండ, బాటవక్తనున్న పచ్చికను బట్టెడు తొందర తొందరగాఁ గొఱికి నమలుచుండునట్టి పశువులవంటివారము మనము. శోకమూలము, రోగమూలము, మఱియెన్నిటికో మూలమునగు భయము—ఇదియంతయు మన కర్మము. ఒరుల కెక్కడ హాని చేయుదుమో యను మితిమీఱిన భయమువలననే వారికి మఱింత హానిచేయుచుండుము. చెడుగును గీడును దొలఁగించుకొనవలయునని విశ్వప్రయత్నముచేయుచు వానిబారినే పడుచున్నాము.

ఏమి యరరహితమైన యభిమానమున కధీనుల మగుచున్నాము!! ఈ యభిమానాదులవలన మనకేమియు లాభములేదు, దేనిని మనము తొలఁగించుకొనఁగోరుచుండుమో, యా దుఃఖమునకే యవి మనలను గుఱిచేయుచుండును.

నిర్భయులమై, సాహసాన్వితులమై, దేనిని లక్ష్యపెట్ట
కుండుట — ఓహో! ఎంతటి మహాభాగ్యము!...—మీ
వివేకానందుడు.

132

శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, 25-3-1900.

ప్రేమాస్పద—, నాకిపు డారోగ్యమును విశేషమైన బలమును
గలుగుచున్నవి. మోక్ష మతిసన్నిహితమై యున్నట్లు
నాకొక్కొక్కప్పుడు తోచుచుండును; రెండేండ్లనుండి నే
ననుభవించుచున్న యాతనలన్నియు నా కనేకవిధముల
గొప్పగుణపాతములై నవి. అనుభవకాలమున మన కీక
తరణోపాయములేనట్లు తోచినను, పర్యవసానమున మే
లొనఁగూర్చుటకే వ్యాధియు దురదృష్టమును సంభవించు
చుండును.

నే నఖండ నీలాకాశమను; నాపై నెన్నిమబ్బులు
గుమికూడినను నే నఖండ నీలాకాశమనే.

నాకును బ్రతివ్యక్తికిని స్వభావసిద్ధమని నే నెఱింగి
యున్న ప్రశాంతి ననుభవింపఁ బ్రయత్నించుచున్నాను.
పైపై మెఱుఁగులతోఁ గూడిన యీ యస్థిపంజరములవలనను
సుఖదుఃఖాత్మకమైన యీ మాయాస్వప్నములవలనను నేమి
ప్రయోజనము?

నా స్వప్నము లంతరించుచున్నవి. ఓం తత్ సత్!
—మీ వివేకానందుడు.

133

శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, 28-3-1900.

వ్రీతిభాజన—, నీ యదృష్టమును గని బ్రహ్మానందపడు చున్నాను. మనము చలింపనిచోఁ బరిస్థితు లనుకూలపడి తీరును...తీవ్రముగాఁ బనిచేయుచున్నాను—తీవ్రముగాఁ బనిచేసినకొలఁదియు దేహస్థితి బాగుపడుచున్నట్లు తోఁచు చున్నది. ఈ యనారోగ్యము నాకుఁ జాల మేలు చేసినది— నిశ్చయము, అనాసక్తి యనఁగా నేమో నిజముగా నాకు బోధపడుచున్నది. అచిరకాలముననే పరిపూర్ణముగా ననాసక్తుడను గాఁగలనని నా యాశయము.

ఒకే కార్యమునం దాసక్తులమగుటకై మన శక్తి సామర్థ్యముల నన్నిటి నేకాగ్రమొనర్చి ప్రయోగించు చుండుము, కాని దానితో సమముగాఁ గష్టమగు మిగిలిన యంశమున—ఏ కార్యమున నిమగ్నులమై యున్నను క్షణములోఁ దద్విషయమున ననాసక్తులము కాఁగలుగుటకై—ఎన్నఁడును శ్రద్ధవహింపము.

ఆసక్తియు ననాసక్తియు రెండునుగూడ పూర్ణ వికాసము నొందినప్పుడే మానవుఁడు మహాత్ముఁడును సుఖయుఁ గాఁగలఁడు.

...ప్రతిదినము, ఉదయ సాయం సమయములందుఁ బనిచేయుచు, నెపు డేది ప్రాప్తించునో యపుడు దానిని భుజించుచు—రాత్రి పండ్లెండు గంటలకుఁ బండుకొను చుండును—కాని యేమి గాఢ నిద్ర!! ఇంతకు ముం దెన్నఁ

డును నిట్టి నిద్రపోయియెఱుఁగను!! ఆప్తుఁడు, ఆశీర్వాద కుఁడు, వివేకానందుఁడు.

134

షికాగో, 6-4-1900.

ప్రేమాస్పద—, ...మనస్సు సర్వగతము, ఎచట నుండి యైనను నొరుల మనోభావములను గ్రహింపవచ్చును, స్వయముగా వినవచ్చును....—మీ వివేకానందుఁడు.

135

అమెరికా దేశీయుఁడగు నొక మిత్రునకు

శాన్ ఫ్రాన్సిస్కో, 7-4-1900.

కొని యిపుడు నెమ్మదిగా, ప్రశాంతముగా నున్నాను— మునుపెన్నఁడును నిట్టి ప్రశాంతి ననుభవించి యెఱుఁగను. స్వశక్తినే నమ్ముకొని తీవ్రముగా, మహానందముగాఁ బని చేయుచున్నాను. పని చేయుటకే నా కధికారము, మిగిలిన దంతయు జగన్మాత కెఱుక.

నే ననుకొనినదానికంటె విశేషకాల ముండి యిచటఁ బనిచేయవలసియుండునని మీరు తెలిసికొనవచ్చును. కాని కలవరపడకుఁడు, నాసమస్యల నన్నిటిని నేనే పరిష్కరించు కొందును. నా కిప్పు డేలోటును లేదు: మఱియు యథార్థము గ్రహింప నారంభించుచున్నాను. విజయము నన్నుఁ బెడ దారిని బెట్టియుండెడిది, నేను సన్న్యాసినను సత్యమును విస్మరించి యుండెడివాఁడను. కావుననే అమ్మ నా కీ యనుభవమును గూర్చుచున్నది.

నా నొక శాంతిసందీప్త రక్షణస్థానమును—ఎం దుండి పునరావృత్తి లేకుండునో యట్టి గమ్యమును—సమీ పించుచున్నది. జయ! మాత! జయ! జగన్మాత! నా కిప్పు డే కోరికయు నే యాశయును లేదు. జగన్మాతృకటాక్షము! రామకృష్ణుని దాసుడను నేను; కేవల యంత్రమను. మఱేమియు నాకుఁ దెలియదు, తెలిసికొనవలయుననియు లేదు. జయ! శ్రీగురుదేవ! జయ! శ్రీగురుదేవ!

136

అమెరికాదేశీయుఁడగు నొక మిత్రునకు

అలపేడ, కాలిఫోర్నియా, 12-4-1900.

అమ్మ మఱల ప్రసన్నురాలగుచున్నది. పరిస్థితులు శుభ సూచకమై యున్నవి, ఉండితీరవలయును.

కర్మ మెప్పుడును దోషభూయిష్ఠము. అనారోగ్య రూపమున నీ దోష సంచయ ఫల మనుభవించినందులకు నాకు సంతోషము. తన్నూలమున మఱిత మనఃప్రసాదము లభించినది. ఇదివఱ కెన్నఁడును ననుభూతముకాని యొక విధమైన మార్దవమును బ్రశాంతియు నిపుడు జీవితమున భాసించుచున్నవి. ఏ కార్యముననైనను నాసక్తుఁడ నగు విధానమును ననాసక్తుఁడనగు విధానమును నిపుడునేర్చుకొను చున్నాను, సంపూర్ణ మనోనిగ్రహము లభించుచున్నది....

స్వకార్యమును అమ్మయే చేసికొనుచున్నది; కావున నే నిపు డంతగాఁ దాపత్రయపడుటలేదు. నావంటి మిడుతలు వేలకొలది యనుక్షణము నంత మొందుచుండును. ఐనను

నామె కార్యము సాగుచునేయుండును. జయ! మాత!... కేవలఁడనై మాతృసంకల్పప్రవాహమునఁ గొట్టుకొనిపోవుచున్నాను—ఇదియే నా జీవిత కథ. ఏ క్షణమున నిందులకు భిన్నముగా వర్తింపఁ బ్రయత్నించినో యా క్షణముననే హానిపొందియున్నాను. మాతృసంకల్పమే నెఱవేఱుఁగాక!

ఆత్మశాంతి నందుచు, నానందమయుఁడనై మునుపటి కంటె విశేషముగా సన్న్యాసినై మనుచున్నాను. ఆప్తప్రేమ యనునది నానాటికి క్షీణించుచున్నది, మాతృప్రేమ వికసించుచున్నది. దక్షిణేశ్వరవన వటవృక్షముక్రింద శ్రీరామకృష్ణ నితో జాగరమునఁ గడపిన దీర్ఘరాత్రములు తలఁపునకు వచ్చుచున్నవి. ఇక నుద్యమమో? ఉద్యమ మేమి? ఎవరి యుద్యమము? ఎవరినిమిత్తము నేను గృహిచేయవలయును?

నేను ముక్తుఁడను, జగన్మాత యొడిలోని బిడ్డను. కర్మమొనరించుచున్నదియుఁ గ్రీడించుచున్నదియు నామెయే. నా సంకల్పము దేనికి? ఎందులకు? నా సంకల్పమును గార్యాలోచనలును లేకయే, కేవల మామె యిచ్చానుసారము విషయములును బరిసితములును సమకూడినవి, పోయినవి. మనము ఆమె చేతిలోని కీలుబొమ్మలము.

137

మిస్ మెక్లెడ్ (Miss MacLeod) అను శిష్యురాలికి

ఆలమేడ, కాలిఫోర్నియా, 18-4-1900.

...కర్మమొనర్చుట కష్టసాధ్యము. నా విధ్యుక్త కర్మ మింక శాశ్వతముగా నంతమొందుఁ గాక యని, నా

మానసము జగన్మాతృభావమున లీనమగుఁ గాక యని, నా నిమిత్తము ప్రార్థింపుము. ఆమె యుద్యమ మామెకే తెలియును.

* * *

నా కఖండ మనశ్శాంతి లభించినది. శారీరవిశ్రాంతి కంటె నాత్మశాంతిని నే నెక్కు- డనుభవించుచున్నాను. జీవితయుద్ధములోని జయాపజయములు సమాప్తములై నవి. మూటకట్టుకొని ప్రయాణమునకు సిద్ధముగా నున్నాను. అల జగద్రక్షకుని యాజ్ఞకై నిరీక్షించుచున్నాను.

శివా! సర్వేశ్వరా! ఈ నా నాక నద్దరిఁ జేర్చుము!

...దక్షిణేశ్వరవన వటవృక్షముక్రిందఁ గూర్చుండి, రామకృష్ణవచనామృతమును సమ్మోహితుఁడనై క్రోలు బాలుఁడనే కదా నేను! అదియే నా సహజస్థితి. కర్మము, ఉద్యమము, జగద్గితము మున్నగునవన్నియు నవాంతరముగా నామీఁదఁ బడినవి. అతని కంఠస్వరమే, నన్నుఁ బులకిత గాత్రు నొనర్చు నాతని కంఠస్వరమే, నా కిప్పుడు వినవచ్చు చున్నది. బంధములు నడలుచున్నవి. ప్రేమానురాగము లింకిపోవుచున్నవి. కర్మము రసహీనముగాఁ దోచుచున్నది. జీవితవ్యామోహము తొలఁగిపోయినది. అదిగో, సర్వేశ్వర వాణి వినవచ్చుచున్నది! “వచ్చుచున్నాను. తండ్రీ! వచ్చుచున్నాను,” “గతార్థములను దలఁపక నన్ననుసరింపుము” అనుచుంటివా? “తండ్రీ! ఇదిగో, వచ్చుచున్నాను!”

...నిర్వాణము నా యెదుట దీపించుచున్నది. అసంతము, నిస్తరంగము నగు నా యనంత శాంతిసాగరమే నన్నావరించియున్న దనేకపర్యాయములు.

జన్మించినందులకు నే నానందించెదను; కష్టములనుభవించినందుల కానందించెదను; మహాప్రమాదములఁ బాల్పడినందుల కానందించుచున్నాను; శాంతిసాగరమున లీనమగుట కమండానందము నొందుచున్నాను. బద్ధునిగా నొక్క ప్రాణినైనను విడువను, బంధములు నాపై వైచుకొనను. విదేహముక్తి కలిగినను జీవన్ముక్తియే లభించినను సరియే; ఈ శరీరమందలి పూర్వ పురుషుఁడు వెడలిపోయినాఁడు. మఱల రాఁడు!

ఇందున్న గురువు, నాయకుఁడు, ఆచార్యుఁడు, వెడలిపోయినాఁడు; — బాలకుఁడు, విద్యార్థి, సేవకుఁడు మాత్రమే నిలిచియున్నాఁడు.

...ఎవ్వరితోడను నాకు జోక్యము వలదు. నాకేల? నాయకపదవిని విడిచివెట్టి చాలకాలమైనది. ఇకఁ గంత మెత్తుటకు నా కేధికారములేదు. కాలప్రవాహమునందుఁబడి కొట్టుకొనిపోవునపుడే నా కఖండానందము, అట్టినిమేషములే నా జీవితమున మహోత్తమానందసమయములు. ... కాలప్రవాహమును నా చేయివైచి కలఁచి యీ మహాద్భుతప్రశాంతిని, ఇదియంతయు మహామాయ యని తోఁపించెడి యీ యఖండప్రశాంతిని, భేదింప నే సాహసింపను!

నా కర్మమునకు ముందు వాంఛకలదు, నా ప్రేమ ముందు వ్యక్తిభావమున్నది, నా పవిత్రతముందు భయమున్నది, నా గుడుత్వమునకు ముందున్నది యధికారత్వమ్! ఇప్పుడివి యన్నియు సమసిపోవుచున్నవి. కాలప్రశాంతివాహి నీతరంగములయందుఁబడి కొట్టుకొనిపోవుచున్నాను. తల్లీ! వచ్చుచున్నాను. నన్ను నీ యొడిలోఁ గూర్చుండఁబెట్టు కొనుము! లోకాతీతలోకమున నీయిచ్చవచ్చినచోటికి నన్నుఁ గొనిపోమ్ము. నే నిక కర్తనుగాను, సాక్షీభూతుఁడను. తల్లీ! వచ్చుచున్నాను!

ఆహా! ఏమి ప్రశాంతిమయము! నా భావము లతి దూరమునుండి, హృదయాంతరాళమునుండి, వెలువడుచున్నట్లు తోచుచున్నది. ఆ ధ్వను లస్పష్ట రహస్యములవలె వినవచ్చుచున్నవి. ప్రసన్నునినొందుటకు ముందు కొలఁది నిమేషములు విషయములు ప్రేమానురాగ భయోద్వేగాది రహితములై ఛాయామాత్రముగాఁ దోచుతఱి ననుభూతమగు ప్రశాంతి, — ఏకతమునఁ జిత్రప్రతిమాది పరీవృత్తుల మైయున్న యెడ ననుభూతమగు శాంతి—యఖండశాంతి— మధురప్రశాంతి యెల్లడలను భాసించుచున్నది.... ప్రభూ! వచ్చుచున్నాను.

జగము ఊన్నది, కాని మనోహరముగ నున్నదా? — లేదు; అసహ్యముగను లేదు. ఎట్టి రాగద్వేషములను గల్గింపని బాహ్యస్పర్శమాత్రముగ నున్నది. ఆహా! ఏమి

యీ యానందము! సమస్తము యోగ్యమై, మనోజ్ఞమై కాన్పించుచున్నది. సుఖదుఃఖాది ద్వంద్వములు తొలగిపోవుచున్నవి, శరీరస్పృహయే తొలగిపోవుచున్నది. ఓం తత్ సత్! ...—ఆప్తుఁడు, విశ్వసనీయుఁడు, వివేకానందుఁడు.

138

ఆంగ్లేయుఁడగు నొక శిష్యునకు

కాన్ ఫ్రాన్సిస్ కో, 26-5-1900.

సమస్త శుభములును నీ కొనఁగూడుఁగాక! ఎంతమాత్ర మధైర్యపడకుము. “శ్రీ వా గురు! శ్రీ వా గురు!” (శ్రీ గురునకు జయము! శ్రీ గురునకు జయము!) నీవు తాత్రపరాక్రముఁడవు. రణరంగమున మృత్యువేషము మన కాషాయము. ఉద్యమార్థము ప్రాణసమర్పణమే—విజయము కాదు—మనగమ్యము. ‘శ్రీ వా గురు!!!’

దుష్టవిధి కల్పించెడి యావరణ మంధకారబంధురము. కాని నే నధీశుఁడను. నా చేయి యెత్తినంతనే, అదిగో, చూడు, అది పటాపంచలైపోవుచున్నది! ఇదంతయు వట్టి భయము. భయమునకు నేను భయహేతువను, భీతికి భీతి కారకుఁడను, నిర్భయుఁడను, అద్వితీయుఁడను, విధినియా మకుఁడను, కర్మనిర్మూలకుఁడను. ‘శ్రీ వా గురు!’ వత్సా! సుస్థిరుఁడవై యుండుము, కాంచనాదులకు దాసుఁడవు గాకుము, ఇటు లుంటివా. మనదే విజయము!

139

న్యూయార్క్, 2-7-1900.

ప్రేమాన్నద—, ... నే నెప్పుడును జెప్పెడిరీతిని జగదీశ్వరికే యెఱుక. జగదీశ్వరినిఁ బ్రార్థింపుము. నాయకత్వము వహించుట మహాకష్టము—సంఘమునకు నాయకుఁడు తన యాత్మను బలి యాయవలసియుండును....—మీ వివేకానందుఁడు,

140

ఫ్యారి, 25-8-1900.

ప్రేమాన్నద—, ... ఉద్యమమున నే యధికారమును పదవియు నిలుపుకొనలేదు కావున నే నిపుడు బంధవిముక్తుఁడను. రామకృష్ణ సేవా సంఘము (Ramakrishna Mission) నకు అధ్యక్షపదవిని వదలుకొన్నాను.

మఠాదు లిపుడు నేనుదక్క మిగిలిన (రామకృష్ణ) శిష్యులకు చెందును. అధ్యక్షత యిపుడు బ్రహ్మానందునిది, అనంతరము క్రమముగా ప్రేమానందాదులకు సంక్రమించును.

భారమంతయు నాపైనుండి తొలఁగిపోయినందులకు నాకు మహానందము, నా కిపుడు హాయిగానున్నది....

ఎవ్వరిపక్షమునను నే నిక వ్యవహరించునట్టివాఁడను గాను. ఎవ్వరితోడను నా కికఁ బెచీగాని, పూచీగానిలేదు.

... ఒకవేళ మఱి యే దుర్గుణములతో జన్మించినని భావించినను, అసూయ, దురాశ, అధికారవాంఛయు నను

నవి నాకు జన్మమునుండియు లేవని నీవు రూఢిగాఁ దెలిసికొనవలయును.

...హృదయపూర్వకముగా నీ వుపాసించుచున్నచో, అమ్మయే నీకు దారిచూపును—ఇంతవఱకే నాకుఁ దెలియును.

...నీకు మే లగున దొరులకుఁ గాకపోవచ్చును—ఈ సంగతి మఱచి, పాశ్చాత్యులు, అది యేమి చిత్రమోకాని, తమకు మేలుగాఁ దోచినదాని నవలంబింపఁ బరులను బలాత్కరింపఁ బూనుచుందురు....

మిత్రులు కానిమ్ము, శత్రువులు కానిమ్ము—సుఖ దుఃఖాదుల మూలమునఁ గర్మానుభవమునొంద మనకుఁ దోడ్పడుటకు వారందఱును నిమిత్తమాత్రులు, జగదీశ్వరి కధీనులు. కావున నెల్లరను నామె రక్షించుఁగాక!

నకల శుభములును నీ కొనఁగూడుఁగాక!—ఆపుఁడు, విశ్వసనీయుఁడు, వివేకానందుఁడు.

141

ప్ర్యాఠి, 28-8-1900.

స్నేహాస్పద—, ...దేవుని ధర్మమా యని సంసారము మిథ్య, అశాశ్వతము. భావిప్రపంచము వర్తమాన ప్రపంచముకంటె మేలై యుండు టెట్లు? అదియు దీని ఫలితమే కావున నింతకంటె నధ్వానముగానిచో, నధమము దీనివలెనే యుండవలయునుగదా!

స్వప్నములు, ఓహో! స్వప్నములు! సంసార స్వప్నమును గనుచునే యుండుండు! స్వప్న మనెడి యింద్రజాలమీ సంసారకారణము, సంసారవిమోచనకారణమును....

ఇచటి...వీ రి తో మాటలాడుచు ప రాసు భాష (French) నేర్చుకొనఁ బ్రయత్నించుచున్నాను. కొందఱపుడే మెచ్చుకొనుచున్నారు. అనంత జగద్రహస్యమును—తలయుఁ దోఁకయు లేని కర్మమనెడి దారపుఁగండెను—దేని కొన నెవ్వరును గనుఁగొనరో, ఐనను బ్రతివ్యక్తియుఁ దనమట్టు నకుఁ దాను, అధమము కొంతసేపటివఱకై నను—క్షణ కాలము తనవెఱ్ఱికిఁ దా నానందించుట కనుఁడు—కనుఁగొని నట్లే తలఁచుచుండునో, యట్టి కర్మరహస్యమునుఁగూర్చి లోకమంతటితోడను ముచ్చటింపవలయును.

నరి, యిపుడు ఘనకార్యములను జేయవలసియున్నది —కాని ఘనకార్యము లెవరికిఁ గావలయును? అదేరీతి నల్పకార్యముల నేల చేయరాదు? అవి యెట్టివో యివియు నట్టివే. అల్పకార్య మహత్త్వము—ఇదియే గీతోపదేశము. ఆ పురాతన గ్రంథమునకు జయము!!

శరీరమునుగూర్చి చింతించుటకు నాకంతగా వ్యవధి లేకపోయినది. కావున నది బాగుగానే యుండవలయును. ఇచట శాశ్వతముగా బాగుగా నుండున దేదియులేదు. మన మపుడపుడు శరీరాదులను మఱచియుందుము — ఆరోగ్య మన్నను సౌఖ్యమన్నను నదియే.

ఈ జగన్నాటకమున మనము మన పాత్రలను—అవి మంచివగుగాక, చెడ్డవగుగాక—నిర్వహించుచుందుము.

మనస్వప్నము ముగిసినంతనే, రంగమును వీడినంతనే, మనఃపూర్వకముగా నవ్వుచుందుము — ఇదియే నా నిశ్చయము.—మీ వివేకానందుడు.

142

బేలూరుమఠము, 11-12-1900.

స్నేహాస్పదురాలగు—... సెవియరు సేనాని (Captain Sevier) కొలఁది దినముల క్రితము గతిచెను—ఈ రీతిగా నిరువు రాంగ్లేయులు * మనకోసము, హిందువులకోసము, తమ జీవితములను సమర్పించినారు. స్వమతార్థము ప్రాణ త్యాగమనఁగా నిదియే....—సత్వైక శరణుఁడు, సదా మీ వివేకానందుడు.

143

ఒక వంగదేశీయ నారీమణికి

వైద్యనాథము, 23-12-1900.

అమ్మా నీ లేఖ యందినది. బ్రహ్మానందము. నీ యభిప్రాయము సరియైనదే. “స ఈశః అనిర్వచనీయ ప్రేమ స్వరూపః—ఆ యీశ్వరుఁ డనిర్వచనీయ ప్రేమస్వరూపుఁడు.” నారదునిచే బేర్కొనఁబడిన యీ భగవల్లక్షణము

*మఱియొకరు జె. జె. గుడ్విన్. ఈతఁడు స్వామి యుపన్యాసములకు సంక్షిప్త లేఖకుఁడు. స్వామి యీతనిఁ గూర్చి “నా కుడి భుజము” అని వచించియున్నాఁడు.

ప్రత్యక్షగోచరమనియు సర్వవిధములను నెల్లరచే నంగీకరింపఁ బడినట్టిదనియు నా నిశ్చయము—నా జీవితానుభవము.... వ్యష్టి యనుదానికి వ్యక్తిగతస్వాతంత్ర్యము కలదా? కలదనిన నది యెంతవఱకుండవలయును? వ్యష్టి తన యిచ్చను సౌఖ్యమును సమష్టి నిమిత్తము సమర్పింపవలయునా? వలదా? అనునవి ప్రతి సమాజమును గలవరపఱచుచున్న సమస్యలు.... ఆధునిక శాస్త్రాత్మక సమాజము నివి యల్ల కల్లోల మొనర్చుచున్నవి. వ్యక్తిగతస్వాతంత్ర్యమును సమాజాధిపత్యమునకుఁగాను ధారపోయవలయునని తెలుపు వాదము సామ్యవాదము (Socialism) అనియు వ్యక్తిపక్షమును బ్రకటించు పాదము వ్యక్తివాదము (Individualism) అనియు వ్యవహరింపఁబడుచున్నవి.

వ్యక్తిని శాశ్వతముగా సమాజమున కధీన మొనర్చుటవలనను, నిర్బంధపూర్వక శిక్షా సంప్రదాయముల మూలమునఁ గలుగు స్వార్థత్యాగమువలనను బ్రాప్తించు ఫలమునకు మన మాతృభూమి దివ్యనిదర్శనము. ఈ దేశమున శాస్త్రవిధుల ననుసరించియే జనులు సంతానముఁ గనుచుందురు, యావజ్జీవము శాస్త్రవిధిని షేధముల ననుసరించియే వారి భోజన పానములు జరుగుచుండును, వివాహోది సంస్కారములును నట్టివే; తుదకు వారు మరణించుటయు శాస్త్రవిధి ననుసరించియే. ఇందుఁ గల యొక గొప్ప సుగుణము వినా యీ కఠిన శిక్షణమంతయు దోషయుక్తము. సుగుణ మేమనఁ, దరతరములనుండియుఁ బ్రతిదిన మభ్యస్తమై

యుండుటచే నల్పప్రయత్నముతోడనే చాల చక్కగా నేయొకటి రెండుపనులో జనులు చేయఁగలుగుచుండుడు. మూడు మట్టిగడ్డలయొక్కయుఁ గొన్ని పుడకలయొక్కయు సాయమున నీవేళమందలి వంటవాఁడుకాని, వంటకత్తెగాని సిద్ధము చేయఁగలుగు రుచ్యమగు నన్నమును గూరయు భూతలమున మఱియెచ్చటను లభింపవు. ఇత్స్వాకులనాఁటి సాధన సామగ్రియగు నొక్కరూపాయి విలువగల మగ్గముతో, చిన్న గోతిలో నుంచఁబడిన కాళ్లతో, గజ మిరువదిరూపాయిలు ఖరీదుచేయు నన్నని జరీబట్టలను నేయుట యీ దేశమున మాత్రమే సాధ్యము. చినిగిపోయిన యొక చాప, ప్రమిదలోఁ బెట్టఁబడిన యాముదపుదీపము* ఇటువంటి సాధన సంపదచేఁ బండితప్రకాండు లుత్పన్నమగుచుండుట యీ దేశముననే. అంగవైకల్యపు టందవికారపుఁ బెండ్లాము నెడ నఖండ క్షమాశీలమగు ననురాగమును, అభాగ్యపు టవక తవక వ్యక్తియైన మగనియెడ నా జన్మాంతమగు పతిభక్తియు సాధ్యమగుచుండుట యీ దేశముననే. ఇంత వఱకే సులక్షణములు.

కాని యివియన్నియుఁ గేవల నిర్జీవయంత్రములవలె నడుచు జనులచే నొనర్పఁబడుచున్నవి; మనోవ్యాపారదక్షత లేదు, హృదయవికాసములేదు, జీవచైతన్యములేదు, ఆశా ప్రసారములేదు, ఇచ్ఛాప్రకోపములేదు, ఆనందోత్కర్ష లేదు, తీవ్రదుఃఖానుభూతియు లేదు; నిర్మాణ ప్రతిభాసంచలనము లేదు, నూతనతత్త్వ జిజ్ఞాసలేదు, నూతనవిషయ గుణగ్రహ

ణమే లేదు. ఇట్టి మానసమునుండి మబ్బులెన్నఁడును దొలఁగవు. ఉదయభాను సందీప్తచిత్ర మీ హృదయమును రంజింపఁ జేయఁజాలదు. ఇంతకంటె నున్నతస్థితి కలదా, లేదా యను విషయమే మనస్సునకుఁ దట్టదు; తట్టెనో, నమ్మకము కలుగదు; కలిగెనో, ప్రయత్నము కొఱవడును: ఒకవేళ ప్రయత్నము నబ్బెనో, ఉత్సాహలోపము దానిని నాశనముచేయును.

నియమానుసారము మనుటవలన మాత్రమే యశాన్న త్యము గలుగుచో, వంశానుగతాచార సంప్రదాయములను 'తు, చ' తప్పకుండఁ బరిపాలించు టాక్కటియే సుగుణ మగుచో, నొక చెట్టుకంటె విశేష సుగుణసంపన్నుఁ డెవ్వఁడో, ఒక రైలుబండికంటె విశేషభక్తుఁడును విశేష మహనీయుఁడును నెవ్వఁడో, చెప్పఁడు. తాయి ప్రకృతి నియమము నుల్లంఘించు టెవ్వరైనను నెన్నఁడైనను జూచిరా? పశువులు పాపముచేయు టెవ్వరైనను నెఱుఁగుదురా?

పెద్ద స్త్రీమరు, బ్రహ్మాండమైన రైల్వేఇంజను నడచును, తిరుగును, పరుగెత్తును; కాని వానికిఁ దెలివిలేదు. అదిగో, ఆ రైలుపట్టానుండి ప్రాణరక్షణార్థము కదలిపోయిన యా పురుగున్నదే, — అది యేల తెలివి కలది? యంత్రమున నిచ్చాశక్తి లేదు, యంత్ర మెన్నఁడును నియమొల్లంఘనము చేయఁగోరదు; పురుగో, నియమము సతిక్రమింపఁగోరును, నియమమున కెదురుగాఁ బోవును—జయాపజయముల విష

యము వేఱుమాట—కావున నది తెలివిగలది. ఈ యిచ్చ నెంత జయప్రదముగాఁ బ్రకటింపఁగలుగునో జీవి యంత యున్నతవర్గములోనిది, తదీయసౌఖ్యమును నంతటి విశేషము. పరమేశ్వరేశ్చ సంపూర్ణ ఫలప్రదము కావున పరమేశ్వరుఁడు పురుషోత్తముఁడు.

విద్యయనఁగా నేమి? పుస్తక పాండిత్యమా? కాదు. వివిధశాస్త్రజ్ఞానమా? అదియుఁ గాదు. ఇచ్ఛావాహినియుఁ దద్వ్యక్తికరణమును నే శిక్షవలన స్వాధీనమై ఫలప్రద మగునో యదియే విద్య, అదియే విద్యాభ్యాసము. దేనివలనఁ దరతరములనుండియు నిరంతర బలాత్కారముచే నిచ్ఛాశక్తి స్తబ్ధమై, నేఁ డించుమించుగా వినాశముపాలైనదో, దేని ప్రభావమున నూతనభావముల మాట యటుండ, పూర్వ భావములును నొకటాకటిగా నంతర్ధానమగుచున్నవో, అదియా విద్యాభ్యాసము? ఎయ్యది మానవుని మెల్లఁగా యంత్రముగా మార్చివేయుచున్నదో, అదియా విద్యాభ్యాసము?—అలోచింపుఁడు. యంత్రప్రాయముగా సజ్జనులమైయుండుటకంటె స్వతంత్రేశ్చాజ్ఞానప్రేరితులమై తప్పు చేయుటయైనను దివ్యమని నా యభిప్రాయము. మట్టిముద్దల వంటి, నిర్జీవయంత్రములవంటి, గులక రాళ్ల కుప్పవంటివారి వలన నేర్పడిన కూటమును సమాజ మనఁదగునా? అట్టి సమాజము బాగుపడు శుట్లు? అభ్యుదయమనునది దాని వలన సాధ్యమైనచో శతాబ్దములకొలఁది మనము బానిసలమై యుండుటకుబదులు ప్రపంచమున మహోత్తమజాతియై

యుందుము. నిరక్షరాస్యులతోడను మూఢులతోడను నిండి యుండుటకు బదులీ భారతభూమి శాశ్వత విద్యాలయమై దీపించెడిది.

అగుచో, స్వార్థత్యాగము సుగుణము కాదా! బహు జన హితార్థము, బహుజన సుఖార్థము, ఒక్కని హితమును సుఖమును దృఢించుట మహోత్తమ ధర్మము కాదా? నిశ్చయముగా; కాని (వంగ దేశమున) సామ్యము చెప్పు నట్లు, “తోముకొనుటచే సౌందర్యము తెచ్చుకోగలమా?” “బలాత్కరించుటచే ప్రేమ పుట్టింపగలమా?” “అభావే విరక్తి” యనునట్లు బిచ్చగాని వైరాగ్యమున ఘనత యేమున్నది? నపుంసకుని బ్రహ్మచర్యవ్రతమున సుగుణ మేమున్నది! అదేవిధమున త్యాగాశయమే లేని, ఔదార్యమే లేని, సదాశయమే లేని, సమాజమనఁగా నేమో తెలియనివాని స్వార్థత్యాగమనఁగా నర్థమేమి? వితంతువును సహగమనము చేయుమని బలాత్కరించుటలో నేమి పతి భక్తి ప్రకాశితమగుచున్నది; వెట్టి నమ్మకములను మూఢ విశ్వాసములను బోధించి జనులచే సత్కార్యములను జేయింప నేల? జనులను స్వతంత్రులనుజేయుఁడు, వారి సంకెలను విదళింపుఁడు—అనియే నేను ఘోషింతును. బురదచే బురదను గడుగఁగలమా? దాస్యముచే దాస్యమును బాఱఁద్రోలఁగలమా? ఏది?—ఒక్క నిదర్శనముఁ జూపుఁడు. సమాజము నిమిత్తము సర్వ సుఖేచ్ఛలను త్యజింపఁ గలిగిననాఁడు నీవు బుద్ధుఁడవై ప్రకాశింతువు,

ముక్కుడవై వెల్గొందుదువు; కాని యది యెప్పటిమాట? మఱియు నొరులను బీడించుటచే నది సాధ్యమగుననియా నీ యభిప్రాయము? “ఓహో! మా వితంతువు లెట్టి స్వార్థత్యాగాదర్శముార్తులు! ఆహా! బాల్యవివాహ మెంత మనోహరము! ఇట్టి దివ్యాచారము మఱియొకటి యుండుట సాధ్యమా! బాల్యవివాహమున భార్యా భర్తల కన్యోన్య ప్రేమానురాగములకంటె మఱియొకటి యుండునా?”—ఈ రోజులలో దేశమున నెల్లెడలను మనకు వినఁబడుచున్న యటపు లీవి! కాని సర్వాధికారులగు పురుషుల మాటయో? —స్వార్థత్యాగము వారి కవసరము లేదు! ఒరులను నేపించుటకంటె నుత్తమధర్మము కలదా? కాని బ్రాహ్మణుల కీ నియమ మన్వయింపదు—ఇతరులు మీరందఱును నవలంబింపుఁడు! యథార్థమేమన, సమాజముతో నెట్లో రాజీపడి స్వలాభమునుజూచుకొనుటకు—గేవల స్వప్రయోజనార్థము—ఈ దేశమునఁ దల్లిదండ్రులును బంధుగులును గనికరమనునది లేక, తమబిడ్డలయొక్కయు నితరులయొక్కయు బాగోగుల నీసడించివేయఁగలుగుచున్నారు; పరంపరానుగతమైన దుర్బోధవలన మనస్సు మొండితేటి పోవుటచే వారి కిది బహుసులభమై పోయినది. ధీరుండగు వాఁడే స్వార్థమును తృణీకరింపఁగలఁడు. దండమును జూచి పిఱికిపంద భయపడి, యొకచేతితోఁ గన్నులు తుడుచు కొనుచు, రెండవచేతితో నిచ్చును. అట్టి దానమువలన నేమి ప్రయోజనము? సర్వజనులను బ్రేమించుటనునది కల లోని వార్త. లేత మొక్కచుట్టును గంచెవేసి సంరక్షింప

వలయును. ఒక్కరిని స్వార్థరహితముగాఁ బ్రేమింప నేర్వఁగలిగినచోఁ గ్రమముగా విశ్వమానవప్రేమ నాశింపవచ్చును. ప్రత్యేకమగు నిష్ట దేవతయందు భక్తిని బడయఁగలిగినచో విరాడూపమున భక్తి క్రమముగా సాధ్యమగును.

కావున నొక వ్యక్తినిమి త్తము స్వార్థమును విడనాడఁగలిగినప్పుడే స్వార్థత్యాగమును గుఱించి మాటాడవలయును, అంతకుముందు కాదు. సకామకర్మమే నిష్కామకర్మమునకు సాధనము. “కామిగాక మోక్షకామి గాఁడు” అనునట్లు మొదట రాగమనునది లేనిదే వైరాగ్యము కలుగదు. చీకటి యనునది లేనిదే వెలుతురనుమాట కర్థమేమి?

ఞోరికతో, రాగముతో, నుపాసన ప్రారంభమగును. అల్పతత్వోపాసన మొదలిడుము, ఉత్తమ తత్వోపాసన దానంతటదియే వచ్చును.

అమ్మా, ఆందోళన పడకు. మహావృక్షమునకే తుపాను. “ఊఁదిన నిప్పు రగుల్కొనును;” “తోఁక త్రొక్కిన త్రాఁచు లేచును;”—విషయ మిట్టిది. హృదయ వేదన కలిగినప్పుడు, వికాసము కలుగునను నాస లంతరింపఁ బరితాపమను ప్రళయవాయువులు వీచునపుడు, ధైర్యభానుఁ డించుమించుగా నదృశ్యమై పోయినపుడు—ప్రచండమైన యీ గాలివాన నడుమనే యంతర్గత బహ్మతేజము భాసించును. ఆగర్భశ్రీమంతులై భోగములతోఁ బుట్టి పెరిగి, పూలపాన్పులపై శయనించుచుఁ బరితాపమన నెట్టిదో యెఱుఁగక, కన్నీటికణమైనను నెన్నఁడును రాల్పక, అమ్మా,

యెవ రంతర్గతబ్రహ్మవికాసము నొందిరో చెప్పము? విలపించుటకు నీకు భయమెందులకు? విలపింపుము! విలాపము దృష్టిని నిర్మలమొనర్చి, యాత్మవికాసమును జేకూర్చును. అప్పుడు భేదదృష్టి—పశుమానవ వృక్షాదులందు భేదభావము—క్రమముగాఁ దొలఁగిపోవ, సర్వత్ర, సర్వకాల సర్వావస్థలందును నఖండబ్రహ్మ దర్శనము నొందు నవకాశము లభించును. అప్పుడు,—

శ్లో. సమం పశ్యన్ హి సర్వత్ర సమవస్థితమీశ్వరమ్,

న హి సస్త్వాత్మనాఽఽత్మానం తతో యతి పరాం గతిమ్.

(భగవద్గీత, 13. 28.)

—“ఎల్ల ప్రాణులయందును నొకే పరమాత్మ వెలయుచుండుటఁ గాంచునట్టివాఁడు తనయం దంతర్గతమైన పరమాత్మను హింసింపఁడు కావున నుత్కృష్టమగు మోక్షమును బొందుచున్నాఁడు.”—సదా నీ శ్రేయోభిలాషి, వివేకానందుఁడు.

144

చేలూరుమఠము, 26-12-1900.

—స్నేహాస్పదురాలగు...రష్యానుగూర్చి ప్రాజ్ఞుఁడగు మన మిత్రుఁడు చెప్పనడే నా యభిప్రాయమును. ఐన నీ విషయమునఁ బర్యాలోచింపఁదగిన యొక చిక్కున్నది— హిందూజాతి రష్యాజాతిగా మాటుట యెన్నఁడైనను సంభవమా?...ప్రణామములు.—వివేకానందుఁడు.

145

బేలూరుమఠము, 7-9-1901.

స్నేహాస్పద—...ఇక వానలసంగతి చెప్పెదను—

స్వేచ్ఛగా ప్రారంభమై ప్రళయము వచ్చిన ట్లహార్నిశము సంతతధారగా నిపుడు వానలు కురియుచున్నవి. గట్లుదాటి నది విజృంభించుచున్నది, చెఱువులును దోరువులును బొరలి పాటుచున్నవి. మఠావరణమునుండి నీటిని దొలగించు లోతైన జలదారి త్రవ్వటకు (పోదరులకు) దోడ్పడి నే నిప్పుడే వచ్చినాను. వాననీరు పలుతావులందుఁ గొన్ని యడుగుల యెత్తున నిలిచియున్నది. నాపెద్దకొంగయు బాతులును బ్రహ్మానందపడుచున్నవి. నా పెంపుడు జింక మఠమునుండి పాటిపోయి దన్నుఁ దిరిగి పట్టుకొనుటకుఁగాను గొన్ని దినములపాటు మాకాదుర్దా కలుగఁజేసినది. నా పొట్టి బాతులలో నొకటి, పాపము నిన్న చనిపోయినది. వారము దినములపాటు టది యెగయూపిరివిడిచినది. ఇది యంతయుఁ గని, హాస్యప్రియుఁడగు మా వృద్ధసన్న్యాసి యొకఁ డిట్లనుచుండును: “అయ్యా, చెమ్మచే, వానచే, బాతులకు జలుబుచేయునటువంటి—కప్పలు తుమ్మునటువంటి—యీ కలియుగమున జీవించుటవలన లాభములేదు!”

ఒక బాతున కీకలు రాలిపో నారంభింపఁగా, నుపాయాంతరముఁగానక, పలుచని ‘కార్బాలిక్’ ద్రావకముతోఁ గూడిన యొక తొట్టిలో, (ఆ ద్రావకము దానిని జంపినను రక్షించినను సరియే యని) కొన్నినిముసములపాటుంచినాను—ఇప్పుడాబాతు తేఱుకొనినది.—మీ వివేకానందుఁడు.

వారణాసి, 9-2-1902.

స్వప్నాదయ—, ... బౌద్ధవాఙ్మయమున వేదాంతమతమును సూచించు ఘట్టములు గలవు, బౌద్ధమతమందలి మహాయాన సంప్రదాయము తుద కద్వైతపరముగా నున్నది. బౌద్ధుఁడగు నమరసింహుఁడు బుద్ధనామావళిలో 'అద్వయవాది' యను నామము నేల చేర్పవలయును?

బౌద్ధసంప్రదాయములు రెంటియందును మహాయానము * విశేష ప్రాచీనమని నా మతము.

ఋక్సంహిత యెంత ప్రాచీనమో మాయాభాదమును నంతటి ప్రాచీనమైనది. మాయాభావన ప్రకృతిభావననుండియే వెలువడినది. మాయ యను పదము శ్వేతాశ్వతరోప నిషత్తునఁ గలదు. ఈ యుపనిషత్తును నే నధమపక్షము బౌద్ధమతముకంటె ప్రాచీనమని భావింతును.

బౌద్ధమతమునుగూర్చి యిటీవల నా కనేక నూతన విషయములు ద్యోతకమైనవి; ఈ క్రింది విషయములను నిరూపింప సంసిద్ధుఁడనై యున్నాను :

(1) వివిధరూపములను బొందిన శివపూజ బౌద్ధులకుఁ బూర్వముండినదే, బౌద్ధులు శైవ పుణ్యక్షేత్రములను వశపఱచుకొనఁ బ్రయత్నించిరి, కాని విఫలులై తత్సమీపమున సారనాథమువంటి నూతన స్థానములను నిర్మించిరి.

* రెండవది హీనయానము.

(2) డాక్టర్ రాజేంద్రలాల్ వచించు రీతినిఁగాక, యగ్నిపురాణమందలి గయాసురుని గూర్చినగాథ బుద్ధునికి సంబంధించినది కానేకాదు, అది యంతకు పూర్వపు గాథయే.

(3) బుద్ధుఁడు గయాశీఠ పర్వతమున నివసించ నేఁగె నను విషయము తత్ప్రదేశము పూర్వమే యుండెనను సంగ తిని నిరూపించుచున్నది.

(4) గయ యిదివఱకే పితృదేవతాపూజకుఁ దావ లమై యుండెను, పాదముద్రాపూజను బౌద్ధులు హిందువులను జూచి నేర్చుకొనిరి.

(5) వారణాసినిగూర్చి యతిప్రాచీనగ్రంథములుపై తమది శివపూజానిలయమని నిరూపించుచున్నవి—ఇత్యాది విషయములు.

బుద్ధ గయయందును బౌద్ధవాఙ్మయమునుండియు నేను గ్రహించిన నూతన విషయము లనేకములు కలవు....

ఆధునిక హిందూమతమునకును బౌద్ధమతమునకును గల సంబంధమునుగూర్చి నా భావములు పూర్తిగామాత్రీ నవి. దిష్టాంతముగా నాకుఁగలిగిన యభిప్రాయముల నిద మిత్థముగను సప్తిస్తరముగను బ్రకటించునంతవఱకు నేను జీవింపకపోవచ్చును, కాని యే మార్గమున పరిశోధన సాగింప నగునో సూచించిదిడుతును, నీవును సోదరులును దానిని గొనసాగింపవలసియుండును, ఆశీర్వాదములు.—ఆప్తుఁడు, వివేకానందుఁడు.

147

వారణాసి, 12-2-1902.

సర్వశక్తిసామర్థ్యములును నీకుఁ గలుగుఁ గాక! స్వయముగా జగన్నాతయే నీ హృదయమును హస్తములునై వెలయుఁ గాక! అఖండము, అప్రతిహతము నగు శక్తితో ననంత శాంతి—సాధ్యమగుచో—లభించుఁగాక!

శ్రీరామకృష్ణనియం దేమైనను యథార్థమనునది యున్నచో, నా కౌతఁ డేవిధముగా మార్గదర్శకుఁ డయ్యెనో, అదేవిధముగా, కాదు, సహస్రగుణాధికముగా, నీకును మార్గ దర్శకుఁడై వెలయుఁగాక!

148

ఒక పాశ్చాత్య నారీమణికి

బేలూరుమఠము, జూన్, 1902.

అమ్మా—వీ జాత్యయైనను బరిపూర్ణమైన సంయమమును బ్రహ్మచర్య వ్రతాదర్శమును బ్రాపింపఁ గలుగుటకు ముందు వివాహము పావనసంస్కారమనియు తన్నియమము లనుల్లంఘనీయములనియు గ్రహించి, మా తృప్త్యము నెడ మహాగౌరవభావము నలవఱచుకొనవలయునని నా యభిప్రాయము. రోమన్ క్యాతలిక్కులును హిందువులును వివాహమును పవిత్రము, ననుల్లంఘనీయమునగు సంస్కారముగాఁ బరిగణించియున్న కారణమున నఖండశక్తిమంతులగు స్త్రీలను బురుషులను వెలువడఁజేసియున్నారు. అరబ్బులకు వివాహ మిచ్చానుసారము రద్దుచేసికొనఁదగిన యొండఁబడిక,

లేదా, బలప్రయోగముచేఁ బొందఁదగిన 'హక్కు', అందు పవిత్ర కన్యాజీవనాశయముగాని, బ్రహ్మచర్యజీవనాశయము గాని వికాసము నొందినట్లు కానరాదు. ఆధునిక బౌద్ధ మతము వివాహ పరిణామదశ నొందని జాతుల వశమై సన్న్యాసమును బరిహాసాస్పదము జేసివేసినది. కావున (పరస్పర ప్రేమాకర్షణవిషయము నటుంచి) వివాహమును గూర్చి జపాన్ దేశమున మహాపవిత్రాదర్శము పెంపొందిననే కాని మహానీయులగు సన్న్యాసులును సన్న్యాసినులును నెట్లు వెలువడఁగలరో నాకుఁ దెలియకున్నది. జీవనాన్న త్యము బ్రహ్మచర్యమున నిమిడియున్నదని నీ కవగతమైన రీతినే సమాజమున నఖండశక్తిమంతులగు కొలఁది మంది నైస్థిక బ్రహ్మచారులును బ్రహ్మచారిణులును వెలువడ వలయుననిన, పాతివ్రత్యము, ఏకపత్నీ వ్రతము నను పావన నియమములు జనబాహుళ్యమున కత్యావశ్యకములని నాకును దోఁచుచున్నది.....—నివేకానందుఁడు.

ఓం తత్ సత్

శ్రీరామకృష్ణార్పణమస్తు!

శ్రీ కృష్ణ

వ-6

అనుక్రమణిక

అమెరికాదేశీయులకును హిందువులకును తారతమ్యము, 33.

అద్వైతమతము, 41, 56.

అద్వైతము : ఇస్లాము, 177.

అనాథశరణాలయము, 165, 167, 190.

అల్పకార్యమహత్త్వము, 205.

అవతారతత్త్వము, 51-52.

ఆస్పృశ్యత, 1, 68, 70.

అజ్ఞానము దుఃఖహేతువు, 96.

అంగ్లేయుల స్వభావము, 75, 109.

ఆచరణప్రభావము, 149.

ఆచారవిమర్శ, 171.

ఆచారసంప్రదాయ దాస్యనిరసనము, 209.

ఆచార్యుని విధి, 43.

ఆత్మజననమరణాతీతము, 17.

— దేశకాలాతీతము, 16-17.

— శక్తిసామర్థ్యములు, 124.

ఆత్మవిశ్వాసము, 121, 122.

ఆసియా - ఆధ్యాత్మికశక్తి నిలయము, 43.

ఇంగ్లాండులో ఉద్యమము, 75, 83.

ఇష్టనిష్ఠ - సాధకున కత్యావశ్యకము, 93.

ఇస్లాము : అద్వైతము, 176-177.

ఉపాసనావిధానము, 213.

ఐరోపా - సాంఘికశక్తి నిలయము, 43.

క్షరవ్యపరిమితి, 178.

కర్మకలాప నిరసనము, 63-64.

కర్మయోగరహస్యము, 152.

కాశ్మీరము, 160, 178.

కృషావతారము - కృష్ణుని యుపదేశము, 79.

క్రైస్తవ ప్రచారకులు (మిషనరీలు), 59, 60, 89.

క్రైస్తవమతము : వేదాంతము, 47.

గ్రీత-తత్త్వామాణికత్వము, 136.

గురుధ్యానము, 175.

గురుభక్తి ఆత్మవిశ్వాసమునకు మూలము, 76.

గురుని భగవంతునిగా నర్చించు భావము, 30.

చాతుర్వర్ణ్యము : ప్రజాపాలనము, 106-108.

చైతన్యభగవానుడు, 144.

ద్విగన్నాటకము, 206.
 జగన్మిత్రాత్మము, 204.
 జననమరణతత్త్వము, 16.
 జాతిభేదములు - బంధహేతువు, 133.
 జాతులు: ప్రజాపరిపాలనము, 106-107.
 జ్యోతిషము, 6.
 జ్ఞానలక్షణము, 214.

త్రైత్వికభాషాల, చెన్నపట్టణమున, - ఏర్పాటు, 3, 14.
 త్యాగము, భారతీయులలో, 141.

ద్రవిడనారాయణసేవ, 149.
 దీన(నారాయణ)సేవ, 143-144, 191.

దైవబలము, 193, 198.
 దైవబలము: పురుషకారము, 143.

నరగుడు నారాయణగుడు, 67.
 నాయకత్వము, 163-164, 203.

వృతంజలి, 57.
 పత్రిక ("బ్రహ్మవాది") 90.
 పత్రికా నిర్వహణ విధానము, 91.

పరహితాచరణము సార్వజనీనమహావ్రతము, 148.

పురుషకారము: దైవబలము, 143.

ప్రకృతి (మాయ), 16.
 ప్రేమ - ఎట్టిభేదమును పాటించను, 44.

ప్రేమతత్త్వము, 143, 166.
 ప్రేమమహత్త్వము, 94, 96, 98, 140.

బ్రాహ్మతత్త్వము, 181.
 బాల్యవివాహఖండనము, 68.
 బుద్ధావతారము - బుద్ధుని యుద్ధదేశము, 78.

బౌద్ధమతము: వేదాంతము, 48, 216, 217.

బౌద్ధమతము: హిందూమతము, 130-131.

భగవద్భక్తితత్త్వము, 146.
 భగవల్లక్షణము, 206.
 భగవానుడు లీలామయుడు, 98.

భారతదేశము
 భారతదేశమునకు మహాస్త్రీల యావశ్యకత, 157.

—పాశ్చాత్యదేశములు, 120.
 —పునర్జీవనవిధానము, 118.

- రామకృష్ణునిది, 130, 131.
- భారతీయులు — వారి నాగరికత
యందలి గుణదోషములు,
208-211.
- పతనమునకు కారణము, 120.
- వారిలో రెండు గొప్పదోష
ములు, 86.
- వారి లోపములు, 117-119.
- వారిలో అస్పృశ్యత (చూ.
అస్పృశ్యత).
- వారిలో వర్ణవ్యవస్థ (చూ.
వర్ణవ్యవస్థ).
- వారి విశిష్టత, 99, 110,
129.
- వారిలో స్త్రీబాల్యవివాహము,
68.
- స్త్రీ సముద్రణ, 80.
- భాష్యకారులు, 76.
- మతము, కలకత్తాలోని, 45.
- మనస్సు సర్వగతము, 196.
- మహామదీయమతము : వేదాంతము,
48.
- మాంసాహారము, 127.
- మానవునందలి దేవత్వము, 175.
- మానవదైవము, 64.
- మానవమహత్త్వము, 59.
- మానవసేవ, 64-65, 67.
- మాయ, 16.

- రామకృష్ణపరమహంస, శ్రీ
- అవతారము సత్యయుగ ప్రారం
భము, 69, 79.
- ఆగమన ఫలితము, 53.
- ఆవిర్భావము లోకకల్యా
ణార్థము, 51, 52, 66.
- ఆతని యుద్యమమునకు స్వామి
నిమిత్తమాత్మఁడు, 81.
- బౌద్ధార్యము, 100.
- ఘనత, 56, 93.
- జీవితోద్దేశము, 86.
- శాంతిదూత, 86.
- ఆతనియెడ స్వామి భక్తి ప్రప
త్తులు, 71-73.
- స్త్రీ సముద్రణ, 80.
- స్తోత్రము, 143.
- రామకృష్ణ సందేశామృత ప్రశంస,
శ్రీ, 168, 169-170.
- వర్ణవ్యవస్థ, సరియైన, 4-6.
- విక్టోరియా మహారాణి, 139.
- విజ్ఞానశాస్త్రగ్రంథపఠనము, 141,
150.
- విదేశయానావశ్యకత, 46.
- విద్యాభ్యాసము, నిజమైన, 210.
- విద్యావ్యాప్తి, జనసామాన్యమున,
ఆవశ్యకత, 120-123.

- వివాహోదర్శము, 218.
- వివేకానందస్వామి
- అఖండవైరాగ్యము, 22, 31, 32, 100.
- అపారప్రేమ, 184-185.
- ఆత్మసమర్పణ, 187, 199-201.
- ఆదర్శము, మానవుని దైవత్వము బోధించుట, 95, 96.
- ఆర్తరక్షణప్రదానము, 183.
- ఈశ్వర శరణాగతి, 37, 38.
- ఉద్యమ నిర్వహణము, 161-162, 192.
- ఉద్యమవిధానము, 110, 152, 153.
- ఉద్యమవ్యాప్తి, 3, 155.
- ఔదార్యము, 97.
- కర్మకలాప నిరసనము, 63-64.
- కార్యదీక్ష, 11, 140, 142, 180, 185, 189.
- గురుభక్తి, 71-73.
- జీవితోద్యమము, 88.
- దీనజన సానుభూతి, 115.
- దీననారాయణ సేవాపరత, 146.
- దేశభక్తి, 46.
- నవీనాశయము, 94.
- రాజకీయమునెడ స్వామిభావము, 62, 142.
- శ్రీరామకృష్ణుని ఉద్యమమునకు నిమిత్తమాత్రుఁడు, 81.
- లోకసేవాపరత, 2.
- వాచాచార నిరసనము, 92.
- వైరాగ్యబోధ, 147.
- సంస్కరణవిధానము, 7.
- సత్యనిష్ఠా వైరాగ్యములు, 24-26.
- స్వభావము, 85.
- స్వాగతములు, 113, 128.
- విశ్వమత మహాసభ, 8.
- వేదతత్వ నిర్ణయము, 136.
- వేదవిభజన, 135, 136.
- వేదాంతము, 47, 48.
- వైరాగ్యము, 147.
- వ్యవహారధర్మము, 101, 102.
- ద్వైకాహారము : మాంసాహారము, 127.
- శిష్యపారంపర్యము, 65.
- శీలము, 7, 96.
- శ్రద్ధ, 123.
- సంఘసంస్కరణమార్గము, 4.
- సంఘ స్థాపనావశ్యకత, 14, 31.

సనాతనధర్మవ్యాప్తి, 125, 126.

సన్నాహిని మహాత్వము, 28.

సామ్యవాదము : వ్యక్తివాదము,
207.

సేవ, 134.

సేవావిధానము, 153.

స్త్రీ పునర్వివాహ విమర్శ, 172.

స్త్రీ సముద్ధరణ, 80.

స్వరాజ్యము, 189.

స్వాతంత్ర్యవిమర్శ, 173, 174.

స్వార్థత్యాగము, 211, 214.

హిందూదేశము, (చూ. భారత
దేశము.)

హిందూమతము : బౌద్ధమతము,
180-181.

హిందూ మహమ్మదీయ మతసమ్మే
ళనము, 177.

హిందువులు, 45, 46.

హృదయము సర్వశక్తినిలయము,
188.

హైందవ నాగరికతయందలి గుణ
దోషములు, 208-212.

లేఖాసంఖ్య నిరూపణము

ఇందలి లేఖాసంఖ్యలను, వాని కెదురుగా (అంగ్ల) మూలము మూడవకూర్పునందలి లేఖాసంఖ్యలను ఈ దిగువఁ బొందుపఱుచు చున్నాము. మూలమందలి మొదటి కూర్పునకును మూడవ కూర్పునకును సంఖ్యాక్రమమున నించుక వ్యత్యాసముండుటచేతను, మొదటికూర్పునే మే మనుసరించియుండుటచేతను ఆ వ్యత్యాస మిందుఁ గాన్పించును. ౧5, 86-వ పుటలందలి "...సింహబల...ధన్వంతరై తీరును," అనుభాగము మూలము, మూడవ కూర్పు, 166-వ లేఖయందలి భాగము.

1 : 105	20 : 124	39 : 150	58 : 179
2 : 106	21 : 125	40 : 151	59 : 180
3 : 107	22 : 126	41 : 154	60 : 181
4 : 108	23 : 128	42 : 156	61 : 182
5 : 109	24 : 129	43 : 157	62 : 185
6 : 110	25 : 130	44 : 162	63 : 186
7 : 111	26 : 132	45 : 163	64 : 187
8 : 112	27 : 133	46 : 165	65 : 189
9 : 113	28 : 134	47 : 166	66 : 191
10 : 114	29 : 135	48 : 158	67 : 195
11 : 115	30 : 136	49 : 155	68 : 196
12 : 116	31 : 140	50 : 167	69 : 197
13 : 117	32 : 141	51 : 168	70 : 198
14 : 118	33 : 142	52 : 169	71 : 199
15 : 119	34 : 143	53 : 171	72 : 203
16 : 120	35 : 144	54 : 172	73 : 204
17 : 121	36 : 145	55 : 174	74 : 206
18 : 122	37 : 146	56 : 176	75 : 207
19 : 123	38 : 149	57 : 178	76 : 208

77 : 214	95 : 235	113 : 257	131 : 278
78 : 216	96 : 236	114 : 259	132 : 279
79 : 218	97 : 237	115 : 261	133 : 280
80 : 219	98 : 238	116 : 262	134 : 281
81 : 202	99 : 239	117 : 263	135 : 282
82 : 205	100 : 240	118 : 264	136 : 283
83 : 220	101 : 242	119 : 265	137 : 284
84 : 222	102 : 244	120 : 266	138 : 285
85 : 223	103 : 245	121 : 267	139 : 286
86 : 224	104 : 246	122 : 269	140 : 290
87 : 225	105 : 247	123 : 270	141 : 291
88 : 226	106 : 248	124 : 271	142 : 292
89 : 227	107 : 249	125 : 272	143 : 293
90 : 230	108 : 250	126 : 273	144 : 294
91 : 231	109 : 251	127 : 274	145 : 295
92 : 232	110 : 252	128 : 275	146 : 300
93 : 233	111 : 255	129 : 276	147 : 301
94 : 234	112 : 256	130 : 277	148 : 302

